



**URZĄD MIEJSKI
W DĄBROWIE
GÓRNICZEJ**



**DĄBROWA
GÓRNICZA**
dla aktywnych

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych Gminy Dąbrowa Górnicza

przygotowana zgodnie z Art. 10a.
Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r.
o zasadach prowadzenia polityki rozwoju
z uwzględnieniem pkt. 1. Art. 10e.
Ustawy z dnia 8 marca 1990 r.
o samorządzie gminnym

czerwiec 2022

Spis treści

Wstęp	5
Miasto Dąbrowa Górnicza	6
Historia	6
Położenie	6
Sytuacja społeczna	7
Społeczeństwo.....	7
Demografia	7
Struktura społeczeństwa w dzielnicach.....	10
Integracja i równe szanse	12
Wykluczenie społeczne.....	12
Zasoby mieszkaniowe gminy, w tym lokale z najmem socjalnym.....	17
Integracja i aktywizacja osób starszych.....	24
Integracja i aktywizacja osób z niepełnosprawnościami.....	27
Przeciwdziałanie wykluczenia rodzin	31
Przeciwdziałanie uzależnieniom.....	37
Dostępność infrastruktury publicznej dla osób o szczególnych potrzebach.....	37
Jakość życia, bezpieczeństwo	39
Wyniki badania jakości życia	39
Zaplecze usługowe i rekreacyjne w dzielnicach	47
Rewitalizacja tkanki miejskiej.....	51
Bezpieczeństwo w mieście	57
Zdrowia i profilaktyka	62
Sytuacja gospodarcza	74
Edukacja	74
Oferta edukacyjna, zasoby edukacyjne i wyposażenie	74
Zdawalność egzaminów ośmioklasistów, maturalnych i zawodowych.....	78
Rynek pracy	79
Struktura rynku pracy.....	79

Oferta kształcenia dorosłych i pracowników.....	82
Potencjał i struktura gospodarcza	83
Aktywność inwestycyjna	95
Otoczenie wsparcia biznesu	97
Sytuacja przestrzenna	100
Planowanie przestrzenne	100
Studium i plany miejscowe.....	100
Powiązania w obszarze funkcjonalnym miasta	101
Dzielnice i mieszkalnictwo	106
Mobilność w mieście	121
Infrastruktura drogowa, w tym drogi rowerowe	121
Infrastruktura dla nowoczesnej mobilności	124
Transport zbiorowy	127
Ochrona środowiska	132
Ochrona klimatu i jakość powietrza	132
Zagrożenia hałasem	144
Pola elektromagnetyczne	145
Gospodarowanie wodami	146
Gospodarka wodno-ściekowa	150
Gleby.....	151
Zasoby przyrodnicze	157
Zagrożenia poważnymi awariami oraz zagrożenia związane z wystąpieniem sytuacji kryzysowych	163
Opieka nad zwierzętami	164
Zarządzanie miastem.....	165
Sytuacja finansowa miasta, źródła dochodów, struktura kosztów	165
Dąbrowa Górnicza z mieszkańcami i dla mieszkańców	171
Cyfrowe miasto	175
Poziom cyfryzacji usług publicznych.....	175

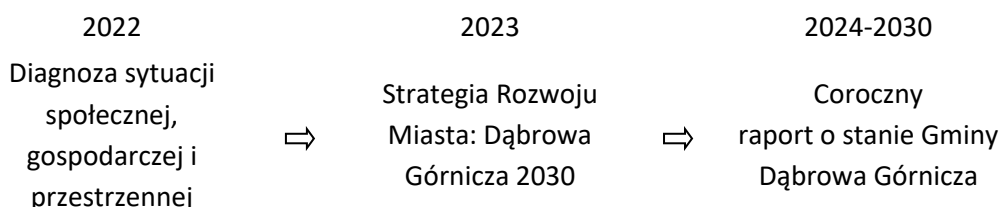
Cyfrowa infrastruktura miejska – poziom zaawansowania infrastruktury informatycznej w Urzędzie Miejskim, cyberbezpieczeństwa oraz miejskiej sieci szerokopasmowej.....	180
Współpraca miasta z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i innymi instytucjami.....	182

Wstęp

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych Gminy Dąbrowa Górnicza została przygotowana zgodnie z Art. 10a. Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z uwzględnieniem pkt. 1. Art. 10e. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym w ramach procesu prac nad opracowaniem „Strategii Rozwoju Miasta: Dąbrowa Górnicza 2030” (dalej również Strategia).

Niniejszy dokument zawiera informację o sytuacji gminy w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym na podstawie dostępnych danych z baz statystycznych, badań własnych, raportów branżowych i innych źródeł informacji w posiadaniu poszczególnych wydziałów Urzędu Miejskiego.

Pełni on rolę dokumentu otwarcia pracy nad Strategią, a informacja w nim zawarta zostanie co roku zaktualizowana w związku z opublikowaniem Raportu o stanie Gminy Dąbrowa Górnicza przygotowany zgodnie z art. 28aa ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.



Dokument składa się z informacji ilościowych i jakościowych. Uwzględnia również dane porównawcze dla gmin o podobnym profilu, takie jak: Sosnowiec, Tychy, Rybnik, Jaworzno i Płock.

Dokument będzie co roku aktualizowany na podstawie danych dostarczonych przez poszczególne wydziały merytoryczne, które przekazują dane będące w ich zakresie merytorycznym za rok ubiegły (w przypadku danych z GUS – ostatnie dostępne dane) oraz dane pozyskane z jednostek, dla których są koordynacyjnymi i kontrolującymi. Przekazanie danych powinno nastąpić niezwłocznie po zakończeniu roku kalendarzowego (lub po ich opublikowaniu), nie później jednak niż w terminie podanym przez Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów.

Informacja w tym dokumencie oraz wnioski z diagnozy stanu ujęte w dokumencie Strategii Rozwoju Miasta: Dąbrowa Górnicza 2030, stanowią podstawę do przygotowania opisów stanu dokumentów dziedzinowych.

Jednostką koordynującą i monitorującą prace nad dokumentem jest:

Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów

Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej

Anna Saltarska-Stachura

Tel.: 32 295 96 86

E-mail: asaltarska@dg.pl

Miasto Dąbrowa Górnicza

Historia

Początki gminy Dąbrowa Górnicza (pierwotnie Dąbrowa) sięgają do XVIII wieku, natomiast o jej poszczególnych osiedlach pierwsze zmianki w dokumentach historycznych pojawiły się już w XIII wieku. Na przełomie XVIII i XIX wieku Dąbrowa doświadczyła pierwszych inwestycji przemysłowych związanych z górnictwem i hutnictwem. Nowe osiedla i szkoły czyniły ówczesną gminę ważnym centrum edukacyjnym i technicznym w Zagłębiu. W 1916 roku gmina otrzymała prawa miejskie od władz austriackich, a w 1918 roku Rada Miejska postanowiła zmienić nazwę miasta z „Dąbrowa” na „Dąbrowa Górnicza”.

Budowa w latach '70 zeszłego wieku Kombinatu Metalurgicznego Huta Katowice, a następnie jego rozwój, miały ogromny wpływ na strukturę społeczną, gospodarczą i przestrzenną miasta i jego otoczenia. W 1996 roku ostatnia kopalnia – kopalnia „Paryż” – zakończyła swoją działalność. Dzięki Hucie Katowice (obecnie ArcelorMittal Poland) i Hucie Bankowa (obecnie Grupa Alchemia) miasto nie straciło swojego charakteru przemysłowego. Na początku XXI wieku dywersyfikacja struktury gospodarczej w kierunku przemysłu motoryzacyjnego, materiałów budowlanych i elektromaszynowego zapewniła miastu istotną pozycję gospodarczą w Zagłębiu. Pojawienie się w 1995 roku Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej (obecnie Akademia WSB) pozwoliło pozycjonować miasto jako dynamiczne centrum edukacji wyższej.

Ludność w mieście zwiększyła się z około 6.000 mieszkańców w XVIII wieku do ponad 150.000 osób w 1982 roku a następnie stopniowo malała do liczby poniżej 120.000 mieszkańców w 2020 roku. W 2020 roku Rada Miejska zdecydowała o powołaniu 18 dzielnic stanowiących jednostki pomocnicze.

Położenie

Dąbrowa Górnicza jest miastem na prawach powiatu, największym powierzchniowo miastem w województwie śląskim o powierzchni 18 873 ha (189 km²), położonym w Zagłębiu Dąbrowskim na Wyżynie Śląskiej, nad Czarną Przemszą i Białą Przemszą. Historycznie miasto zalicza się do obszaru Zagłębia Dąbrowskiego, do którego należą również: Sosnowiec, powiat będziński, powiat zawierciański, powiat myszkowski, powiat olkuski oraz gmina Ożarówce.

Miasto graniczy z powiatem będzińskim (Będzin, gmina Psary, gmina Mierzęcice, Siewierz, Sławków), powiatem zawierciańskim (gmina Łazy), powiatem olkuskim w województwie małopolskim (gmina Klucze, gmina Bolesław) oraz z miastem Sosnowiec.

Miasto Dąbrowa Górnicza liczy 18 dzielnic: Mydlice, Śródmieście, Reden, Zielona-Pogoria, Gołonóg Północny, Gołonóg Południowy, Gołonóg Wschodni, Antoniów, Strzemieszyce Wielkie, Strzemieszyce Małe, Łosień, Łęka, Okradzionów, Błędów, Tucznawa-Bugaj-Sikorka, Ząbkowice, Ujejsce oraz Trzebiesławice.

Dąbrowa Górnicza położona jest w strefie klimatu umiarkowanego. Klimat miasta kształtują w przeważającej większości masy powietrza morskiego. Przeważają wiatry z kierunku zachodniego i południowo-zachodniego. Miasto znajduje się w obrębie zlewni Przemszy w regionie wodnym Małej Wisły. Główne rzeki przepływające przez miasto to Przemsza i jej dopływ – Biała Przemsza. Sieć

hydrograficzną uzupełniają ich liczne dopływy, przede wszystkim: Pogoria, Trzebyczka, Centuria, Biała, Bobrek i Strumień Błędowski. Na terenie miasta usytuowane są duże zbiorniki wodne (tzw. Pojezierze Dąbrowskie), kompleksy leśne i liczne obszary chronione.

Obecnie miasto stanowi część Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, w tym część metropolitalnego podregionu sosnowieckiego.

Sytuacja społeczna

Społeczeństwo

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Spraw Obywatelskich.

Demografia

Miasto Dąbrowa Górnicza liczyło na koniec 2021 roku 111.481 mieszkańców (dane zgodnie z rejestrem mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy ponad 3 miesiące na 31 grudnia danego roku). Liczba ta różni się znacznie od danych odnośnie 2020 roku zaprezentowanych w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Poniższa tabela zawiera dane porównawcze z okresu 2018-2020, których źródłem jest Bank Danych Lokalnych. Analiza 3 lat wykazuje, że w Dąbrowie Górniczej występuje większa procentowa tendencja spadkowa (procentowy spadek ilości mieszkańców - rok 2020 w porównaniu do roku 2018) niż w miastach z przyjętej grupy porównawczej. Wyjątek stanowi jednak Sosnowiec, w którym odnotowuje się wyższy niż w Dąbrowie Górniczej procentowy spadek liczby mieszkańców.

Tabela [1]. Liczba mieszkańców na dzień 31.12 w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza oraz dla grupy porównawczej

Gmina	2018	2019	2020	2018-2020
Dąbrowa Górnicza	120 259	119 373	118 285	-1,64%
Sosnowiec	202 036	199 974	197 586	-2,20%
Tychy	127 831	127 590	126 871	-0,75%
Rybnik	138 696	138 098	137 128	-1,13%
Jaworzno	91 563	91 115	90 368	-1,30%
Płock	120 000	119 425	118 268	-1,44%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Oprócz migracji mieszkańców do gmin miejsko-wiejskich i wiejskich (zjawisko sub-urbanizacji i rozlewanie się miasta po innych terenach miejskiego obszaru funkcjonalnego) oraz migracji osób młodych do innych metropolii w Polsce jak i za granicą po zakończeniu studiów, do przyczyn spadku liczby mieszkańców można zaliczyć: spadek dzietności społeczeństwa, starzenie się społeczeństwa, wzrost ilości zgonów w wyniku pandemii COVID-19 oraz chorób cywilizacyjnych. Lata 2018-2020 charakteryzowały się ujemnym przyrostem naturalnym na 1 000 mieszkańców oraz ujemnym saldem migracji na 1 000 mieszkańców.

Tabela [2]. Liczba narodzin i zgonów oraz przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza oraz dla grupy porównawczej

Gmina	2018			2019			2020		
	narodziny	zgony	przyrost naturalny na 1 000 ludności	narodziny	zgony	przyrost naturalny na 1 000 ludności	narodziny	zgony	przyrost naturalny na 1 000 ludności
Dąbrowa Górnicza	986	1 456	-3,91	916	1 461	-4,57	864	1 704	-7,10
Sosnowiec	1 645	2 596	-4,71	1 449	2 611	-5,81	1 360	2 895	-7,77
Tychy	1 210	1 381	-1,34	1 218	1 327	-0,85	1 042	1 542	-3,94
Rybnik	1 410	1 408	0,01	1 260	1 485	-1,63	1 243	1 657	-3,02
Jaworzno	771	1 130	-3,92	805	1 108	-3,33	726	1 339	-6,78
Płock	1 095	1 360	-2,21	1 079	1 327	-2,08	966	1 667	-5,93

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Jeśli chodzi o spadek liczby mieszkańców przez pryzmat ujemnego przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców w 2020 roku, miasto Dąbrowa Górnicza (- 7,10 osób na 1 000 ludności) zajmowało w grupie porównawczej drugie miejsce Sosnowcu (-7,77 osób na 1 000 ludności).

Tabela [3]. Saldo migracji ogółem i saldo migracji na 1 000 mieszkańców w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza oraz dla grupy porównawczej

Gmina	2018		2019		2020	
	ogółem	na 1 000 ludności	ogółem	na 1 000 ludności	ogółem	na 1 000 ludności
Dąbrowa Górnicza	-393	-3,3	-412	-3,4	-331	-2,8
Sosnowiec	-858	-4,2	-810	-4,0	-743	-3,7
Tychy	-200	-1,6	-204	-1,6	-156	-1,2
Rybnik	-462	-3,3	-457	-3,3	-507	-3,7
Jaworzno	-205	-2,2	-180	-2,0	-189	-2,1
Płock	-393	3,3	-402	-3,4	-295	-2,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W przypadku spadku liczby mieszkańców przez pryzmat salda migracji na 1 000 mieszkańców w 2020 roku, miasto Dąbrowa Górnicza (- 2,8 osób na 1 000 ludności) zajmowało w grupie porównawczej trzecie miejsce po Sosnowcu i Rybniku (-3,7 osób na 1 000 ludności).

Tabela [4]. Struktura ludności, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza oraz dla grupy porównawczej

Gmina	ludność w wieku przedprodukcyjnym			ludność w wieku produkcyjnym			ludność w wieku poprodukcyjnym		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	18 805	18 769	18 623	71 168	69 326	67 759	30 286	31 278	31 903
Sosnowiec	29 205	29 015	28 781	118 292	115 323	112 366	54 539	55 636	56 439
Tychy	22 296	22 401	22 289	75 889	74 309	72 937	29 646	30 880	31 645
Rybnik	25 317	25 334	25 166	84 254	82 795	81 431	29 125	29 969	30 531
Jaworzno	14 836	14 820	14 764	56 475	55 531	54 475	20 252	20 764	21 129
Płock	20 580	20 633	20 424	70 626	69 305	68 107	28 794	29 487	29 737

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [5]: Struktura ludności, procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza oraz dla grupy porównawczej

Gmina	ludność w wieku przedprodukcyjnym			ludność w wieku produkcyjnym			ludność w wieku poprodukcyjnym		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	15,64%	15,72%	15,74%	59,18%	58,08%	57,28%	25,18%	26,20%	26,98%
Sosnowiec	14,46%	14,51%	14,57%	58,55%	57,67%	56,87%	26,99%	27,82%	28,56%
Tychy	17,44%	17,56%	17,57%	59,37%	58,24%	57,49%	23,19%	24,20%	24,94%
Rybnik	18,25%	18,34%	18,35%	60,75%	59,95%	59,38%	21,00%	21,71%	22,27%
Jaworzno	16,20%	16,27%	16,34%	61,68%	60,95%	60,28%	22,12%	22,78%	23,38%
Płock	17,15%	17,28%	17,27%	58,85%	58,03%	57,59%	24,00%	24,69%	25,14%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Mimo spadku liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w latach 2018-2020 o 182 osób, jej procentowy udział w liczbie mieszkańców ogółem nieznacznie wzrósł z 15,64% do 15,74%. Natomiast spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym o 3 409 osób w latach 2018-2020 również był widoczny w procentowym udziale tej grupy mieszkańców w liczbie mieszkańców ogółem w poszczególnych latach. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła w latach 2018-2020 o 1 617 osób, a jej procentowy udział w liczbie mieszkańców ogółem wzrósł z 25,18% do 26,98%. Porównując dane z poszczególnych lat oraz dane w grupie porównawczej można wnioskować, że struktura ludności w poszczególnych miastach charakteryzuje się podobną nieznaczną dynamiką zmian.

Tabela [6] : Odsetek ludności w wieku produkcyjnym w Dąbrowie Górniczej oraz grupie porównawczej (w latach 2018, 2019 oraz 2020):

Gmina	Odsetek ludności w wieku produkcyjnym			Dynamika
	2018	2019	2020	2018-2020
Dąbrowa Górnicza	71 168	69 326	67 759	-4,79%
Sosnowiec	118 292	115 323	112 366	-5,01%
Tychy	75 889	74 309	72 937	-3,89%
Rybnik	84 254	82 795	81 431	-3,35%
Jaworzno	56 475	55 531	54 475	-3,37%
Płock	70 626	69 305	68 107	-3,57%

Źródło : <https://analizy.monitorrozwaju.pl/>

Liczba osób w wieku produkcyjnym spada w każdym z miast grupy porównawczej, a dynamika tego ruchu w Dąbrowie Górniczej jest jedną z najwyższych wśród tych miast i wynosi -4,79%. Cała dynamika wśród 6 miast znajduje się w zakresie od -5,01% do -3,35%.

Tabela [7] : Udział subpopulacji osób w wieku powyżej 80 lat (% wszystkich mieszkańców miasta) w Dąbrowie Górniczej oraz grupie porównawczej (w latach 2018,2019 oraz 2020):

Gmina	Udział subpopulacji osób w wieku powyżej 80 lat (% wszystkich mieszkańców)			Dynamika
	2018	2019	2020	2018-2020
Dąbrowa Górnicza	4,09%	4,22%	4,26%	4,16%
Sosnowiec	4,59%	4,82%	4,96%	8,06%
Tychy	3,87%	3,99%	4,05%	4,65%
Rybnik	3,73%	3,90%	4,12%	10,46%
Jaworzno	4,57%	4,74%	4,76%	4,16%
Płock	3,88%	4,04%	4,06%	4,64%

Źródło : <https://analizy.monitorrozwaju.pl/>

Stosunek liczby mieszkańców Dąbrowy Górniczej w wieku powyżej 80 lat jest porównywalna do pozostałych miast. Jeżeli chodzi natomiast o dynamikę wzrostu liczby tych osób, jest ona jedną z najniższych wśród miast grupy porównawczej.

Struktura społeczeństwa w dzielnicach

W maju 2022 r. po raz pierwszy przygotowano zestawienie danych obejmujące grupy wiekowe w poszczególnych dzielnicach. Zakłada się coroczne (początek maja) przygotowanie takiego zestawienia na podstawie danych przekazywanych przez Wydział Spraw Obywatelskich.

Tabela [8]. Struktura ludności, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w danym roku dla miasta Dąbrowa Górnicza i jego dzielnic

Dzielnica	ludność ogółem 2022		ludność w wieku przedprodukcyjnym		ludność w wieku produkcyjnym		ludność w wieku poprodukcyjnym	
	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]	[liczba]	[%]
Dąbrowa Górnicza	109 447	100	17 092	15,62	61 475	56,17	30 880	28,21
Mydlice	13 816	12,62	2 059	14,90	7 356	53,24	4 401	31,85
Śródmieście	7 449	6,81	1 076	14,44	4 244	56,97	2 129	28,58
Reden	19 181	17,53	2 738	14,27	10 555	55,03	5 888	30,70
Zielona-Pogoria	8 495	7,76	1 481	17,43	4 807	56,59	2 207	25,98
Gołonóg Północny	11 012	10,06	1 653	15,01	5 979	54,30	3 380	30,69
Gołonóg Południowy	15 415	14,08	2 238	14,52	8 550	55,47	4 627	30,02
Gołonóg Wschodni	4 291	3,92	844	19,67	2 681	62,48	766	17,85
Antoniów	733	0,67	125	17,05	416	56,75	192	26,19
Strzemieszyce Wielkie	7 866	7,19	1 269	16,13	4 463	56,74	2 134	27,13
Strzemieszyce Małe	1 179	1,77	192	16,28	681	57,76	306	25,95
Łosień	1 405	1,28	229	16,30	803	57,15	373	26,55
Łęka	666	0,61	118	17,72	361	54,2	187	28,08
Okradzionów	1 197	1,09	208	17,38	677	56,56	312	26,07
Błędów	1 830	1,67	312	17,05	1 055	57,65	463	25,30
Tucznawa-Bugaj-Sikorka	2 081	1,90	360	17,30	1 200	57,66	521	25,04
Ząbkowice	9 549	8,72	1 621	16,98	5 696	59,65	2 232	23,37
Ujejsce	2 189	2,00	383	17,50	1 312	59,94	494	22,57
Trzebiesławice	1 023	0,93	161	15,74	600	58,65	262	25,61

Źródło: na podstawie danych ludności – **pobyt stały** - dostępnych w zasobach Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej – 5.05.2022 r. (ludność w wieku przedprodukcyjnym- do 17 lat, w wieku produkcyjnym – mężczyźni 18-64, kobiety 18-59, w wieku poprodukcyjnym – mężczyźni – 65+, kobiety – 60+).

Integracja i równe szanse

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia.

Wykluczenie społeczne

Miasto Dąbrowa Górnicza prowadzi kompleksową politykę społeczną skierowaną do wszystkich grup społeczeństwa, a zwłaszcza do grup o szczególnych potrzebach, w tym: do osób z niepełnosprawnością, osób starszych, osób i rodzin, które znalazły się w trudnych sytuacjach życiowych i nie są w stanie ich przezwyciężyć wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Kluczową rolę odgrywają: Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej oraz Powiatowy Urząd Pracy.

Realizując zapisy ustawy o pomocy społecznej Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przyznaje pomoc osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, niepełnosprawności, bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych.

Tabela [9]. Powody przyznania świadczeń przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej w danym roku

Zakres wsparcia	2018	2019	2020	2021
Ubóstwo	1 041	912	827	776
Sieroctwo	0	0	1	0
Bezdomność	139	119	104	103
Potrzeba ochrony macierzyństwa	95	75	67	62
Bezrobocie	695	559	508	464
Niepełnosprawność	697	678	601	597
Długotrwała lub ciężka choroba	416	501	375	384
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	283	281	254	316
Przemoc w rodzinie	24	18	20	19
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0
Alkoholizm	77	47	31	26
Narkomania	6	5	3	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	13	20	15	23
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	1	17	6	4
Sytuacja kryzysowa	3	4	1	1

Zakres wsparcia	2018	2019	2020	2021
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej

Tabela [10]. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 mieszkańców w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2018	2019	2020	2018-2020
Dąbrowa Górnicza	238	224	200	-15,97%
Sosnowiec	356	331	316	-11,24%
Tychy	254	247	215	-15,35%
Rybnik	326	302	280	-14,11%
Jaworzno	203	169	162	-20,20%
Płock	500	479	479	-4,20%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 mieszkańców w Dąbrowie Górniczej spadła w okresie 2018-2020 o 15,97%, z 238 osób w 2018 roku do 200 osób w 2020 roku. W grupie porównawczej miasto Dąbrowa Górnicza odnotowało największy spadek w tym okresie po mieście Jaworzno.

Tabela [11]. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg kryterium dochodowego w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (ogółem)

Gmina	ogółem				poniżej kryterium dochodowego				powyżej kryterium dochodowego			
	2019		2020		2019		2020		2019		2020	
Dąbrowa Górnicza	2 682	100%	2 376	100%	1 688	62,94%	1 574	66,25%	994	37,06%	802	33,75%
Sosnowiec	6 657	100%	6 297	100%	3 857	57,94%	3 660	58,12%	2 801	42,08%	2 637	41,88%
Tychy	3 156	100%	2 742	100%	1 293	40,97%	1 247	45,48%	1 863	59,03%	1 495	54,52%
Rybnik	4 183	100%	3 864	100%	2 206	52,74%	1 947	50,39%	1 978	47,29%	1 917	49,61%
Jaworzno	1 546	100%	1 474	100%	852	55,11%	830	56,31%	693	44,83%	644	43,69%
Płock	5 734	100%	5 699	100%	3 564	62,16%	3 451	60,55%	2 171	37,86%	2 249	39,46%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny (brak danych dostępnych dla 2018 roku)¹

Począwszy od 1 stycznia 2022 r. kwota kryterium dochodowego wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 776 zł, a dla osoby w rodzinie 600 zł. W okresie od 1 października 2018 r. kwota ww. kryterium była niższa wynosząc odpowiednio 701 zł dla samotnie gospodarującej, a dla osoby w rodzinie 528 zł. Wyższe kryterium dochodowe obowiązuje w przypadku świadczeń realizowanych

¹ Ze względu na zaokrąglenia danych estymowanych na poziomie gmin, w niektórych przypadkach sumy składników mogą różnić się od podanych wielkości "ogółem"

w ramach Programu Rządowego "Posiłek w szkole i w domu". Około 66% beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku stanowiły osoby żyjące poniżej kryterium dochodowego. W grupie porównawczej ta kategoria beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej reprezentowała od 45% do 60% beneficjentów.

Tabela [12]. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg głównego źródła dochodu w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (ogółem)

Gmina	ogółem		utrzymujący się z pracy		posiadający emeryturę		posiadający rentę		posiadający inne niezarobkowe źródło		pozostający na utrzymaniu	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	2 682	2 376	694	597	1 420	1 288	695	623	725	665	568	491
Sosnowiec	6 657	6 297	1 601	1 527	3 597	3 371	1 813	1 753	1 784	1 618	1 459	1 399
Tychy	3 156	2 742	819	719	1 472	1 303	779	692	693	611	865	720
Rybnik	4 183	3 864	1 462	1 322	2 235	2 082	1 287	1 183	948	899	486	460
Jaworzno	1 546	1 474	303	247	974	956	418	400	556	556	268	270
Płock	5 734	5 699	1 394	1 385	3 120	3 149	1 687	1 720	1 433	1 429	1 220	1 165

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej mogą mieć różne źródła dochodu. Wśród beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku 54,21% stanowiły osoby posiadające emeryturę, zaś przeszło 28% beneficjentów posiadało inne niezarobkowe źródło dochodu a 26% rentę. Struktura poszczególnych grup beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej według źródła dochodu w grupie porównawczej gmin była podobna do sytuacji w Dąbrowie Górniczej.

Tabela [13]. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg kryterium dochodowego i głównego źródła dochodu w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (poniżej kryterium dochodowego)

Gmina	ogółem		utrzymujący się z pracy		posiadający emeryturę		posiadający rentę		posiadający inne niezarobkowe źródło		pozostający na utrzymaniu	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	1 688	1 574	497	441	1 084	1 031	515	469	569	562	107	102
Sosnowiec	3 857	3 660	1 129	1 066	2 502	2 384	1 242	1 199	1 260	1 185	226	210
Tychy	1 293	1 247	419	403	819	802	403	406	416	396	55	42
Rybnik	2 206	1 947	747	627	1 367	1 244	728	644	639	600	92	76
Jaworzno	852	830	164	145	618	617	241	248	377	369	70	68

Gmina	ogółem		utrzymujący się z pracy		posiadający emeryturę		posiadający rentę		posiadający inne niezarobkowe źródło		pozostający na utrzymaniu	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Płock	3 564	3 451	1 006	961	2 374	2 338	1 273	1 261	1 101	1 077	184	152

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W kategorii beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej żyjących poniżej kryterium dochodowego w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku 65,50% (1 031 osób) tej grupy stanowiły osoby posiadające emeryturę, 35,71% (562 osoby) posiadające inne niezarobkowe źródło dochodu, 29,80% (469 osób) posiadające rentę, 28,02% (441 osób) utrzymujące się z pracy a 6,48% (102 osoby) pozostające na utrzymaniu.

Tabela [14]. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej wg kryterium dochodowego i głównego źródła dochodu w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (powyżej kryterium dochodowego)

Gmina	ogółem		utrzymujący się z pracy		posiadający emeryturę		posiadający rentę		posiadający inne niezarobkowe źródło		pozostający na utrzymaniu	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	994	802	197	156	336	257	180	154	156	103	461	389
Sosnowiec	2 801	2 637	472	461	1 096	987	571	554	525	433	1 233	1 189
Tychy	1 863	1 495	400	316	653	501	376	286	277	215	810	678
Rybnik	1 978	1 917	715	695	869	838	560	539	309	299	394	384
Jaworzno	693	644	139	102	357	339	178	152	179	187	198	203
Płock	2 171	2 249	389	424	746	812	414	460	332	352	1 036	1 013

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W kategorii beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w wieku 18 lat i więcej żyjących powyżej kryterium dochodowego w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku największą grupę stanowiły osoby pozostające na utrzymaniu (48,50%, 389 osób), zaś 32,04% (257 osób) stanowiły osoby posiadające emeryturę, 19,45% (156 osób) osoby utrzymujące się z pracy, 19,20% (154 osoby) posiadające rentę oraz 12,84% (103 osoby) posiadające inne niezarobkowe źródło dochodu.

Tabela [15]. Zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej wg ekonomicznych grup wieku w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			w wieku przedprodukcyjnym			w wieku produkcyjnym			w wieku poprodukcyjnym		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	2,40%	2,20%	2,00%	4,30%	3,70%	3,20%	2,20%	2,00%	1,90%	1,60%	1,80%	1,60%
Sosnowiec	3,60%	3,30%	3,20%	6,40%	5,50%	5,30%	3,30%	3,10%	3,00%	2,60%	2,60%	2,50%
Tychy	2,50%	2,50%	2,20%	4,00%	3,70%	3,20%	2,00%	2,00%	1,80%	2,80%	2,90%	2,30%
Rybnik	3,30%	3,00%	2,80%	6,30%	5,80%	5,20%	2,90%	2,70%	2,50%	1,60%	1,60%	1,50%
Jaworzno	2,00%	1,70%	1,60%	2,50%	2,00%	1,70%	2,10%	1,70%	1,70%	1,50%	1,30%	1,30%
Płock	5,00%	4,80%	4,80%	7,00%	6,80%	6,80%	4,80%	4,50%	4,60%	4,10%	4,20%	3,90%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Procentowy udział osób korzystających z pomocy społecznej w Dąbrowie Górniczej w stosunku do liczby mieszkańców wynosił w 2020 roku 2,00%, co plasowało miasto na drugim miejscu w grupie porównawczej po mieście Jaworzno (1,60%).

Tabela [16]. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg ekonomicznych grup wieku w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			w wieku przedprodukcyjnym			w wieku produkcyjnym			w wieku poprodukcyjnym		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	2 875	2 682	2 376	813	694	597	1 576	1 420	1 288	486	568	491
Sosnowiec	7 231	6 657	6 297	1 861	1 601	1 527	3 995	3 597	3 371	1 375	1 459	1 399
Tychy	3 251	3 156	2 742	900	819	719	1 552	1 472	1 303	799	865	720
Rybnik	4 534	4 183	3 864	1 601	1 462	1 322	2 464	2 235	2 082	469	486	460
Jaworzno	1 867	1 546	1 474	375	303	247	1 199	974	956	293	268	270
Płock	6 020	5 734	5 699	1 439	1 394	1 385	3 418	3 120	3 149	1 163	1 220	1 165

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w wieku produkcyjnym w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku stanowiły 54,21% całej grupy osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w mieście, zaś 25,13% osób w wieku przedprodukcyjnym a 22,66% osób w wieku poprodukcyjnym. Większą – w porównaniu z pozostałymi miastami grupy porównawczej – reprezentację grupy osób w wieku przedprodukcyjnym w 2020 roku odnotowało miasto Rybnik (34,21%), zaś Jaworzno w grupy osób w wieku produkcyjnym (64,86%).

Tabela [17]. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w wieku produkcyjnym w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	w wieku produkcyjnym ogółem			w tym, osoby mobilne			w tym, osoby niemobilne		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	1 576	1 420	1 288	808	695	623	768	725	665
Sosnowiec	3 995	3 597	3 371	2 058	1 813	1 753	1 937	1 784	1 618
Tychy	1 552	1 472	1 303	828	779	692	724	693	611
Rybnik	2 464	2 235	2 082	1 438	1 287	1 183	1 026	948	899
Jaworzno	1 199	974	956	509	418	400	690	556	556
Płock	3 418	3 120	3 149	1 859	1 687	1 720	1 559	1 433	1 429

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W kategorii osób w wieku produkcyjnym korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku grupa osób mobilnych i grupa osób niemobilnych liczbowo jest porównywalna tj. każda po około 50% liczby osób w tej kategorii. Struktura ta jest podobna do sytuacji w grupie porównawczej.

Na koniec 2021 - 1 254 osoby żyły w ubóstwie (wg kryterium dochodowego), 187 osób na 10 tys. mieszkańców korzystało ze świadczeń pomocy społecznej, 76 osób zostało objętych projektami z zakresu włączenia społecznego, 599 rodzin skorzystało ze specjalistycznych form wsparcia oferowanego przez MOPS, 66 rodzin objęto wsparciem asystenta rodziny, łącznie w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 200 dzieci, 815 osób (265 rodzin) objęto specjalistycznym wsparciem w związku z podejrzeniem wystąpienia przemocy w rodzinie.

W 2021r. z usług Dziennego Domu „Senior-Wigor” skorzystało 137 osób, z usług Środowiskowego Domu Samopomocy skorzystało 90 osób, natomiast na koniec 2021 r. w Domu Pomocy Społecznej „Pod Dębem” przebywało 91 mieszkańców. Na terenie miasta funkcjonowały 3 placówki dla bezdomnych, zapewniające 84 miejsca noclegowe.

Zasoby mieszkaniowe gminy, w tym lokale z najmem socjalnym

W ramach polityki mieszkaniowej gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2018-2027 zakłada się prowadzenie racjonalnej, a zarazem efektywnej polityki mieszkaniowej, zarówno w odniesieniu do zasobu mieszkaniowego gminy, jak i tworzenia warunków do rozwoju lokalnego rynku mieszkaniowego dla gospodarstw domowych o różnej sile nabywczej i różnej strukturze wiekowej. Dążąc do stworzenia możliwie najatrakcyjniejszych warunków dla realizacji potrzeb mieszkaniowych mieszkańców gmina w 2021 roku przystąpiła do Regionalnego Towarzystwa Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. z siedzibą w Chorzowie. Planuje się budowę 3 budynków (168 lokali) przy ul. Kwiatkowskiego.

Miasto Dąbrowa Górnicza dysponowało w 2019 roku 872 lokalami socjalnymi na wynajem (27,74% lokali w zasobach gminy), co było liczbą większą niż w pozostałych miastach w grupie porównawczej.

Z drugiej zaś strony, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w lokalach socjalnych wynosiła w Dąbrowie Górniczej od 4 m² do 7 m² mniej niż np. w Tychach, Płocku, Rybniku, czy też Sosnowcu. Natomiast w przypadku ogólnej liczby lokali w zasobach gminny, na które obowiązywały umowy o najem, Dąbrowa Górnicza z liczbą 3 143 lokali w 2019 roku oraz liczbą 3 147 lokali w 2020 roku plasuje się na czwartym miejscu, po miastach: Sosnowiec: 7 112 i 6 992 lokale mieszkalne wynajęte; Tychy: 4 609 i 4 512 lokale mieszkalne wynajęte; Rybnik: 3 744 i 3 612 lokale mieszkalne wynajęte. W przeciwieństwie do spadkowej tendencji liczby wynajętych lokali mieszkalnych będących w zasobach gminy w tych miastach, liczba wynajętych lokali mieszkalnych w zasobach gminy Dąbrowa Górnicza nieznacznie wzrosła. Na koniec 2021 roku najem socjalny dotyczył 771 lokali gminnych i 3 lokali wynajętych w prywatnym zasobie. W porównaniu do roku wcześniejszego zmniejszyła się o 83 liczba lokali będących przedmiotem najmu socjalnego. Oczekiwanym rezultatem jest wzrost liczby lokali do poziomu zapewniającego zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych osób o niskich dochodach oraz osób eksmitowanych. W 2021 roku nie zmieniła się liczba pomieszczeń tymczasowych w zasobie gminy i tak samo, jak w ubiegłym roku wyniosła 33. Nie zmieniła się również liczba mieszkań chronionych, która wyniosła 4.

Tabela [18]. Lokale z najmem socjalnym (BDL – lokale socjalne) w zasobach mieszkaniowych gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	mieszkania			powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]			przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	875	872	b.d.	24 357	24 210	b.d.	27,84	27,76	b.d.
Sosnowiec	227	205	b.d.	7 672	7 085	b.d.	33,80	34,56	b.d.
Tychy	516	533	b.d.	16 689	16 905	b.d.	32,34	31,72	b.d.
Rybnik	463	463	b.d.	15 620	15 617	b.d.	33,74	33,73	b.d.
Jaworzno	330	330	b.d.	9 883	9 883	b.d.	29,95	29,95	b.d.
Płock	364	352	b.d.	11 792	11 395	b.d.	32,40	32,37	b.d.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [19]. Najem lokali z mieszkaniowego zasobu gmin oraz tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej w 2020 roku - lokale, na które obowiązywały umowy o najem

Gmina	lokale mieszkalne na które obowiązywały umowy o najem		powierzchnia użytkowa lokali [m ²]		w tym najem socjalny lokali		powierzchnia użytkowa lokali objętych najmem socjalnym [m ²]	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	3 143	3 147	123 963	124 162	823	854	22 905	23 700
Sosnowiec	7 112	6 992	313 022	308 425	94	83	2 575	2 380
Tychy	4 609	4 512	203 973	194 333	201	255	6 331	8 081
Rybnik	3 744	3 612	170 440	165 441	582	235	20 342	8 495
Jaworzno	1 816	1 821	81 385	82 361	75	48	2 360	1 412
Płock	2 294	2 294	94 459	94 462	156	120	5 118	4 096

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [20]. Najem lokali z mieszkaniowego zasobu gmin oraz tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej w 2020 roku - lokale, na które zawarto w roku sprawozdawczym umowy o najem

Gmina	lokale mieszkalne na które zawarto w roku sprawozdawczym umowy o najem		powierzchnia użytkowa lokali [m ²]		w tym najem socjalny lokali		powierzchnia użytkowa lokali objętych najmem socjalnym [m ²]	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	150	150	4 680	5 354	117	101	3 253	3 291
Sosnowiec	542	441	22 691	18 988	119	72	3 342	2 057
Tychy	1 029	296	43 928	10 695	185	129	5 938	4 371
Rybnik	217	141	8 731	6 384	104	112	3 561	4 111
Jaworzno	152	80	5 757	3 247	42	48	1 301	1 412
Płock	191	178	7 675	6 235	61	77	2 119	2 547

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [21]. Najem lokali z mieszkaniowego zasobu gmin oraz tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej w 2020 roku - lokale, na które rozwiązano umowy o najem

Gmina	lokale mieszkalne na które rozwiązano umowy o najem		powierzchnia użytkowa lokali		w tym najem socjalny lokali		powierzchnia użytkowa lokali objętych najmem socjalnym	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	26	7	1 063	274	4	0	111	0
Sosnowiec	167	208	6 935	8 527	25	8	767	287
Tychy	53	56	2 034	1 989	5	25	150	643
Rybnik	0	0	0	0	0	0	0	0
Jaworzno	50	18	2 020	694	4	14	89	401
Płock	142	178	5 577	6 231	49	2	1 577	58

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Według dostępnych danych, w 2020 roku 465 gospodarstw domowych było oczekujących na najem lokalu mieszkalnego, zaś 340 na najem socjalny lokali oraz 223 w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych. Sytuacja krytyczna związana z zapewnieniem lokali socjalnych gospodarstwom domowym objętych wyrokami eksmisyjnymi była bardziej wyraźna w Sosnowcu, Jaworznie i Płocku. W 2020 roku najmniej gospodarstw domowych zostało wpisanych na listę oczekujących w Jaworznie i w Dąbrowie Górniczej.

Tabela [22]. Gospodarstwa domowe oczekujące na najem lokali mieszkalnych i tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej w 2020 roku

Gmina	lokale mieszkalne (z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń)	najem socjalny lokali	najem socjalny lokali, w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych	tymczasowe pomieszczenia
Dąbrowa Górnicza	465	340	223	20
Sosnowiec	761	591	591	350
Tychy	171	123	90	0
Rybnik	501	362	217	52
Jaworzno	403	371	326	13
Płock	1 103	890	613	47

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [23]. Gospodarstwa domowe wpisane na listę oczekujących na najem lokali mieszkalnych i tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej w 2020 roku

Gmina	lokale mieszkalne (z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń)	najem socjalny lokali	najem socjalny lokali, w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych	tymczasowe pomieszczenia
Dąbrowa Górnicza	63	48	17	22
Sosnowiec	293	86	86	42
Tychy	65	46	26	14
Rybnik	165	97	39	23
Jaworzno	82	28	15	0
Płock	537	277	47	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [24]. Gospodarstwa domowe wykreślone z listy oczekujących na najem lokali mieszkalnych i tymczasowych pomieszczeń w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej w 2020 roku

Gmina	lokale mieszkalne (z wyłączeniem lokali zamiennych i tymczasowych pomieszczeń)	najem socjalny lokali	najem socjalny lokali, w ramach realizacji wyroków eksmisyjnych	tymczasowe pomieszczenia
Dąbrowa Górnicza	112	73	36	2
Sosnowiec	132	117	117	36
Tychy	185	85	35	14
Rybnik	113	52	49	15
Jaworzno	14	8	8	0
Płock	58	42	33	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Określona Zarządzeniem Prezydenta Miasta, stawka bazowa czynszu za 1 m² powierzchni użytkowej lokalu mieszkalnego od 1 sierpnia 2015 r. nie uległa zmianie i wynosi 8,38 zł/miesiąc. Nie uległa zmianie również stawka czynszu za najem socjalny lokalu i tymczasowe pomieszczenie i wynosi 50% stawki najniższego czynszu obowiązującego w mieszkaniowym zasobie gminy, tj. 1,80 zł/m².

Ściągalność czynszu za lokale mieszkalne wyniosła w 2021 r. - 91,19%. Uzyskany wynik jest wyższy od zakładanego 88% poziomu ściągalności. Dynamika dla tego wskaźnika wynosi – 0,16% w odniesieniu do roku 2020. Natomiast ściągalność czynszu z tytułu najmu socjalnego w roku 2021 wyniosła 42,49%.

W 2021 roku zawarto 50 umów o przystąpienie do Programu ułatwienia spłaty zadłużenia. To o 150% więcej niż w roku 2020.

Gmina Dąbrowa Górnicza realizuje również ustawowy obowiązek stosowania obniżek czynszów dla gorzej sytuowanych najemców w zasobie. Zgodnie z Uchwałą, z wnioskiem o obniżkę czynszu naliczonego według obowiązujących stawek mogą występować najemcy lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w przypadku, gdy stawka bazowa czynszu odpowiadać będzie co najmniej 2,5% wskaźnika przeliczeniowego kosztu odtworzenia 1 m² powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych. W 2021 roku 24 osoby skorzystały z obniżki czynszu. W porównaniu do roku wcześniejszego nastąpił spadek liczby korzystających o 71,76 %.

W 2021 roku sprzedano 101 lokali mieszkalnych. To o 5 lokali sprzedanych więcej niż w roku 2020. Sprzedaż lokali wzrosła o 5,21 %. Nie została uzyskana pożądana tendencja spadkowa.

Według stanu na dzień 31.12.2021 r. Gmina Dąbrowa Górnicza posiada do dyspozycji 3 069 lokali mieszkalnych w tym 33 pomieszczenia tymczasowe, z czego 1 360 lokali w budynkach stanowiących 100% własności gminy, 1 701 mieszkań w budynkach wspólnot mieszkaniowych, 5 mieszkań w Spółdzielni Mieszkaniowej „Lokator”, 3 lokale wynajęte od innych właścicieli oraz 33 pomieszczenia tymczasowe. Obecnie Gmina dysponuje 774 mieszkaniami z najmem socjalnym, w tym 771 lokali własnych i 3 lokale wynajęte od innych właścicieli.

Stan techniczny zasobu mieszkaniowego gminy na koniec 2021 roku to:

- 740 lokali mieszkalnych w bardzo dobrym stanie technicznym,
- 1019 lokali mieszkalnych w dobrym stanie technicznym,
- 1226 lokali w średnim stanie technicznym,
- 84 lokale mieszkalne w złym stanie technicznym.

Liczba mieszkań w ramach pustostanów w zasobach mieszkaniowych gminy w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku w porównaniu do 2018 roku wzrosła z 72 mieszkań do 120 mieszkań. Liczba mieszkań będących pustostanem w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku była dwukrotnie i nawet trzykrotnie niższa niż w innych miastach grupy porównawczej (tj. od 240 do 377 pustostanów), nie licząc w to miasto Tychy, które miało ich 114. W 2021 roku w Dąbrowie Górniczej wyremontowano i zmodernizowano 33 pustostany. W zasobie pustostanów znajdują się również mieszkania w budynkach nienadających się do zamieszkania, które zostaną docelowo zburzone.

Tabela [25]. Mieszkania niezamieszkane w zasobie gminy (pustostany) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	mieszkania		Powierzchnia [m ²]
	2018	2020	2020
Dąbrowa Górnicza	72	120	3 494
Sosnowiec	423	304	12 073
Tychy	265	114	4 467
Rybnik	245	377	15 177
Jaworzno	255	240	8 594
Płock	319	330	11 811

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W Dąbrowie Górniczej przeciętna wysokość dodatku mieszkaniowego wypłaconego użytkownikom lokali wynosił w 2020 roku 243,4 zł, co było porównywalnie w stosunku do sytuacji w pozostałych miastach grupy porównawczej oprócz Rybnika, gdzie przeciętna wysokość dodatku wynosiła 268,0 zł. Natomiast ilość wypłaconych dodatków mieszkaniowych w pozostałych miastach – oprócz Jaworzna – była w przypadku lokali ogółem jak i lokali gminnych w 2020 roku dwukrotnie do pięciokrotnie większa niż Dąbrowie Górniczej a w przypadku lokali spółdzielczych od półtora do razy większa.

W 2021 roku wypłacono 2 447 dodatków mieszkaniowych dla najemców zasobu mieszkaniowego gminy. W porównaniu do roku wcześniejszego nastąpił spadek o 14,41%.

Tabela [26]. Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych użytkownikom lokali w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych			kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych [zł]			przeciętna wysokość dodatku [zł]
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2020
Dąbrowa Górnicza	9 816	8 296	7 511	2 267 637	1 838 775	1 827 809	243,4
Sosnowiec	44 031	40 089	36 578	10 608 469	9 605 469	8 635 040	236,1
Tychy	16 820	15 764	14 685	3 934 801	3 737 750	3 596 001	244,9
Rybnik	17 428	15 382	14 476	4 198 540	3 588 398	3 879 046	268,0
Jaworzno	6 534	5 575	4 647	1 626 946	1 287 755	1 109 691	238,8
Płock	25 894	24 072	22 078	5 601 597	5 191 692	5 264 453	238,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [27]. Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych użytkownikom lokali gminnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych			kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych [zł]			przeciętna wysokość dodatku [zł]
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2020
Dąbrowa Górnicza	3 792	3 330	2 859	944 041	806 154	734 008	256,7
Sosnowiec	20 525	18 873	17 297	5 081 781	4 598 421	4 200 612	242,9
Tychy	8 923	8 069	7 384	2 274 843	2 076 211	1 974 706	267,4
Rybnik	9 544	8 449	7 648	2 222 324	1 903 964	1 972 369	257,9
Jaworzno	3 072	2 516	2 098	868 005	646 877	568 186	270,8
Płock	6 509	6 113	5 624	1 476 039	1 405 668	1 472 579	261,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [28]. Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych użytkownikom lokali spółdzielczych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych			kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych [zł]			przeciętna wysokość dodatku [zł]
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2020
Dąbrowa Górnicza	3 921	3 239	3 191	868 043	670 091	758 019	237,5
Sosnowiec	11 005	9 993	9 152	2 467 787	2 212 139	1 973 237	215,6
Tychy	5 739	5 583	5 209	1 255 066	1 253 483	1 170 603	224,7
Rybnik	6 351	5 531	5 424	1 567 847	1 312 164	1 458 209	268,8
Jaworzno	1 595	1 409	1 147	318 738	281 659	230 852	201,3
Płock	12 539	11 369	10 165	2 521 828	2 190 647	2 083 530	205,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [29]: Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych użytkownikom lokali pozostałych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych			kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych [zł]			przeciętna wysokość dodatku [zł]
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2020
Dąbrowa Górnicza	2 103	1 727	1 461	455 553	362 530	335 782	280,8
Sosnowiec	12 501	11 223	10 129	3 058 901	2 794 909	2 461 191	234,1
Tychy	2 158	2 112	2 092	404 892	408 056	450 692	254,7
Rybnik	1 533	1 402	1 404	408 369	372 270	448 468	348,0
Jaworzno	1 867	1 650	1 402	440 203	359 219	310 653	258,2
Płock	6 846	6 590	6 289	1 603 730	1 595 377	1 708 344	288,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Integracja i aktywizacja osób starszych

Do kategorii osób w wieku poprodukcyjnym zalicza się mężczyzn - 65 lat i więcej oraz kobiety - 60 lat i więcej. Grupa wiekowa 60-69 lat stanowiła w 2020 roku 51,46% osób w wieku poprodukcyjnym, zaś grupa wiekowa 70-79 lat 32,76%, a grupa osób mających 80 lat i więcej 15,78%. W odniesieniu do wszystkich mieszkańców w mieście, grupa wiekowa 60-69 lat stanowiła w 2020 roku 13,88% wszystkich mieszkańców, zaś grupa wiekowa 70-79 lat 8,83%, a grupa osób mających 80 lat i więcej 4,26%. Dane te nieznacznie odbiegają od sytuacji w innych miastach grupy porównawczej.

W stosunkowo większym stopniu w Dąbrowie Górniczej reprezentowana jest grupa poprodukcyjna w wieku 60-69 lat niż w innych miastach grupy porównawczej. Warto monitorować dane w kolejnych latach, w tym w kontekście wpływu pandemii COVID-19.

Tabela [30]. Osoby w wieku poprodukcyjnym wg grup wiekowych, procentowy udział grup wiekowych w stosunku do osób w wieku poprodukcyjnym ogółem w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Osoby w wieku poprodukcyjnym ogółem			60-69 lat (kobiety 60+, mężczyźni 65+)			70-79 lat (kobiety i mężczyźni)			80 lat i więcej (kobiety i mężczyźni)		
	2019 [-]	2020 [-]	2020 [%]	2019 [-]	2020 [-]	2020 [%]	2019 [-]	2020 [-]	2020 [%]	2019 [-]	2020 [-]	2020 [%]
Dąbrowa Górnicza	31 278	31 903	100	16 484	16 418	51,46	9 757	10 450	32,76	5 037	5 035	15,78
Sosnowiec	55 636	56 439	100	27 393	26 954	47,76	18 604	19 679	34,87	9 639	9 806	17,37
Tychy	30 880	31 645	100	16 368	16 477	52,07	9 425	10 027	31,69	5 087	5 141	16,25
Rybnik	29 969	30 531	100	14 375	14 311	46,87	10 206	10 576	34,64	5 388	5 644	18,49
Jaworzno	20 764	21 129	100	9 607	9 813	46,44	6 840	7 018	33,22	4 317	4 298	20,34
Płock	29 487	29 737	100	14 019	13 677	45,99	10 639	11 258	37,86	4 829	4 802	16,15

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [31]. Osoby w wieku poprodukcyjnym wg grup wiekowych, procentowy udział grup wiekowych w stosunku do liczby mieszkańców ogółem w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Liczba mieszkańców			60-69 lat (kobiety 60+, mężczyźni 65+)			70-79 lat (kobiety i mężczyźni)			80 lat i więcej (kobiety i mężczyźni)		
	2019 [-]	2020 [-]	2020 [%]	2019 [-]	2020 [-]	2020 [%]	2019 [-]	2020 [-]	2020 [%]	2019 [-]	2020 [-]	2020 [%]
Dąbrowa Górnicza	119 373	118 285	100	16 484	16 418	13,88	9 757	10 450	8,83	5 037	5 035	4,26
Sosnowiec	199 974	197 586	100	27 393	26 954	13,64	18 604	19 679	9,96	9 639	9 806	4,96
Tychy	127 590	126 871	100	16 368	16 477	12,99	9 425	10 027	7,90	5 087	5 141	4,05
Rybnik	138 098	137 128	100	14 375	14 311	10,44	10 206	10 576	7,71	5 388	5 644	4,12
Jaworzno	91 115	90 368	100	9 607	9 813	10,86	6 840	7 018	7,77	4 317	4 298	4,76
Płock	119 425	118 268	100	14 019	13 677	11,56	10 639	11 258	9,52	4 829	4 802	4,06

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Miasto współpracuje ze specjalistycznymi placówkami i organizacjami pozarządowymi przy realizacji dedykowanych dla osób starszych działań opiekuńczych i integracyjnych.

Dom Pomocy Społecznej „Pod Dębem” zapewnia miejsca dla 110 osób w pokojach 1 i 2 osobowych. Do Domu Pomocy Społecznej przyjmowane są osoby przewlekle somatycznie chore na podstawie decyzji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej. Dom świadczy mieszkańcom usługi bytowe, opiekuńcze i edukacyjne na poziomie obowiązujących standardów. Na koniec 2021 roku przebywało w domu pomocy społecznej 91 mieszkańców.

Dzienny Dom „Senior-WIGOR” w Dąbrowie Górniczej realizuje cele i zadania określone w przepisach ustawy o pomocy społecznej oraz przepisach wydanych na jej podstawie, a w szczególności świadczy usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. W 2021 roku 137 osób skorzystało z usług tego ośrodka realizowanych w jego głównej siedzibie i w dwóch filiach.

Środowiskowy Dom Samopomocy kieruje swoją ofertę do osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej. Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów umiejętności społecznych i treningów polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

W 2021 r. z usług Środowiskowego Domu Samopomocy skorzystało 90 osób.

Urząd Miejski, jej jednostki organizacyjne oraz organizacje pozarządowe podejmują wiele inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji seniorów, w tym m.in.:

- Dział ds. Osób Starszych i Niepełnosprawnych, będący w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej, realizuje zadania i organizuje działania na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, które ze względu na wiek, chorobę czy niepełnosprawność wymagają częściowej pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb polegające m.in: na przyznaniu usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych czy usług dla osób z zaburzeniami psychicznym lub kierują te osoby do ośrodków wsparcia tj. do Dziennego Domu „SENIOR–WIGOR” lub do Środowiskowego Domu Samopomocy. Osoby starsze lub niepełnosprawne, które ze względu na stan zdrowia wymagają całodobowej pomocy zostają skierowane do odpowiadającym im potrzebom domów pomocy społecznej.
- Działalność Rady Seniorów Miasta Dąbrowa Górnicza, którą tworzą przedstawiele środowiska osób starszych oraz reprezentanci podmiotów działających na rzecz środowiska senioralnego. Kluczowym celem działania 15-osobowej Rady jest poprawa czynników środowiskowych i społecznych. Jej kluczowym zadaniem jest koordynacja przedsięwzięć lokalnej społeczności, by łatwiej reagować na potrzeby seniorów, ścisła współpraca z władzami miasta przy rozstrzyganiu o istotnych oczekiwaniach i potrzebach ludzi starszych.
- Kluby Seniora, będące jedną z najbardziej popularnych form organizowania się osób starszych. Skupiają one kilkunastoosobowe grupy osób starszych chcących spędzać ze sobą czas. Obecnie w Dąbrowie Górniczej jest ich 17. Działają przy organizacjach pozarządowych, Pałacu Kultury Zagłębia oraz dąbrowskich parafiach.
- Uniwersytety Trzeciego Wieku działające przy Pałacu Kultury Zagłębia oraz przy Akademii Wyższej Szkoły Biznesu, posiadające w swej ofercie zajęcia taneczne, językowe, zajęcia poprawiające kondycję fizyczną typu joga, TAI CHI, zdrowy kręgosłup, warsztaty historyczne, archeologiczne i wiele innych.
- Inicjatywy organizacji pozarządowych takich jak „Seniorze, nie daj się oszukać” we współpracy z Komendą Miejską Policji, akcja „Bombka dla Seniora”, „Kartka dla Seniora”, „Wigilia Metropolitalna dla Seniora”, „Śniadanie Wielkanocne dla potrzebujących”.
- Dyskusyjny Klub Książki działający przy Miejskiej Bibliotece Publicznej – zraszający międzypokoleniowo miłośników literatury.
- Działania podejmowane w ramach projektów: Włączeni w Miasto – aktywne działania seniorów w mieście, World Cafe – rozmowy przy kawie o budowaniu sieci seniorskiej, czy w latach poprzednich: Senior ReAktywacja – program poświęcony rewitalizacji Dąbrowy

Górnicy, „Senior Sąsiad” – akcja pomocowa wśród seniorów, pomoc przy robieniu zakupów, wyprowadzania psa, itd.

- Dąbrowski Dzień Seniora ustanowiony na 15 czerwca – obchody tego dnia rozpoczynają się paradą seniorów, na których corocznie czeka mnóstwo atrakcji - występy artystów, poczęstunek, warsztaty, porady, strefy aktywności sportowej
- Warsztaty umiejętności cyfrowych dla osób wykluczonych on-line. Przybrały one na sile z racji pandemii, która uwidoczniła deficyt w umiejętnościach komputerowych wśród seniorów.
- Akcja „Miejsce przyjazne seniorom”, której celem jest promowanie takich miejsc, w których seniorzy czują się bezpiecznie, swobodnie, są godnie traktowani i obsługiwani : restauracje, sklepy, apteki, instytucje kulturalne, edukacyjne, rekreacyjne, użyteczności publiczne.
- Punkt w Centrum Aktywności Obywatelskiej, gdzie wydawana jest „Ogólnopolska Karta Seniora”, przyznawana w ramach Programu Gmina Przyjazna Seniorom. Karta uprawnia do korzystania ze zniżek w określonych jednostkach i punktach komercyjnych, takich jak kina, salony fryzjerskie, punkty rehabilitacji zdrowotnej.
- Konsultacje medyczne z lekarzami o różnej specjalizacji (kardiolog, neurolog, diabetolog) organizowane przez wyspecjalizowane jednostki medyczne w mieście.
- Imprezy sportowe dedykowane seniorom, m.in. coroczny Turniej Bowlingu inicjowany przez Dąbrowską Radę Seniorów.
- Potańcówka Międzypokoleniowa – letnia, cykliczna impreza organizowana we współpracy z Fabryką Pełną Życia.
- Liczne zniżki w jednostkach organizacyjnych miasta dla seniorów, czy specjalne karnety dla osób starszych np. na basen, saunę, grotę solną, fitness.
- Infolinia dla seniorów (czynna w dniach roboczych w godz. 9:00-13:00). Wolontariusze pomagają wykupić leki, zrobić zakupy, załatwić proste sprawy urzędowe.
- Inicjatywa „Dąbrowski Bus dla Seniora” to oferta przewozowa dla mieszkańców Dąbrowy Górniczej w wieku 60+. Zainteresowani mogą dojechać specjalnie przystosowanym Busem do lekarza albo do urzędu. Aby skorzystać z transportu wystarczy taką potrzebę zgłosić z jednodniowym wyprzedzeniem.

Integracja i aktywizacja osób z niepełnosprawnościami

W 2021 roku Uchwałą Nr XXXVII/709/2021 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22 grudnia 2021 roku został przyjęty „Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami w Dąbrowie Górniczej na lata 2022-2026”. Program jest dokumentem określającym kluczowe kierunki oddziaływania, zorientowane na jak najlepsze zaspokojenie potrzeb osób z niepełnosprawnościami we wszystkich sferach życia. Jego celem jest przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami. Dokument jest także odpowiedzią na wyzwania, jakie stawia przed miastem ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Program definiuje cele, priorytety oraz działania, zwiększając możliwości zabezpieczenia optymalnych środków na podniesienie jakości życia osób z niepełnosprawnościami zarówno w budżecie miasta, jak również z dodatkowych środków pochodzących między innymi z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i środków Unii Europejskiej. Dokument ten zawiera szczegółową analizę sytuacji w Dąbrowie Górniczej. W niniejszej diagnozie stanu zostały ujęte niektóre dane przedstawiające ogólny obraz sytuacji w tej grupie mieszkańców.

Z danych pozyskanych z Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności wynika, że w roku 2018 liczba osób korzystających z systemu wsparcia w Dąbrowie Górniczej wynosiła 2 211. W 2019 roku wzrosła do 2 500 osób, po czym w 2020 roku nastąpił spadek do 2 061. W grupie tej nieznacznie przeważają kobiety.²

Tabela [32]. Liczba i płeć osób z niepełnosprawnościami w Dąbrowie Górniczej. Dane dotyczące osób powyżej 16 roku życia, które uzyskały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w danym roku

Zakres	2018	2019	2020
Kobiety	1 180	1 346	1 086
Mężczyźni	1 031	1 132	975
Razem	2 211	2 478	2 061
Kobiety [%]	53,37	54,32	52,69
Mężczyźni [%]	46,63	45,68	47,31
Razem [%]	100,00	100,00	100,00

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Wśród osób z niepełnosprawnościami w mieście, ponad połowę stanowią osoby powyżej 60 roku życia. Łącznie z grupą osób po 40 roku życia (niemal co trzecia osoba z niepełnosprawnościami zarejestrowana w miejskim systemie) stanowią blisko 90% ogółu przedstawicieli tej grupy w Dąbrowie Górniczej. Biorąc pod uwagę tendencje demograficzne obserwowane w ostatnich latach można przyjąć, że liczba osób z niepełnosprawnościami powyżej 60 roku życia będzie gwałtownie wzrastać.

Tabela [33]. Struktura wiekowa osób z niepełnosprawnościami. Zestawiane liczby dotyczą wydanych w danym roku orzeczeń

Zakres	2018	2019	2020
16-25	93	86	96
26-40	219	214	196
41-59	760	757	694
60 i więcej	1 139	1 421	1 075
Razem	2 211	2 478	2 061
16-25 [%]	4,21	3,47	4,66
26-40 [%]	9,91	8,64	9,51
41-59 [%]	34,37	30,55	33,67

² Program działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2022 –2026, załącznik do uchwały Nr XXXVII/709/2021 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22 grudnia 2021 r.

60 i więcej [%]	51,52	57,34	52,16
Razem [%]	100,00	100,00	100,00

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Niemal połowa wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w Dąbrowie Górniczej, to orzeczenia o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym. Mniej więcej co czwarta osoba posiada orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu lekkim lub znacznym. W roku 2019 roku wzrósł odsetek osób z orzeczeniami o niepełnosprawności w stopniu znacznym.

Tabela [34]. Osoby z niepełnosprawnościami według stopnia niepełnosprawności

Zakres	2018	2019	2020
Znaczny	468	686	609
Umiarkowany	1141	1199	951
Lekki	602	593	501
Razem	2211	2478	2061
Znaczny [%]	21,17	27,68	29,55
Umiarkowany [%]	51,61	48,39	46,14
Lekki [%]	27,23	23,93	24,31
Razem [%]	100,00	100,00	100,00

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Jak wynika z danych dotyczących liczby wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego pozyskanych z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dąbrowie Górniczej oraz Publicznej Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Fundacji In Corpore najwięcej orzeczeń wydano w roku szkolnym 2020/2021 – 336. W roku szkolnym 2019/2020 było ich 270 a w roku szkolnym 2018/2019 odpowiednio 316.

Tabela [35]: Liczba wydanych orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego- dotyczy dzieci w wieku od 3 roku życia

Rok szkolny	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Liczba wydanych orzeczeń	316	270	336

Źródło: Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dąbrowie Górniczej oraz Publicznej Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Fundacji In Corpore

W przypadku orzeczeń wydawanych przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dla osób do 16-tego roku życia kształtowała się na podobnym poziomie. Zarówno w roku 2018 jak i 2019 roku wydano po 192 orzeczenia, w roku 2020 roku wydano 189 orzeczeń.

Tabela [36]. Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób z niepełnosprawnościami przed 16 rokiem życia

Rok	2018	2019	2020
Liczba wydanych orzeczeń	192	192	189

Źródło: Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności

Z danych pochodzących z Wydziału Oświaty Urzędu Miejskiego wynika, że w roku szkolnym 2018/2019 w publicznych placówkach oświatowych ogółem uczyło się 778 uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. W roku szkolnym 2019/2020 było ich 741, w roku szkolnym 2020/2021 - 729, natomiast w 2021/2022 (na dzień 30.09.2021) 790 uczniów. W tej grupie wyraźnie widać tendencję wzrostową, jeśli chodzi o dane z przedszkoli, szkół i placówek ogólnodostępnych, gdzie liczba uczniów z orzeczeniem gwałtownie wzrosła w roku szkolnym 2020/2021.

Tabela [37]. Liczba wychowanków i uczniów z niepełnosprawnością posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczących się w publicznych placówkach oświatowych działających na terenie miasta

Rok szkolny	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Ogółem	778	741	729	790
W tym w przedszkolach, szkołach i placówkach ogólnodostępnych (z oddziałami integracyjnymi) bez szkół specjalnych	203	181	272	317

Źródło: Wydział Oświaty Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej

Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we własnym zakresie i przy współpracy organizacji pozarządowych, ze środków własnych budżetu miasta jak i ze środków rządowych wdraża działania, w ramach których osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać z: usług opiekuńczych, wsparcia asystenta osoby z niepełnosprawnością, usług opieki wytchnieniowej. Wsparcie polega na zwiększaniu usamodzielniania się osób z niepełnosprawnością w codziennym funkcjonowaniu w domu jak i na zewnątrz, w tym przy pomocy asystentów, którzy na prośbę danej osoby zapewniają dojazd do np.: pracy, szkoły, przychodni, gabinetu lekarskiego i rehabilitacyjnego, czy też do miejsc spędzenia czasu wolnego (kino, teatr, boisko sportowe, basen).

Zasoby miasta w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami, to:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Dzienny Dom „Senior-Wigor”,
- Dom Pomocy Społecznej „Pod Dębem”,
- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych,
- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, w skład którego wchodzi: Przedszkole Specjalne nr 2, Szkoła Podstawowa Specjalna nr 1, IV Liceum Ogólnokształcące Specjalne, Branżowa Szkoła I Stopnia Specjalna nr 1, Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy,

- Wczesne wspomaganie rozwoju, GRW, rehabilitacja ruchu,
- Warsztat Terapii Zajęciowej „Otwarte Serca”,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Publiczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Fundacji In Corpore,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Organizacje pozarządowe działające w obszarze niepełnosprawności i pomocy społecznej,
- Koordynator do spraw dostępności,
- Rzecznik Osób z Niepełnosprawnościami.

W 2021 roku 263 osoby, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagały częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych objęto pomocą i opieką w miejscu zamieszkania. 739 osób objęto rehabilitacją społeczną – 355 osób skorzystało z turnusów rehabilitacyjnych, 345 osób uzyskało dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, 39 osób uzyskało środki na likwidację barier.

Natomiast w ramach programu „Opieka wytchnieniowa” grupę docelową wsparcia stanowią członkowie rodzin osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunowie sprawujący bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności. W tym kontekście usługa obejmuje doraźną, czasową pomoc w formie opieki wytchnieniowej w miejscu zamieszkania, dzięki której opiekunowie zostali odciążeni od codziennych obowiązków łączących się ze sprawowaniem opieki, a tym samym mieli zapewniony czas na odpoczynek i regenerację. W 2021 roku z usług w ramach opieki wytchnieniowej skorzystało 37 osób, w tym 9 dzieci.

W ramach Programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, skierowanego do dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz do pełnoletnich osób niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionych, mieszkańcy Dąbrowy Górniczej otrzymają wsparcie asystenta osobistego w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. W 2021 roku ze wsparcia w ramach programu skorzystały 74 osoby, w tym 3 dzieci.

Przeciwdziałanie wykluczenia rodzin

Działania w zakresie poprawy jakości życia i funkcjonowania rodzin, w szczególności przejawiających deficyty opiekuńczo-wychowawcze oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym wynikały z założeń Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023. Swoim zakresem program obejmuje obszary takie jak:

- zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych rodziny poprzez wsparcie finansowe oraz rzeczowe (m.in. zaopatrzenie dzieci w artykuły szkolne i podręczniki w ramach rządowego programu pomocy uczniom „Wyprawka szkolna”, stypendia szkolne, wsparcie finansowe zgodnie z ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, zapewnienie dzieciom i młodzieży posiłków w szkole oraz przedszkolu w ramach wieloletniego rządowego programu Posiłek w szkole i w domu na lata 2019 – 2023),
- wzmacnianie ról rodzicielskich oraz integracji rodziny poprzez wsparcie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (m.in. wsparcie asystenta rodziny, pomoc pracownika

socjalnego, rozwój kompetencji wychowawczych i rodzicielskich, zajęcia edukacyjnoterapeutyczne dla rodziców, poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne, organizowanie grup samopomocowych dla matek wychowujących dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym promujących dobre praktyki rodzicielskie),

- przeciwdziałanie uzależnieniom (m.in. wsparcie specjalistyczne z zakresu uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz innych środków psychoaktywnych, wsparcie specjalistyczne z zakresu uzależnień behawioralnych, rozmowy interwencyjno-motywuujące z osobami nadużywającymi alkoholu i członkami ich rodzin z opcją skierowania do Sądu Rejonowego wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, grupowe programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży, działania na rzecz wspierania trzeźwości oraz abstynencji osób uzależnionych od alkoholu oraz członków ich rodzin),
- wzmacnianie spójności rodziny poprzez zapewnienie dostępu do specjalistycznego wsparcia (m.in. wsparcie w sytuacji kryzysowej, bezpłatne poradnictwo prawne i obywatelskie, mediacje rodzinne),
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (m.in. bezpłatne zajęcia wyrównawcze i językowe, wydawanie indywidualnych opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju oraz orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, wydawanie opinii dla uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce oraz trudnościami wynikającymi ze stanu zdrowia oraz zaburzeń i odchyleń rozwojowych, prowadzenie badań przesiewowych słuchu, terapia indywidualna i grupowa dla dzieci z odroczonym obowiązkiem, zajęcia dotyczące efektywnego uczenia się, indywidualna terapia logopedyczna, terapia grupowa dla dzieci przejawiających problemy emocjonalne i dysfunkcje rozwojowe),
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych (m.in. objęcie dzieci opieką i wychowaniem w ramach placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, prowadzonych przez organizacje pozarządowe w oparciu o dotacje z budżetu miasta, opieka i zajęcia w placówce wsparcia dziennego w formie specjalistycznej, poradnictwo grupowe mające na celu pomoc dzieciom w dokonywaniu właściwych wyborów kierunku kształcenia i zawodu),
- promowanie i wspieranie uczniów zdolnych (m.in. organizowanie dodatkowych zajęć rozwijających dzieci zdolnych, stypendia za wyniki w nauce, wykonanie diagnozy i opinii odnośnie zdolności i predyspozycje dzieci zdolnych),
- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zainteresowań oraz aktywności sportowej wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodzin (m.in. zajęcia pozalekcyjne, bezpłatne zajęcia artystyczno-kulturalne dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin, organizowanie półkolonii letnich i zimowych, dotacje dla organizacji pozarządowych na realizację zadań w zakresie rozwoju i promocji sportu, turystyki i rekreacji wśród dzieci i młodzieży),
- wspieranie i promowanie modelu rodziny wielodzietnej (program "Dąbrowska Rodzinka.pl", w ramach którego Karta Dąbrowskiej Rodzinki.pl przyznawana jest rodzicom z dwojgiem dzieci oraz Karta Dąbrowskiej Rodzinki.pl PLUS przyznawana jest rodzinom wielodzietnym,

zastępczym oraz rodzinom z dzieckiem niepełnosprawnym. Karty te uprawiają rodziny do korzystania z ulg na usługi świadczone przez Partnerów Programu).

Ważne jest wsparcie przy zapewnieniu opieki nad dziećmi do lat 3. Jedynie 15,1% dzieci w wieku żłobkowym jest objęte opieką w żłobkach w Dąbrowie Górniczej, zaś niecałe 19% w Płocku, 22% w Tychach i 23% w Sosnowcu.

Tabela [38]. Dzieci objęte opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	dzieci w wieku do 3 lat ogółem			dzieci objęte opieką w żłobkach			odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach [%]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	2 966	2 893	2 723	386	427	411	13,0	14,8	15,1
Sosnowiec	4 876	4 714	4 412	795	934	1 021	16,3	19,8	23,1
Tychy	3 855	3 766	3 457	761	820	759	19,7	21,8	22,0
Rybnik	4 354	4 136	3 877	332	406	279	7,6	9,8	7,2
Jaworzno	2 462	2 445	2 297	225	303	292	9,1	12,4	12,7
Płock	3 411	3 322	3 142	481	611	592	14,1	18,4	18,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [39]. Żłobki i kluby dziecięce w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	żłobki			kluby dziecięce		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	8	9	8	0	1	2
Sosnowiec	19	21	24	1	2	2
Tychy	21	24	22	0	0	0
Rybnik	6	7	8	4	4	2
Jaworzno	5	6	6	6	7	7
Płock	10	12	12	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [40]. Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	żłobki			kluby dziecięce		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	411	437	417	0	18	38
Sosnowiec	851	952	1 188	15	32	32
Tychy	815	900	847	0	0	0
Rybnik	351	371	355	52	52	23
Jaworzno	158	175	243	114	153	153
Płock	540	620	671	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [41]. Dzieci przebywające w ciągu roku w żłobkach i klubach dziecięcych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	dzieci przebywające w ciągu roku ogółem (łącznie z oddziałami i klubami dziecięcymi)			dzieci przebywające w ciągu roku w żłobkach			dzieci przebywające w ciągu roku w klubach dziecięcych		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	463	545	544	463	515	487	0	30	57
Sosnowiec	1 188	1 478	1 705	1 173	1 432	1 643	15	46	62
Tychy	1 122	1 227	1 169	1 122	1 227	1 169	0	0	0
Rybnik	511	649	497	422	568	468	89	81	29
Jaworzno	331	466	537	168	259	298	163	207	239
Płock	743	920	949	743	920	949	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [42]. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci			dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - <u>ogółem</u>			dzieci w wieku <u>do lat 17</u> , na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny			udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	1 937	1 740	1 263	3 618	3 247	2 495	3 413	3 070	2 357	18,1	16,3	12,6
Sosnowiec	3 357	3 170	2 346	6 364	6 019	4 727	5 998	5 657	4 439	20,5	19,4	15,4
Tychy	1 389	1 282	882	2 956	2 788	2 020	2 820	2 653	1 905	12,7	11,9	8,5
Rybnik	2 542	2 274	1 686	5 134	4 691	3 697	4 901	4 480	3 498	19,4	17,7	13,8
Jaworzno	1 328	1 224	914	2 625	2 411	1 889	2 468	2 283	1 782	16,6	15,4	12,1
Płock	2 893	2 744	2 137	5 200	4 955	4 124	4 850	4 602	3 841	23,5	22,4	18,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W Dąbrowie Górniczej 1 263 rodziny otrzymały w 2020 roku zasiłki rodzinne na dzieci, o 34,79% mniej niż w 2018 roku. Również w pozostałych miastach z grupy porównawczej liczba ta spadła znacznie. Niemniej jednak, ciągle 12,6% dzieci w grupie wiekowej do lat 17 jest objętych wsparciem w formie zasiłku rodzinnego. W Rybniku liczba ta wynosi 13,8% a w Sosnowcu aż 15,4%.

Coraz więcej rodzin decyduje się na Kartę Dużej Rodziny, 1 826 rodzin w 2020 roku. Również 11 964 dzieci skorzystały ze świadczenia Dobry Start w 2020 roku.

Tabela [43]. Rodziny posiadające Kartę Dużej Rodziny w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	650	1 537	1 826
Sosnowiec	953	1 508	1 738
Tychy	1 278	2 779	3 417
Rybnik	1 576	3 234	3 853
Jaworzno	820	1 560	1 763
Płock	615	1 021	1 201

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [44]. Świadczeń Dobry Start wypłacone w 2020 roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	kwoty świadczeń Dobry Start wypłacone w roku [zł]	liczba dzieci (i osób uczących się), na które wypłacono świadczenia Dobry Start w roku
Dąbrowa Górnicza	3 587 850	11 964
Sosnowiec	5 473 200	18 256
Tychy	4 142 400	13 810
Rybnik	4 715 850	15 726
Jaworzno	2 851 950	9 514
Płock	3 760 950	12 547

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Dąbrowa Górnicza na lata 2021–2025 oparty jest na następujących działaniach:

- zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych, poradnictwo w zakresie wdrażania prawidłowych metod wychowawczych i wzmocnienia kompetencji rodziców, prelekcje z zakresu profilaktyki przemocy dla nauczycieli i rodziców uczniów),
- zwiększenie dostępności do profesjonalnej pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie (udzielenie ofiarom przemocy schronienia w mieszkaniu chronionym, poradnictwo specjalistyczne, koordynacja prac powołanych grup roboczych w ramach realizacji procedury „Niebieskiej Karty”, poradnictwo w ramach Miejskiego Telefonu Zaufania),
- zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzającą do powstrzymania przemocy (rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat konsekwencji stosowania przemocy i możliwości uzyskania pomocy oraz udziału w programie korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie),
- podniesienie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.

W ramach Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Dąbrowie Górniczej udzielono wsparcia rodzinom zastępczym w zakresie specjalistycznej usługi psychologicznej, pedagogicznej i prawnej, przeprowadzono szkolenia podnoszące umiejętności i kwalifikacje rodzin zastępczych, zorganizowano szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, udzielono wsparcia i pomocy wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą oraz prowadzono mieszkania chronione. Dodatkowe działania wsparcia skierowane są do rodzin zastępczych oraz ich pełnoletnich wychowanków pozostających w pieczy zastępczej, w tym: konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, usługi specjalistyczne dla dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, a posiadających orzeczoną stopień niepełnosprawności, a także wsparcie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej objętych

indywidualnym programem usamodzielnienia. W 2021 roku kontynuowano realizację projektu "Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19" współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Przeciwdziałanie uzależnieniom

Polityka gminy w obszarze polityki społecznej związanej z zagrożeniami wynikającymi z problemów alkoholowych, narkomanii oraz innych uzależnień ukierunkowana jest na budowanie zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz działań na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych, a także przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osób uzależnionych i ich rodzin. Zadania realizowane w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii finansowane są z dochodów gminy z tytułu opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Celem działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych objętych programem jest ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z używania środków psychoaktywnych, w tym alkoholu, środków odurzających, nowych substancji psychoaktywnych oraz z innych uzależnień, w tym behawioralnych.

Dostępność infrastruktury publicznej dla osób o szczególnych potrzebach

Na podstawie art. 14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (tj. Dz. U. z 2020r. poz. 1062, z późn. zm.) w Urzędzie Miejskim w Dąbrowie Górniczej wyznaczony został w 2020 roku Koordynator ds. dostępności. Do jego zadań należy wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do usług świadczonych przez Urząd Miejski oraz jednostki organizacyjne miasta, przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz monitorowanie działalności Urzędu Miejskiego w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Od 2020 roku w Urzędzie zatrudniony jest tłumacz języka migowego. W obiektach użyteczności publicznej podjęto działania na rzecz architektonicznego i funkcjonalnego dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnością, takie jak: podjazdy i platformy schodowe, dźwigi, pochylnie, windy, dostosowane toalety oraz parkingi. Z kolei dla ułatwienia samodzielnego przemieszczania się rowerem zaadaptowano ponad 10 km dróg rowerowych do potrzeb osób z niepełnosprawnością. W 2020 r. przeprowadzono audyty dostępności w budynkach użyteczności publicznej oraz przygotowano informację oraz film na portalu miejskim dotyczące działania instytucji w formie dostępnej dla osób ze szczególnymi potrzebami. W 2021 r. przygotowano Raport o stanie zapewniania dostępności podmiotu publicznego dla Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej oraz wszystkich jednostek organizacyjnych miasta.

W kwietniu 2022 roku wykonano badanie stanu dostępności budynków publicznych, w sumie zinventaryzowano stan 93 budynków.

Tabela [45]: Ocena poziomu dostępności budynków publicznych w zasobie gminnym w Dąbrowie Górniczej według stanu na kwiecień 2022 roku

Zakres	tak	nie	brak odp.
Podmiot zapewnia w tym budynku (tych budynkach) wolne od barier poziome i pionowe przestrzenie komunikacyjne? (korytarze mają szerokość min. 1,2 m, schody wyposażone są w poręcze, zastosowano antypoślizgową nawierzchnię)	71	20	2
Podmiot zastosował w tym budynku (tych budynkach) rozwiązania architektoniczne, środki techniczne lub posiada zainstalowane urządzenia (schodolaz, winda, pochylnia), które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych	28	64	1
Wejście do budynku wolne jest od barier architektonicznych (zastosowano pochylnię dla wózków, brak schodów)	56	37	-
Podmiot zapewnia w tym budynku (tych budynkach) informację na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy? (w razie potrzeby pracownik pomoże dotrzeć do wybranego miejsca)	44	49	-
W budynku (budynkach) znajduje się toaleta przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	45	48	-
Podmiot umożliwia wstęp do tego budynku (tych budynków) osobie korzystającej z psa asystującego	78	14	-
Podmiot zapewnia w przypadku tego budynku (tych budynków) osobom ze szczególnymi potrzebami możliwość ewakuacji lub uratowania w inny sposób? (czy istnieją aktualne procedury ewakuacji)	53	38	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety wykonanej w kwietniu 2022 roku przez Referat Profilaktyki i Promocji Zdrowia, Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia

W tym samym badaniu oceniono dostępność cyfrową i dostępność informacyjno-komunikacyjną.

Tabela [46]: Ocena dostępności cyfrowej jednostek publicznych w Dąbrowie Górniczej według stanu na kwiecień 2022 roku

Zakres	tak	nie	brak odp.
Podmiot posiada stronę internetową	92	1	-
Na stronie internetowej podmiotu zamieszczono deklarację dostępności	91	2	-
Zgodność z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (zgodna, częściowo zgodna, niezgodna)	Zgodna 31	Częściowo zgodna 61	Niezgodna 1
Zapewnia przez podmiot na stronie internetowej informacji o zakresie swojej działalności (głównych zadaniach podmiotu) w postaci tekstu odczytywalnego maszynowo	42	-	-
Zapewnia przez podmiot na stronie internetowej informacji o zakresie swojej działalności (głównych zadaniach podmiotu) w postaci nagrania treści w polskim języku migowym	2	-	-
Zapewnia przez podmiot na stronie internetowej informacji o zakresie swojej działalności (głównych zadaniach podmiotu) w postaci informacji w tekście łatwym do czytania	52	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety wykonanej w kwietniu 2022 roku przez Referat Profilaktyki i Promocji Zdrowia, Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia

Tabela [47]: Zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami obsługi z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się w jednostkach publicznych w Dąbrowie Górniczej według stanu na kwiecień 2022 roku

Zakres	tak
Kontakt telefoniczny	88
Kontakt korespondencyjny	89
Przesyłanie wiadomości tekstowych, w tym z wykorzystaniem wiadomości SMS, MMS lub komunikatorów	63
Komunikacja audiowizualna, z tym z wykorzystaniem komunikatorów internetowych	35
Przesyłanie faksów	61
Wykorzystanie tłumacza języka migowego przez strony internetowe	2
Pomoc tłumacza języka migowego – kontakt osobisty	12
Posiadanie urządzeń lub środków technicznych wspomagających słyszenie do obsługi osób słabosłyszących, takich jak np. pętle indukcyjne, systemy FM, systemy na podczerwień (IR), systemy Bluetooth	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiety wykonanej w kwietniu 2022 roku przez Referat Profilaktyki i Promocji Zdrowia, Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia

Jakość życia, bezpieczeństwo

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Marki Miasta, Kultury i Sportu, Centrum Zarządzania Kryzysowego, Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów, Wydział Oświaty.

Wyniki badania jakości życia

Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej przeprowadza cykliczne badania jakości życia. Badania zostały zrealizowane w 2014, 2016, 2018 i 2021 roku. Pomiary koncentrują się na czynnikach wpływających na jakość życia mieszkańców oraz usługach realizowanych przez instytucje samorządowe. Celem każdego badania jest identyfikacja i określenie znaczenia różnych czynników warunkujących zrównoważony rozwój lokalny. Wyniki badań są wykorzystane w procesie planowania zrównoważonego rozwoju lokalnego.

Do badania w 2021 r. wylosowano 381 gospodarstw domowych (+122 gospodarstw w próbie rezerwowej). Najważniejsze wnioski:

- ponad 70% pytaných mieszkańców (w tym 31,2 % – zdecydowanie zadowolonych) jest zadowolonych z miejsca zamieszkania w Dąbrowie Górniczej, ale przedstawiciele 25% gospodarstw domowych zadeklarowało chęć zmiany miejsca zamieszkania w przypadku pojawienia się takiej możliwości,
- 39,3% ankietowanych postrzega miasto Dąbrowa Górnicza jako bogate i raczej bogate,

- ponad połowa mieszkańców potwierdza fakt zainteresowania sprawami miasta (oznacza to jednocześnie, że niemal 45% takiego zainteresowania nie potwierdza). Badanie z 2021 roku wskazało na wyraźny wzrost liczby mieszkańców, którzy nie interesują się sprawami miasta - najwyższy wskaźnik w wykonanych dotychczas badaniach,
- respondenci pozyskują informacje lokalne w pierwszej kolejności z miesięcznika miejskiego „Przegląd Dąbrowski”, z ogłoszeń na klatkach schodowych oraz z oficjalnej strony Urzędu Miejskiego. Rośnie znaczenie profilów prezydenta i miasta na portalach społecznościowych,
- respondenci bardziej niż w 2018 pozytywnie ocenili politykę informacyjną Urzędu Miejskiego,
- poziom zaangażowania mieszkańców w życie miasta, określono na podstawie odpowiedzi respondentów, w 2021 roku jest najniższy od początku prowadzenia badań jakości życia. Jedynie niespełna 5% gospodarstw domowych potwierdza pełną aktywność w życiu miasta. Możliwą przyczyną obserwowanego stanu rzeczy jest starzenie się społeczeństwa oraz pandemia COVID-19, która ograniczyła możliwość aktywnego zaangażowania w życie miasta. Również należy zwrócić uwagę na wciąż niewielkie zaangażowanie mieszkańców w działalność organizacji społecznych. Dane wskazują też na stosunkowo niewielkie zainteresowanie podejmowaniem działań na rzecz osiedla czy najbliższej okolicy miejsca zamieszkania,
- badani mieszkańcy wysoko ocenili bezpieczeństwo w miejscach publicznych. Wrócą jednak uwagę na konieczność przystosowanie budynków publicznych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- badani mieszkańcy pozytywnie ocenili jakość usług publicznych oraz obsługę przez pracowników Urzędu Miejskiego,
- badani mieszkańcy negatywnie ocenili oferty opieki zdrowotnej w odniesieniu do działalności szpitali i dostępności lekarzy specjalistów,
- respondenci negatywnie ocenili: czystość powietrza (jednak ogólna ocena jakości powietrza była wyższa niż w poprzednich latach), estetykę budynków publicznych, odbiór śmieci z gospodarstw domowych i możliwość segregacji śmieci,
- badani mieszkańcy najwyżej ocenili: stan środowiska naturalnego, jakość wody pitnej i dbałość instytucji publicznych o stan środowiska naturalnego,
- respondenci negatywnie ocenili stan infrastruktury drogowej, transportu i bezpieczeństwa na drogach, w tym wskazali na zły stan nawierzchni dróg i ulic, niedostateczną przepustowość głównych tras komunikacyjnych oraz niski poziom utrzymania dróg publicznych w zimie (niemniej jednak w porównaniu do poprzednich badań, ogólna ocena w tym zakresie znacznie się poprawiła, w tym ocena dotycząca dróg rowerowych),
- respondenci negatywnie ocenili dostępność i jakość transportu publicznego (niższa ocena niż w latach 2016 i 2018).

Oferta czasu wolnego (kultura, rekreacja, sport, turystyka)

Usługi czasu wolnego dostępne w miejscu zamieszkania odgrywają istotną rolę w ocenie jakości życia przez mieszkańców. Usługi te są oferowane zarówno przez podmioty publiczne jak i podmioty prywatne, które prowadzą działalność w obszarach PKD: I.55 zakwaterowanie, I.56 działalność usługowa związana z wyżywieniem, R.90 działalność twórczą związaną z kulturą i rozrywką, R.91 działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą, R.93 działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna.³ W Dąbrowie Górniczej na koniec 2020 roku aktywne były 582 podmioty w obszarze usług czasu wolnego. Liczba ta jest znacznie mniejsza niż na przykład w Tychach (663 podmioty), Płocku (607 podmiotów), Rybniku (826 podmiotów), czy w Sosnowcu (1 002 podmioty).

Tabela [48]. Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 aktywne w obszarze usług czasu wolnego w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Podmioty aktywne w obszarze usług czasu wolnego ogółem			Podmioty wpisane w dziale I.55 i I.56			Podmioty wpisane w dziale R.90, R.91 i R.93		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	552	564	582	389	401	413	163	163	169
Sosnowiec	1 031	977	1 002	704	657	672	327	320	330
Tychy	646	641	663	407	396	413	239	245	250
Rybnik	776	794	826	439	449	473	337	345	353
Jaworzno	358	381	396	223	230	246	135	151	150
Płock	552	570	607	304	298	309	248	272	298

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

O jakości życia w mieście świadczy liczba uczestników imprez kulturalnych i sportowych. Ogólna liczba uczestników imprez obejmuje uczestników imprez organizowanych przez instytucje miejskie (Pałac Kultury Zagłębia, świetlice, Dom Kultury Żąbkowice, Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Miejskie „Sztęgarka” oraz Centrum Sportu i Rekreacji) i została obliczona z przyjętą przez instytucje metodologią. W roku 2021 liczba imprez kulturalnych i sportowych zorganizowanych przez ww. instytucje wynosiła 10 858, natomiast ogólna ilość uczestników wynosiła 108 179 osób.

Pod koniec 2015 r. Gmina Dąbrowa Górnicza przejęła od Skarbu Państwa blisko 4-hektarowy, atrakcyjnie zlokalizowany teren. Od tego czasu celem miasta jest stworzenie otwartej przestrzeni publicznej, która stanie się nowym centrum. Możliwości do podjęcia działań dał projekt „Fabryka

³ Ze względu na zakres diagnozy, nieuwzględniony został dział R.92 działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi

Pełna Życia – rewitalizacja śródmieścia Dąbrowy Górniczej” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020. Realizacja, pionierskiego w skali kraju procesu rewitalizacji, opartego na szerokiej partycypacji społecznej, spowodowała zmianę myślenia o skali i zasięgu zmian, jakie należy przeprowadzić w Dąbrowie Górniczej, by przygotować miasto na wyzwania przyszłości.

Spółkę Fabryka Pełna Życia powołano w grudniu 2019 r. w celu wykonywania zadania własnego Gminy Dąbrowa Górnicza, istotnego dla rozwoju miasta i jakości życia lokalnej społeczności. Zadaniem spółki jest, poprzez odpowiednio skomponowane działania rewitalizacyjne, wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych i nadanie im nowych funkcji – miastotwórczych i centrotwórczych. Działania te spółka prowadzi w sposób kompleksowy, integrując procesy gospodarcze, przestrzenne, budowlane, infrastrukturalne i społeczne.

Dzięki ciekawej ofercie kulturalnej, rozrywkowej i gastronomicznej, wspólnie z gminą Dąbrowa Górnicza, instytucjami kultury oraz stowarzyszeniami z regionu, a także partnerami biznesowymi Fabryka Pełna Życia stała się miejscem spotkań nie tylko dla mieszkańców Dąbrowy Górniczej, ale też Zagłębia Dąbrowskiego, Katowic i innych miast naszego regionu – słowem – Przestrzenią Metropolii GZM.

Fabryka przygotowała specjalną strefę oferującą mieszkańcom Metropolii wielość różnorodnych wydarzeń i aktywności. Przestrzeń kultury, wypoczynku, spotkań, rekreacji, doświadczeń kulinarnych – przyjazną, bezpieczną i otwartą na wszystkich odbiorców, dającą wiele możliwości, pobudzającą do działania i zachęcającą do spędzania wolnego czasu.

W roku 2021 na terenie Fabryki Pełnej Życia odbyło się blisko 180 różnych przedsięwzięć: społecznych, muzycznych, kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych, w których od maja do września 2021 r. skorzystało blisko 50 000 osób.

Miejska Biblioteka Publiczna prowadzi szeroką działalność kulturalno-edukacyjną, organizując różnego rodzaju przedsięwzięcia kulturalne, edukacyjne i promocyjne, w których uczestniczy ok. 40.000 użytkowników. Instytucja składa się z biblioteki głównej oraz 17 fili. W okresie od 2020 do 2021 roku zostało zorganizowanych 1 548 imprez wirtualnych. Do najważniejszych wydarzeń należą: „Czytaj z Hugonem” - cykl filmów promujących czytelnictwo ze współczesnym alter ego patrona biblioteki – Hugonem, „Skarpety poety” - cykl okazjonalnych programów kabaretowo-literackich; „Radio Biblioteka” – autorski podcast literacki, „Literackie Bingo” – książkowe wyzwania zachęcające czytelników do odkrywania nowości literackich poprzez dopasowanie poszczególnych tytułów do haseł; „Biblioteka inspiruje” - cykl programów emitowanych kilka razy w miesiącu o kreatywnym spędzaniu czasu wolnego; krótkie przewodniki po świecie „Zrób to sam”, a także inspiracje do działań twórczych o charakterze edukacyjnym, literackim i rozrywkowym, „Hugon w podróż”.

W 2021 roku dzięki złagodzeniu obostrzeń pandemicznych, możliwe było zorganizowanie kilku ważnych imprez m.in.: Festiwal Literacki „Żywe legendy” czy Narodowe Czytanie. W okresie od lipca do sierpnia dąbrowska księżnica jak co roku wzięła udział w organizacji Akcji Lato w Mieście, która upłynęła pod hasłem „Lato z legendą”. We wszystkich bibliotecznych filiach przez całe wakacje odbywały się zajęcia, warsztaty i konkursy. W ramach „Akcji Lato” zorganizowano 195 wydarzeń, w których wzięło udział 2 457 osób.

Urząd Miasta dokonał w ostatnich latach szereg inwestycji w infrastrukturę sportową i rekreacyjną w oparciu o założeniach programu rozwoju sportu i rekreacji wraz z modernizacją niezbędnej infrastruktury na terenie Dąbrowy Górniczej. Inwestycje dotyczyły m.in.: placów zabaw, wspinaczkowych placów zabaw, stref sportowych (boiska, sprzęt sportowy, siłownie zewnętrzne), stref aktywności (kompleksowe wyposażenie w sprzęt dla dzieci i młodzież wraz z elementami małej infrastruktury), toalet publicznych, elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, stoły, stojaki rowerowe, stacje napraw rowerów), ścieżek edukacyjnych wyposażonych w tablice edukacyjne, tablic informacyjnych (regulamin parku, placu zabaw, boiska).

Turystyka rekreacyjna i aktywna w mieście należą do najdynamiczniej rozwijających się, obejmują wszystkie formy wypoczynku wymagające wysiłku fizycznego – turystyka rowerowa, żeglarska, wspinaczkowa, windsurfingowa itp. Zmodernizowane lub nowo wybudowane obiekty pociągnęły za sobą wzrost liczby organizowanych wydarzeń oraz uczestniczących w nich osób.

W 2021 roku Centrum Sportu i Rekreacji zorganizowało 34 imprezy, a na obiektach będących w administracji CSiR również zorganizowano imprezy o charakterze rekreacyjno-sportowym, w których brało udział 117 977 osób. Do cyklicznych imprez sportowych organizowanych w mieście należą: Dębowy Maj Festiwal, Półmaraton Dąbrowski, Cross Błędowa, Pogoria Open Water czy Noc Siatkovańska.

Dużo uwagi od kilku lat poświęca się tematyce rozwoju turystyki rowerowej. W ramach działań promujących rower jako popularny środek transportu oraz promujących turystykę i rekreację rowerową w mieście w 2021 roku zorganizowano 2 duże wydarzenia: „Zagłębiowska Masa Krytyczna” (blisko 3 000 uczestników) oraz zawody rowerowe Bike Atelier MTB Maraton na terenie Pogorii III (blisko 700 uczestników). Ponadto Wydział Marki Miasta, Kultury i Sportu realizował akcję promocyjną „Zielone Światło dla dąbrowian”, która miała za zadanie prezentację rozwiązań transportowych realizowanych w naszym mieście, w tym również tych dotyczących infrastruktury rowerowej.

W formie dotacji, środki budżetowe otrzymała Fundacja Godne Życie na prowadzenie stoiska informacyjno-promocyjnego pn.: „Miejskie Centrum Informacji w Dąbrowie Górniczej”. Głównym celem jest budowanie wizerunku Dąbrowy Górniczej jako miasta obywatelskiego oraz „dla aktywnych” w oparciu o relacje z mieszkańcami, turystami i organizatorami wydarzeń poprzez bieżące informowanie o kulturalno-społeczno-rekreacyjnej ofercie miasta i regionu. Miejskie Centrum Informacji odpowiadało na około 30 zapytań dziennie, promowało miasto poprzez organizację eventów okolicznościowych.

Biorąc pod uwagę turystykę miejską i kulturową Muzeum Miejskie „Sztęgarka” w ostatnich latach zwiększyło zakres działalności w zakresie turystyki zabytkowej. Jest ona realizowana poprzez zwiedzanie Muzeum Miejskiego „Sztęgarka” w zakresie wystaw stałych i czasowych. Zwiedzanie odbywa się indywidualnie jak i w grupach zorganizowanych z przewodnikiem. Prowadzone są wykłady z zakresu historii miasta i dziejów ziemi. Mają one na celu: edukację oraz zdobywanie nowych doświadczeń. W tym celu przygotowano w Muzeum ekspozycje kierunkowe pt. „Historia co węglem i srebrem pisana”, „Etnografia Dąbrowy Górniczej”, „Przeszłość geologiczna Zagłębia Dąbrowskiego”, „Adam Piwowar. Rewolucjonista-odkrywcą-wolnomularz”.

Odbывают się wycieczki po mieście, które są prowadzone przez przewodnika i obejmują najciekawsze obiekty zabytkowe Dąbrowy Górniczej (Pałac Kultury Zagłębia, Bazylika Najświętszej Maryi Panny Anielskiej, kościół pw. św. Antoniego w Gołonogu). W wycieczkach pomocne są materiały drukowane, dostępne w Punkcie Informacji Turystycznej oraz audio przewodniki, które można wypożyczyć także w tym punkcie. Z inicjatywy Muzeum powstał „Szlak kruszcowy”, ścieżka dydaktyczna, która ma za zadanie upowszechniać wiedzę i udokumentować ważne miejsca związane z przemysłową historią regionu, a przede wszystkim z wydobywaniem rud srebra, cynku i ołowiu.

Muzeum również prowadzi działalność w internecie, w tym tematyczne wydarzenia.

Turystyka przemysłowa w Dąbrowie Górniczej została zapoczątkowana przez otwarcie podziemnej trasy turystycznej w Kopalni Ćwiczebnej i wpisanie jej na „Szlak Zabytków Techniki”. Ponadto trasę tą uatrakcyjniono w 2015 roku przez zainstalowanie efektów multimedialnych. Obok podziemnej trasy Muzeum realizuje wycieczki piesze i autokarowe po najciekawszych obiektach poprzemysłowych Dąbrowy Górniczej (dawne kopalnie: „Reden” i „Paryż”, dawne zakłady „Defum”, obszary historycznego wydobywania kruszców na terenie Strzemieszyc, Ujejsca, Okradzionowa). Corocznie organizowana jest impreza pod nazwą „Industriada”, która jest także okazją do pokazania najciekawszych działających zakładów przemysłowych (ArcelorMittal – dawna Huta „Katowice”, Huta „Bankowa”, oczyszczalnia ścieków).

W celu poszerzenia oferty mającej na celu poznanie zabytków techniki wojskowej Muzeum otworzyło w 2013 roku Park Militarno-Historyczny „Reduta”, organizując również imprezy plenerowe cieszące się sporą popularnością. Poza tym Muzeum zorganizowało wspólnie z Przedsiębiorstwem Miejskim MZUM.PL S.A. ekspozycję plenerową przed budynkiem Urzędu Miejskiego pokazującą ciekawe eksponaty poprzemysłowe. Natomiast zabytki poprzemysłowe: 2 lokomotywy wąskotorowe, koła maszyny wyciągowej z KWK „Kazimierz – Juliusz” oraz sprężarka z lat 30. XX wieku, stanowią dodatkową atrakcję w przestrzeni miasta. Zabytki przemysłowe są interesujące dla wielu turystów zagranicznych, stąd Muzeum współpracuje z okolicznymi hotelami – oferując swoje usługi przewodnickie dla gości hotelowych (np. hotel „Holiday Inn”).

Pałac Kultury Zagłębia - wybudowany w latach 1951-1958 stanowi centralny ośrodek kultury w mieście. W salach PKZ, a także podległych placówkach (Domu Kultury w Ząbkowicach, 5 klubach osiedlowych oraz 9 świetlicach środowiskowych), odbywają się zajęcia obejmujące edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz folkloru, organizację wystaw, koncertów, spektakli i odczytów. Zgodnie ze statutem PKZ ma w swoim zakresie także: prowadzenie kółek artystycznych, zajęć wspierających amatorski ruch artystyczny, działalność w zakresie kinematografii, produkcję wydarzeń artystycznych i wiele innych. W sumie w 2021 roku odbyło się: 1069 wydarzeń, w których brało udział 56 591 uczestników.

Turystyka biznesowa wpływa w sposób istotny na rozwój miasta. Aktywizuje różne środowiska, a także angażuje znaczne zasoby ludzkie do obsługi przyjezdnych gości. Posiadane zasoby bazy noclegowej, konferencyjnych, a także doświadczony w obsłudze turysty biznesowego personel stanowią najistotniejsze mocne strony produktu. Muzeum Miejskie „Sztęgarka” dysponuje 2 salami konferencyjnymi mieszczącymi łącznie 150 miejsc. Turystyka biznesowa wpisuje się w realizację zadań Miejskiej Biblioteki Publicznej (MBP) poprzez posiadanie obiektów wystawowych, jak i

konferencyjnych. MBP posiada w swoich zasobach 3 sale konferencyjne: I sala – 80 osób, II sala – 30 osób, III sala – 76 osób.

W ramach turystyki weekendowej promowane są ścieżki rowerowe, takie jak:

- trasa dworzec w Gołonogu – Huta Katowice (3,2 km),
- Dworzec w Gołonogu – przez Ząbkowice – do Tucznawy (7,9 km),
- wokół Pogorii III (6 km),
- wokół Pogorii IV (14 km),
- Plac Wolności – Pogoria III (4,6 km)
- Pogoria I – Pogoria III (3,5 km),
- Pogoria III – Pogoria IV (5,4 km),
- Pogoria III – Sławków (19 km),
- Zamek w Będzinie - Pogora IV (Wojkowice Kościelne) – 13 km,
- Park Zielona – Pogoria III (1,6 km).

W Dąbrowie Górniczej, zgodnie z danymi podanymi przez Bank Danych Lokalnych GUS, liczba udzielonych noclegów ogółem w roku 2020 wynosiła 32 301 i została obliczona, jako iloczyn liczby osób korzystających i ilości dni (nocy) ich pobytu w mieście.

Tabela [49]. Liczba turystów korzystających z turystycznych obiektów noclegowych oraz liczba udzielonych noclegowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	liczba turystów ogółem			liczba turystów zagranicznych			Liczba udzielonych noclegów ogółem			Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	54 671	50 688	18 454	16 796	14 069	3 461	77 431	75 038	32 301	19 283	16 870	4 186
Sosnowiec	39 246	38 027	16 610	5 323	4 531	1 598	83 331	74 364	44 152	18 821	14 117	9 722
Tychy	58 047	61 099	28 159	15 525	15 777	3 244	110 413	110 131	50 507	39 376	37 014	7 718
Rybnik	20 473	19 893	11 163	3 717	3 771	893	40 131	34 722	17 848	8 593	8 211	2 064
Jaworzno	31 426	34 440	13 913	5 705	7 623	1 654	79 751	73 582	39 133	7 567	9 882	3 701
Płock	51 510	51 790	33 361	5 233	5 727	2 816	94 733	88 507	62 639	10 122	10 482	5 984

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W związku z pandemią COVID-19 liczba turystów w 2020 roku w porównaniu do lat poprzednich znacznie spadała. Jednak patrząc na okres przed pandemią jako referencję bazową, miasto Dąbrowa Górnicza plasowało się na trzecim miejscu w grupie porównawczej co do ilości turystów obsługiwanych w ciągu roku (50 688 w 2019 roku). Baza hotelowa jest nieduża (brak podmiotu w kategorii czterogwiazdkowej w 2020 roku wynika prawdopodobnie z sytuacji kryzysowej związanej z pandemią. Należy w tym zakresie zweryfikować dane za 2021 roku w późniejszym terminie). Analizując sytuację w pozostałych miastach grupy porównawczej – licząc z tym, że czterogwiazdkowy

hotel wróci w statystykach – można stwierdzić, że baza miejsc noclegowych w Dąbrowie Górniczej w kategorii trzygwiazdkowej jest niedorozwinięta.

Tabela [50]. Liczba obiektów hotelowych wg kategorii w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Kategoria *****			Kategoria ****			Kategoria ***			Kategoria **		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	0	0	0	1	1	0	1	2	2	2	2	2
Sosnowiec	0	0	0	0	0	0	2	2	2	1	1	1
Tychy	1	0	0	0	1	1	6	6	5	1	1	1
Rybnik	0	0	0	0	0	0	4	4	4	1	1	1
Jaworzno	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2	2	0
Płock	0	0	0	4	4	2	4	4	4	3	3	4

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [51]. Liczba miejsc noclegowych w obiektach hotelowych wg kategorii w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Kategoria *****			Kategoria ****			Kategoria ***			Kategoria **		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	0	0	0	320	320	0	51	104	136	64	64	64
Sosnowiec	0	0	0	0	0	0	176	176	177	106	106	106
Tychy	141	0	0	0	141	141	592	602	523	103	106	109
Rybnik	0	0	0	0	0	0	314	316	317	20	20	28
Jaworzno	0	0	0	0	0	0	143	142	155	70	68	0
Płock	0	0	0	317	317	164	206	208	215	145	146	248

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Wpływ pandemii COVID-19 jest uwidoczniony przez dane dotyczące stopnia wykorzystania miejsc noclegowych. Ale również przed pandemią stopień wykorzystania miejsc noclegowych była na niskim poziomie (32,7% w 2018 roku i 294% w 2020 roku).

Przed pandemią (2019) 46 084 osoby korzystały z bazy hotelowej w Dąbrowie Górniczej, przy 57 916 osób w Tychach i 50 129 osób w Płocku. Średni pobyt jednego turysta wynosił wtedy 1,33 noclegów w Dąbrowie Górniczej, przy 1,96 noclegów w Sosnowcu, 1,87 noclegów w Jaworznie, 1,78 noclegów w Tychach, 1,75 noclegów w Rybniku oraz 1,67 noclegów w Płocku.

Tabela [52]: Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	32,7%	29,4%	21,2%
Sosnowiec	42,8%	36,8%	26,9%
Tychy	31,4%	29,9%	16,2%
Rybnik	31,9%	26,7%	16,0%
Jaworzno	43,6%	35,8%	24,0%
Płock	30,7%	28,5%	22,1%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [53]. Liczba turystów korzystających z obiektów hotelowych oraz liczba udzielonych noclegowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	liczba turystów ogółem			liczba turystów zagranicznych			Liczba udzielonych noclegów ogółem			Liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	50 148	46 084	17 383	16 629	13 909	3 439	64 378	61 427	29 283	18 513	16 414	4 089
Sosnowiec	39 246	38 027	16 610	5 323	4 531	1 598	83 331	74 364	44 152	18 821	14 117	9 722
Tychy	56 484	57 916	27 217	15 525	15 686	3 189	106 202	102 823	48 568	39 376	36 682	7 588
Rybnik	20 473	19 893	11 163	3 717	3 771	893	40 131	34 722	17 848	8 593	8 211	2 064
Jaworzno	30 248	33 343	13 251	5 705	7 623	1 654	67 786	62 409	30 843	7 567	9 882	3 701
Płock	50 026	50 129	31 783	5 121	5 615	2 628	88 648	83 771	57 788	9 383	8 544	4 170

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Zaplecze usługowe i rekreacyjne w dzielnicach

Zapewnienie odpowiedniego poziomu jakości życia w mieście i jego dzielnicach nierozzerwalnie połączone jest z układem przestrzennym miasta, w tym z dostępem do określonego wachlarza infrastruktury społecznej (usługi publiczne i rekreacyjne) w pobliżu miejsca zamieszkania. Trend rozlewania się miast (zjawiska sub-urbanizacji) niesie ze sobą szereg problemów i kosztów, zarówno po stronie Urzędu Miejskiego oraz operatorów mediów technicznych jak i po stronie mieszkańców. Sformalizowane w 2020 roku układy miejskiego opartego na 18 dzielnicach pozwoli na bardziej świadome planowanie i zarządzanie zapleczem usług publicznych i rekreacyjnych w dzielnicach.

Poniższa tabela przedstawia obraz dotyczący obecności miejsc odpoczynku i rekreacji w poszczególnych dzielnicach. Została ona przygotowana na podstawie wyników spotkań warsztatowych w poszczególnych osiedlach i wywiadów indywidualnych zrealizowanych w marcu 2022 roku w ramach projektu „Porozmawiajmy o dzielnicach – wypracowanie priorytetów dla 18 dzielnic miasta z uwzględnieniem ich osiedli” wykonanego przez Stowarzyszenie Aktywna Dąbrowa w ramach zadania zleconego przez Gminę Dąbrowa Górnicza w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Tabela [54]. Miejsce na obszarze dzielnicy, gdzie mieszkańcy spędzą czas wolny według stanu na 03.2022

Dzielnica	Miejsce odpoczynku i rekreacji
Mydlice	Plac Aktywności Mieszkańca Główne pasáže w osiedlach Mydlice Południowe i Północne Tereny zielone wokół Dzielnicy Skwery z ławkami między blokami Place zabaw w Dzielnicy Siłownie plenerowe w Dzielnicy Wybieg dla psów przy Centrum Aktywności Obywatelskiej Ogródki działkowe w Dzielnicy Filia nr 18 Miejskiej Biblioteki Publicznej w osiedlu Mydlice Południowe
Śródmieście	Pałac Kultury Zagłębia Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Miejskie „Sztęgarka” Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej Hala Widowiskowo-Sportowa Centrum Fabryka Pełna Życia Park Hallera Park Wodny Nemo, CH Pogoria, Centrum Formy, 3 boiska przy szkołach, 4 place zabaw, 3 siłownie plenerowe, Kino Helios i Kadr.
Reden	Planty Im. Harcmistrza im. St. Piotrowskiego Park Hallera część B Skwery między blokami Filia Miejskiej Biblioteki Publicznej Klub Helikon Siłownia pod chmurką przy dawnym Auchan Własne posesje – domy jednorodzinne, działki Place zabaw
Zielona-Pogoria	Przydomowy ogródek Jeziora Pogoria II, III i IV Park Zielona Ogródki działkowe Las w okolicy Marianek Teren przy blokach na ul. Jasnej Siłownia zewnętrzna i place zabaw w osiedlu Łęknice Biblioteka osiedlowa w osiedlu Łęknice
Gołonóg Północny	Skwery alejki wewnątrz Dzielnicy, po których mieszkańcy mogą spacerować

Dzielnica	Miejsce odpoczynku i rekreacji
	<p>Ławeczki do siedzenia na terenie Dzielnicy, na których mieszkańcy mogą odpocząć i spotkać się z sąsiadami</p> <p>Jazda rowerem wokół Dzielnicy (dobrze rozwinięta infrastruktura w tym zakresie)</p> <p>Plac Bema jako naturalne centrum osiedla Stary Gołonóg</p> <p>Boiska szkolne</p> <p>Place zabaw (z wnukami)</p> <p>Filia Biblioteki</p> <p>Dla dorosłych oraz seniorów (50+) nie ma odpowiedniej oferty w Dzielnicy</p> <p>Siłownia pod chmurką</p> <p>Klub "Zodiak"</p> <p>Pub "Rzułf"</p>
Gołonóg Południowy	<p>Osiedlowe skwery</p> <p>Rodzinne ogrody działkowe</p> <p>Park Podlesie i otaczające go tereny zielone</p> <p>Filie Biblioteki - bogata oferta różnorodnych spotkań, dużo nowości wydawniczych</p> <p>Klub Seniora i Juniora</p> <p>Siłownia pod chmurką</p> <p>Place zabaw</p>
Gołonóg Wschodni	<p>Pogoria I</p> <p>Prywatne posesje</p> <p>Ścieżki rowerowe w kierunku Pogorii I</p> <p>Borowa Górka</p> <p>Rybaczówka</p>
Antoniów	<p>Tereny wokół Pogorii III i IV – rower, rolki, morsowanie</p> <p>Obszary leśne i wodne miejscem rekreacji (Jeziora Pogorii, Las w Antoniowie, Bagna)</p> <p>Świetlica Środowiskowa w Antoniowie i teren wokół niej (boiska, plac zabaw, siłownia pod chmurką)</p> <p>Własna posesja z ogrodem</p> <p>Udział w spotkaniach organizowanych dla mieszkańców w dzielnicy typu: ćwiczenia gimnastyczne, warsztaty artystyczne, zajęcia Zumby, pieczonki</p>
Strzemieszyce Wielkie	<p>Jazda na rowerze po Dzielnicy</p> <p>Parki, Skwery i place zabaw</p> <p>Srocza Góra i Wywierzyska</p> <p>Budynek Filii Biblioteki</p> <p><i>Mieszkańcy wspominali, że nie ma takich miejsc</i></p>
Strzemieszyce Małe	<p>Prywatne posesje</p> <p>Świetlica Środowiskowa Pałacu Kultury Zagłębia</p> <p>Plac zabaw</p> <p>Szlak Kruszcowy</p> <p>Park w lesku koło domu Gromadzkiego (jednak brak oświetlenia)</p> <p>Spotkania w Kole Gospodyń Wiejskich</p>
Łosień	<p>Własna posesja, ogród</p> <p>Obszary leśne (spacery, grzybobranie, wycieczki rowerowe)</p> <p>Spacery wokół zbiornika wodnego</p> <p>Działalność Filii Biblioteki i Świetlicy Środowiskowej</p> <p>Siłownia za szkołą</p> <p>Ochotnicza Straż Pożarna w Łosniu</p>

Dzielnica	Miejsce odpoczynku i rekreacji
	Koło Gospodyń Wiejskich
Łęka	Świetlica Środowiskowa Remiza OSP Siłownia plenerowa Scena z zadaszeniem oraz ławostoly na terenie OSP Boisko do koszykówki Altana przy ulicy Zygmunta Różyckiego Place zabaw Tereny zielone: lasy, łąki, pola
Okradzionów	Boisko UKS Przemsza Okradzionów Obszary leśne i wodne (Lipy Dobieckie, rzeka Biała Przemsza oraz Białka, ścieżki rowerowe w kierunku Pustyni Błędowskiej) Świetlica Środowiskowa w Kuźniczce Nowej i teren wokół niej (boiska, plac zabaw, siłownia pod chmurką) Świetlica Środowiskowa w Rudach i teren wokół niej (siłownia zewnętrzna, plac zabaw, altana, grill)
Błędów	Teren Ludowego Klubu Sportowego „Tęcza Błędów” Lasy Błędowskie Pustynia Błędowska Ścieżki rowerowe Prywatne posesje Budynek Remizy OSP Błędów i teren wokół niego Budynek Remizy OSP Łazy Błędowskie i teren wokół niego
Tucznawa-Bugaj-Sikorka	Miejsca do zabaw i rekreacji - place zabaw, siłownie, boiska Własna posesja, ogród Las, tereny zielone sprzyjające spacerom bieganiu, grzybobraniu Zajęcia na świetlicy środowiskowej Remiza OSP
Ząbkowice	Boisko KS Unia Ząbkowice Obszary leśne i wodne (Las Bienia, Park Tysiąclecia, Park Brzozowy, Rzeka Trzebyczka, Pogorie I, II, III, IV) Boiska, place zabaw, siłownie pod chmurką Dom Kultury w Ząbkowicach Teren po Amfiteatrze Przebywanie we własnym ogrodzie
Ujejsce	Stadion UKS Ujejsce Obszar leśny (Góra Bukowa) i spacer, kijki, rower Własny ogród i posesja Ujejska Strefa Ruchu Ochotnicza Straż Pożarna Ujejsce – wydarzenia okolicznościowe
Trzebiesławice	Prywatne posesje Lasy Trzebiesławickie: wycieczki rowerowe i spacer Place zabaw na terenie Szkoły Podstawowej nr 35 Siłownia plenerowa Remiza Strażacka Boisko i kort tenisowy Las Buczyny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników spotkań warsztatowych w poszczególnych osiedlach, wywiadów indywidualnych, analizy poszczególnych funkcji oraz usług działających na terenie osiedla zrealizowanych w marcu 2022 roku

Rewitalizacja tkanki miejskiej

W mieście Dąbrowa Górnicza realizowany jest Program Rewitalizacji: Dąbrowa Górnicza 2023 (aktualizacja 2020 r.), który przygotowany został zgodnie z wytycznymi Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 z dnia 3 lipca 2015r. i został wpisany do wykazu programów rewitalizacji prowadzonego przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego.

Program obejmuje 6 priorytetowych obszarów rewitalizacji, wytypowanych na podstawie przeprowadzonych analiz i badań:

1. Centrum
2. Park Zielona i Osiedle Przy ul. Robotniczej
3. Osiedle Mickiewicza/Norwida
4. Ząbkowice
5. Strzemieszyce Wielkie i Sąsiednie Tereny Zdegradowane
6. Osiedle Łączna

Monitoring obejmuje rokrocznie rejestrowanie i analizę zmian wartości wskaźników wskazanych w programie. Obok danych dot. sytuacji społeczno-gospodarczej w obszarach, prowadzona jest także analiza realizacji projektów objętych Programem Rewitalizacji.

Celem właściwej organizacji procesu rewitalizacji w Dąbrowie Górniczej, wypracowania polityki rewitalizacyjnej, jak również przygotowania działań prowadzących do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji w dniu 25.05.2021 r. Zarządzeniem Nr 1758.2021 Prezydenta Miasta Dąbrowy Górniczej został powołany zespół operacyjny ds. rewitalizacji. Praca zespołu została przewidziana w perspektywie czasowej obowiązywania Programu Rewitalizacji: Dąbrowa Górnicza 2023 (aktualizacja 2020 r.).

Program Rewitalizacji: Dąbrowa Górnicza 2023 (aktualizacja 2020r.) obejmuje w sumie 53 projekty rewitalizacyjne, o łącznej wartości przekraczającej 900 mln zł.

Do końca 2021 r. zakończona została realizacja 29 projektów rewitalizacyjnych (w tym jeden zrealizowano częściowo). W trakcie realizacji pozostaje 25 przedsięwzięć. W 10 przypadkach realizatorem jest gmina i jej jednostki organizacyjne, 13 projektów realizowali przedsiębiorcy, 3 spółdzielnie mieszkaniowe, a 1 dąbrowska uczelnia. Z uwagi na sytuację epidemiczną realizacja niektórych projektów uległa przedłużeniu. 3 projekty zostały zakończone.

Wśród projektów realizowanych przez Gminę były m.in. przedsięwzięcia:

- Rewitalizacja przestrzeni publicznych i terenów zdegradowanych w Dąbrowie Górniczej: zagospodarowanie terenu osiedla Łączna (plac zabaw, siłownia zewnętrzna, remont boiska wielofunkcyjnego, mała architektura oraz remont chodników, śmietników, dojazdów do budynków) – realizacja projektu dedykowana osiedlu Łączna została zakończona
- DG Networking – wsparcie dla MMSP na terenie Dąbrowy Górniczej, w ramach którego wprowadzono m.in. Program „Lokal na Start” i Kartę Młodego Przedsiębiorcy. W ramach projektu prowadzony jest także Dąbrowski Inkubator Przedsiębiorczości, oferujący wsparcie

doradczo-szkoleniowe dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w Dąbrowie Górniczej oraz osób zamierzających podjąć działalność gospodarczą. Projekt została zakończony, ale wybrane działania są kontynuowane.

- Promowanie zielonej mobilności na terenie gminy Dąbrowa Górnicza, w ramach którego zakończono roboty budowlane związane z remontem dróg publicznych oraz dalszymi pracami budowlanymi w ramach zadań: Budowa centrum przesiadkowego w rejonie dworca kolejowego PKP Gołonóg w Dąbrowie Górniczej wraz z budową układu komunikacyjnego oraz budowa centrum przesiadkowego w rejonie dworca PKP Centrum, budowa i przebudowa infrastruktury pieszo- rowerowej oraz organizacja ruchu drogowego związana z przebudową infrastruktury drogowej w dzielnicy Centrum, Reden, Gołonóg, Mydlice.
- Wsparcie społeczności lokalnych w obszarach rewitalizowanych Dąbrowy Górniczej, w ramach którego realizowano projekt Supermama! Edycja pilotażowa. W działaniach wzięło udział 12 kobiet i 25 dzieci zamieszkujących POR Żąbkowice. Udało się zaktywizować uczestniczki biorące udział w projekcie pod względem zawodowym i społecznym, jak również wesprzeć rozwój dzieci, które brały udział w zadaniu.
- Zakończono projekt Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w Dąbrowie Górniczej realizowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Górniczej.

Partnerzy Programu i jednostki organizacyjne realizowali w tym czasie m.in. zadania:

- NEMO – WODNY ŚWIAT DĄBROWA GÓRNICZA SP. Z O.O. - Świadomy i aktywny senior: aktywizacja i poprawa jakości życia seniorów, promowanie integracji i aktywności społecznej seniorów, wzrost zainteresowania wśród seniorów aktywnym stylem życia. Projekt realizowany poprzez zajęcia ruchowe w strefie basenowej – gimnastyka w wodzie. W 2021 z projektu skorzystało 2772 seniorów.
- FUNDACJA IMAGO – Dąbrowska strefa Aktywności dedykowana osobom poszukującym zatrudnienia lub usług asystenckich, rekrutacja w trybie ciągłym, indywidualnym, dająca możliwość wkroczenia na Indywidualną Ścieżkę Reintegracji. W roku 2021 z oferty Imago skorzystały 24 osoby, w tym 13 usługi asystenckie, 11 aktywizacja zawodowa.
- INWESTORZY PRYWATNI - Adaptacja dawnego budynku kina „Ars” w Dąbrowie Górniczej na potrzeby powstania nowoczesnego obiektu usługowo-biurowego: prace wyburzeniowe i oczyszczanie piwnic pod budynkiem trwają, roboty budowlane przedłużą się z uwagi na potrzebę oczyszczenia większej ilości budowy niż zakładano.
- SM „LOKATOR” - Rewitalizacja os. Mydlice Północ poprzez zmianę elewacji budynków i poprawienie ich charakterystyki energetycznej: realizowano zadania dotyczące budynków mieszkalnych przy ulicach Dąbrowskiego nr 24 oraz Łukasińskiego nr 11. Zakres realizowanych prac obejmował: docieplenie ścian zewnętrznych materiałami termoizolacyjnymi, docieplenie stropu piwnicy, docieplenie stropu nad ostatnią kondygnację, wymianę okien w częściach wspólnych budynku.
- FABRYKA PEŁNA ŻYCIA Sp. z o.o. - Fabryka Pełna Życia- nowe centrum Dąbrowy Górniczej. W roku 2021 zrealizowano tzw. strefę smaku z punktami gastronomicznymi zlokalizowanymi w sąsiedztwie ww. centrum Fabryki Pełnej Życia. Dzięki pozytywnym rozstrzygnięciom, strefa smaku w roku 2022 wzbogaci się o 4 dodatkowe punkty. Do września 2021 odbyło się blisko 180 różnych przedsięwzięć: społecznych, muzycznych, kulturalnych, rekreacyjnych i

sportowych. Od maja do września 2021 z fabrycznych atrakcji skorzystało blisko 50 000 osób. Zorganizowano serię projektów wspierających rozwój przedsiębiorczości w nowym centrum Dąbrowy Górniczej, w tym: imprezy targowe, warsztaty wspierania przedsiębiorczości dla młodzieży, spotkania biznesowe. W listopadzie 2021, w przestrzeniach Fabryki Pełnej Życia uruchomiono inwestycję demonstracyjną w postaci Centrum Kompetencji dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw. To w pełni wyposażony, nowoczesny, wielofunkcyjny budynek biurowo-usługowo-konferencyjny. W ramach projektu Śląska Przestrzeń Innowacji na obszarze FPŻ rozpoczęto realizację dwóch niezależnych projektów badawczo-rozwojowych zmierzających do ożywienia potencjału lokalnego rzemiosła w celu stworzenia w przyszłości atrakcyjnej przestrzeni usługowej dla mieszkańców i przedsiębiorców. Pierwszy to „Dąbrowski Akcelerator Rzemieślników” – projekt fundacji Napraw Sobie Miasto, który przenosi mechanizmy start-upowe do środowiska rzemieślniczego. Drugi projekt, realizowany przez Projekt-Marka - strategię, Design Thinking i marketing, to „Narzędziownia. Kreatywny warsztat w Fabryce Pełnej Życia”, czyli miejsce do majsterkowania, naprawiania i spotkań z rzemieślnikami. W roku 2021 nawiązano współpracę (konkurs na mikrogranty) z 13 organizacjami pożytku publicznego, w tej formule zrealizowano m.in. ogród społeczny, pasiekę miejską, blisko 100 spotkań, imprez, warsztatów.

Proces rewitalizacji, na podstawie programu opracowanego w obecnej formule, prowadzony może być do końca 2023 r. Obecnie Gmina jest na etapie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji, którego pierwszym etapem będzie delimitacja obszaru zdegradowanego i ustanowienie nowego obszaru rewitalizacji.

MONITORING ZJAWISK SPOŁECZNO-EKONOMICZNYCH W OBSZARACH REWITALIZACJI

Zmiana sytuacji społeczno-gospodarczej w obszarach rewitalizacji mierzona jest z wykorzystaniem wskaźników przedstawionych w Programie Rewitalizacji. Dla każdego obszaru dobrano zestaw wskaźników odpowiadający przyjętym dla tego obszaru celom rewitalizacji, (dlatego nie są one jednakowe dla wszystkich priorytetowych obszarów rewitalizacji). Analiza wartości wskaźników, na podstawie uzyskanych danych za rok 2021 dla poszczególnych obszarów rewitalizacji:

Wskaźnik: dynamika ubytku ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji badany jest w priorytetowych obszarach rewitalizacji: Centrum, Osiedle Mickiewicza/Norwida, Ząbkowice, Strzemieszyce:

Tabela [55]. Dynamika ubytku ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji badany jest w priorytetowych obszarach rewitalizacji: Centrum, Osiedle Mickiewicza/Norwida, Ząbkowice, Strzemieszyce

Obszary	2021 w stosunku do	
	2015 [%]	2020 [%]
Średnia dla miasta	7,04	1,99
Centrum	11,72	0,71
Mickiewicza/Norwida	7,67	2,2
Ząbkowice	9,85	4,83
Strzemieszyce	9,89	0,9

Źródło: Opracowanie własne Wydziału Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów na podstawie danych z Wydziału Spraw Obywatelskich

Problem bezrobocia badany jest we wszystkich obszarach z wykorzystaniem trzech wskaźników, których wartości kształtują się następująco:

Tabela [56]. Odsetek bezrobotnych w populacji mieszkańców ogółem

Obszary	2015 [%]	2020 [%]	2021 [%]
Średnia dla miasta	4,31	2,50	2,41
Centrum	4,88	2,21	2,67
Zielona i osiedle przy ul. Robotniczej	14,00	6,49	6,57
Mickiewicza/Norwida	4,22	2,70	2,42
Ząbkowice	5,11	3,22	2,8
Strzemieszyce	5,27	3,08	2,9
łączna	26,33	15,97	15,37

Źródło: Opracowanie własne Wydziału Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy

Tabela [57]. Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru

Obszary	2015 [%]	2020 [%]	2021 [%]
Średnia dla miasta	2,46	1,12	1,33
Centrum	2,8	1,18	1,47
Zielona i osiedle przy ul. Robotniczej	9,39	2,98	3,65
Mickiewicza/Norwida	2,55	1,13	1,18
Ząbkowice	2,66	1,32	1,54
Strzemieszyce	5,27	1,33	1,43
łączna	26,33	8,39	10,16

Źródło: Opracowanie własne Wydziału Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy

Tabela [58]. Udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w obszarze

Obszary	2015 [%]	2020 [%]	2021 [%]
Średnia dla miasta	57,13	49,02	55,18
Centrum	57,40	47,71	44,97
Zielona i osiedle przy ul. Robotniczej	67,02	45,95	55,56
Mickiewicza/Norwida	60,36	45,41	48,84
Ząbkowice	52,00	41,06	46,79
Strzemieszyce	55,50	41,44	49,49
łączna	73,35	53,17	66,09

Źródło: Opracowanie własne Wydziału Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy

Podobnie, we wszystkich obszarach monitorowany jest zasięg pomocy społecznej oraz zjawisko przemocy w rodzinie.

Tabela [59]. Dynamika zmian w ilości osób i osób w rodzinach pobierających zasiłki na 1.000 mieszkańców, mierzony ilością osób w rodzinach pobierających świadczenia pieniężne w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców

Obszary	2015	2020	2021
Średnia dla miasta	30,29	14,20	13,88
Centrum	33,31	17,40	22,34
Zielona i osiedle przy ul. Robotniczej	299,55	196,49	204,40
Mickiewicza/Norwida	20,29	10,74	10,70
Ząbkowice	41,31	15,19	12,83
Strzemieszyce	49,05	25,52	22,82
łączna	399,27	265,48	211,22

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela [60]. Zasięg ubóstwa skrajnego, mierzony liczbą osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa

Obszary	2015 [%]	2020 [%]	2021 [%]
Średnia dla miasta	2,77	1,46	1,29
Centrum	2,44	1,85	2,04
Zielona i osiedle przy ul. Robotniczej	29,06	14,91	13,5
Mickiewicza/Norwida	2,31	1,10	1,04
Ząbkowice	3,88	1,24	1,15
Strzemieszyce	4,82	2,32	1,7
łączna	30,22	26,62	21,12

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Tabela [61]. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” - zasięg zmian

Obszary	2016	2020	2021
W całym mieście	139	251	265
Centrum	29	42	44
Zielona i osiedle przy ul. Robotniczej	1	5	0
Mickiewicza/Norwida	12	27	14
Ząbkowice	10	17	24
Strzemieszyce	5	9	12
łączna	2	5	10

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

W wybranych obszarach, liczba działających podmiotów gospodarczych wykorzystana jest do monitorowania celu rewitalizacji, jakim jest tworzenie nowych oraz wzmacnianie istniejących funkcji biznesowych.

Tabela [62] Dynamika zmian liczby podmiotów w bazie REGON na 10 tys. mieszkańców

Obszary	2016	2020	2021
Średnia dla miasta	1051,74	1095,15	1280,03
Centrum	1299,81	1433,96	1710,26
Mickiewicza/Norwida	877,39	998,76	1177,63
Ząbkowice	809,12	806,28	979,35
Strzemieszyce	991,56	1.046,98	1.182,23

Źródło: GUS

Biorąc pod uwagę wartości wszystkich analizowanych wskaźników w poszczególnych priorytetowych obszarach rewitalizacji zauważalne są następujące tendencje:

1. **CENTRUM:** niekorzystna tendencja nadal związana jest z nieznacznym ubytkiem ludności w obszarze, co jednak dotyczy całego obszaru miasta. Wzrosła ilość osób bezrobotnych w obszarze, lecz zmalała liczba długotrwale bezrobotnych. Nieznacznie powiększyła się liczba objętych pomocą społeczną. Z roku na rok korzystnie kształtuje się dynamika zmian liczby podmiotów w bazie REGON na 10 tys. mieszkańców. Jeżeli chodzi liczbę wydarzeń kulturalnych realizowanych w obszarze jest ona dużo większa, niż w latach poprzednich. Obecnie 10 projektów dedykowanych obszarowi Centrum pozostaje w realizacji, z czego 1 rozpoczął się w 2021, a reszta jest kontynuacją przedsięwzięć rozpoczętych w latach ubiegłych.
2. **PARK ZIELONA i OSIEDLE PRZY UL. ROBOTNICZEJ:** Zanotowana została nieznaczna tendencja spadkowa liczby mieszkańców w obszarze. Spadła liczba osób bezrobotnych, ale jednocześnie minimalnie wzrosła liczba długotrwale bezrobotnych w obszarze. W zakresie osób objętych pomocą społeczną zauważa się tendencję spadkową również jeżeli chodzi o zasięg ubóstwa skrajnego. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty uległa zmniejszeniu w porównaniu do roku 2020. Zwiększyła się znacznie liczba wydarzeń kulturalnych w obszarze Robotnicza i Zielona, z której skorzystało łącznie ok. 3000 osób w minionym roku.
3. **OSIEDLE MICKIEWICZA/NORWIDA:** W roku 2021 liczba mieszkańców zmniejszyła się o 2,2 % w stosunku do 2020 r. co oznacza, że wzrosła dynamika ubytku ludności w obszarze. Poprawił się jednak wskaźnik przedsiębiorczości mierzony liczbą podmiotów w bazie REGON na 10 tys. mieszkańców. Znacząco zmniejszył się też zasięg ubóstwa skrajnego i korzystania z pomocy społecznej. Zmalała liczba bezrobotnych mieszkańców obszaru. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty również zmniejszyła się, co potwierdza szereg pozytywnych przemian w obszarze i wychodzenie z sytuacji kryzysowych.
4. **ZĄBKOWICE:** W tym obszarze tendencja spadkowa liczby mieszkańców utrzymała się. Ubiegły rok był kolejnym, w ciągu którego obniżyła się liczba osób objętych pomocą społeczną, w tym również z powodu ubóstwa skrajnego. Odsetek bezrobotnych w populacji zwiększył się nieznacznie podobnie jak udział osób długotrwale bezrobotnych w obszarze. Wzrosła liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty. Nastąpił znaczny wzrost liczby podmiotów

w bazie REGON na 10 tys. mieszkańców. W ubiegłym roku realizowano 4 projekty dedykowane dzielnicy Żąbkowice.

5. **STRZEMIESZYCE WIELKIE I SĄSIEDNIE TERENY ZDEGRADOWANE:** Nieznacznie zmniejszyła się liczba mieszkańców w obszarze. Spadł procent osób objętych pomocą społeczną, w tym z powodu ubóstwa. Obniżyła się także liczba osób bezrobotnych w obszarze, w tym bezrobotnych długotrwale. Wzrosła liczba założonych Niebieskich Kart. Z korzystnych tendencji w porównaniu z 2020 r. znacznie wzrósł wskaźnik liczby podmiotów w bazie REGON na 10 tys. mieszkańców. W 2021 r. w wydarzeniach kulturalnych organizowanych w obszarze wzięło udział aż 1025 osób.
6. **OSIEDLE ŁĄCZNA:** Liczba mieszkańców obszaru nieznacznie spadła. Bezrobocie w obszarze powiększyło się w niewielkim stopniu w porównaniu do roku 2020, wzrosła także ilość długotrwale bezrobotnych osób. Jeżeli chodzi o dynamikę zmian w ilości osób pobierających zasiłki na 1000 mieszkańców to obserwuje się tendencję spadkową. Powiększyła się liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty. Pozytywne zmiany przyniosło w roku 2021 zrealizowanie projektu w ramach rewitalizacji przestrzeni publicznych i terenów zdegradowanych na osiedlu Łączna. W obszarze działa Klub Integracji Społecznej, który cieszy się co raz większym zainteresowaniem społeczności lokalnej.

Fabryka Pełna Życia

Inicjatywa ta rozpoczęta została w 2016 roku w oparciu o kompleksowego podejścia integrującego procesy przestrzenne, infrastrukturalne i społeczne celem rewitalizacji obszaru zdegradowanego znajdującego się w śródmieściu miasta na terenie byłej fabryki obrabiarek „Defum”. W wyniku działań rewitalizacyjnych obszar ten otrzymał nowe funkcje miejskie. Istotną rolę w procesie rewitalizacji i aktywizacji społeczno-gospodarczej odgrywa lokalna społeczność. Przewiduje się utworzenie w wyniku tych działań ponad 2.000 nowych miejsc pracy.

Bezpieczeństwo w mieście

Liczba zagrożeń zarejestrowanych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej w Dąbrowie Górniczej wzrosła w latach 2018-2020 o 53%. Liczba interwencji z powodu silnego wiatru czy opadów deszczu systematycznie rośnie, co związane jest ze zmianą klimatu.

Tabela [63]: Miejscowe zagrożenie zarejestrowane przez jednostki ochrony przeciwpożarowej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – warunki pogodowe

Gmina	zagrożenie zarejestrowane ogółem			silne wiatry			opady śniegu			opady deszczu		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	589	691	904	105	155	118	1	14	0	21	35	74
Sosnowiec	849	1 061	869	163	299	188	0	6	0	30	65	78
Tychy	585	678	1 626	88	173	113	0	10	0	12	7	54

Gmina	zagrożenie zarejestrowane ogółem			silne wiatry			opady śniegu			opady deszczu		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Rybnik	476	612	536	68	235	80	0	6	0	3	12	83
Jaworzno	349	428	804	74	157	106	0	4	0	21	24	9
Płock	626	476	949	88	75	68	0	0	0	10	12	19

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Mimo spadku ilości interwencji związanych z komunikacją w latach 2018-2020 (z 301 do 231 interwencji), Dąbrowa Górnicza plasuje się na drugim miejscu w grupie porównawczej po Sosnowcu.

Tabela [64]: Miejscowe zagrożenie zarejestrowane przed jednostki ochrony przeciwpożarowej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – interwencje związane z komunikacją i interwencje medyczne

Gmina	zagrożenie zarejestrowane ogółem			interwencje związane z komunikacją			interwencje medyczne		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	589	691	904	301	268	231	100	124	414
Sosnowiec	849	1 061	869	355	303	289	161	166	164
Tychy	585	678	1 626	225	215	192	101	100	1 096
Rybnik	476	612	536	198	153	122	127	91	137
Jaworzno	349	428	804	152	133	101	67	68	550
Płock	626	476	949	182	220	179	98	126	647

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Liczba przestępstw utrzymywała się w latach 2018-2020 na wysokim poziomie, ponad 4 500 spraw. Tylko Sosnowiec miał w tym okresie więcej przestępstw, a pozostałe miasta o ponad połowie mniej. Przeszło 48% przestępstw w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku dotyczyło przestępstw o charakterze gospodarczym (2 181 sprawy). W pozostałych miastach udział tego typu przestępstw stanowi między 18% a 24% wszystkich przestępstw w danym mieście.

Tabela [65]: Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Przestępstwa ogółem			Ogółem, Polska=100 [%]			o charakterze kryminalnym			o charakterze gospodarczym		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	4 083	4 836	4 534	0,5	0,6	0,6	2 787	3 134	1 987	990	1 385	2 181
Sosnowiec	6 571	6 676	5 812	0,9	0,8	0,8	3 941	4 003	3 628	2 109	1 891	1 702
Tychy	3 114	2 923	2 372	0,4	0,4	0,3	2 224	1 898	1 731	493	716	441

Rybnik	2 949	3 593	2 708	0,4	0,5	0,4	2 030	2 204	1 825	594	1 036	636
Jaworzno	1 799	1 785	1 617	0,2	0,2	0,2	1 137	1 069	1 009	484	547	453
Płock	1 863	2 398	2 324	0,2	0,3	0,3	1 318	1 421	1 523	310	731	543

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Ogólny wskaźnik wykrywalności przestępstw w Dąbrowie Górniczej jest na wysokim poziomie w porównaniu do sytuacji w pozostałych miastach grupy porównawczej, tj. 80,8%. Natomiast analizując sytuację dla przestępstw o charakterze kryminalnym, wskaźnik wykrywalności przestępstw jest niekorzystny dla Dąbrowy Górniczej. Tylko 64% spraw jest zakończonych pozytywnie.

Tabela [66]: Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – wskaźnik wykrywalności przestępstwa

Gmina	Ogółem [%]			o charakterze kryminalnym [%]			o charakterze gospodarczym [%]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	79,0	83,0	80,8	71,5	76,1	64,1	94,9	95,5	93,5
Sosnowiec	78,1	77,5	75,6	67,8	65,8	65,5	93,3	93,7	91,1
Tychy	78,9	77,6	72,3	75,3	71,8	67,7	81,5	84,5	79,4
Rybnik	77,8	79,8	75,9	73,6	73,1	70,8	82,6	89,3	83,2
Jaworzno	75,4	74,7	73,3	65,5	64,9	68,2	90,7	86,9	76,9
Płock	66,5	72,5	70,1	59,9	61,4	64,6	71,1	86,1	72,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [67]: Przestępstwa stwierdzone przez Policję na 1 000 mieszkańców w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – wskaźnik wykrywalności przestępstwa

Gmina	Ogółem			o charakterze kryminalnym			o charakterze gospodarczym		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	33,81	40,37	38,13	23,08	26,16	16,71	8,20	11,56	18,34
Sosnowiec	32,35	33,19	29,21	19,40	19,90	18,23	10,38	9,40	8,55
Tychy	24,32	22,90	18,63	17,37	14,87	13,60	3,85	5,61	3,46
Rybnik	21,23	25,98	19,65	14,61	15,93	13,25	4,28	7,49	4,62
Jaworzno	19,61	19,56	17,82	12,39	11,71	11,12	5,27	5,99	4,99
Płock	15,47	20,03	19,53	10,95	11,87	12,80	2,57	6,11	4,56

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [68]: Przestępstwa przeciwka bezpieczeństwu w komunikacji drogowej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Ogółem			wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw [%]			przestępstwa stwierdzone przez Policję drogowe na 1000 mieszkańców		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	182	210	209	99,5	99,5	98,1	1,51	1,75	1,76
Sosnowiec	336	323	225	98,8	99,1	99,1	1,65	1,61	1,13
Tychy	162	157	128	99,4	100,0	96,9	1,27	1,23	1,01
Rybnik	222	252	160	98,2	97,2	98,8	1,60	1,82	1,16
Jaworzno	115	117	109	99,1	99,1	99,1	1,25	1,28	1,20
Płock	174	191	180	99,4	97,9	100,0	1,45	1,60	1,51

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W dalszym ciągu niepokojącym zjawiskiem jest coroczny wzrost liczby wypadków i kolizji drogowych. Warto jednak podkreślić, że ilość tych zdarzeń drogowych rośnie wraz ze wzrostem zarejestrowanych pojazdów w mieście.

Według danych Komendy Miejskiej Policji w 2021 roku na terenie miasta miały miejsce 1803 kolizje oraz odnotowano 68 wypadków drogowych, czyli razem 1 871 zdarzeń drogowych. Mając na celu wzrost poziomu bezpieczeństwa w ruchu drogowym w 2021 r. miasto realizuje inwestycje dotyczące infrastruktury drogowej oraz na bieżąco prowadzi przegląd oznakowania pionowego i poziomego, co pozwala na zachowanie czytelności w zakresie organizacji ruchu. Analizując wartość powyższego miernika można również stwierdzić, że przyczyną wzrostu liczby kolizji i wypadków drogowych może być: wzrost ilości pojazdów na terenie miasta, ich zły stan techniczny, niezachowanie należytej ostrożności przez uczestników ruchu, jak również nierespektowanie pierwszeństwa przejazdu oraz niedostosowanie prędkości do panujących warunków ruchu przez kierujących.

Tabela [69]: Wypadki drogowe i ich ofiary w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	wypadki ogółem			ofiary śmiertelne			ranni		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	88	95	75	4	7	7	103	116	83
Sosnowiec	162	140	102	6	6	5	181	173	115
Tychy	46	44	51	6	6	4	45	44	50
Rybnik	54	60	57	1	7	6	59	64	58
Jaworzno	29	28	28	5	1	2	42	31	33
Płock	90	85	77	4	4	9	108	105	90

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Miejska Komenda Policji wykorzystuje narzędzie informatyczne dostępne dla społeczeństwa o nazwie „Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa”. Za pomocą tej aplikacji mieszkańcy mogą przekazywać informację o niepokojących zjawiskach z zakresu bezpieczeństwa. Każde zjawisko zostaje dokładnie zlokalizowane i zweryfikowane, a w konsekwencji podejmowane są działania zmierzające do jego eliminacji. Warto dodać, że mapa uwzględnia różne kategorie przestępstw i wykroczeń. Tylko w roku 2021 na Krajowej Mapie Zagrożeń Bezpieczeństwa w Dąbrowie Górniczej odnotowano 1 071 zgłoszeń tj. o 72 mniej niż w roku 2020. Po weryfikacji za potwierdzone uznano 578 zgłoszeń (23 – niewłaściwe parkowanie, 149-przekroczenie prędkości, 217- miejsca spożywania alkoholu w przestrzeni publicznej.), w tym do 521 podjęto skuteczne działania mające na celu niwelację zagrożenia. Wykorzystanie powyższego narzędzia informatycznego umożliwia prowadzenie działań policyjnych na wskazanych przez mieszkańców obszarach i miejscach zagrożeń, dopasowanie ilości patroli policyjnych, sprawniejszą koordynację realizowanych przedsięwzięć przez dyżurnego KMP i Komisariatu Policji.

W celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców realizowane są działania prewencyjno-porządkowe. Działaniami takimi obejmowane są osiedla mieszkaniowe, w szczególności rejony parkingów niestrzeżonych, a także miejsca grupowania się młodzieży oraz rejony lokali gastronomicznych, ciągów handlowych oraz sklepów nocnych.

Dąbrowscy Policjanci wspólnie z Wojewódzkim Inspektorem Transportu Drogowego oraz Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzą działania mające na celu ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko przewożonych przez teren miasta odpadów i tym samym ograniczenie nieprawidłowości w realizowanych transportach (np. akcja pod kryptonimem „Nielegalne odpady 2021”). Funkcjonariusze Wydziału Prewencji przeprowadzają szereg akcji mających na celu uświadomienie społeczeństwa i zapobiegnięciu nieprawidłowemu zachowaniu.

Na terenie podległym KMP w Dąbrowie Górniczej ujawniono w 2021 r. 9 084 wykroczenia, z których 2 631 (tj. 29%) zakończono postępowaniem mandatowym, a w 1 309 przypadkach skierowano wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego. W stosunku do 5 135 sprawców wykroczeń zastosowano środek oddziaływania poza karnego jakim było pouczenie.

W 2021 roku zostało przeprowadzonych 18 590 interwencji policyjnych, w tym 15 597 publicznych i 2 284 domowych. Liczba odwiezionych do Izby Wyrzeźwień osób wynosiła w 2021 roku 1 338 osób. Nastąpił wzrost liczby wszczętych postępowań przygotowawczych – z 2 560 w 2020 roku do 2 945 w 2021 roku.

Analizując ogólny stan bezpieczeństwa w mieście można stwierdzić, że poziom zagrożenia przestępczością w roku 2021 jak i latach poprzednich utrzymywał się na podobnym poziomie. Największe zagrożenie występuje w rejonach centrum miasta i dzielnicy „Gołonóg”. Stosunkowo mniejsze zagrożenie w dalszym ciągu występuje na obszarze komisariatu. W roku 2021 stwierdzono popełnienie 2 945 przestępstw, których sprawcami było 1 118 osób. W stosunku do 46 podejrzanych o popełnienie przestępstwa zastosowany został środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, natomiast środkiem zapobiegawczym w postaci dozoru policyjnego objęto 229 osób.

Policja przeprowadziła 20 834 badania stanu trzeźwości kierujących. W zakresie inżynierii ruchu drogowego prowadzona jest analiza miejsc, gdzie występuje duża powtarzalność zdarzeń drogowych. W konsekwencji tych działań kierowane są wnioski do zarządców dróg o zmianę lub poprawę organizacji ruchu drogowego.

W mieście działa komenda Straży Miejskiej, której celem działania jest zapewnienie spokoju i porządku publicznego w Dąbrowie Górniczej. Służba dyżurna Straży Miejskiej całodobowo i na bieżąco przyjmuje zgłoszenia od mieszkańców i innych podmiotów o naruszeniach prawa, awariach, oraz innych zdarzeniach w mieście. W 2021 roku przyjęto 10 369 zgłoszeń, z czego najwięcej dotyczyło parkowania pojazdów w miejscach niedozwolonych oraz na zieleni, osób bezdomnych, spożywania alkoholu w miejscach publicznych, spalania odpadów, zagrożenia zdrowia i życia oraz zakłócania ciszy nocnej. W pomieszczeniach straży miejskiej, na bieżąco działa Zintegrowany Ośrodek Interwencji, którego założeniem jest stworzenie optymalnych warunków i ukierunkowanego działania w celu ograniczenia zjawisk i zachowań niepożądanych.

Bardzo istotnym elementem działalności Straży Miejskiej jest podejmowanie interwencji dotyczących spalania odpadów w paleniskach domowych. Funkcjonariusze mają wejść przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektów lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 na pozostałe nieruchomości, kontrolować, co tam jest spalane, a także żądać okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli. W 2021 roku do służby dyżurnej Straży Miejskiej wpłynęło 570 interwencji dotyczących podejrzenia o spalania odpadów oraz naruszenia przepisów Uchwały V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego.

W 2021 roku całodobowo prowadzony był nadzór nad systemem monitoringu miasta w oparciu o 84 kamery. W grudniu 2020 r. uruchomiono kamerę termowizyjną, która przez całą dobę monitoruje emisję pyłów z ArcelorMittal Poland – oddziału Huty Katowice. Centrum monitoringu znajduje się na dyżurce Straży Miejskiej i posiada połączenie telefoniczne z oficerem dyżurnym Komendy Miejskiej Policji. W mieście został wdrożony system alarmowy działającym na zasadzie przekazu sygnału drogą radiową oraz telefoniczną, który obejmuje ochroną 128 obiekty komunalne (np. szkoły, przedszkola, biblioteki, przychodnie, szpital, muzeum, budynki administracyjne, obiekty sportowe).

Zdrowia i profilaktyka

Zgodnie z danymi z BDL w 2020 roku w Dąbrowie Górniczej działały 71 podmioty ambulatoryjnej opieki zdrowotnej realizujące świadczenia finansowane ze środków publicznych, tj. 6 podmiotów na 10 000 mieszkańców. Mimo, że w liczbach bezwzględnych Dąbrowa Górnicza znajduje się na piątym miejscu w grupie porównawczej (Sosnowiec: 117, Tychy: 93, Płock: 74, Rybnik: 72), to w przypadku ilości przychodni na 10 000 mieszkańców, sytuacja w Dąbrowie Górniczej nie odbiega od pozostałych miast. Należy zauważyć, że liczba praktyk lekarskich zmniejszyła się w Dąbrowie Górniczej z 3 praktyk w 2018 roku do 1 praktyki w 2020 roku. Rośnie liczba mieszkańców na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej – z 1 542 osób w 2018 roku do 1 666 w 2020 roku. W miastach takich jak Sosnowiec (1 689 osób), Rybnik (1 905 osób) czy Jaworzno (2 510 osób) przypada więcej mieszkańców na jeden podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.

Tabela [70]: Podmioty ambulatoryjnej opieki zdrowotnej realizujące świadczenia finansowane ze środków publicznych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	przychodnie ogółem			przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu			praktyki lekarskie			przychodnie na 10 tys. ludności		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa	78	74	71	1	1	1	3	1	1	6	6	6

Górnica												
Sosnowiec	126	124	117	11	11	11	10	4	4	6	6	6
Tychy	92	95	93	1	1	1	7	7	7	7	7	7
Rybnik	70	71	72	2	2	2	24	21	21	5	5	5
Jaworzno	37	37	36	2	2	2	5	3	3	4	4	4
Płock	75	75	74	12	12	12	15	14	13	6	6	6

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [71]: Liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	przychodnie ogółem		
	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	1 542	1 613	1 666
Sosnowiec	1 603	1 613	1 689
Tychy	1 389	1 343	1 364
Rybnik	1 981	1 945	1 905
Jaworzno	2 475	2 463	2 510
Płock	1 600	1 592	1 598

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W 2020 roku (w okresie pandemii COVID-19) udzielono 452 326 porad podstawowej opieki zdrowotnej, to jest o 12,29% mniej niż w 2019 roku i 13,83% mniej niż w 2018 roku (okres przed pandemią COVID-19). Podobny spadek liczby porad podstawowej opieki zdrowotnej miał miejsce w Rybniku. Na 1 000 mieszkańców w 2020 roku w Dąbrowie Górniczej udzielono 3 824 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej. Tylko w Rybniku w 2020 roku udzielono takich porad mniej (3 708), zaś w pozostałych miastach grupy porównawczej liczba ta była wyższa: Tychy: 4 417 porad, Sosnowiec: 4 478 porad, Jaworzno: 4 658 porad, Płock: 5 158 porad.

Tabela [72]: Podstawowa opieka zdrowotna – porady udzielone w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	524 926	515 713	452 326	15 836	13 680	7 855
Sosnowiec	960 525	956 709	884 741	221 914	222 329	188 167
Tychy	594 446	608 066	560 407	19 270	17 162	9 145
Rybnik	590 512	591 504	508 426	20 269	22 431	11 508
Jaworzno	408 171	414 001	420 974	22 326	22 868	17 988
Płock	635 016	655 174	610 016	108 491	106 230	82 091

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [73]: Podstawowa opieka zdrowotna – porady udzielone na 1 000 mieszkańców w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	4 365	4 320	3 824	132	115	66
Sosnowiec	4 754	4 784	4 478	1 098	1 112	952
Tychy	4 650	4 766	4 417	151	135	72
Rybnik	4 258	4 283	3 708	146	162	84
Jaworzno	4 458	4 544	4 658	244	251	199
Płock	5 292	5 486	5 158	904	890	694

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Liczba lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku wynosiła około 24 osób, zaś liczba lekarzy ogółem na 10 000 ludności prawie 55 osób. Liczba lekarzy pracujących w placówkach w danym mieście na 10 000 mieszkańców była wyższa w przypadku czterech miast w grupie porównawczej, tj.: Jaworzno: 60 osób, Tychy: 74 osoby, Sosnowiec: 96 osób oraz Płock: 103 osoby. W przypadku liczby pielęgniarek i położnych pracujących w placówkach w danym mieście na 10 000 mieszkańców w 2020 roku Dąbrowa Górnicza plasuje się na ostatnim miejscu w grupie porównawczej (58 pielęgniarek i położnych) i ma porównywalną ilość jak Tychy (59 osób). Większa liczba pielęgniarek i położnych na 10 000 mieszkańców odnotowały: Jaworzno: 65 osób, Rybnik: 88 osób, Sosnowiec: 93 osoby, Płock: 126 osób.

Tabela [74]: Lekarze pracujący według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności oraz lekarze na 10 000 ludności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	lekarze pracujący wg podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności			lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 000 ludności		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	22,5	24,2	23,8	55,0	60,0	54,5
Sosnowiec	29,9	28,5	25,6	91,8	92,3	96,0
Tychy	20,8	22,9	18,5	80,6	80,2	73,5
Rybnik	23,1	23,0	22,1	51,6	54,2	51,6
Jaworzno	24,1	25,6	24,6	55,5	58,6	60,1
Płock	43,2	43,5	43,0	100,7	101,8	103,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [75]: Pielęgniarki i położne pracujące według podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności oraz pielęgniarki i położne na 10 000 ludności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	pielęgniarki i położne pracujące wg podstawowego miejsca pracy na 10 000 ludności			pielęgniarki i położne (personel pracujący ogółem) na 10 000 ludności		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	43,1	44,2	43,7	57,2	61,0	58,4
Sosnowiec	77,5	76,8	72,4	94,9	95,9	92,9
Tychy	45,8	43,4	43,7	63,8	66,5	59,0
Rybnik	80,6	79,4	78,7	93,6	89,4	88,3
Jaworzno	52,2	52,8	48,4	65,7	66,7	64,8
Płock	99,6	102,2	103,7	117,8	122,8	125,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W Dąbrowie Górniczej w 2020 roku na jedną aptekę przypadło 3 033 mieszkańcy co plasuje miasto na trzecim miejscu w grupie porównawczej po Jaworznie (2 510 osób) i Sosnowcu (2 783 osób).

Tabela [76]: Ludność przypadająca na 1 aptekę w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	przychodnie ogółem		
	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	3 084	3 141	3 033
Sosnowiec	2 624	2 857	2 783
Tychy	3 196	3 544	3 732
Rybnik	3 963	3 946	4 155
Jaworzno	2 543	2 531	2 510
Płock	3 158	3 143	3 196

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W Dąbrowie Górniczej działa Zagłębiowskie Centrum Onkologii Szpital Specjalistyczny im. Sz. Starkiewicza w Dąbrowie Górniczej, w którym funkcjonują: Szpitalny Oddział Ratunkowy, Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Oddział Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej, Oddział Chirurgii Onkologicznej, Oddział Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, Oddział Chorób Wewnętrznych, Oddział Diabetologii, Oddział Neurologiczny / Oddział Udarowy, Oddział Noworodkowy, Oddział Onkologii Klinicznej, Oddział Otorinolaryngologiczny, Oddział Pediatriczno-Alergologiczny, Oddział Położniczo-Ginekologiczny, Oddział Psychiatryczny, Oddział Radioterapii, Oddział Rehabilitacji Ogólnoustrojowej / Oddział Rehabilitacji Neurologicznej, a także poradnie specjalistyczne z zakresu: chirurgii ogólnej, chorób piersi, proktologii, otolaryngologii, okulistyki, neurologii, wad wrodzonych stawów biodrowych, rehabilitacji, chirurgii urazowo-ortopedycznej, onkologii i medycyny pracy. Funkcjonują w ramach struktury tej organizacji również kilka pracowni (EMG, EEG, audiometria, spirometria, endoskopia) i zakładów (diagnostyka obrazowa, radioterapia, fizyka medyczna, medycyna nuklearna, rehabilitacja). Z kolei Zakład Opiekuńczo-Lecznicy zapewnia pacjentom (w tym

osobom przewlekle chorym oraz osobom, które przebyły leczenie szpitalne i mają ukończony proces diagnozowania, leczenia operacyjnego lub intensywnego leczenia zachowawczego i nie wymagają dalszej hospitalizacji w oddziale szpitalnym) całodobowe świadczenie zdrowotne, które obejmuje swoim zakresem opiekę, pielęgnację i rehabilitację.

Polsko-Amerykańskie Kliniki Serca III Oddział Kardiologii Inwazyjnej, Angiologii i Elektrokardiologii w Dąbrowie Górniczej zapewnia szybką pomoc pacjentom w Zagłębiu Dąbrowskim i jego okolicach. Klinika specjalizuje się w przeprowadzaniu zabiegów kardiologicznych, elektrofizjologicznych, w radiologii zabiegowej oraz elektroterapii. Chorzy z ostrymi zespołami wieńcowymi powinni otrzymać pomoc w czasie nie dłuższym niż 90 minut. Zabiegi ratujące ludzkie życie są wykonywane w klinice przez całą dobę (dyżury 24-godzinne). W oddziale znajduje się: Oddział Kardiologiczny, Oddział Intensywnego Nadzoru Kardiologicznego, Pracownia Angiograficzna, Pracownia Rozruszników, Pracownia Radiologii Zabiegowej, Pracownia Elektrofizjologii, Izba Przyjęć, Dział Farmacji Szpitalnej oraz Gabinet Diagnostyczno-Zabiegowy.

Dane na temat stanu zdrowia mieszkańców w województwie śląskim są opublikowane przez Wydział Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego (<https://www.katowice.uw.gov.pl/wydzial/wydzial-zdrowia/>).

Dane są zbierane cyklicznie (nie corocznie) co kilka lat. Poniżej przedstawiono dane porównawcze dla miasta Dąbrowa Górnicza i pozostałych miast z grupy porównawczej usytuowanych w województwie śląskim.

Tabela [77]: Zgony według przyczyn w 2019 roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Przyczyny zgonów	Dąbrowa Górnicza	Sosnowiec	Tychy	Rybnik	Jaworzno
Ogółem	1 461	2 611	1 327	1 485	1 108
Nowotwory	408	707	392	408	317
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	57	75	37	408	56
Choroby układu nerwowego	24	49	33	45	26
Choroby układu krążenia	607	1 141	551	553	476
Choroby układu oddechowego	51	131	48	117	39
Choroby układu pokarmowego	82	147	79	84	46
Objawy, cechy chorobowe i nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane	126	211	81	114	75

Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu	79	102	50	68	56
---	----	-----	----	----	----

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [78]: Zgony według przyczyn na 100 000 ludności w 2019 roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Przyczyny zgonów	Dąbrowa Górnicza	Sosnowiec	Tychy	Rybnik	Jaworzno
Ogółem	1 219,5	1 298,2	1 039,4	1 073,6	1 214,1
Nowotwory	340,6	351,5	307,1	295,0	347,3
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	47,6	37,3	29,0	57,8	61,4
Choroby układu nerwowego	20,0	24,4	25,8	32,5	28,5
Choroby układu krążenia	506,7	567,3	431,6	399,8	521,6
Choroby układu oddechowego	42,6	65,1	37,6	84,6	42,7
Choroby układu pokarmowego	68,4	73,1	65,8	57,1	50,4
Objawy, cechy chorobowe i nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowane	105,2	104,9	63,4	82,4	82,2
Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu	65,9	50,7	39,2	49,2	61,4

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [79]: Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna - działalność poradni pediatrycznych i ginekologiczno-położniczych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	porady udzielone przez lekarzy w poradniach specjalistycznych			
	pediatryczna		ginekologiczno-położnicza	
	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	94	11	35 484	28 695
Sosnowiec	1 110	906	74 884	64 386
Tychy	1 045	3 085	51 103	45 981

Rybnik	0	0	43 663	39 364
Jaworzno	326	44	30 525	27 434

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [80]: Opieka profilaktyczna nad dziećmi w 2020 roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Porady profilaktyczne udzielone dzieciom zdrowym do lat 3		
	liczba dzieci w wieku do lat 3 zadeklarowanych w poradni w dniu 31.12.	liczba porad profilaktycznych ogółem	w tym w wieku do 1 roku
Dąbrowa Górnicza	2 867	7 194	3 099
Sosnowiec	5 288	14 434	4 139
Tychy	2 556	6 156	1 715
Rybnik	3 240	7 666	2 943
Jaworzno	2 691	6 925	2 488

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [81]: Zachorowania na nowotwory złośliwe (C00-D09) w 2018 roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (liczby bezwzględne, współczynniki na 100 tys. ludności)

Gmina	ogółem		mężczyźni		kobiety	
	liczby bezwzględne	na 100 tys. ludności	liczby bezwzględne	na 100 tys. ludności	liczby bezwzględne	na 100 tys. ludności
Dąbrowa Górnicza	494	409,0	234	404,6	260	413,1
Sosnowiec	1 220	600,7	601	625,8	619	578,2
Tychy	552	431,1	271	439,7	281	423,1
Rybnik	545	392,3	294	433,7	251	352,8
Jaworzno	497	541,6	243	546,4	260	537,1

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [82]: Zgony na nowotwory złośliwe (C00-D09) w 2018 roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (liczby bezwzględne, współczynniki na 100 tys. ludności)

Gmina	ogółem		mężczyźni		kobiety	
	liczby bezwzględne	na 100 tys. ludności	liczby bezwzględne	na 100 tys. ludności	liczby bezwzględne	na 100 tys. ludności
Dąbrowa Górnicza	358	296,4	198	342,4	160	254,2
Sosnowiec	694	319,6	342	356,1	307	286,8
Tychy	341	266,3	168	272,6	173	260,5
Rybnik	372	267,8	213	314,2	159	223,5
Jaworzno	289	315,0	160	359,8	129	272,8

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [83]: Stan zdrowia dzieci i młodzieży w wieku 0 - 18 lat będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	razem osoby		nowotwory		niedokrwistość		choroby tarczycy		cukrzyca	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	3 404	3 075	24	20	124	108	126	111	50	41
Sosnowiec	2 869	2 960	26	17	199	223	136	124	60	66
Tychy	3 285	3 053	53	44	102	83	131	135	87	74
Rybnik	1 775	1 572	12	13	117	94	73	82	39	32
Jaworzno	1 943	1 935	67	70	107	90	100	82	28	23

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [84]: Stan zdrowia dzieci i młodzieży w wieku 0 - 18 lat będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	razem osoby		niedożywienie		otyłość		zaburzenia odżywiania	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	3 404	3 075	38	37	233	212	1	4
Sosnowiec	2 869	2 960	16	10	353	386	7	6
Tychy	3 285	3 053	24	23	294	262	1	5
Rybnik	1 775	1 572	4	2	116	118	0	0
Jaworzno	1 943	1 935	13	5	103	52	3	3

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [85]: Stan zdrowia dzieci i młodzieży w wieku 0 - 18 lat będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	razem osoby		alergie - dychawica oskrzelowa		alergie pokarmowe		alergie skórne	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	3 404	3 075	587	509	299	304	310	333
Sosnowiec	2 869	2 960	684	678	427	429	284	274
Tychy	3 285	3 053	809	725	318	314	362	306
Rybnik	1 775	1 572	396	353	118	88	131	106
Jaworzno	1 943	1 935	858	797	96	111	37	53

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [86]: Stan zdrowia dzieci i młodzieży w wieku 0 - 18 lat będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – zachorowalność, osoby u których stwierdzono schorzenia po raz pierwszy w okresie sprawozdawczym

Gmina	razem osoby		nowotwory		niedokrwistość		choroby tarczycy		cukrzyca	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	413	472	14	8	16	14	21	18	8	6
Sosnowiec	642	523	20	12	42	59	32	21	13	17
Tychy	626	521	33	23	20	24	33	24	22	15
Rybnik	306	287	6	8	35	38	15	23	3	2
Jaworzno	450	412	24	18	25	12	21	23	6	1

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [87]: Stan zdrowia dzieci i młodzieży w wieku 0 - 18 lat będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – zachorowalność, osoby u których stwierdzono schorzenia po raz pierwszy w okresie sprawozdawczym

Gmina	razem osoby		niedożywienie		otyłość		zaburzenia odżywiania	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	413	472	3	2	45	31	0	4
Sosnowiec	642	523	5	1	56	47	2	2
Tychy	626	521	6	7	48	40	1	2
Rybnik	306	287	1	1	21	26	0	0
Jaworzno	450	412	4	1	17	18	2	1

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [88]: Stan zdrowia dzieci i młodzieży w wieku 0 - 18 lat będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – zachorowalność, osoby u których stwierdzono schorzenia po raz pierwszy w okresie sprawozdawczym

Gmina	razem osoby		alergie - dychawica oskrzelowa		alergie pokarmowe		alergie skórne	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	413	472	58	57	56	55	24	52
Sosnowiec	642	523	119	73	88	88	45	33
Tychy	626	521	99	66	44	54	58	43
Rybnik	306	287	46	32	21	21	18	8
Jaworzno	450	412	145	100	38	37	13	16

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [89]: Stan zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	razem osoby		gruźlica		nowotwory		choroby tarczycy		cukrzyca	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	19 540	19 677	20	11	1072	1012	1579	1682	3147	3339
Sosnowiec	49 842	47 271	31	27	2333	2286	4522	4125	6883	6548
Tychy	31 268	31 694	52	57	1550	1578	2320	2384	3213	3432
Rybnik	24 806	23 544	9	9	1237	1227	1726	1654	3715	3675
Jaworzno	18 740	19 076	3	10	1202	1254	2167	2457	2675	2813

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [90]: Stan zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	razem osoby		niedokrwistość		choroby obwodowego układu nerwowego		choroby układu krążenia	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	19 540	19 677	543	503	1 594	1 750	11 533	12 279
Sosnowiec	49 842	47 271	1 468	1 385	6 271	5 733	31 879	29 264
Tychy	31 268	31 694	2037	1 922	4 263	4 321	19 591	19 357
Rybnik	24 806	23 544	763	657	2 709	2 520	13 618	12 775
Jaworzno	18 740	19 076	390	367	1 195	1 663	11 544	11 923

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [91]: Stan zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	razem osoby		Przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa		Przewlekłe choroby układu trawiennego		Choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	19 540	19 677	1 700	1 976	2 662	2 742	3 726	4 048
Sosnowiec	49 842	47 271	3 143	3 015	7 476	6 872	12 379	11 157
Tychy	31 268	31 694	2 047	2 255	4 301	4 483	5 873	5 900
Rybnik	24 806	23 544	1 389	1 269	3 639	3 317	6 930	6 174
Jaworzno	18 740	19 076	1 005	1 174	1 779	2 333	3 469	4 140

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [92]: Stan zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – zachorowalność, osoby u których stwierdzono schorzenia po raz pierwszy w okresie sprawozdawczym

Gmina	razem osoby		gruźlica		nowotwory		choroby tarczycy		cukrzyca	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	2 649	3 065	8	4	293	244	214	253	246	317
Sosnowiec	6 267	4 456	9	9	483	272	640	320	619	430
Tychy	3 911	3 254	13	15	289	228	288	262	301	332
Rybnik	2 793	2 223	6	2	279	193	208	130	225	266
Jaworzno	2 787	3 619	3	5	249	170	326	188	289	249

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [93]: Stan zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – zachorowalność, osoby u których stwierdzono schorzenia po raz pierwszy w okresie sprawozdawczym

Gmina	razem osoby		niedokrwistość		choroby obwodowego układu nerwowego		choroby układu krążenia	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	2 649	3 065	123	149	180	450	1141	1255
Sosnowiec	6 267	4 456	215	463	225	560	2743	1974
Tychy	3 911	3 254	161	155	501	306	1484	1624
Rybnik	2 793	2 223	106	112	246	237	955	832
Jaworzno	2 787	3 619	117	72	255	547	1132	828

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [94]: Stan zdrowia osób w wieku 19 lat i więcej będących pod opieką lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (rodzinnego) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – zachorowalność, osoby u których stwierdzono schorzenia po raz pierwszy w okresie sprawozdawczym

Gmina	razem osoby		Przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa		Przewlekłe choroby układu trawiennego		Choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	2 649	3 065	231	217	373	410	278	425
Sosnowiec	6 267	4 456	297	258	633	406	639	599
Tychy	3 911	3 254	298	257	442	335	518	415
Rybnik	2 793	2 223	134	144	357	219	526	265
Jaworzno	2 787	3 619	148	388	279	761	410	796

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [95]: Hospitalizacje mieszkańców z powodu chorób układu krążenia w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2019		2020	
	liczby bezwzględne	współczynnik na 10 000 ludności	liczby bezwzględne	współczynnik na 10 000 ludności
Dąbrowa Górnicza	3 712	311,0	3 258	275,4
Sosnowiec	7 704	385,2	5 355	271,0
Tychy	4 053	317,7	3 030	238,8
Rybnik	4 257	308,3	2 900	211,5
Jaworzno	3 550	389,6	1 197	132,5

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [96]: Hospitalizacje mieszkańców województwa śląskiego z powodu ostrego zawału serca w 2019 roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem	współczynnik na 10 000 ludności	mężczyźni	współczynnik na 10 000 ludności	kobiety	współczynnik na 10 000 ludności
Dąbrowa Górnicza	434	36,4	283	49,5	151	24,3
Sosnowiec	806	40,3	496	52,4	310	29,4
Tychy	322	25,2	216	35,2	106	16,0
Rybnik	420	30,4	258	38,3	162	22,9
Jaworzno	266	29,2	169	38,3	97	20,7

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [97]: Hospitalizacje mieszkańców województwa śląskiego z powodu ostrego zawału serca w 2020 roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem	współczynnik na 10 000 ludności	mężczyźni	współczynnik na 10 000 ludności	kobiety	współczynnik na 10 000 ludności
Dąbrowa Górnicza	382	32,3	234	41,4	148	24,0
Sosnowiec	583	29,5	368	39,4	215	20,6
Tychy	314	24,7	203	33,3	111	16,9
Rybnik	392	28,6	272	40,7	120	17,1
Jaworzno	114	12,6	73	16,7	41	8,8

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

Tabela [98]: Hospitalizacje mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2019		2020	
	liczby bezwzględne	współczynnik na 10 000 ludności	liczby bezwzględne	współczynnik na 10 000 ludności
Dąbrowa Górnicza	9 725	3 882,2	9 184	3 507,8
Sosnowiec	20 537	4 493,7	15 584	3 303,9
Tychy	11 009	4 488,5	8 140	3 181,9
Rybnik	13 151	5 359,4	9 496	3 773,6
Jaworzno	8 299	4 901,1	3 941	2 287,3

Źródło: Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Zdrowia

W mieście swoją ofertę porad podstawowych i specjalistycznych oraz badań diagnostycznych również oferują publiczne i niepubliczne poradnie.

Sytuacja gospodarcza

Edukacja

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Oświaty.

Oferta edukacyjna, zasoby edukacyjne i wyposażenie

W roku 2021 w Dąbrowie Górniczej funkcjonowało 57 placówek oświatowych, w tym: 18 przedszkoli samodzielnych, 17 szkół podstawowych samodzielnych, 7 zespołów szkolno-przedszkolnych, zespół szkół, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, 8 szkół ponadpodstawowych (4 samodzielne licea ogólnokształcące i 4 zespoły szkół zawodowych), Zespół Szkół Sportowych, Zespół Szkół Plastycznych, Zespół Szkół Muzycznych.

W placówkach tych naukę pobierało łącznie 13 553 uczniów w 605 oddziałach (w tym: 8630 uczniów w szkołach podstawowych i 4 923 uczniów w szkołach ponadpodstawowych) oraz 3446 dzieci znalazło miejsca w 154 oddziałach dąbrowskich przedszkoli.

Oferta edukacyjna w szkołach ponadpodstawowych w Dąbrowie Górniczej:

- **I Liceum Ogólnokształcące im. W. Łukasińskiego** (matematyczno-językowy, biologiczno-chemiczny, humanistyczno-językowy, prawno-społeczny, społeczno-językowy),
- **II Liceum Ogólnokształcące im. S. Żeromskiego** (politechniczny z matematyką, politechniczny z językiem angielskim, biologiczno-chemiczny z językiem angielskim, socjologiczno-prawny, socjologiczno-medialny z językiem angielskim, ekonomiczny z językiem angielskim, psychologiczny z językiem angielskim),
- **III Liceum Ogólnokształcące im. Generała W. Andersa** (przygotowania wojskowego, policyjny, ratowniczo-medyczny, pożarnictwo),

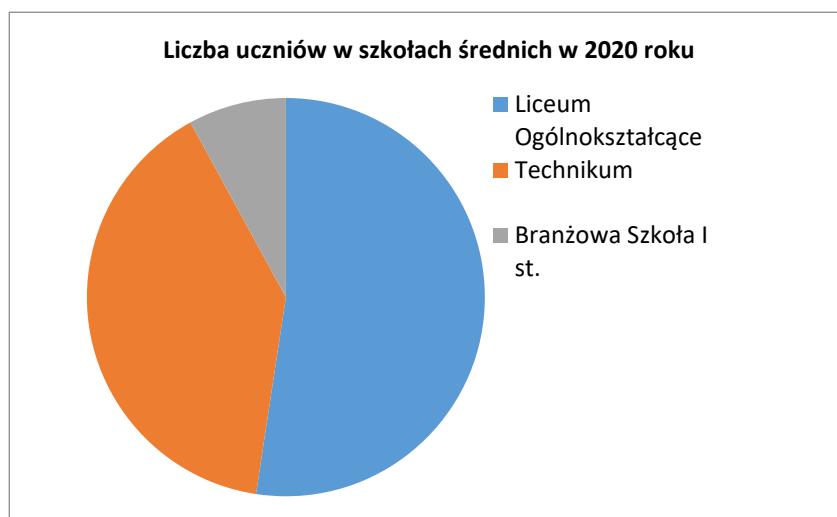
- **V Liceum Ogólnokształcące im. Kanclerza J. Zamoyskiego** (humanistyczno-prawny, dwujęzyczny biologiczno-chemiczny, matematyczny z grafiką komputerową, dwujęzyczny społeczno-geograficzny),
- **Zespół Szkół Sportowych im. Polskich Olimpijczyków** (lekkoatletyka, pływanie, siatkówka, koszykówka; planowane od 01.09.2022r. nowe kierunki: trójbój siłowy, fitness, kulturystyka),
- **Zespół Szkół Technicznych**
 - Branżowa Szkoła I stopnia nr 4 (mechanik pojazdów samochodowy, operator obrabiarek skrawających, mechatronik),
 - Technikum nr 4 (technik mechatronik, technik mechanik, technik mechanik pojazdów samochodowych, technik eksploatacji portów i terminali; planowany od 01.09.2022r. nowy kierunek – technik robotyk),
- **Techniczne Zakłady Naukowe** (technik elektryk, technik mechanik, technik elektronik, technik reklamy, technik informatyk, technik programista, technik automatyk; planowany od 01.09.2022r. nowy kierunek – technik robotyk),
- **Zespół Szkół Ekonomicznych**
 - Branżowa Szkoła I stopnia nr 5 (kucharz, fryzjer),
 - Technikum nr 3 (technik logistik, technik hotelarstwa, technik organizacji reklamy, technik przemysłu mody, technik usług fryzjerskich, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik organizacji turystyki, technik ekonomista; planowane od 01.09.2022r. nowe kierunki: Technik rachunkowości, Technik architektury krajobrazu),
- **Zespół Szkół Zawodowych „Szttygarka”**
 - Branżowa Szkoła I stopnia nr 3 (mechanik pojazdów samochodowych, kierowca mechanik, elektromechanik pojazdów samochodowych, magazynier logistik, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie),
 - Technikum nr 1 (technik budownictwa, technik spedytor, technik teleinformatyk; planowane od 01.09.2022r. nowe kierunki: Technik fotografii i multimediiów, Technik spawalnictwa).

Ponadto Uchwałami Rady Miejskiej z dnia 23.03.2022r. zostaną rozwiązane z dniem 31.08.2022r.: Zespół Szkół Ekonomicznych oraz Zespół Szkół Zawodowych „Szttygarka”, natomiast z dniem 01.09.2022r. utworzone zostanie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, w którego skład będą wchodzić: dotychczasowy Zespół Szkół Ekonomicznych oraz Zespół Szkół Zawodowych „Szttygarka” (zachowane zostaną kierunki nauczania w tych szkołach). Dodatkowo powołana będzie z dniem 01.09.2022 r. Branżowa Szkoła II stopnia w Dąbrowie Górniczej oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Dąbrowski Zespół Doradztwa Zawodowego. Działalność tych podmiotów będzie polegała na doksztalcaniu i doskonaleniu zawodowym uczniów, nauczycieli i osób dorosłych prowadzonym m.in. w formie kwalifikacyjnych kursów zawodowych, szkoleń oraz turnusów doksztalcania teoretycznego młodocianych pracowników. Podejmowane będą również działania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, a także organizacji praktycznej nauki zawodu dla uczniów i słuchaczy innych szkół.

Obecne trendy w wyborze szkoły średniej przez absolwentów szkół podstawowych:

W 2020 roku liczba uczniów Dąbrowy Górniczej uczęszczających do liceów ogólnokształcących wynosiła 2586, do techników 1956, a do branżowych szkół I st. 393. W porównaniu z rokiem 2019, liczba uczniów liceów była nieznacznie wyższa i wynosiła 2611 osób. Liczba uczniów techników była w 2019 roku niższa i wynosiła 1858. Ilość osób uczęszczających do branżowych szkół I st. w 2019 roku także była niższa i wynosiła 362.

W ostatnich latach można zaobserwować spadek liczby uczniów liceów ogólnokształcących kosztem większego zainteresowania technikami oraz branżowymi szkołami I st.



Opracowano na podstawie danych : <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Istotną rolę w zakresie usług skierowanych do młodzieży odgrywa **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna**, która jest specjalistyczną placówką oświatową obejmującą opieką dzieci i młodzież w wieku od urodzenia do ukończenia szkoły ponadpodstawowej oraz ich rodziców i opiekunów, a także nauczycieli, wychowawców szkół, przedszkoli i innych placówek oświatowo-wychowawczych z terenu gminy Dąbrowa Górnicza. W 2021 roku grupowymi zajęciami profilaktycznymi w placówkach oświatowych objęto 2 761 dzieci i uczniów dąbrowskich placówek oświatowych. Były to zajęcia reintegracyjne po powrocie z nauki zdalnej, programy dotyczące bezpieczeństwa w sieci, zajęcia dotyczące higieny cyfrowej, warsztaty rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne, dotyczące ochrony zdrowia psychicznego, motywacji do nauki i efektywnego uczenia się. Zajęciami grupowymi aktywizującymi wybór kształcenia i zawodu objęto 674 dzieci. Wsparcia udzielono także 1 456 rodzicom, którzy korzystali z prelekcji, zajęć warsztatowych, porad (poza badaniami diagnostycznymi) i konsultacji. 825 nauczycieli, wychowawców i specjalistów otrzymało wsparcie w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych. Należy zaznaczyć, że po długotrwałym okresie nauki zdalnej pojawiły się nowe problemy zdrowotne, emocjonalne i wychowawcze wśród uczniów, którzy źle zniesli okres izolacji. Z tego powodu bezpośrednią pomocą w różnych formach terapii objęto 579 dzieci i młodzieży. Ponadto w 2021 roku grupowymi zajęciami profilaktycznymi w dąbrowskich placówkach oświatowych (przedszkola, szkoły) objęto 4 225 dzieci i uczniów.

Realizowane programy i zajęcia warsztatowe dotyczyły:

- rozwijania kompetencji społeczno- emocjonalnych,
- zajęcia dla dzieci rozwijające tolerancję, w tym wobec osób niepełnosprawnych,
- profilaktyki uzależnień od nowoczesnych mediów, bezpieczeństwa w sieci, kształtujące postawy odpowiedzialnego korzystania z nowoczesnych mediów:

Formy wsparcia rodziców:

- Porady i konsultacje indywidualne stacjonarne i telefoniczne,
- Zajęcia warsztatowe dla rodziców
- Terapia rodzinna i interwencja kryzysowa
- Pogadanki i prelekcje dla rodziców

Formy wsparcia pedagogów, psychologów szkolnych, wychowawców i nauczycieli:

- Sieci współpracy i samokształcenia (sieć współpracy dla pedagogów i psychologów szkolnych, sieć współpracy i samokształcenia dla doradców zawodowych, sieć współpracy i samokształcenia dla logopedów).

Dąbrowskie placówki dysponują bazą sportową umożliwiającą zarówno realizację podstawy programowej wychowania fizycznego, jak również rozwój zainteresowań i umiejętności sportowych uczniów. Infrastruktura sportowa w placówkach oświatowych:

- boiska typu „Orlik” (SP nr 13, SP nr 20 z Oddziałami Integracyjnymi, SP nr 29 z Oddziałami Sportowymi)
- boiska wielofunkcyjne - 21 placówek (SP nr 8, 10, 12, 21, 22, 30, Zespół Szkolno-Przedszkolnych nr 1, 2, 4, I i II Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Sportowych, Zespół Szkół Zawodowych „Szttygarka”),
- baseny (SP 8, 20, 29, Zespół Szkół nr 4, Zespół Szkół Sportowych, Techniczne Zakłady Naukowe, Zespół Szkół Zawodowych „Szttygarka”, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 5 i nr 7).

Szczególnie uzdolnieni uczniowie rozwijali swoje umiejętności poprzez naukę w klasach sportowych. W 2021 r. klasy sportowe funkcjonowały w Szkole Podstawowej nr 29 z Oddziałami Sportowymi im. Alfreda Szklarskiego oraz Zespole Szkół Sportowych im. Polskich Olimpijczyków (Szkoła Podstawowa nr 33 z Oddziałami Sportowymi i Liceum Ogólnokształcące Sportowe). W roku szkolnym 2021/2022 funkcjonuje 19 oddziałów sportowych oraz 2 oddziały usportowione w klasach pierwszych Szkoły Podstawowej nr 33 w Zespole Szkół Sportowych. Kształcenie sportowe prowadzone jest w czterech dyscyplinach – pływanie, lekkoatletyka, siatkówka, koszykówka.

Szkolne Kluby Wolontariusza działają w prawie wszystkich szkołach w Dąbrowie Górniczej tj. SP 3, SP 8, SP 10, SP 11, SP 12, SP 13, SP 16, SP 18, SP 21, SP 22, SP 26, SP 29, SP 30, Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 3, Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 4, Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 5, Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 6, Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 7, Zespole Szkół Sportowych, II LO, III LO, V LO, Zespole Szkół Technicznych, Zespole Szkół Ekonomicznych oraz Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej. Dodatkowo w Zespole Szkół Technicznych działa Szkolne Koło Caritas.

W Dąbrowie Górniczej swoją działalność edukacyjną na poziomie szkolnictwa wyższego oferują:

- Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego (pielęgniarstwo, pielęgniarstwo pomostowe, ratownictwo medyczne, zdrowie publiczne),
- Akademia WSB (administracja, bezpieczeństwo narodowe, ekonomia, filologia angielska, finanse i rachunkowość, fizjoterapia, informatyka, kosmetologia, logistyka, pedagogika, pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, ratownictwo medyczne, stosunki międzynarodowe, studia w języku angielskim, studia w języku rosyjskim, transport, zarządzanie, zarządzanie finansami i rachunkowość)

Z danych uzyskanych od szkół wyższych w Dąbrowie Górniczej wynika, że liczba studentów w mieście corocznie wzrasta. W roku akademickim 2013/2014 wartość ta wynosiła 9 247 studentów, osiągając w roku akademickim 2021/2022 poziom 12 207 studentów studiów I oraz II stopnia, a także 3 552 słuchaczy studiów podyplomowych i doktoranckich.

Zdawalność egzaminów ósmioklasistów, maturalnych i zawodowych

Egzamin ósmoklasisty jest egzaminem obowiązkowym, co oznacza, że każdy uczeń musi do niego przystąpić, aby ukończyć szkołę. W 2021 r. uczniowie dąbrowskich szkół podstawowych z języka polskiego osiągnęli wynik niższy od średniego wyniku w kraju (60%) i w województwie (60,57%) o 2 % (średni wynik w mieście to 58%); z matematyki osiągnęli średni wynik 46%, który jest porównywalny do średniej województwa i o 1% niższy od średniej w kraju; z języka angielskiego osiągnęli wynik 67 (średni wynik w województwie 66,98%); z języka niemieckiego osiągnęli średni wynik 56 %, który jest wyższy od średniego wyniku w kraju o 7% oraz porównywalny ze średnim wynikiem w województwie (56,35%).

Zdawalność egzaminów maturalnych w mieście na tle województwa i kraju – w roku 2021 zdawalność egzaminów maturalnych w Dąbrowie Górniczej wynosiła 81,2%, natomiast w kraju osiągnęła poziom 81,4%, a w województwie śląskim poziom 72,8 %. Jak pokazują powyższe dane, uzyskany przez dąbrowskich maturzystów wynik jest znacznie powyżej średniej wojewódzkiej i na poziomie niemal równym średniej krajowej.

Tabela [99]. Zdawalność egzaminów maturalnych w danym roku

Gmina	2019 [%]	2020 [%]	2021 [%]
Dąbrowa Górnicza	80,35	72,14	81,22
Sosnowiec	75,43	72,37	77,18
Tychy	78,91	67,54	79,84
Rybnik	77,64	73,01	81,98
Jaworzno	77,04	71,88	82,34
Płock	82,24	82,94	83,24

Źródło: Podane wyniki dotyczą egzaminów z wszystkich przedmiotów obowiązkowych w sesji głównej, dodatkowej i poprawkowej

Tabela [100]. Zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w danym roku wg. starej formuły (%)

Gmina	2019 [%]	2020 [%]	2021 [%]
Dąbrowa Górnicza	70,8	70,6	74,5
Sosnowiec	61,1	69,1	70,1
Tychy	72,9	62,2	65,4
Rybnik	76,0	74,6	80,4
Jaworzno	76,1	75,9	69,6
Płock	Brak danych	Brak danych	73,8

Źródło: Zestawienie obejmuje wyniki uczniów zgłoszonych przez szkoły policealne, technika i zasadnicze szkoły zawodowe/szkoły branżowe

Tabela [101]. Zdawalność egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w danym roku wg. nowej formuły

Gmina	2019 [%]	2020 [%]	2021 [%]
Dąbrowa Górnicza	69,6	78,1	67,8
Sosnowiec	79,7	74,2	79,8
Tychy	71,6	67,5	72,6
Rybnik	84,2	74,7	82,5
Jaworzno	71,5	67,8	67,5
Płock	Braki danych	Brak danych	83,6

Źródło: Zestawienie obejmuje wyniki uczniów zgłoszonych przez szkoły policealne, technika i zasadnicze szkoły zawodowe/szkoły branżowe

Zdawalność egzaminów zawodowych w mieście na tle województwa - publiczne technika, zasadnicze szkoły zawodowe (% uczniów przystępujących do egzaminu, którzy uzyskali dyplom). W 2021r. zdawalność ta na terenie Dąbrowy Górniczej wynosiła: technika – 68,86%, branżowe szkoły I stopnia – 49,27% (w placówkach prowadzonych przez gminę).

Rynek pracy

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów.

Struktura rynku pracy

Stopa bezrobocia (dane 31.12.2021 r.) w roku 2021 wyniosła w Dąbrowie Górniczej 4,8%, natomiast w województwie śląskim była niższa wynosząc 4,2%. Osiągnięta wartość była o 0,6 pkt proc. większa niż średnia dla województwa śląskiego i o 0,6 pkt proc. mniejsza niż średnia dla całego kraju (5,4%). Analizując dane z 2021 roku zaobserwować można spadek bezrobocia rejestrowanego w ujęciu miesiąc do miesiąca. Jest to sytuacja zupełnie odmienna niż ta, którą można było zaobserwować w roku 2020. W skali całego roku różnica wartości stopy bezrobocia pomiędzy pierwszym i ostatnim miesiącem 2021 roku wyniosła 0,6 pkt proc.

Tabela [102]. Stopa bezrobocia na koniec roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2018	2019	2020	2021
Dąbrowa Górnicza	5,0%	3,8%	5,2%	4,8%
Sosnowiec	6,3%	5,1%	6,8%	6,1%
Tychy	2,6%	2,0%	3,0%	2,1%
Rybnik	3,5%	2,9%	4,5%	3,1%
Jaworzno	4,2%	3,9%	4,8%	4,5%
Płock	6,8%	6,1%	6,9%	6,0%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Liczba bezrobotnych - Według stanu na dzień 31.XII.2021 roku liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Dąbrowie Górniczej wyniosła 2.655, w tym 1 390 kobiet (52,35% ogółu bezrobotnych). W porównaniu z wynikiem osiągniętym w analogicznym okresie 2020 roku (2.860) liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 205 osób, w tym o 133 kobiety.

Napływ i odpływ bezrobocia - W omawianym roku z ewidencji osób bezrobotnych wyłączono 3.749 osób. Wynika z tego, że w stosunku do roku 2020 (3 671) w badanym obszarze odnotowano wzrost wyrejestrowań o 78 osób. Spadek liczby osób odnotowano także w rejestracjach. W 2021 roku zarejestrowano 3 544 osoby, tj. o 843 osoby mniej niż w roku wcześniejszym (4.387 osób).

Osoby z niepełnosprawnościami - Na koniec 2021 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Dąbrowie Górniczej zarejestrowanych było 213 osób bezrobotnych z orzeczeniem o niepełnosprawności, czyli 8,02% ogółu osób bezrobotnych. W analogicznym miesiącu roku poprzedniego, zarejestrowano 175 osób z niepełnosprawnościami, tj. 6,12% ogółu bezrobotnych. Należy zauważyć, że liczba osób oraz udział osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami w ogóle osób bezrobotnych uległ zwiększeniu i w dużej mierze zależy od czynników zewnętrznych, takich jak mechanizmy finansowe motywujące pracodawców do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Bezrobotne kobiety - Na koniec 2021 roku liczba zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Dąbrowie Górniczej bezrobotnych kobiet wyniosła 1 390, co stanowi 52,35% ogółu bezrobotnych. W stosunku do danych odnotowanych z końcem 2020 roku (1 523) liczba ta spadła o 133. Wśród nich najliczniejszą grupę stanowiły kobiety długotrwale bezrobotne (804), posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 r.ż. (429), kobiety w wieku do 30 r.ż. (281) oraz kobiety powyżej 50 r.ż. (262).

Osoby długotrwale bezrobotne - W rejestrze osób bezrobotnych coraz częściej dominują osoby długotrwale bezrobotne oraz te w wieku niemobilnym (osoby powyżej 50 roku życia, osoby z niepełnosprawnościami, osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 r.ż.), których aktywizacja jest szczególnie trudna i rzadko prowadząca do ostatecznego i pożądanego efektu końcowego jakim jest podjęcie pracy. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w 2021 roku wzrosła o 214. Na koniec analizowanego roku grupa liczyła 1 464 osoby, a jej udział procentowy w ogóle bezrobotnych wynosił

55,14%. Oznacza to, że na przestrzeni lat 2020/2021 udział osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogółu bezrobotnych wzrósł o 11,43 pkt proc., a więc odnotowany w 2020 roku trend spadkowy uległ odwróceniu. Takie samo zjawisko można zaobserwować w przypadku osób bezrobotnych chronicznie, czyli osób zarejestrowanych nieprzerwanie powyżej 24 miesięcy. Na koniec 2021 roku powyższa grupa liczyła 632 osoby stanowiąc tym samym 23,80% ogółu bezrobotnych i 43,16% ogółu osób długotrwale bezrobotnych, a to oznacza, że nastąpił wzrost o 170 osób, tj. wzrost o 7,65 pkt proc. ogółu bezrobotnych i 18,48 pkt proc. ogółu osób długotrwale bezrobotnych. Należy zauważyć, że bezrobocie chroniczne najczęściej wiąże się ze znacznym stopniem wykluczenia społecznego i marginalizacji. Problem bardziej skutecznego i całościowego aktywizowania osób długotrwale bezrobotnych oraz biernych zawodowo jest jednym z kluczowych wyzwań związanych z polskim rynkiem pracy.

Bezrobotni wg wieku - Wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w 2021 roku w dąbrowskim Urzędzie Pracy przeważają podobnie jak w roku poprzednim, osoby w wieku 35 - 44 lata (31,22% ogółu bezrobotnych). W tym przedziale wiekowym odnotowano wzrost na poziomie 0,31 pkt proc. w stosunku do roku 2020. Drugą co do wielkości grupę stanowiły osoby w wieku 25 - 34 lat (23,23% ogółu bezrobotnych). Najmniejszy odsetek wśród osób bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 18 - 24 lata (6,28% ogółu bezrobotnych). W stosunku do analogicznego okresu roku 2020 w roku sprawozdawczym nie odnotowano znaczącego napływu oraz odpływu osób bezrobotnych w żadnej z grup wiekowych.

Bezrobotni wg wykształcenia - Struktura wykształcenia dąbrowskich bezrobotnych w XII.2021 roku utrzymała się na bardzo podobnym poziomie jak w analogicznym okresie roku 2020. Wśród osób bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowiły osoby, które mają wykształcenie policealne i średnie zawodowe (725) - 27,31% ogółu zarejestrowanych, a najmniejszą osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (287) - 10,81% ogółu bezrobotnych. Do pozostałych grup zaliczono osoby z wykształceniem wyższym (472) - 17% ogółu bezrobotnych, osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niżej (579) - 21,81% ogółu bezrobotnych oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (592) - 22,30% ogółu bezrobotnych.

Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Górniczej wykonując zadania w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej realizuje Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy. Do działań Powiatowego Urzędu Pracy należy w szczególności: diagnozowanie indywidualnej sytuacji zawodowej osób bezrobotnych, realizacja efektywnego pośrednictwa pracy, prowadzenie poradnictwa zawodowego, realizacja aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz udzielanie osobom bezrobotnym wsparcia w ramach projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W roku 2021 realizacja aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu objęła głównie: prace interwencyjne (81 osób), staże (293), refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy (24 osoby), prace społecznie użyteczne (43 osoby), wsparcie aktywizacyjne (5 osób) oraz bon na zasiedlenie (12 osób). W ramach projektów wsparcie otrzymało w sumie 316 osób bezrobotnych. Zespół Powiatowego Urzędu Pracy wspiera pracodawców przy poszukiwaniu pracowników o odpowiednich kwalifikacjach – zrealizowano w 2021 roku 408 ofert pracy zgłoszonych przez pracodawców. Dodatkowo 20 pracodawców uzyskało refundację kosztów poniesionych na wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy, którzy utworzyli 24 miejsca pracy dla osób

bezrobotnych. W ramach wsparcia pracodawców zatrudniających cudzoziemców oraz cudzoziemców w 2021 roku zarejestrowano 10 cudzoziemców jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy oraz uzyskano 880 oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi. Pracownicy Urzędu organizują szkoleń celem umożliwienia beneficjentom uzyskania, uzupełnienia i dopasowania kwalifikacji lub umiejętności do wymogów rynku pracy. Szkoleniami objęto 100 osób bezrobotnych, efektywność zatrudnieniowa szkoleń wyniosła 41,4%, z bonu szkoleniowego skorzystało 27 osób bezrobotnych, a efektywność zatrudnieniowa bonów szkoleniowych wyniosła 48%. Urząd Pracy corocznie poddaje analizie poziom satysfakcji klienta, który w 2021 roku wynosił 77,59%.

Oferta kształcenia dorosłych i pracowników

Mieszkańcy Dąbrowy Górniczej mają dostęp do ofert kształcenia dla dorosłych w innych miastach Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Również w samej Dąbrowie Górniczej odbywają się regularnie szkolenia, kursy i studia skierowane do indywidualnych osób i do pracowników firm.

RAPZ Sp. z o.o. zalicza się do najstarszych ośrodków szkoleniowych w Dąbrowie Górniczej. Spółka ta powstała w 1996 roku w celu łagodzenia skutków społecznych restrukturyzacji zakładów. W ramach jej struktury działa Centrum Kształcenia Zawodowego, które oferuje m.in. kursy: spawania, BHP, obsługi suwnic, obsługi dźwigów, kierowcy wózków jezdniowych z napędem silnikowym, konserwatora wózków jezdniowych podnośnikowych, eksploatacji i dozoru urządzeń elektroenergetycznych, eksploatacji i dozoru urządzeń energetycznych, pomiarów ochron przeciwporażeniowych, obsługi podestów ruchomych samojezdnych, obsługi wciągników i wciągarek sterowanych z poziomu roboczego kat. II W.

AB.Z. Centrum Ośrodek Doskonalenia Zawodowego oferuje szkolenia dla osób indywidualnych i dla pracowników firm, w tym m.in.: szkolenia CNC (obsługa i programowanie tokarki CNC, obsługa i programowanie frezarki CNC), szkolenia z zakresu CAD/CAM, księgowości, pozyskania uprawnienia do nadzoru i eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci do 1 kV, programowania sterowników PLC, obsługi wózek widłowych, obsługi suwnic, BHP.

Zakład Doskonalenia Zawodowego w Katowicach - Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Dąbrowie Górniczej organizuje szkolenia, takie jak m.in.: kierowca operator wózków jezdniowych, obsługa podestów ruchomych, obsługa żurawi samojezdnych, konserwator dźwigów osobowych i towarowych, obsługa autoklawów, obsługa programu AutoCAD z modelowaniem i drukowaniem przestrzennym 3D, programowanie w językach informatycznych, projektowanie graficzne, kosztorysowanie robót budowlanych, certyfikowany Instalator pomp ciepła, instalator/serwisant układów chłodniczych, klimatyzacyjnych i pomp ciepła, instalator systemów fotowoltaicznych, księgowość, obsługa kas fiskalnych i innych urządzeń sklepowych, sprzedawca-kasjer, BHP, ochrona danych osobowych, pracownik administracyjno-biurowy, pracownik do spraw kadrowych i płacowych.

Szkoła dla dorosłych Żak Dąbrowa Górnicza organizuje jednoroczne (10 miesięcy) kształcenie dla dorosłych na kierunkach: agent celny, instruktor ds. terapii uzależnień, konsultant ds. dietytyki, rejestratorka medyczna, wizażystka/stylistka, trener personalny z elementami fitness, dekorator wnętrz, grafika komputerowa, a także podologia, transport i logistyka, rachunkowość i finanse czy aranżacja ogrodów.

W mieście prowadzi działalność około 15 szkół językowych oferujących usługi kursy językowe dla osób indywidualnych i dla pracowników firm.

Akademia WSB organizuje studia podyplomowe dla dorosłych w formie online i stacjonarnej. Szeroki wachlarz oferty obejmuje m.in. następujące kierunki: zarządzanie (master of business administration), zarządzanie finansami i rachunkowość w środowisku międzynarodowym, lean management, coaching, cloud computing, controlling i audyt w przedsiębiorstwie, analityk danych, doradca podatkowa, doradztwo zawodowe, HR business partner, negocjacje w biznesie, prawo pracy, grafika komputerowa i multimedia, sieci komputerowe i Internet rzeczy, zarządzanie cyber-bezpieczeństwem. Oferta uczelni obejmuje również szkolenia z zakresu np.: obsługi klienta, lean six sigma, techniki negocjacji, umiejętności społecznych, symulacji procesów logistycznych.

Potencjał i struktura gospodarcza

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów.

Dąbrowa Górnicza jest ważnym ośrodkiem gospodarczym Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii oraz województwa śląskiego; największym obszarowo miastem w regionie; dziesiątym pod względem wielkości powierzchni w Polsce. O gospodarce miasta stanowi liczba ponad 12 tys. firm z czego ponad 98 proc. stanowią mikro, małe i średnie firmy. Po latach dominacji górnictwa, hutnictwa, branży koksowniczej, czyli przemysłu ciężkiego, tradycyjnego wraz z uruchomieniem w 1995 roku specjalnej strefy ekonomicznej znaczenia zaczął nabierać sektor usługowo-przetwórczy. Silnie zaznaczyła się obecność przedsiębiorstw branży motoryzacyjnej, budowlanej, producentów szkła, przetwórstwa tworzyw sztucznych oraz branży elektronicznej i spożywczej oraz centra usług wspólnych. W Dąbrowie Górniczej inwestorzy docenili korzystne położenie, rynki zbytu, wydajność pracy, lojalność oraz wysokie kwalifikacje pracowników, ale także dostępność surowców, jakość gruntów inwestycyjnych oraz coraz bardziej nowoczesną infrastrukturę drogową. Dzięki korzystnemu usytuowaniu miasta oraz obecności Terminalu Przetładunkowego w Sławkowie, który umożliwia dogodny transport kolejną towarów na Ukrainę, do Rosji oraz Azji, w tym do Chin, Dąbrowa Górnicza zaznacza swoją obecność na mapie ważnych centrów logistycznych.

Miasto dysponuje atrakcyjnymi terenami inwestycyjnymi. Na terenie inwestycyjnym „Tucznawa” swoje zakłady zdecydowały się ulokować takie firmy jak: NGK Ceramics Polska, Schade Polska Międzynarodowy Transport i Spedycja, SK hi-tech battery materials Poland, Outokumpu Distribution Polska, Convert Paper, Instanta czy Press Glass. Według stanu na początek 2022 roku na tym terenie zainwestowanych zostało 150 ha terenów, a do dyspozycji potencjalnych inwestorów pozostały nieruchomości o łącznej powierzchni 70 ha. Kapitał zagraniczny reprezentowany przez te firmy to: japoński, polski, włoski, koreański, fiński, niemiecki. Prognozowane nakłady inwestycyjne to 9069,5 mln PLN a prognozowana ilość zatrudnionych pracowników to 3135.

Tabela [103]. Wartość działek znajdujących się na terenie obszaru inwestycyjnego Tucznawa sprzedanych przez gminę Dąbrowę Górniczą

Rok	Wartość działek znajdujących się na terenie obszaru inwestycyjnego Tucznawa sprzedanych przez gminę Dąbrowę Górniczą w poszczególnych latach (brutto)
2015	5 216 257,80 PLN
2016	3 359 277,60 PLN
2017	12 409 531, 50 PLN
2018	17 095 880,70 PLN
2019	20 053 993,80 PLN
2020	23 258 439,00 PLN
2021	45 939 357,33 PLN

Dane Wydziału Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów

Elementem wyjścia naprzeciw potrzeb małych i średnich przedsiębiorstw było przygotowanie przez gminę Strefy Aktywności Gospodarczej „Kazdębie”. „Kazdębie” to 12 znakomicie zlokalizowanych i uzbrojonych działek o powierzchni od 0,5 ha do 1 ha. W 2021 r. Strefa Aktywności Gospodarczej „Kazdębie” została wyróżniona w konkursie organizowanym przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu – „Grunt na medal”, którego celem było wyłonienie i promocja najlepszych terenów pod inwestycje, a w efekcie przyczynienie się do zwiększonego napływu inwestycji do Polski. W 2022 r. uruchomiono sprzedaż tego terenu. Do końca czerwca 2022 na 1,9175 ha pozyskano 3 inwestorów z sektora MSP, którzy zadeklarowali w sumie 16 350 000,00 zł nakładów inwestycyjnych i stworzenie 13 nowych miejsc pracy.

Tabela [104]. Wartość działek znajdujących się na terenie obszaru inwestycyjnego Tucznawa sprzedanych przez gminę Dąbrowę Górniczą

Rok	Wartość działek znajdujących się na terenie obszaru inwestycyjnego Kazdębie sprzedanych przez gminę Dąbrowę Górniczą w poszczególnych latach (brutto)
2022 (30 czerwiec)	3 919 887,00 zł

Dane Wydziału Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów

Do największych przedsiębiorstw funkcjonujących w mieście należą min: ArcelorMittal Poland S.A., Saint-Gobain Innovative Materials Polska Sp. z o.o, Brembo Poland, FICOSA Poland, JSW Koks S.A. - Koksownia Przyjaźń, VTR Logistics S.A., Gühring Sp. z o.o., FEIDAL Polska Sp. z o.o., Final S.A., PPUH „Dolomit” Kopalnia Żąbkowice S.A., , Huta Bankowa Sp. z o.o., URSA Polska Sp. z o.o., Amiblu Poland Sp. z o.o., Fiege Sp. z o.o., Górażdże Cement Zakład Ekocem Sp. z o.o., Damel S.A., GTX Hanex Plastic Sp. z o.o., Stalprofil S.A., ThyssenKrupp Energostal S.A., Pago Sp. z o.o., BHH Mikromed Sp. z o.o.,

BENTELER Distribution Poland Sp. z o.o., Mecacontrol Polska Sp. z o.o., KOIDE Poland Sp. z o.o., oraz Polonia Logistyka Sp. z o.o., ArcelorMittal Service Share Centre.

Analiza danych za 2020 r. (Bank Danych Lokalnych) dotyczących pracujących w poszczególnych sektorach gospodarki wskazuje, iż najwięcej osób pracuje w przemyśle i budownictwie (51,93%). W pozostałych sekcjach procentowy udział pracujących kształtuje się na następujących poziomach: handel, naprawa pojazdów, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja (18,49%), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (0,95%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (1,97 %) oraz pozostałe usługi (26,66%).

Ilość podmiotów gospodarki narodowej ogółem wpisanych do rejestru REGON, w tym spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (sektor prywatny i publiczny) w roku 2020 wynosiła 12 853, w tym 129 podmioty to spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego (dane za 2021 roku nie są jeszcze dostępne). W porównaniu z rokiem 2019 liczba ww. podmiotów wzrosła o 250 podmiotów.

Tabela [105]: Podmioty gospodarki narodowej – ogółem

Gmina	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	12 409	12 603	12 853
Sosnowiec	22 755	21 916	22 294
Tychy	14 025	13 759	14 196
Rybnik	14 006	14 155	14 522
Jaworzno	8 575	8 870	9 111
Płock	12 216	12 091	12 314

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [106]: Podmioty gospodarki narodowej – wg rodzajów działalności

Gmina	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo			przemysł i budownictwo			pozostała działalność		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	32	31	32	2 676	2 718	2 765	9 701	9 854	10 056
Sosnowiec	70	62	66	4 020	4 012	4 130	18 665	17 842	18 098
Tychy	46	46	49	2 617	2 616	2 707	11 362	11 097	11 440
Rybnik	112	110	109	3 007	3 103	3 181	10 887	10 942	11 232
Jaworzno	24	25	34	1 764	1 883	1 936	6 787	6 962	7 141
Płock	99	103	103	2 339	2 389	2 464	9 778	9 599	9 747

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [107]: Podmioty gospodarki narodowej wg formy prawnej

Nazwa	Spółdzielnie ogółem			Spółki handlowe ogółem			Spółki handlowe – z udziałem kapitału zagranicznego razem			Spółki cywilne ogółem		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	16	17	16	1 413	1 461	1 510	140	133	129	1 012	1 017	1 021
Sosnowiec	36	36	34	1 933	2 018	2 104	184	187	183	1 977	1 969	1 966
Tychy	22	22	21	1 784	1 896	1 976	292	290	278	1 150	1 150	1 153
Rybnik	22	22	21	1 395	1 461	1 500	89	96	102	1 227	1 227	1 231
Jaworzno	17	17	17	816	854	868	168	147	135	727	724	728
Płock	34	32	35	1 243	1 291	1 355	70	63	62	961	964	967

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [108]: Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości

Gmina	0 - 9			10 - 49			50 - 249			250 - 999			1000 i więcej		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	11 760	11 970	12 241	514	504	483	118	112	112	13	13	13	4	4	4
Sosnowiec	21 931	21 116	21 502	657	639	630	142	137	137	21	20	21	4	4	4
Tychy	13 412	13 154	13 599	501	491	485	88	91	89	19	18	18	5	5	5
Rybnik	13 311	13 506	13 893	578	540	524	106	98	94	10	10	10	1	1	1
Jaworzno	8 218	8 511	8 761	277	282	274	71	69	68	7	6	6	2	2	2
Płock	11 498	11 390	11 620	552	539	532	140	138	138	21	19	19	5	5	5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Warto w tym miejscu poddać dodatkowo analizie wskaźnik dostępny w zasobach GUS-Banku Danych Lokalnych obrazujący ilość podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności. Jak podaje Urząd Statystyczny ilość podmiotów wpisanych do ww. rejestru na 10 tys. ludności w Dąbrowie Górniczej kształtowała się następująco: w 2018 r. – 1032, 2019 - 1056 natomiast w roku 2020 -1087.

Tabela [109]: Podmioty gospodarki narodowej - wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności

Gmina	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności		
	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	1 032	1 056	1 087
Sosnowiec	1 126	1 096	1 128
Tychy	1 097	1 078	1 119
Rybnik	1 010	1 025	1 059
Jaworzno	937	973	1 008
Płock	1 018	1 012	1 041

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Analizując dane z 2020 r. o podmiotach gospodarki narodowej w odniesieniu do liczby i struktury ludności, można wnioskować, iż na terenie miasta Dąbrowa Górnicza aktywna jest stosunkowo

większa ilość podmiotów zatrudniających powyżej 49 osób na 10 000 mieszkańców niż w przypadku innych miast w grupie porównawczej (oprócz Płocka). Jest to związane z charakterem przemysłowym miasta i obecnością firm produkcyjnych.

Tabela [110]: Podmioty gospodarki narodowej - wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności

Gmina	podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym			podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców			osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym			udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem [%]			udział podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON [%]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	174,4	181,8	189,7	11,2	10,8	10,9	12,64	13,14	13,71	72,5	72,3	72,3	94,8	95,0	95,2
Sosnowiec	192,4	190,0	198,4	8,3	8,1	8,2	14,48	14,03	14,63	75,3	73,8	73,7	96,4	96,3	96,4
Tychy	184,8	185,2	194,6	8,8	8,9	8,8	13,33	13,12	13,82	72,1	70,8	71,0	95,6	95,6	95,8
Rybnik	166,2	171,0	178,3	8,4	7,9	7,7	12,14	12,41	12,98	73,0	72,6	72,8	95,0	95,4	95,7
Jaworzno	151,8	159,7	167,3	8,7	8,5	8,4	10,79	11,44	12,06	71,1	71,6	72,1	95,8	96,0	96,2
Płock	173,0	174,5	180,8	13,8	13,6	13,7	12,39	12,35	12,76	71,7	70,8	70,6	94,1	94,2	94,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Kolejnym wskaźnikiem, który warto poddać analizie jest liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Dąbrowie Górniczej. W roku 2020 ilość podmiotów w w/w rejestrze wynosiła w naszym mieście 189,7 i była wyższa porównując zarówno z rokiem 2019 (181,8).

Dodatkowo warto przedstawić tu dane statystyczne GUS dot. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007. Ostatnie dostępne w Banku Danych Lokalnych dane podane zostały za rok 2020 r., wg których w Dąbrowie Górniczej ilość osób fizycznych prowadzących działalność ogółem wynosiła 9292 (w roku poprzednim 2019 r. – 9109) i tym samym była wyższa o 183 osoby. Warto dodać, że w roku 2018 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wynosiła 8 996.

Tabela [111]: Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą

	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	8 996	9 109	9 292
Sosnowiec	17 127	16 176	16 441
Tychy	10 114	9 746	10 079
Rybnik	10 226	10 277	10 571
Jaworzno	6 095	6 352	6 570
Płock	8 754	8 558	8 690

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą są przede wszystkim aktywne w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (2 622 podmioty, 28,22%); sekcji F – budownictwo (1 163 podmioty, 12,52%); sekcji M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (1 025 podmiotów, 11,03%); sekcji H – transport i gospodarka magazynowa (789 podmiotów, 8,49%) oraz sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (785 podmiotów, 8,45%).

Tabela [112]: Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej

	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	3 413	3 494	3 561
Sosnowiec	5 628	5 740	5 853
Tychy	3 911	4 013	4 117
Rybnik	3 780	3 878	3 951
Jaworzno	2 480	2 518	2 541
Płock	3 462	3 533	3 624

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Liczba podmiotów w grupie osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej w Dąbrowie Górniczej wzrosło w okresie 2018-2020 z 3 413 do 3 561 podmiotów (+4,34%). W tym samym okresie dynamika wzrostu w tej grupie podmiotów w pozostałych miastach grupy porównawczej kształtowała się w przedziale od 2,46% (Jaworzno) do 5,27% (Tychy). Podmioty te są przede wszystkim aktywne w sekcji G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (769 podmiotów, 21,60%); w sekcji L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (528 podmiotów, 14,83%); w sekcji F – budownictwo (371 podmiotów, 10,42%); w sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (331 podmiotów, 9,30%) oraz w sekcji S – pozostała działalność usługowa (315 podmiotów, 8,85%).

Zgodnie z danymi uzyskanymi z Głównego Urzędu Statystycznego – Banku Danych Lokalnych, które Urząd Statystyczny uzyskuje na podstawie rocznego badania działalności gospodarczej przedsiębiorstw, nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w roku 2018 – 14 799 zł, 2019 – 14 694 zł natomiast w 2020 – 6 296 zł. Dane wskazują więc na bardzo duży spadek nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, szczególnie porównując ze sobą rok 2019 i 2020. Analizując jednak te dane z poziomem nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w województwie śląskim należy stwierdzić, że nakłady w Dąbrowie Górniczej kształtują się powyżej uzyskanych tam wartości. W roku 2020 nakłady te wynosiły w województwie śląskim 4.978 zł.

Tabela [113]: Nakłady inwestycyjne i wartość brutto środków trwałych - wskaźniki

Gmina	nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca [zł]			nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym [zł]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	14 799	14 694	6 296	25 114,6	25 392,6	11 048,6
Sosnowiec	4 124	4 265	2 663	7 080,1	7 438,8	4 716,8
Tychy	8 796	9 372	9 078	14 842,2	16 100,6	15 845,6
Rybnik	3 925	4 968	3 379	6 471,5	8 300,2	5 717,3
Jaworzno	15 598	15 322	13 658	25 342,5	25 181,5	22 755,8
Płock	9 552	9 705	19 205	16 284,4	16 763,8	33 552,9

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [114]: Nakłady inwestycyjne i wartość brutto środków trwałych - wskaźniki

Gmina	wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca [zł]			wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca, Polska = 100 [%]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	225 071	185 771	195 098	409,3	318,4	315,7
Sosnowiec	42 763	44 801	47 313	77,8	76,8	76,6
Tychy	149 125	154 580	161 958	271,2	264,9	262,1
Rybnik	49 596	54 261	52 893	90,2	93,0	85,6
Jaworzno	73 608	74 830	147 656	133,9	128,3	238,9
Płock	224 828	238 440	251 322	408,9	408,7	406,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON podmioty gospodarki narodowej ogółem (wg grup sekcji PKD 2007) – Wg ostatnich dostępnych danych z GUS liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w roku 2020 wynosiła 727 i zmalała w stosunku do roku 2019 o 265 podmioty. Spadek liczby podmiotów nowo zarejestrowanych odnotowano szczególnie w zakresie nowo zakładanych działalności gospodarczych osób fizycznych. Analizując dwa ostatnie lata (wg dostępnych danych w BDL) należy zwrócić uwagę, że liczba nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON osób prowadzących działalność gospodarczą zmalała z 836 w roku 2019 do 589 w roku 2020.

W 2020 r. największa ilość nowych podmiotów w postaci działalności gospodarczych osób fizycznych powstała w sekcji G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (145 firm, 24,62% nowopowstałych podmiotów w grupie działalności gospodarczych osób fizycznych) sekcji F – budownictwo (84 firmy, 14,26%), w sekcji M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (60 firmy, w sekcji H - transport i gospodarka magazynowa (51 firm, 8,66%)

w sekcji C – przetwórstwo przemysłowe (46 firm, 7,81%). Natomiast w grupie spółek handlowych, największa ilość nowych podmiotów w 2020 r. powstała w sekcji G (16 firm, 16,33% nowopowstałych podmiotów w grupie spółek handlowych), w sekcji F (15 podmiotów, 15,31%), w sekcji M (11 podmiotów, 11,22%), w sekcji C (10 firm, 10,20%), w sekcji N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (10 firm, 10,20%). Analizując dane z 2020 r. dotyczące nowopowstałych podmiotów dla poszczególnych działów PKD, należy zauważyć, iż nowe podmioty powstały przede wszystkim w następujących działach: handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (104 podmioty); roboty budowlane specjalistyczne (73); transport lądowy oraz transport rurociągowy (50); produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (31); handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (30); handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych (30).

Wyrejestrowane z rejestru REGON Podmioty gospodarki narodowej ogółem. (wg grup sekcji PKD 2007) – W 2020 r. odnotowano znaczący spadek ilości wyrejestrowanych z rejestru REGON podmiotów w stosunku do ilości wyrejestrowań w roku 2019. W roku 2020 miernik ten wyniósł 465.

W 2020 r. największa ilość podmiotów w postaci działalności gospodarczych osób fizycznych wyrejestrowana została z sekcji G (133 firmy, 33,42% wyrejestrowanych podmiotów w grupie działalności gospodarczych osób fizycznych), sekcji F (49 firm, 12,31%), sekcji C (41 firm, 10,30%) w sekcji H (37 firm, 9,30%) i z sekcji M (35 firm, 8,79%). Natomiast w grupie spółek handlowych, największa ilość podmiotów w 2020 r. została wyrejestrowana z sekcji G (13 firm, 27,08% wyrejestrowanych podmiotów w grupie spółek handlowych); sekcji C (9 firm, 18,75%), sekcji F (6 firm, 12,50%), sekcji M (6 firm, 12,50%) oraz z sekcji H (5 firm, 10,42%). Działy cechujące się stosunkowo większą ilością podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w 2020 r., to: handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (87); handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (38); roboty budowlane specjalistyczne (37); transport lądowy oraz transport rurociągowy (37); handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych (26); produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (17); roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków (16).

Dokonując porównania nowo zarejestrowanych w Rejestrze REGON podmiotów gospodarki narodowej oraz wyrejestrowanych podmiotów stwierdza się, że w roku 2020 uzyskano dodatni bilans nowych podmiotów gospodarczych w Dąbrowie Górniczej. Różnica ta wyniosła 262 podmioty. Warto tutaj przypomnieć, iż w 2019 r. dodatni bilans pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi w Rejestrze Regon podmiotami wynosił 210.

Tabela [115]: Podmioty nowo zarejestrowane w i wyrejestrowane z rejestru REGON wg formy prawnej

Nazwa	Podmioty nowo zarejestrowane						Podmioty wyrejestrowane					
	Ogółem		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą		Spółki handlowe		Ogółem		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą		Spółki handlowe	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	992	727	836	589	98	98	782	465	703	398	49	48

Sosnowiec	1 574	1 253	1 352	1 036	141	153	2 301	794	2 168	678	68	79
Tychy	1 027	914	812	736	159	128	1 261	498	1 140	404	55	65
Rybnik	1 010	889	822	711	102	112	815	502	722	396	37	71
Jaworzno	703	587	603	515	76	49	409	332	346	288	39	32
Płock	997	843	825	678	97	109	1 046	562	960	483	44	47

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Produkcja sprzedana przemysłu ogółem na 1 mieszkańca w zł (podmioty o liczbie pracowników > 9) to wskaźnik pozyskiwany z Banku Danych Lokalnych GUS. Wg dostępnych danych wartość ta w roku 2020 wynosiła 170 982 zł. Porównując wartość w/w wskaźnika z wartością uzyskaną w 2020 roku w województwie śląskim można jednoznacznie stwierdzić, że w Dąbrowie Górniczej wskaźnik ten osiąga bardzo wysoką wartość (województwo śląskie – 46.341 zł). Warto tutaj przypomnieć, że wskaźnik ten jest podstawowym miernikiem działalności gospodarczej (tj. działalności przemysłowej, budowlano-montażowej, transportowej i innej) przedsiębiorstw i firm przemysłowych. Produkcja sprzedana przemysłu jest to wartość wyrażona w bieżących cenach bazowych tj. bez podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego, a łącznie z wartością otrzymanych dotacji przedmiotowych tj. dotacji do produktów (wyrobów i usług).

Przez pryzmat ilości podmiotów w poszczególnych działach PKD wyróżniają się następujące działy liczące więcej niż 50 podmiotów:

- handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi;
- roboty budowlane specjalistyczne;
- handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi;
- transport lądowy oraz transport rurociągowy;
- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości;
- opieka zdrowotna;
- handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych;
- roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków;
- pozostała indywidualna działalność usługowa gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby;
- edukacja.

Należy wrócić uwagę na fakt, iż ilość podmiotów nie równa się z potencjałem i siłą gospodarczą. Bowiem w wielu przypadkach chodzi o jednoosobowe działalności gospodarcze i mikro przedsiębiorstwa.

Tabela [116]: Koncentracja podmiotów wg sekcji i działów PKD 2007 liczących na koniec 2020 r. co najmniej 50 podmiotów

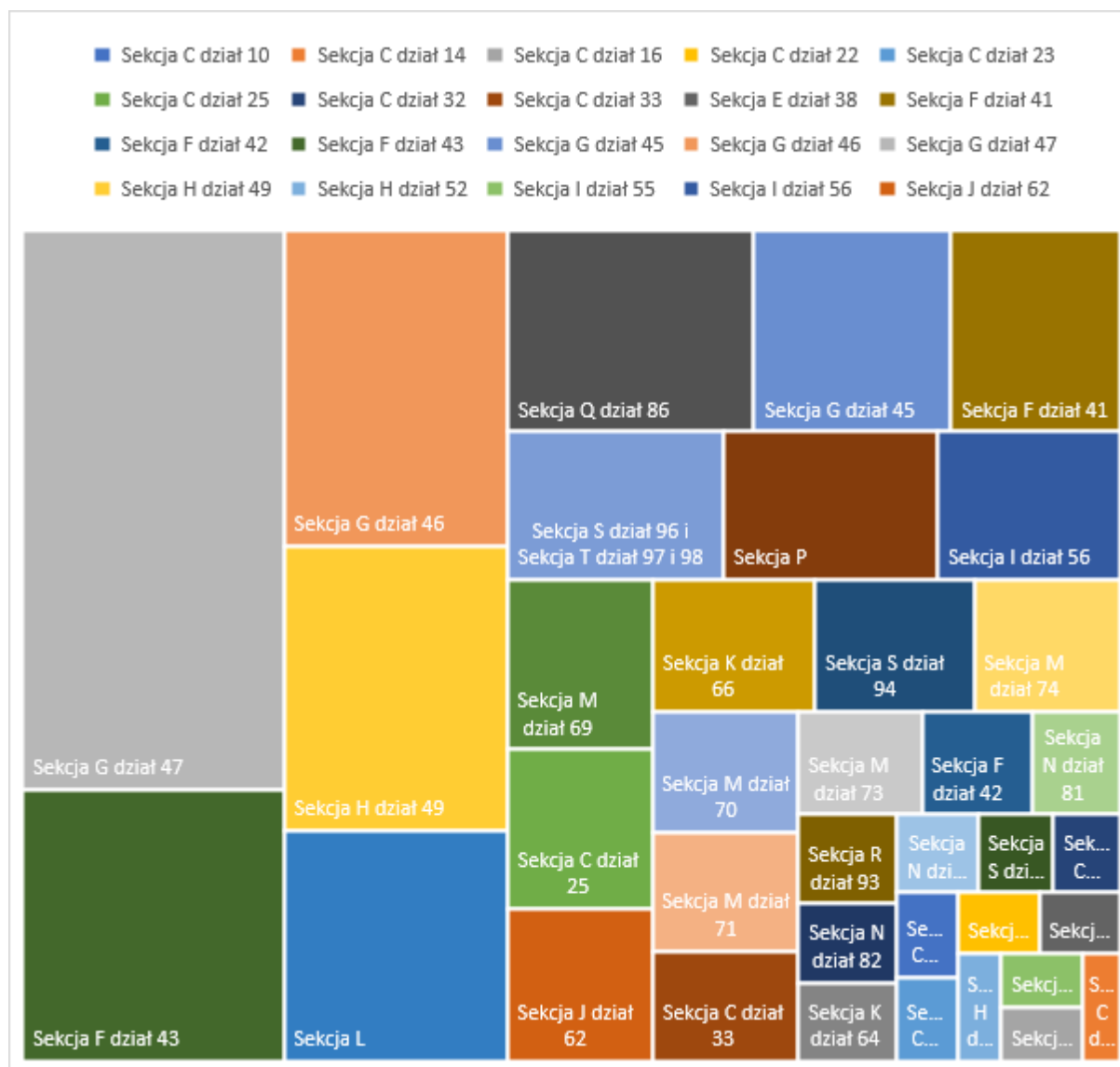
Kod	Nazwa	2018	2019	2020
Sekcja G dział 47	handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	1 996	1 907	1 932

Kod	Nazwa	2018	2019	2020
Sekcja F dział 43	roboty budowlane specjalistyczne	877	909	936
Sekcja G dział 46	handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	970	938	933
Sekcja H dział 49	transport lądowy oraz transport rurociągowy	827	835	842
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	623	659	681
Sekcja Q dział 86	opieka zdrowotna	600	631	660
Sekcja G dział 45	handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	532	526	526
Sekcja F dział 41	roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	432	442	449
Sekcja S dział 96 i Sekcja T dział 97 i 98	pozostała indywidualna działalność usługowa gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	363	408	424
Sekcja P	edukacja	394	407	420
Sekcja I dział 56	działalność usługowa związana z wyżywieniem	340	350	354
Sekcja M dział 69	działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	302	314	324
Sekcja C dział 25	produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	283	291	305
Sekcja J dział 62	działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	241	272	292
Sekcja K dział 66	działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne	284	279	284
Sekcja S dział 94	działalność organizacji członkowskich	269	271	277
Sekcja M dział 74	pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	252	251	253
Sekcja M dział 70	działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	197	218	233
Sekcja M dział 71	działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	206	214	228
Sekcja C dział 33	naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	196	207	213

Kod	Nazwa	2018	2019	2020
Sekcja M dział 73	reklama, badanie rynku i opinii publicznej	172	175	167
Sekcja F dział 42	roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	138	139	149
Sekcja N dział 81	działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	114	115	118
Sekcja R dział 93	działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	117	113	116
Sekcja N dział 82	działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	93	102	103
Sekcja K dział 64	finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych	112	106	102
Sekcja N dział 77	wynajem i dzierżawa	70	80	84
Sekcja S dział 95	naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	80	81	78
Sekcja C dział 10	produkcja artykułów spożywczych	74	75	68
Sekcja C dział 32	produkcja wyrobów jubilerskich, biżuterii i podobnych wyrobów	71	69	68
Sekcja C dział 23	produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	59	64	67
Sekcja C dział 22	produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	73	67	65
Sekcja E dział 38	działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	67	62	63
Sekcja H dział 52	magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	53	62	62
Sekcja I dział 55	zakwaterowanie	49	51	59
Sekcja C dział 16	produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	55	58	58
Sekcja C dział 14	produkcja odzieży	58	53	51

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Rysunek [1]: Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 liczących co najmniej 50 podmiotów w Dąbrowie Górniczej na koniec 2020 r.



Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [117] : Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w Dąbrowie Górniczej oraz grupie porównawczej (w latach 2018, 2019 i 2020):

Gmina	Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w PLN			Dynamika	
	2018	2019	2020	2018-2020	2019-2020
Dąbrowa Górnicza	5 451,26	5 632,06	5 811,72	6,61%	3,18%
Sosnowiec	4 385,51	4 754, 35	5 008,83	14,21%	5,35%
Tychy	4 630,83	4 916,90	5 269,32	13,79%	7,17%
Rybnik	4 400,84	4 784,77	4 987,77	13,34%	4,24%

Jaworzno	5 848,34	5 831,21	5 976,30	2,19%	2,49%
Płock	5 705,32	6 091,56	6 526,04	14,39%	7,13%

Źródło : <https://analizy.monitorrozwaju.pl/>

Średnie wynagrodzenie w Dąbrowie Górniczej jest stosunkowo wysokie w porównaniu do pozostałych miast, które zostały uwzględnione. Wynosi 5 811,72 PLN brutto miesięcznie. Jeżeli chodzi natomiast o dynamikę wzrostu płac, jest ona stosunkowo niska. Wynosi 6,61% pomiędzy rokiem 2018 a 2020. Z innych miast grupy porównawczej mniejszą dynamikę posiada jedynie Jaworzno (2,19% pomiędzy rokiem 2018 a 2020).

Aktywność inwestycyjna

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Urbanistyki i Architektury.

Analizując aktywność gospodarczą i inwestycyjną przez pryzmat pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym dla budynków niemieszkalnych dla PKOB od 121 do 127, można stwierdzić, że zarówno w 2018 roku jak i w 2020 roku Dąbrowa Górnicza liczyła największą ilość pozwoleń i zgłoszeń z projektem. Według danych z 2019 roku i 2020 roku, wszystkie pozwolenia i zgłoszenia z projektem były w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Podobna sytuacja miała miejsce w Rybniku. Natomiast w Tychach i Sosnowcu mniej niż połowa pozwoleń i zgłoszeń z projektem były realizowane w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Tabela [118]. Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym dla budynków niemieszkalnych ogółem (PKOB od 121 do 127) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	pozwolenia i zgłoszenia z projektem			pozwolenia i zgłoszenia z projektem w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego			budynki			budynki w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	87	33	40	-	33	40	92	61	94	-	61	94
Sosnowiec	41	42	27	-	18	11	113	70	98	-	18	15
Tychy	20	41	27	-	10	10	22	58	83	-	10	11
Rybnik	36	22	15	-	22	15	40	54	16	-	54	16
Jaworzno	28	37	31	-	5	31	35	41	37	-	5	37
Płock	20	36	33	-	9	8	35	44	35	-	10	10

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [119]. Budynki niemieszkalne ogółem (PKOB od 1211 do 1274) oddane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			nowe						rozbudowane					
	liczba			liczba			powierzchnia użytkowa			liczba			powierzchnia użytkowa		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	73	44	62	55	40	54	88 414	23 977	17 068	18	4	8	20 298	2 955	7 723
Sosnowiec	127	105	121	114	96	115	217 297	166 492	127 006	13	9	6	9 429	1 940	1 572
Tychy	61	45	42	50	42	35	118 004	54 417	45 574	11	3	7	17 102	1 497	5 531
Rybnik	72	96	48	56	79	38	14 630	35 757	7 956	16	17	10	5 606	2 629	3 519
Jaworzno	137	32	31	131	26	26	20 698	12 515	6 999	6	6	5	2 513	2 486	2 234
Płock	36	20	12	28	9	8	12 964	7 320	11 679	8	11	4	3 048	5 875	1 852

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [120]. Liczba budynków niemieszkalnych oddanych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	budynki hoteli (PKOB 1211)			budynki biurowe (PKOB 1220)			budynki handlowo-usługowe (PKOB 1230)		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	4	1	1	2	1	2	11	7	3
Sosnowiec	1	2	0	0	2	2	14	14	12
Tychy	1	0	2	4	1	1	15	13	9
Rybnik	0	1	2	2	7	3	19	14	8
Jaworzno	1	0	1	8	0	0	15	5	2
Płock	1	0	0	2	3	1	8	5	9

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [121]. Liczba budynków niemieszkalnych oddanych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	budynki przemysłowe (PKOB 1251)			zbiorniki, silosy i budynki magazynowe (PKOB 1252)		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	15	3	3	14	5	6
Sosnowiec	4	2	3	9	21	22
Tychy	7	7	10	14	11	13
Rybnik	3	2	4	4	6	4
Jaworzno	3	5	1	6	3	5
Płock	11	6	2	2	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Otoczenie wsparcia biznesu

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów.

Wszystkie działania skierowane do przedsiębiorców oraz osób zamierzających otworzyć swój biznes oferowane w Dąbrowie Górniczej mają na celu pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości oraz wypracowanie systemu, w którym dąbrowskie firmy będą tworzyć wzajemnie wspierający się ekosystem gospodarczy.

Miasto pomaga i stwarza warunki dla młodych osób, które mają pomysł na siebie i chcą spróbować swoich sił we własnej działalności gospodarczej. Bezpłatnym wsparciem zajmuje się Dąbrowski Inkubator Przedsiębiorczości, który cyklicznie organizuje bezpłatne szkolenia i webinary poruszające najważniejsze kwestie związane z prowadzeniem firmy. Ponadto świadczy nieodpłatne konsultacje indywidualne w zakresie prawa, księgowości i biznesu. Pomaga również poszerzać kontakty biznesowe, prowadząc liczne spotkania networkingowe. W latach 2019-2021 doradcy przepracowali około 700 godzin bezpłatnych porad i przeprowadzili ponad 50 szkoleń. Z pomocy Dąbrowskiego Inkubatora Przedsiębiorczości (online/offline) skorzystało ponad 10 tysięcy osób. Przedsiębiorcy mogą bez opłat korzystać z przestrzeni coworkingowej zlokalizowanej w siedzibie Dąbrowskiego Inkubatora Przedsiębiorczości. Inkubator organizuje inicjatywy skierowane od młodzieży, w tym: projekt Młodzież z Dąbrowy Górniczej w mediach społecznościowych oraz spotkania przedsiębiorców z uczniami szkół ponadpodstawowych w ramach wydarzenia Praktyczna Lekcja Przedsiębiorczości. W siedzibie inkubatora działa także Społeczna Biblioteczka Biznesowa.

Większość działań Dąbrowskiego Inkubatora Przedsiębiorczości prowadzonego przez Stowarzyszenie Przedsiębiorcy z Wyboru na zlecenie gminy Dąbrowa Górnicza skierowanych jest do firm działających na rynku do 5 lat. Inicjatywa „Pakiet Młodego Przedsiębiorcy” skierowana jest do mieszkańców z pomysłem na biznes oraz do przedsiębiorstw działających na rynku krócej niż 5 lat – scala wszystkie dostępne w mieście formy wsparcia dla początkujących przedsiębiorców. Obejmuje:

- pomoc przy przygotowaniu biznes planu, rejestracji i uruchomieniu działalności. Umożliwia pozyskanie dotacji, krajowych i unijnych, na funkcjonowanie czy zatrudnienie pracowników;
- pomoc przy nawiązaniu relacji z kontrahentami i uzyskaniu u nich ulg albo zniżek w ramach Karty Młodego Przedsiębiorcy - dzięki temu rozwiązaniu zyskują nowych klientów dla swoich produktów czy usług. Dostają też bezpłatną promocję na stronie www.dabrowa-gornicza.com i w mediach społecznościowych. Kartę otrzymało już ponad 700 młodych przedsiębiorców;
- wsparcie w ramach programu „Lokal na start” w postaci wynajmu lokali gminnych na korzystnych warunkach, czyli według minimalnych stawek czynszowych. W pierwszych pięciu edycjach programu, w latach 2020-2022 do puli konkursowej trafiły 33 lokale znajdujące się w różnych częściach Dąbrowy Górniczej (o powierzchni od 18 do 212 m kw.). Wyłonionych zostało 20 laureatów, którzy przedstawili najlepiej uzasadnione pomysły biznesowe. Były to też najlepiej opracowane wnioski pod względem merytorycznym, uwzględniające sposób adaptacji wybranych lokali do planowanej działalności;
- wsparcie finansowo-rzeczowe w ramach konkursu „Model biznesowy dla Dąbrowy”. W dwóch edycjach nagrodzono 6 laureatów;

- darmową przestrzeń coworkingową do prowadzenia swojego biznesu w Dąbrowskim Inkubatorze Przedsiębiorczości.

Firmy działające dłużej niż 5 lat na rynku mogą potwierdzić swoją pozycję w Konkursie o Nagrodę Gospodarczą im. Karola Adamieckiego, który organizowany jest z inicjatywy prezydenta miasta a Partnerami Merytorycznymi są Zagłębiowska Izba Gospodarcza w Dąbrowie Górniczej, Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej oraz Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach. Celem Konkursu jest promocja najbardziej innowacyjnych oraz przyczyniających się do rozwoju gospodarczego miasta firm, które w swym działaniu uwzględniają etyczne i społeczne wartości. W 6 edycjach wyłoniono 23 laureatów.

Na terenie Dąbrowy Górniczej aktywnie wspomaga działalność firm dojrzałych Zagłębiowska Izba Gospodarcza, która liczy ponad 50 członków. Inspiruje do działania, organizuje spotkania i warsztaty, promuje przedsiębiorczość i buduje relacje gospodarcze. Reprezentuje interesy gospodarcze zrzeszonych w niej podmiotów w szczególności wobec organów samorządowych i państwowych, inicjuje i koordynuje przedsięwzięcia gospodarcze z udziałem zainteresowanych przedsiębiorstw i organów samorządu terytorialnego; organizuje pomoc członkom Izby w rozwiązywaniu problemów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych związanych z podejmowaniem i prowadzeniem przez nich działalności gospodarczej. Swoją siedzibę, z której firmy również mogą również skorzystać ma na terenie Fabryki Pełnej Życia. Przedsiębiorców - rzemieślników wspiera Cech Rzemiosł Różnych, kształcąc młodych i budując relacje. Izba powstała w 1917 r., a jej zadaniem jest głównie utrwalanie więzi środowiskowych, postaw zgodnych z zasadami etyki i godności zawodowej, a także prowadzenie na rzecz członków działalności społeczno-organizacyjnej, kulturalnej, oświatowej i gospodarczej, a także reprezentowanie interesów członków wobec organów administracji państwowej i samorządowej.

Pozostałe instytucje otoczenia biznesu to:

- Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Górniczej, który wspiera zarówno osoby bezrobotne chcące podjąć działalność gospodarczą jak i przedsiębiorców w zatrudnianiu osób bezrobotnych. Najbardziej efektywne są działania wspierające samozatrudnienie m.in. poprzez przyznawanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej oraz przyznawanie dofinansowania na przystąpienie do lub założenie spółdzielni socjalnej (łącznie z Europejskim Funduszem Społecznym). W roku 2021 liczba osób bezrobotnych (w tym osób niepełnosprawnych), które otrzymały dofinansowanie kosztów podjęcia działalności gospodarczej wyniosła 106, natomiast ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego z dofinansowania kosztów związanych z rozpoczęciem działalności gospodarczej skorzystało 95 osób (w tym osoby z niepełnosprawnościami).

Tabela [122]. Liczba budynków niemieszkalnych oddanych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Ilość dofinansowań / pożyczek przyznanych osobom bezrobotnym na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.	
2017	138
2018	116
2019	121
2020	76
2021	106

Dane : Powiatowy Urząd Pracy

- Stowarzyszenie Kupców Targowych w Dąbrowie Górniczej, które działa od 1998 roku, wspierając działalność i rozwój kilkuset kupców, udziela pomoc w sprawach społecznych i gospodarczych.
- Stowarzyszenie Przedsiębiorców Zagłębia, które angażuje się od 2015 roku w sieciowanie przedsiębiorstw.
- Agencja Rozwoju Lokalnego z Sosnowca, która ma na celu głównie: wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, odejmowanie inicjatyw ukierunkowanych na rozwój regionalny, kształtowanie warunków do tworzenia i pełnego wykorzystania potencjału rozwojowego mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, udzielanie pożyczek i kredytowych.

Działania miasta kierowane do przedsiębiorców oraz samych przedsiębiorców wspierają również aktywnie organizacje regionalne, zgodnie ze swoim zakresem zadań:

- Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach
- Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.
- Fundusz Górnośląski S.A.
- Śląskie Centrum Przedsiębiorczości

Miasto uczestniczy w projektach wspierających lokalną przedsiębiorczość organizując przykładowo owo rokrocznie akcje typu: Dzień Przedsiębiorczości, Światowy Tydzień Przedsiębiorczości (12 edycji), projekty DG na wynos, Nie wyrzucaj -Napraw, czy Kupuj lokalnie. Poprzez działania Referatu przedsiębiorczości w Wydziale Rozwoju, Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestorów wspólnie z instytucjami otoczenia biznesu również takimi jak Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Urząd Skarbowy czy Powiatowy Urząd Pracy wspierane są pojedyncze działalności gospodarcze oraz osoby które planują założenie działalności gospodarczej a także osoby poszukujące pracy i kontaktów gospodarczych na lokalnym rynku pracy. Prowadzona jest aktywna baza przedsiębiorców na stronie gospodarczej miasta www.dabrowa-gornicza.com. Strona kieruje swoją ofertę zarówno do inwestorów, planujących dopiero działalność jak i przedsiębiorców już aktywnych.

Sytuacja przestrzenna

Planowanie przestrzenne

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Urbanistyki i Architektury.

Studium i plany miejscowe

Na terenie Dąbrowy Górniczej obowiązują następujące dokumenty planistyczne, na podstawie których prowadzona jest gospodarka przestrzenna:

- II edycja „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Dąbrowa Górnicza”, zatwierdzonego Uchwałą Nr XXIII/374/08 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 30 stycznia 2008 roku wraz ze zmianą zatwierdzoną Uchwałą Nr XXXIII/706/2017 z dnia 22 listopada 2017 r.
- obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego: 65 planów, pokrywających około 51% powierzchni miasta. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego jest podstawowym źródłem informacji o przeznaczeniu oraz zasadach zagospodarowania terenu.

W związku z faktem, iż obszar miasta nie jest w całości pokryty obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego, wydawane są decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Wydział Urbanistyki i Architektury prowadzi następujące rejestry:

1. rejestr decyzji o ustaleniu warunków zabudowy
2. rejestr decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego
3. rejestr decyzji o pozwoleniu na budowę.
4. rejestr wniosków o zmianę/sporządzenie studium.
5. rejestr wniosków o zmianę/sporządzenie planów miejscowych.

W strukturze miasta wyodrębnić można następujące jednostki funkcjonalne (dzielnice):

- **Śródmieście**; funkcja mieszkaniowa, administracyjna, usługowa, wytwórcza (tereny Huty „Bankowa” i d. KWK Paryż),
- **Reden**; funkcja mieszkaniowa, usługowa,
- **Gołonóg**; funkcja mieszkaniowa, usługowa, wytwórcza (tereny po wschodniej stronie drogi krajowej Nr 1),
- **Łęknicie – Korzeniec – Pogoria**; funkcja mieszkaniowa, usługowa, rekreacyjno – wypoczynkowa,
- **Ząbkowice**; funkcja mieszkaniowa, usługowa i wytwórcza,
- **Strzemieszyce**; funkcja mieszkaniowa, usługowa, wytwórcza i zanikająca produkcja rolna,
- **Łosień – Łęka**; funkcja mieszkaniowa oraz produkcji rolnej,
- **Ujejsce**; funkcja mieszkaniowa, rekreacyjno – wypoczynkowa (Kuźnica Warężyńska) i produkcja rolna,
- **Trzebieszewice**; funkcja mieszkaniowa i produkcja rolna,
- **Okradzionów**; funkcja mieszkaniowa, rekreacyjno – wypoczynkowa i produkcja rolna,
- **Huta** – Koksownia; funkcja przemysłowa z zanikającą funkcją mieszkaniową.

W strukturze miasta wyróżnić można następujące obszary o dominującej funkcji:

- **Śródmieście** obejmujące „właściwe” miasto (jednostki Śródmieście, Reden, Gołonóg, Korzeniec i Łęknice),
- funkcje przemysłowe (Huta, Koksownia i część Strzemieszyc),
- funkcje mieszkaniowe i osłonowe (Strzemieszyce, Ząbkowice, Tucznawa, Łosień, Łęka i zainwestowane tereny Ujejsca),
- funkcje ekologiczne i rekreacyjne (pozostałe tereny).

Powiązania w obszarze funkcjonalnym miasta

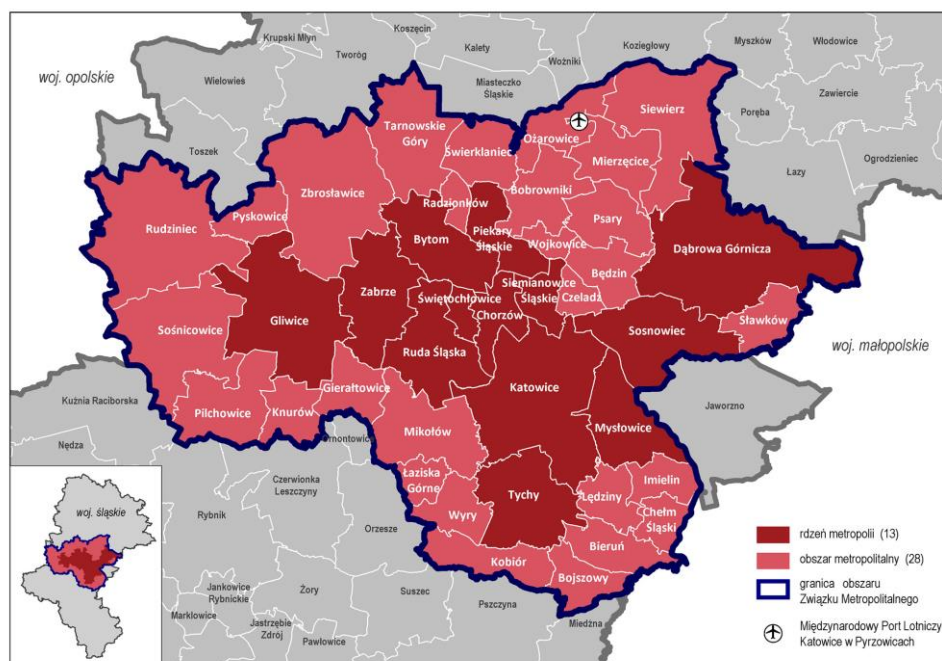
Dąbrowa Górnicza stanowi część Metropolii Górnośląskiej, oznaczony jako centralny obszar rozwojowy województwa śląskiego o znaczeniu europejskim. W wyniku delimitacji do Metropolii Górnośląskiej zakwalifikowano 23 miasta: Będzin, Bieruń, Bytom, Chorzów, Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Knurów, Łaziska Górne, Mikołów, Mysłowice, Piekary Śląskie, Radzionków i Wojkowice, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, Tychy, Zabrze. W skład jej obszaru funkcjonalnego weszło również 29 gmin: Bobrowniki, Bojszowy, Chełm Śląski, Gierałtówice, Imielin, Kalety, Kobiór, Krupski Młyn, Łędziny, Łazy, Miasteczko Śląskie, Miedźna, Mierzęcice, Ornontowice, Orzesze, Ożarowice, Pilchowice, Psary, Pyskowice, Rudziniec, Siewierz, Sławków, Sośnicowice, Świerklaniec, Toszek, Tworóg, Wielowieś, Wiry, Zbrosławice.⁴⁵

Dąbrowa Górnicza stanowi część miejskiego obszaru funkcjonalnego metropolii, tj. Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, powołanej ustawą z dnia 9 marca 2017 r. o związku metropolitalnym w województwie śląskim. Według stanu na kwiecień 2022 roku związek liczy 41 gmin. Dąbrowa Górnicza zaliczona jest do grupy miast Podregionu Sosnowieckiego. Do zadań publicznych realizowanych przez związek metropolitalny zalicza się m.in.: kształtowanie ładu przestrzennego, rozwój społeczny i gospodarczy obszaru związku metropolitalnego, planowanie, koordynację, integrację oraz rozwój publicznego transportu zbiorowego, w tym transportu drogowego, kolejowego oraz innego transportu szynowego, a także zrównoważonej mobilności miejskiej, metropolitalne przewozy pasażerskie i współdziałanie w ustalaniu przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze związku metropolitalnego. Oznacza to, że w kontekście ładu przestrzennego, mobilności miejskiej, w tym polityki organizacji publicznego transportu zbiorowego, Dąbrowa Górnicza musi ściśle współpracować z pozostałymi gminami GZM.

⁴ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (Uwaga: Plan ten ulega aktualizacją), załącznik do uchwały nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.

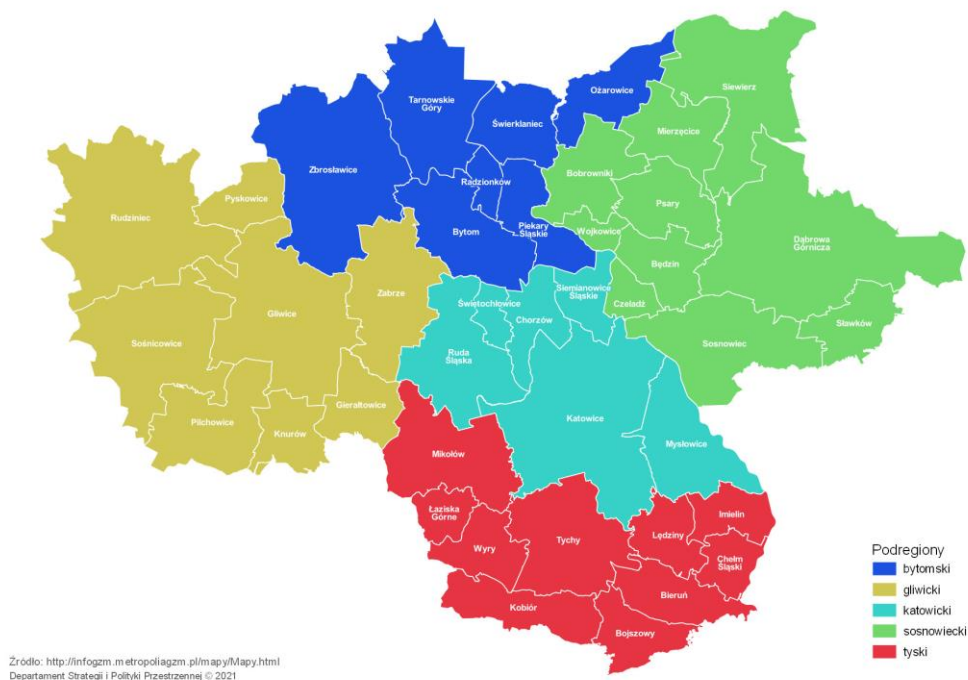
⁵ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Załącznik do Uchwały nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020

Rysunek [2]. Granicy obszaru geograficznego Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, stan na kwiecień 2022 roku



Źródło: <https://infogzm.metropoliagzm.pl/mapy/Mapy.html>

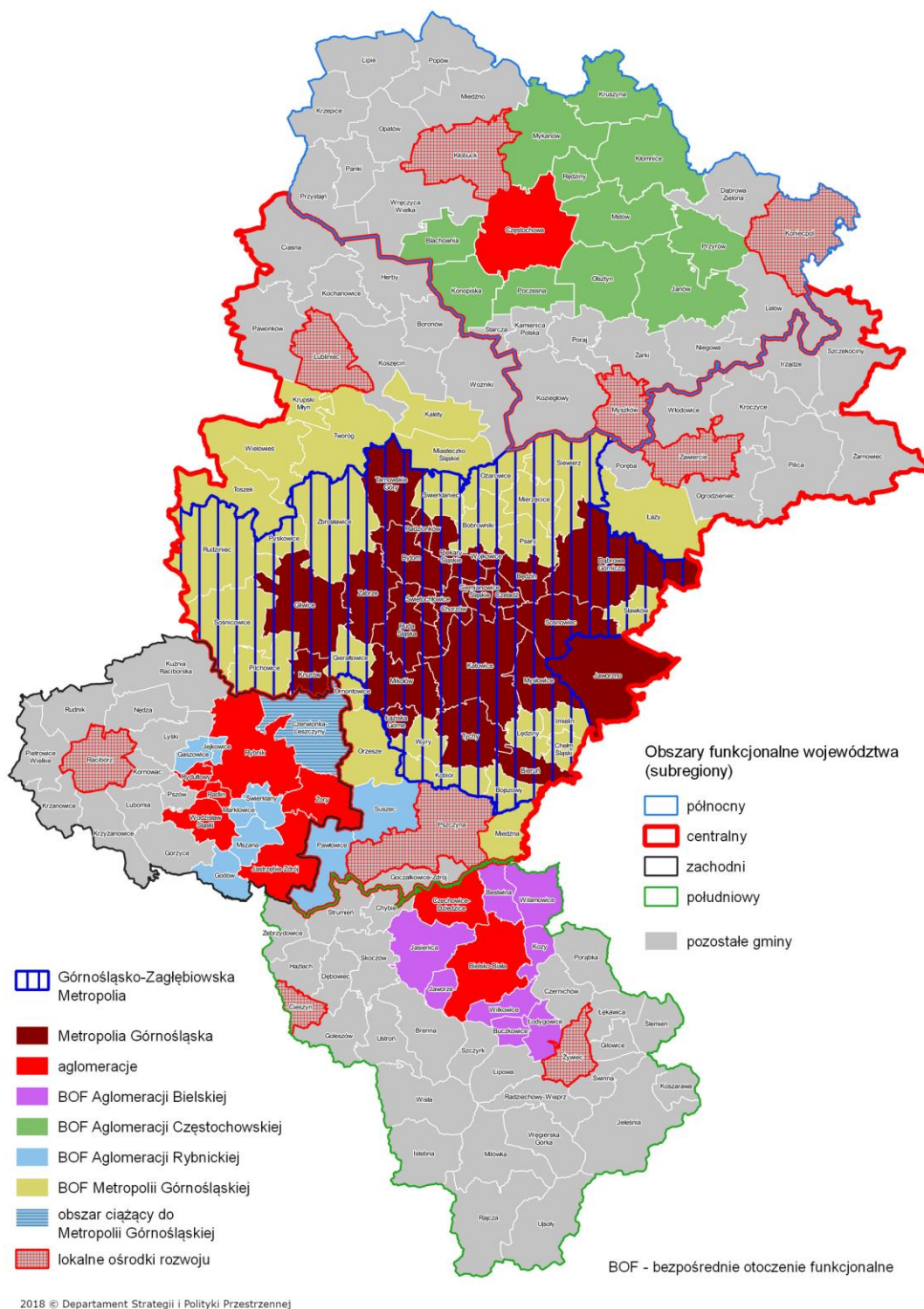
Rysunek [3]. Podregiony Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, stan na kwiecień 2022 roku



Źródło: https://infogzm.metropoliagzm.pl/mapy/img/podregiony_gzm1.jpg

Rysunek [4]. Obszary funkcjonalne województwa śląskiego

Obszary funkcjonalne województwa i ich ośrodki centralne



Źródło: <https://infogzm.metropoliagzm.pl/mapy/Mapy.html#images-5>

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” uwzględniono regionalne obszary strategicznej interwencji w ujęciu funkcjonalnym, wskazując na układ czterech subregionów w województwie. Dąbrowa Górnicza znajduje się w Subregionie Centralnym. Dąbrowa Górnicza jest członkiem Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego, który zrzesza 81 jednostki samorządu terytorialnego. W strategii województwa określono następujące wyzwania z którymi miasta z Subregionu Centralnego powinny się zmierzyć⁶:

- wzmocnienie procesu wewnętrznej integracji GZM,
- wzmacnianie dywersyfikacji gospodarczej bazy ekonomicznej obszaru,
- poprawa jakości środowiska, w tym w szczególności jakości powietrza, wód powierzchniowych i klimatu akustycznego,
- kształtowanie racjonalnej gospodarki wodnej w związku z nadmiernym wykorzystaniem wód podziemnych,
- poprawa bezpieczeństwa powodziowego oraz przeciwdziałanie skutkom suszy,
- skuteczniejsze wykorzystywanie potencjałów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju produktów turystycznych, w tym rozwój infrastruktury turystycznej,
- wyhamowanie niekorzystnych procesów demograficznych,
- ograniczanie zjawiska suburbanizacji,
- rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w tym terenów i obiektów przemysłowych,
- harmonizacja rozwoju infrastruktury oraz organizacji transportu publicznego,
- wzmocnienie działań na rzecz sprawiedliwej transformacji.

Także odnosząc się do specyfiki problemów z którymi konfrontowane są obszary miejskie w województwie, w tym: starzenie się społeczeństwa, depopulacja, migracja, „kurczenie się” miast i suburbanizacji, degradacja przestrzeni publicznych i z tym związane negatywne zjawiska społeczne, problemy środowiskowe, obciążenie i zagęszczenie infrastruktury technicznej i transportowej, dla rozwoju miast i poprawy jakości życia wskazano w strategię województwa na:

- poprawę jakości i efektywności transportu publicznego oraz promocję transportu przyjaznego środowisku,
- poprawę jakości powietrza,
- zwiększenie zdolności adaptacyjnych do zagrożeń wynikających ze zmian klimatu, w tym kształtowanie systemu przyrodniczego miast województwa,
- podejmowanie inicjatyw hamujących proces utraty dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych miast poprzez rozwój ich bazy ekonomicznej, usług publicznych oraz poprawę jakości przestrzeni.

Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu tematycznym w województwie śląskim (OSI) dotyczą OSI konkurencyjnych (obszary cenne przyrodniczo i ośrodki wzrostu) oraz OSI problemowych (gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze, gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza, gminy w transformacji górniczej).

OSI - obszary cenne przyrodniczo zostały wyznaczone w oparciu o udział scalonej powierzchni cennej przyrodniczo w powierzchni całej gminy. Kategoryzacja terenów cennych przyrodniczo została oparta o powierzchniowe formy ochrony przyrody (rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura

⁶ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, Załącznik do Uchwały nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020

2000, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) oraz korytarze ekologiczne (korytarze dla ssaków kopytnych i drapieżnych oraz korytarze spójności). Dobór powyższych kategorii opierał się na założeniu, że są to najważniejsze obszary dla zachowania walorów przyrodniczych regionu. Wyzwaniem dla tego obszaru OSI jest ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych. Istotne będzie również programowanie i prowadzenie na tych terenach zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów. Dąbrowa Górnicza znajduje się w kategorii II walorów przyrodniczych – przeciętne.

OSI – ośrodki wzrostu identyfikują obszary predystynowane do pełnienia wiodących funkcji gospodarczych i społecznych w regionie, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do rozwoju województwa jako całości oraz wpływają na jego pozycję w kraju i Europie. Najważniejszym wyzwaniem dla tego obszaru będzie podniesienie poziomu innowacyjności w sektorze przedsiębiorstw, wzmocnienie potencjału i skali oddziaływania oraz pozycji na arenie międzynarodowej ośrodków akademickich oraz sektora B+R, a także utrzymanie pozycji ośrodka wzrostu. Istotny będzie również rozwój funkcji metropolitalnych, poprawa jakości środowiska i przestrzeni, tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy poprzez rozwój potencjału gospodarczego i zwiększenie poziomu inwestycji, pozwalających na zatrzymanie procesu „drenażu mózgów” przez inne atrakcyjne ośrodki metropolitalne. Dąbrowa Górnicza znajduje się wśród pozostałych ośrodków wzrostu.

OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza zostały wyznaczone na podstawie danych według stanu na rok 2018 pozyskanych z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w zakresie średniorocznych przekroczeń norm jakości powietrza w województwie śląskim pod względem: pyłów zawieszonych PM_{2,5}, pyłów zawieszonych PM₁₀ oraz benzo(α)pirenu. Dąbrowa Górnicza zaliczona jest do grupy III obszaru problemowego, tj. grupa gmin, na terenie których wystąpiło przekroczenie średniorocznych norm powietrza dla wszystkich wskaźników. Największym wyzwaniem stojącym przed województwem na najbliższe lata jest ograniczenie niskiej emisji, gdyż to ona w największym stopniu odpowiada za przekroczenia norm jakości powietrza. Pożądane jest wsparcie rozbudowy sieci ciepłowniczej oraz włączenie w nią możliwie największej liczby budynków mieszkalnych, jak również generowania i wdrażania innowacji ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Gminy ze swojej strony muszą podjąć wyzwanie egzekwowania przepisów tzw. „uchwały antysmogowej”

OSI – gminy w transformacji górniczej odnosi się do tych gmin dotkniętych lub mogących zostać dotknięte przez skutki procesów restrukturyzacyjnych w obszarze sektora górniczego. Dąbrowa Górnicza zaliczana jest do typ gmin odczuwając negatywne aspekty przestrzenne w związku z procesami restrukturyzacyjnymi. W planowanie rozwoju gospodarczego zaleca się uwzględnienie rekultywacji terenów poprzemysłowych, przekwalifikowania pracowników odchodzących z sektora górniczego, wsparcia firm związanych z działalnościami okołogórnictwem w zakresie przebranżowienia oraz zapewnienia warunków dla utworzenia i rozwoju firm w innych branżach (rozwój nowej bazy ekonomicznej). Należy również ukierunkować wsparcie na poprawę jakości środowiska, rozwój usług publicznych, poprawę jakości przestrzeni publicznych, zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz rozwój oferty czasu wolnego.

Dzielnice i mieszkalnictwo

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej, Wydział Spraw Obywatelskich, Wydział Urbanistyki i Architektury, Wydział Infrastruktury Miejskiej, Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia.

W 2020 r., po ponad 3 letnim procesie konsultacyjnym prowadzonym z mieszkańcami, radnymi Rady Miejskiej, organizacjami społecznymi, zostało uchwalonych przez Radę Miejską **18 Statutów Rad Dzielnic**. Powstało tym samym **18 jednostek pomocniczych** składających się z **36 osiedli**. Wybory do nich zostały zawieszono zarówno przez pandemię jak i Wojewodę Śląskiego, który uznał dąbrowskie uchwały za niezgodne z prawem. W efekcie wystąpienia przez miasto na drogę sądową, Naczelny Sąd Administracyjny w lutym 2022 uznał, iż statuty dąbrowskich dzielnic są prawomocne. Tym samym Dąbrowa Górnicza stała się miastem na prawach powiatu, składającym się z 18 jednostek pomocniczych

Poniższy obraz poszczególnych dzielnic został przygotowany na podstawie raportu⁷ zawierającego wyniki spotkań z mieszkańcami w 36 osiedlach, wywiadów indywidualnych oraz analizy poszczególnych funkcji i usług na terenie poszczególnych osiedlach.

Tabela [123]: Charakterystyka dzielnic w Dąbrowie Górniczej

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
Antoniów	5,18 km ²	2,74	722	0,65
	Dzielnica zielona w bezpośrednim sąsiedztwie jezior Pogoria III, Pogoria IV. Na terenie Dzielnicy znajduje się użytek ekologiczny Bagna w Antoniowie oraz tzw. Las Antoniowski, przez który pieszo lub rowerem można dotrzeć do Pogorii I. Wyróżniającym elementem w Dzielnicy jest mała kapliczka przydrożna usytuowana na skrzyżowaniu ulic Kusocińskiego i Konstytucji. W Dzielnicy występuje wyłącznie zabudowa jednorodzinna z przyległymi ogródkami domowymi. Dzielnica położona przy trasie S1 - obwodnica wschodnia.			
Błędów osiedle Błędów, Łazy Błędowskie	21 km ²	11	1 809	1,63
	Dzielnica znajduje się na granicy z województwem Małopolskim. Dzielnica o charakterze zielonym, na obrzeżach miasta, ze ścieżkami dydaktycznymi oraz szlakami turystycznymi: „Szlak Szwajcarii Zagłębiowskiej”. Na terenie Dzielnicy rozciąga się fragment Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd oraz na południowym - wschodzie znajduje się należąca do miasta część Pustyni Błędowskiej - największego w Polsce obszaru lotnych piasków. Jedna z najbardziej oddalonych Dzielnic od centrum miasta, odległość wynosi około 22,8 km. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna z przyległymi ogródkami i sadami. Dzielnicę otacza duży obszar nieużytków rolnych i leśnych.			

⁷ Raport przygotowało Stowarzyszenie Aktywna Dąbrowa w ramach zadania zleconego przez Gminę Dąbrowa Górnicza w ramach ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

⁸ Dane na dzień 28.02.2022 r.

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
Gołonóg Południowy osiedla: Kasprzak, Manhattan, Podlesie	1,65 km ²	0,87	15 519	13,98
	Dzielnica znajduje się na wschodniej granicy najgęściej zaludnionej części miasta. Do kluczowych miejsc w centrum miasta można dotrzeć pieszo w ciągu kilkudziesięciu minut. W Dzielnicy występują trzy typy zabudowy: wysokie bloki ulokowane w większości na osiedlu Manhattan i osiedlu Kasprzak znajdujące się w zasobach SM Lokator; niskie bloki, które stanowią większość zabudowy Kasprzaka; zabudowa jednorodzinna dominuje na Podlesiu oraz między ul. Tysiąclecia a ul. Młodych. Na terenie Dzielnicy znajduje się duży kompleks terenów zielonych powstałych na dawnych terenach przemysłowych; obecnie znajdujący się w większości w zarządzie Lasów Państwowych. Jego sercem jest zmodernizowany w ramach Budżetu Obywatelskiego Park Podlesie. W Dzielnicy znajduje się Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej.			
Gołonóg Północny osiedla: Broadway, Stary Gołonóg, Gołonóg	1,27	0,67	10 970	10
	Dzielnica znajduje się na północnej granicy najgęściej zaludnionej części miasta. Do kluczowych miejsc w centrum miasta można dotrzeć pieszo w ciągu kilkudziesięciu minut. W Dzielnicy występują trzy typy zabudowy: wysokie bloki znajdujące się w zasobach SM Lokator oraz wspólnot mieszkaniowych ulokowanych na osiedlu Broadway oraz Gołonóg. Niskie bloki, które stanowią właściwie jedyną zabudowę Starego Gołonoga. Śladowa zabudowa jednorodzinna występuje przy ul. Srokowskiego. Na granicy z Dzielnicą Reden, przy Centrum Administracyjnym, powstaje nowa zabudowa wielorodzinna. Na terenie Dzielnicy znajduje się kilka zakładów przemysłowo-usługowych o małej uciążliwości dla mieszkańców. Skoncentrowane są na obrzeżach Dzielnicy w okolicy ulic Granicznej, Srokowskiego oraz al. Zagłębia Dąbrowskiego. Na terenie Dzielnicy funkcjonuje rynek.			
Gołonóg Wschodni osiedla: Górka Gołonoska, Tworzeń	7,35	3,89	4 263	3,84
	Dzielnica, która przechodzi z Dzielnicy zielonej, jednorodzinnej w typowo miejską; oddalona, w zależności od części osiedla, od 4,5 km do 8 km od centrum Dąbrowy Górniczej. Do kluczowych miejsc w centrum miasta z najbardziej oddalonych części Dzielnicy można dotrzeć komunikacją miejską najszybciej w ok. 15 min. Jest to niewielka, ale jedna z najszybciej rozbudowujących się Dzielnic pod względem mieszkaniowym w zabudowy jednorodzinne i szeregowe w części Górki Gołonoskiej. W Dzielnicy występują trzy typy zabudowy: zabudowa jednorodzinna na większości terenu, kilka szeregowców znajduje się na osiedlu Górka Gołonoska, pojedyncze bloki przy ul. św. Antoniego. W rejonie Dzielnicy znajduje się duża strefa przemysłowa, występują tam liczne zakłady w tym, Arcellor Mittal – w bezpośrednim sąsiedztwie. Do najbardziej charakterystycznych punktów Dzielnicy należy zaliczyć: Sanktuarium św. Antoniego z Padwy, klasztor Ojców Franciszkanów i nekropolia na Wzgórzu Gołonoskim, zbiornik Pogorii I oraz historyczną bramę Huty Katowice.			
Łęka	12,8 km ²	6,77	682	0,61
	Dzielnica o charakterze zielonym, na obrzeżach miasta – odległość do centrum wynosi 16,1 km. Jedna z najmniej licznych Dzielnic pod względem liczby mieszkańców. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna z przydomowymi ogródkami i sadami. Dzielnice otacza duży obszar nieużytków rolnych i leśnych. W Dzielnicy znajduje się kamienny kościół parafialny pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny Częstochowskiej, wybudowany w 1909. Od XIII wieku znajdowała się tu drewniana kaplica z łaskami			

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
	słynącą figurą Matki Boskiej Łęckiej, która znajduje się dziś w bocznym ołtarzu kościoła parafialnego. Na terenie Dzielnicy znajduje się również pomnik poświęcony, urodzonemu w Łęce poecie, Zygmuntowi Różyckiemu.			
Łosień	5,84	3,09	1 403	1,27
	Dzielnica o charakterze zielonym. Znajduje się w sąsiedztwie zakładów przemysłowych – Koksownia „Przyjaźń”, ArcelorMittal Poland. Dzielnice otacza duży obszar nieużytków rolnych i leśnych. Zabudowę stanowią domki jednorodzinne z przyległymi do nich ogródkami. Przez Dzielnice przebiega droga wojewódzka nr 790 – relacji Dąbrowa Górnicza – Ogrodzieniec. W Dzielnicy krzyżują się linie autobusowe łączące centrum miasta z innymi Dzielnicami znajdującymi się na jego obrzeżach. W Dzielnicy znajduje się również najwyższy szczyt miasta zwany potocznie „Łeverest”.			
Mydlice osiedla: Mydlice Północne, Mydlice Południowe	1,24	0,65	13 933	12,56
	Jedna z Dzielnic o typowo miejskim charakterze, znajdująca się w bezpośrednim sąsiedztwie Śródmieścia. Do kluczowych miejsc w centrum miasta można dotrzeć pieszo w ciągu kilku, kilkunastu minut. Graniczy z miastem Będzin i Sosnowiec. W Dzielnicy występują trzy typy zabudowy: wysokie bloki znajdujące się w zasobach SM Lokator; zabudowa jednorodzinna przy ulicy Mireckiego; kilka kamienic przy ulicy Żeromskiego. W Dzielnicy znajduje się Zagłębiowskie Centrum Onkologii Szpital Specjalistyczny im. Sz. Starkiewicza i Polsko-Amerykańskie Kliniki Serca.			
Okradzionów osiedla: Okradzionów, Kuźniczka Nowa, Rudy	16,4 km ²	8,68	1199	1,11
	Dzielnica znajduje się na granicy z województwem Małopolskim. Dzielnica o charakterze zielonym, na obrzeżach miasta z terenami rekreacyjnymi, czerwonym szlakiem turystycznym „Szlak Szwajcarii Zagłębiowskiej”, Doliną Białej Przemyśi oraz licznymi zabytkami. Na terenie Dzielnicy rozciąga się fragment Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd. Okradzionów to jedna z najbardziej oddalonych Dzielnic od centrum miasta – odległość wynosi około 21 km. Mieszkańcy Osiedla Kuźniczka Nowa należą do parafii Rzymo – Katolickiej w Krzykawie, Okradzionowie oraz Polsko – Katolickiej w Małobądzii. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna z przyległymi ogródkami i sadami. Dzielnice otacza duży obszar nieużytków rolnych i leśnych.			
Reden osiedla: Reden, Reden-Adamiecki, Aleje, Staszic	3,53 km ²	1,88	19 394	17,48
	Dzielnica typowo miejska, która wraz z sąsiadującą Dzielnicą Śródmieście stanowi centrum miasta. Na jej terenie lub w jej bezpośrednim sąsiedztwie, znajduje się większość instytucji użyteczności publicznej o charakterze ponaddzielnicowym. Do najważniejszych należy zaliczyć centrum administracyjne, targowisko miejskie, bazylika NMP oraz Akademię WSB. Jest to największa pod względem liczby mieszkańców Dzielnica miasta. Charakteryzuje się dużym skupiskiem osiedli mieszkaniowych 4 – 10 piętrowców, w większości w zasobach SM Lokator. Wyjątek stanowi jedno z najstarszych osiedli Staszic o zabudowie typowo jednorodzinnej. Dzielnica Reden graniczy z miastem Sosnowiec. W granicach Dzielnicy znajduje się droga DK 94. Przez Dzielnice przebiega większość linii autobusowych i linia tramwajowa. Do centrum miasta można dotrzeć od kilku do 30 minut, w zależności od miejsca. W granicach Dzielnicy znajduje się Park Hallera część „B” oraz Planty im. hm. S. Piotrowskiego. Dzielnica graniczy bezpośrednio z częścią „A” Parku Hallera. Z terenu Dzielnicy można również szybko dotrzeć do Pogorii III i Parku Zielona.			

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
Strzemieszyce Małe	9,38 km ²	4,96	1 157	1,04
	Dzielnica o charakterze podmiejskim. W osiedlu są znaczne tereny zielone. Dzielnica graniczy z obszerną strefą przemysłową m.in. z koksownią „Przyjaźń”, Arcelor Mittal (Huta Katowice), Lipówka - miejski zakład zajmujący się przetwarzaniem odpadów komunalnych. Dzielnica oddalona o 11 km od centrum miasta Dąbrowy Górniczej. Do kluczowych miejsc w centrum miasta można dotrzeć komunikacją miejską w ok. 30 min. Dzielnica jest położona przy drodze krajowej DK94. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna wzdłuż głównych ulic.			
Strzemieszyce Wielkie	18,1 km ²	9,52	7 673	6,91
	Strzemieszyce Wielkie to jedna z najbardziej rozległych Dzielnic miasta. Na wschodzie graniczy z gminą Sławków, na południu z Sosnowcem. W Dzielnicy występują dwa typy zabudowy. Dominuje zabudowa jednorodzinna, natomiast niskie czteropiętrowe bloki znajdują się tylko w kilku miejscach. W Dzielnicy powstaje nowa tzw. zabudowa szeregowa. Centrum Dzielnicy ulokowane jest w obrębie ulic Oddziału AK Ordona, Stacyjnej, Transportowej, Orkana i Narutowicza. Dzielnicę przecinają linie kolejowe oraz droga krajowa DK 94. Strzemieszyce Wielkie swój rozwój zawdzięczały usytuowaniu na skrzyżowaniu szlaków kolejowych, których pojawienie się zdeterminowało rozwój Dzielnicy, aż do uzyskania przez nią statusu samodzielnej gminy i otrzymania praw miejskich. Jako samodzielna jednostka Strzemieszyce funkcjonowały do lat 70-tych. Na terenie Dzielnicy znajduje się duży kompleks terenów zielonych powstałych na dawnych terenach poprzemysłowych - obecnie w większości w zarządzie Lasów Państwowych. Jego sercem jest dawny Wapiennik Bordowicza. Urokliwym miejscem i cennym przyrodniczo jest rejon Sroczej Góry, znajdujący się na początku ul. Strzemieszyckiej. Sporą część Dzielnicy zajmują prywatne nieużytki, będące dawnymi polami uprawnymi. Na terenie Dzielnicy znajdują się duże zakłady przemysłowe oraz szereg mniejszych, ale często uciążliwych dla mieszkańców. Na północ od Dzielnicy rozciąga się obszar huty Arcelor Mittal (dawna Huta Katowice), a jej kolejowa baza przeładunkowa znajduje się bezpośrednio na terenie Dzielnicy. Wyjątkowym miejscem jest zbudowana na początku XX w. neogotycka Bazylika Najświętszego Serca Pana Jezusa, która jest jednym z ośmiu zabytków miasta wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa śląskiego. Ważnym z punktu widzenia kulturalno-społecznego dla Dzielnicy jest nowoczesny, wielofunkcyjny budynek, w którym znajduje się Filia nr 8 Miejskiej Biblioteki Publicznej.			
Śródmieście osiedla: Stara Dąbrowa, Śródmieście	1,63 km ²	0,87 %	7 708	6,9 %
	Dzielnica typowo miejska, która stanowi centrum miasta. Na jej terenie znajdują się instytucje użyteczności publicznej o charakterze ponaddzielnicowym. Do najważniejszych instytucji należy zaliczyć: Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Pałac Kultury Zagłębia, Miejską Bibliotekę Publiczną, Muzeum Miejskie „Sztęgarka”, Miejski Ośrodek Pracy Twórczej, Halę Widowiskowo-Sportową Centrum. W Śródmieściu znajdują się tzw. „Fabryka Pełna Życia”, Plac Wolności oraz historycznie ważna ul. 3-go Maja, które po zakończeniu procesów rewitalizacyjnych mają stanowić tzw. „serce miasta”. Dzielnica charakteryzuje się dużym skupiskiem osiedli mieszkaniowych 4-10 piętrowych. Wyjątek stanowi osiedle Stara Dąbrowa o zabudowie typowo jednorodzinnej. Dzielnica graniczy z miastem Sosnowiec. Na terenie Dzielnicy znajduje się duży park miejski – Park Hallera. Ze Śródmieścia można szybko dotrzeć do Pogorii III oraz Parku Zielona. W Dzielnicy znajduje się największe centrum handlowe – CH Pogoria oraz główny dworzec kolejowy PKP, przy którym powstaje Centrum Przesiadkowe. Aktualnie w Dzielnicy trwają przebudowy głównych ciągów komunikacyjnych mających na celu wzmocnienie jej śródmiejskiego charakteru.			

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
Trzebiesławice	ok. 12,1 km ²	6,40	1 040	0,93
	Dzielnica o charakterze zielonym, jedna z najbardziej oddalonych Dzielnic od centrum miasta – 18 km. Do kluczowych miejsc w centrum można dotrzeć komunikacją miejską w ok. 50 min. Trzebiesławice graniczą z Chruszczobrodem i Siewierzem. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna. Dzielnica otoczona jest pięknymi lasami Trzebiesławickimi, odwiedzanymi przez wielu mieszkańców Dąbrowy Górniczej i osoby przyjezdne. W okolicy znajduje się Wzgórze Bukowa Góra. W Dzielnicy znajduje się kapliczka, najprawdopodobniej z XVII lub XVIII wieku, z charakterystyczną wieżą i dzwonem.			
Tucznawa-Bugaj-Sikorka	10 km ²	5,29	2344	1,86
	Dzielnica o charakterze zielonym, położona na obrzeżach miasta, otoczona nieużytkami rolnymi. Składa się z trzech obszarów zabudowy jednorodzinnej: Tucznawa, Bugaj, Sikorka, przedzielonych drogą wojewódzką 796 relacji Dąbrowa Górnicza-Zawiercie oraz linią kolejową, jedną z ważniejszych w kraju i metropolii. Cechą wyróżniającą Dzielnicę jest rozwijająca się strefa gospodarcza w Tucznawie. W przyszłości stanowić będzie ważny filar rozwoju miasta pod względem ekonomicznym. Obecnie jednak jest uciążliwa dla mieszkańców przez generowany hałas spowodowany budową i rozbudową, a także zwiększeniem natężenia ruchu.			
Ujejsce	10,1 km ²	5,34	2 207	1,98
	Ujejsce znajduje się pomiędzy Ząbkowicami i Trzebiesławicami. Jest to Dzielnica o charakterze zielonym, ulokowana na obrzeżach miasta wraz z terenami rekreacyjnymi. Na terenie Dzielnicy rozciąga się widok na Bukową Górę odwiedzaną przez mieszkańców i przyjezdnych. Wzgórze to porośnięte jest naturalnym drzewostanem bukowym z domieszką zarośli i ciepłolubnych muraw. Na Bukowej Górze występuje ponad 20 gatunków chronionych roślin i 18 gatunków roślin rzadko występujących. Występuje tu również wiele gatunków ptaków objętych ochroną. W Dzielnicy występuje zabudowa jednorodzinna z przyległymi ogródkami i sadami. Dzielnicę otacza duży obszar nieużytków rolnych i leśnych. W pobliżu przebiega trasa S1 – obwodnica wschodnia.			
Ząbkowice osiedla: Ząbkowice, Osiedle Młodych Hutników	13,6 km	7,19	9 276	8,3
	Dzielnica zróżnicowana, z charakterystyczną częścią typowo miejską oraz otaczającymi ją obszarami przemysłowymi i rekreacyjnymi. Na terenie Dzielnicy znajdują się duże zakłady przemysłowe oraz szereg mniejszych, często uciążliwych dla mieszkańców. Dzielnica posiada bogatą historię przemysłową – na jej terenie funkcjonowały dwie huty szkła. Ze względu na dworzec kolejowy, będący istotnym węzłem kolei warszawsko-wiedeńskiej, Ząbkowice rozwinęły się osiągając status samodzielnej gminy. Wokół dworca i zakładów przemysłowych powstała typowo miejska zabudowa. W roku 1977 Ząbkowice stały się częścią Dąbrowy Górniczej. Dziś jej historyczno-przemysłowy charakter podkreślają zdegradowane przemysłowe tereny huty szkła gospodarczego, jak również liczne średniej wielkości zakłady przemysłowe. Wraz z powstawaniem Huty Katowice, Ząbkowice zyskały osiedle hotelowe dla pracowników zakładu przemysłowego. Obecnie nosi ono nazwę Osiedla Młodych Hutników. Jest to typowe osiedle bloków położone na charakterystycznym wzgórzu. Pozostała część Dzielnicy to typowa zabudowa jednorodzinna z przyległymi ogródkami oraz blokami mieszkalnymi. Dzielnica, mimo swoich kontrastów, bogata jest w tereny zielone, czego			

Dzielnica	Powierzchnia	Procentowy udział w powierzchni miasta [%]	Liczba mieszkańców ⁸	Procentowy udział mieszkańców miasta [%]
	przykładem może być istnienie dwóch parków miejskich – "Brzozowego" oraz "Tysiąclecia", a także Lasu Bienia. Dzielnica graniczy bezpośrednio z jeziorem Pogoria I. Cechą wyróżniającą Dzielnicę jest również funkcjonujący na jej terenie Dom Kultury.			
Zielona-Pogoria osiedla: Zielona-Korzeniec-Dziewiąty, Łęknice, Piekło, Marianki, Ratanice	12,21 km ²	6,42	8 570	7,72
	Jedna z najbardziej rozległych Dzielnic, w której skład wchodzi pięć osiedli. Dzielnica od strony południowej znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie centrum miasta, od którego oddziela ją magistrala kolejowa łącząca Warszawę z południem kraju. Od północy Dzielnica graniczy z Wojkowicami Kościelnymi, a od zachodu z Będzinem i Preczowem. W Dzielnicy dominuje zabudowa jednorodzinna, z wyjątkiem osiedla Łęknice, gdzie dominują bloki (w zasobach SM Lokator). Kilka niskich bloków znajduje się również na osiedlu Piekło przy ul. Jasnej (wspólnota mieszkaniowa) i na osiedlu Zielona/Korzeniec/Dziewiąty przy ul. Robotniczej. Na terenie Dzielnicy znajdują się jeziora Pogoria II, III i IV oraz Park Zielona, którym Dzielnica zawdzięcza swoją nazwę.			

W Dąbrowie Górniczej na koniec 2020 roku były 13 571 budynki mieszkalne (o 2,56% więcej niż w 2018 roku), licząc w sumie 51 089 mieszkań o sumarycznej powierzchni 3 141 821 m², tj.:

- przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania: 61,5 m²
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę: 26,6 m²
- przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu: 3,43 m²
- W tym okresie istotny wzrost liczby budynków mieszkalnych (8,35%) odnotowano w Tychach.

Tabela [124]. Budynki mieszkalne w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2018	2019	2020	2018-2020 [%]
Dąbrowa Górnicza	13 232	13 538	13 571	2,56
Sosnowiec	12 561	12 733	12 670	0,87
Tychy	8 690	9 060	9 416	8,35
Rybnik	20 168	20 601	20 645	2,37
Jaworzno	12 897	13 168	13 239	2,65
Płock	9 745	9 906	9 854	1,12

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Wzrost liczby mieszkań w latach 2018-2020 wynosiła 2,56%, co plasuje miasto Dąbrowa Górnicza na trzecim miejscu w grupie porównawczej, po Tychach i Jaworznie. W kontekście przeciętnej powierzchni użytkowej jednego mieszkania, przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na jedną osobę oraz przeciętnej liczby izb w jednym mieszkaniu, Dąbrowa Górnicza znajduje się na czwartym miejscu, po miastach: Rybnik, Jaworzno i Tychy. Natomiast przez pryzmat liczby mieszkania na 1 000 mieszkańców oraz przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie, stosunkowo lepiej pozycjonują się Sosnowiec i Płock.

Tabela [125]. Zasoby mieszkaniowe w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	mieszkania			powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	50 460	50 700	51 089	3 076 656	3 105 254	3 141 821
Sosnowiec	92 346	92 739	93 158	5 127 089	5 156 436	5 186 301
Tychy	50 696	51 165	51 858	3 294 738	3 343 791	3 394 561
Rybnik	48 474	48 940	49 362	3 675 801	3 717 804	3 757 394
Jaworzno	35 117	35 405	35 611	2 415 621	2 442 514	2 463 613
Płock	51 614	52 209	52 620	3 068 746	3 105 049	3 132 226

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [126]. Zasoby mieszkaniowe w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - wskaźniki

Gmina	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m ²]			przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m ²]			przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	61,0	61,2	61,5	25,6	26,0	26,6	3,42	3,42	3,43
Sosnowiec	55,5	55,6	55,7	25,4	25,8	26,2	3,26	3,26	3,26
Tychy	65,0	65,4	65,5	25,8	26,2	26,8	3,66	3,66	3,66
Rybnik	75,8	76,0	76,1	26,5	26,9	27,4	4,07	4,07	4,07
Jaworzno	68,8	69,0	69,2	26,4	26,8	27,3	3,61	3,62	3,62
Płock	59,5	59,5	59,5	25,6	26,0	26,5	3,51	3,51	3,51

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [127]. Zasoby mieszkaniowe w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - wskaźniki

Gmina	mieszkania na 1 000 mieszkańców			przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	419,6	424,7	431,9	2,38	2,35	2,32
Sosnowiec	457,1	463,8	471,5	2,19	2,16	2,12
Tychy	396,6	401,0	408,7	2,52	2,49	2,45
Rybnik	349,5	354,4	360,0	2,86	2,82	2,78
Jaworzno	383,5	388,6	394,1	2,61	2,57	2,54
Płock	430,1	437,2	444,9	2,32	2,29	2,25

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

We wszystkich miastach w grupie porównawczej liczba mieszkań będących w zasobach komunalnych oraz w zasobach spółdzielni mieszkaniowych w latach 2018-2020 spadła. Natomiast liczba mieszkań

w grupie zasobów pozostałych wzrosła w tym okresie o 6 752 mieszkania w Tychach, 4 964 mieszkania w Sosnowcu, 4 243 w Jaworznie, 3 138 w Płocku, 2 645 w Rybniku oraz jedynie 339 mieszkań w Dąbrowie Górniczej.

Tabela [128]. Zasoby mieszkaniowe według formy własności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - zasoby gminne (komunalne)

Gmina	mieszkania		powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]		przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]
	2018	2020	2018	2020	2020
Dąbrowa Górnicza	3 262	3 176	127 831	124 574	39,22
Sosnowiec	8 801	8 682	382 830	374 273	43,11
Tychy	4 897	4 892	208 322	208 079	42,53
Rybnik	4 694	4 475	211 974	200 946	44,90
Jaworzno	2 738	2 705	116 703	115 553	42,72
Płock	3 626	3 528	146 460	142 250	40,32

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [129]: Zasoby mieszkaniowe według formy własności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - zasoby spółdzielni mieszkaniowych

Gmina	mieszkania		powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]		przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]
	2018	2020	2018	2020	2020
Dąbrowa Górnicza	13 980	13 680	704 111	686 981	50,22
Sosnowiec	25 314	24 557	1 296 721	1 252 833	51,02
Tychy	12 490	12 250	627 965	615 042	50,21
Rybnik	9 773	9 554	496 803	486 662	50,94
Jaworzno	3 347	3 264	159 383	155 231	47,56
Płock	14 162	13 852	673 246	659 676	47,62

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [130]. Zasoby mieszkaniowe według formy własności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - zasoby pozostałe

Gmina	mieszkania		powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]		przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]
	2018	2020	2018	2020	2020
Dąbrowa Górnicza	58 235	58 574	3 422 244	3 515 354	60,02
Sosnowiec	109 668	114 632	5 987 187	6 215 069	54,22
Tychy	63 558	70 310	4 028 124	4 354 329	61,93
Rybnik	44 328	46 973	3 517 016	3 669 015	78,11
Jaworzno	45 978	50 221	2 946 110	3 159 871	62,92
Płock	57 294	60 432	3 313 503	3 461 906	57,29

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W ramach polityki mieszkaniowej gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2018-2027 zakłada się prowadzenie racjonalnej, a zarazem efektywnej polityki mieszkaniowej, zarówno w odniesieniu do zasobu mieszkaniowego gminy, jak i tworzenia warunków do rozwoju lokalnego rynku mieszkaniowego dla gospodarstw domowych o różnej sile nabywczej i różnej strukturze wiekowej. Przedstawiona w Polityce mieszkaniowej wizja, to gmina wykorzystująca motory rozwoju lokalnego i regionalnego do tworzenia możliwie najatrakcyjniejszych warunków dla realizacji potrzeb mieszkaniowych mieszkańców zarówno w formie najmu, jak i własności, prowadząca jednocześnie aktywne działania zachęcające właścicieli do rewitalizacji istniejących zasobów oraz zwiększająca efektywność gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy. Polityka koncentruje się wokół trzech priorytetów, dla których w sumie sformułowano 63 wskaźniki:

- Priorytet I Rozwinięty rynek mieszkaniowy na wynajem i sprzedaż.
- Priorytet II Zrewitalizowane zasoby mieszkaniowe.
- Priorytet III Zrównoważona gospodarka mieszkaniowym zasobem gminy.

Rozwinięty rynek mieszkaniowy na wynajem i sprzedaż - Podstawowym elementem oceny sytuacji mieszkaniowej w miastach, jest ocena liczbowa dostępnych zasobów mieszkaniowych oraz ich przyrost w czasie. Na koniec 2020 roku liczba mieszkań w zasobie ogółem wynosiła 51 089. Założenia zawarte w Polityce mieszkaniowej gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2018-2027 zakładają zwiększenie zasobu ogółem do 52 349 mieszkań. Wzrost o 389 mieszkań w roku 2020, w porównaniu do roku wcześniejszego daje średni przyrost liczony z ostatnich 5 lat średnio o 276 mieszkań rocznie. Dynamika efektów rzeczowych budownictwa mieszkaniowego w stosunku do średniej z 5 lat wynosi 40,94%. Dynamika efektów rzeczowych budownictwa mieszkaniowego ogółem w relacji do liczby zawartych małżeństw wynosi 115,43%. W 2020 roku na 1 000 mieszkańców przybyło 7,2 mieszkania, co w stosunku do średniej z 5 lat wynoszącej 2,33 mieszkania, stanowi wzrost o 209,01%. Wynik jest zdecydowanie wyższy od zakładanej co najmniej zerowej dynamiki.

Poziom wyposażenia mieszkań całego zasobu w wodociąg, centralne ogrzewanie, gaz sieciowy oraz łazienkę kształtuje się następująco: 99,30 % mieszkań jest wyposażonych w wodociąg, 77,40 % mieszkań jest wyposażonych w gaz sieciowy, 87,70 % mieszkań jest wyposażonych w centralne ogrzewanie, 95,90 % mieszkań w zasobie jest wyposażonych w łazienkę.

Dla rozwoju rynku mieszkaniowego istotna jest odpowiednia podaż terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Jednym z właścicieli terenów inwestycyjnych jest Gmina Dąbrowa Górnicza. W celu realizacji założeń Polityki mieszkaniowej oraz efektywnej gospodarki gruntami został opracowany i przyjęty Zarządzeniem Prezydenta Miasta Plan wykorzystania zasobu nieruchomości Gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2020-2022. Został utworzony również wykaz gruntów przeznaczonych do sprzedaży. Wykaz nieruchomości stanowi ofertę działek budowlanych przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz usługowo-mieszkaniową. Wszystkie nieruchomości stanowią własność Gminy Dąbrowa Górnicza lub Skarbu Państwa, a ich sprzedaż odbywa się w trybie przetargów ustnych nieograniczonych. Wykaz jest dostępny na stronie Urzędu Miejskiego pn.: „Wykaz nieruchomości miejskich przeznaczonych do sprzedaży”. W 2021 roku sprzedano 36 działek gminnych o łącznej powierzchni 476 289 m² przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. Dynamika liczby gruntów sprzedanych w przetargach wynosi 100 %.

Zrewitalizowane zasoby mieszkaniowe – zakłada się, że budynki mieszkaniowe będące w zasobach gminnych zostaną remontowane według określonego standardu, tj.: elewacja bez ubytków tynków, ocieplona, szczelny i zakonserwowany dach budynku, pozbawiony płyt azbestowych, sprawne elementy konstrukcyjne budynku, ekologiczne, energooszczędne urządzenia grzewcze, sprawne przewody dymowe, spalinowe i wentylacyjne, szczelna instalacja gazowa, sprawna instalacja odgromowa, sprawne piony i poziomy wody, szczelna i sprawna stolarka okienna i drzwiowa, odmalowane klatki schodowe. W 2021 roku wykonano remont w 79 budynkach gminy. Jest to o 27 budynków więcej niż w roku 2020. Dynamika dla tego wskaźnika wynosi 51,92%. Wskazana na dzień 30.06.2017 r. ilość 46 budynków Gminy wymagających termomodernizacji nie uległa zmianie.

Założeniem Polityki mieszkaniowej jest zmniejszenie liczby budynków z nieestetyczną elewacją, położonych na terenach reprezentacyjnych przestrzeni publicznych miasta, na obszarach zdegradowanych oraz na obszarach priorytetowych rewitalizacji. W 2021 roku żaden z właścicieli budynków mieszkalnych nie skorzystał z ulgi w podatku od nieruchomości dla właścicieli przeprowadzających remont elewacji budynków mieszkalnych zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości budynków położonych na terenach reprezentacyjnych przestrzeni publicznych miasta Dąbrowa Górnicza, wybudowanych do roku 1970, w których wykonano remont elewacji.

W 2021 roku z 10 budynków usunięto azbest w ramach programu „Dąbrowa Górnicza wolna od azbestu” przyjętego Uchwałą Rady Miejskiej. Łączna liczba budynków, z których został usunięty azbest w okresie od początku roku 2017 do końca 2021 roku wynosi 108.

Zrównoważona gospodarka mieszkaniowym zasobem gminy – zagadnienia związane z tym celem zostały omówione w rozdziale dotyczącym sytuacji społecznej.

Z 386 pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanych dla budynków mieszkalnych w 2020 roku, 336 pozwoleń (przeszło 87%) dotyczyło nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Jeśli chodzi o wydane w 2020 roku pozwolenia na nowe budynki mieszkalne o trzech i więcej mieszkaniach, to w Dąbrowie Górniczej w ramach 9 pozwoleń planuje się budować 199 mieszkań (średnio 22 mieszkania na jeden budynek), zaś np. w Sosnowcu w ramach 14 pozwoleń przeszło 1 273 mieszkań (średnio 91 mieszkań na jeden budynek).

Tabela [131]. Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym dla budynków mieszkalnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			nowe budynki mieszkalne			rozbudowa budynków			przebudowa (adaptacja) budynków		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	290	301	386	269	288	362	10	1	20	11	12	4
Sosnowiec	117	177	144	111	177	144	0	0	0	6	0	0
Tychy	157	179	163	149	163	158	0	4	0	8	12	5
Rybnik	236	245	238	233	245	238	1	0	0	2	0	0
Jaworzno	144	178	227	144	176	226	0	2	1	0	0	0
Płock	91	94	84	87	82	73	3	8	6	1	4	5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [132]. Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym dla budynków mieszkalnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			nowe budynki mieszkalne jednorodzinne (jednomieszkaniowe)			nowe budynki mieszkalne o dwóch mieszkaniach			nowe budynki mieszkalne o trzech i więcej mieszkaniach		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	290	301	386	247	286	336	12	0	17	10	2	9
Sosnowiec	117	177	144	105	168	119	0	0	11	6	9	14
Tychy	157	179	163	136	146	135	9	11	14	4	6	9
Rybnik	236	245	238	215	222	220	5	15	8	13	8	10
Jaworzno	144	178	227	140	176	221	2	0	2	2	0	3
Płock	91	94	84	63	61	54	9	3	8	15	18	11

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [133]. Mieszkania objęte pozwoleniami wydanymi na budowę i zgłoszeniami budowy z projektem budowlanym dla budynków mieszkalnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			nowe budynki mieszkalne			rozbudowa budynków			przebudowa (adaptacja) budynków		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	415	426	565	394	413	541	10	1	20	11	12	4
Sosnowiec	610	1 131	1 495	604	1 131	1 495	0	0	0	6	0	0
Tychy	611	463	468	603	445	463	0	4	0	8	14	5
Rybnik	484	460	516	481	460	516	1	0	0	2	0	0
Jaworzno	276	184	346	276	179	345	0	3	1	0	0	0
Płock	910	722	809	884	653	794	25	12	6	1	57	9

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [134]. Mieszkania objęte pozwoleniami wydanymi na budowę i zgłoszeniami budowy z projektem budowlanym dla budynków mieszkalnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			nowe budynki mieszkalne jednorodzinne (jednomieszkaniowe)			nowe budynki mieszkalne o dwóch mieszkaniach			nowe budynki mieszkalne o trzech i więcej mieszkaniach		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	415	426	565	248	334	388	24	0	34	122	79	119
Sosnowiec	610	1 131	1 495	147	244	194	0	0	28	457	887	1 273
Tychy	611	463	468	209	209	207	50	42	72	344	194	184
Rybnik	484	460	516	239	264	300	24	98	62	218	98	154
Jaworzno	276	184	346	148	179	256	4	0	4	124	0	85
Płock	910	722	809	77	96	86	152	14	16	655	543	692

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Średnia powierzchnia użytkowa na jedno mieszkanie w ramach pozwoleń i zgłoszeń z projektem dla nowych budynków mieszkalnych w Dąbrowie Górniczej wynosiła w 2020 roku 102,34 m² w porównaniu do 112,72 m² w 2018 roku.

Tabela [135]. Średnia powierzchnia użytkowa na jedno mieszkanie w ramach pozwoleń i zgłoszeń z projektem dla nowych budynków mieszkalnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	mieszkania			powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem [m ²]			średnia powierzchnia użytkowa na jedno mieszkanie [m ²]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	394	413	541	44 410	43 664	55 364	112,72	105,72	102,34
Sosnowiec	604	1 131	1 495	49 344	84 532	103 735	81,70	74,74	69,39
Tychy	603	445	463	58 268	47 796	48 443	96,63	107,41	104,63
Rybnik	481	460	516	49 829	51 893	57 046	103,59	112,81	110,55
Jaworzno	276	179	345	29 457	26 583	39 371	106,73	148,51	114,12
Płock	884	653	794	59 594	41 816	47 352	67,41	64,04	59,64

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Ilość budynków mieszkalnych oddanych z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem była w 2020 roku wyraźnie większa niż ilość oddanych budynków mieszkalnych na własny użytek. Rynek deweloperski się rozwija. Należy go monitorować w kolejnych latach. Wpłynie on pozytywnie na elastyczność rynku nieruchomości. Skutkuje to jednak tym, że z roku na rok średnia powierzchnia użytkowa na jedno mieszkanie w oddanych budynkach mieszkalnych spada.

Tabela [136]. Budynki mieszkalne oddane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			indywidualne			spółdzielcze			przeznaczone na sprzedaż lub wynajem			komunalne		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	329	250	404	153	156	175	4	0	0	144	94	229	27	0	0
Sosnowiec	395	398	434	126	95	85	0	0	0	269	303	349	0	0	0
Tychy	570	476	850	183	160	154	0	0	0	385	308	696	0	8	0
Rybnik	340	491	429	220	251	202	0	0	0	120	234	227	0	6	0
Jaworzno	410	303	223	113	131	116	0	0	0	123	123	38	0	0	0
Płock	445	600	417	39	46	39	0	0	0	391	545	334	15	9	15

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [137]. Budynki mieszkalne oddane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem			średnia powierzchnia użytkowa na jedno mieszkanie		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	329	250	404	34 187	30 413	38 565	103,91	121,65	95,46
Sosnowiec	395	398	434	35 505	29 939	31 702	89,89	75,22	73,05
Tychy	570	476	850	54 119	49 869	65 894	94,95	104,77	77,52
Rybnik	340	491	429	35 440	44 097	40 320	104,24	89,81	93,99
Jaworzno	410	303	223	32 276	28 041	22 583	78,72	92,54	101,27
Płock	445	600	417	27 705	37 159	28 263	62,26	61,93	67,78

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W kontekście racjonalności korzystania z energii elektrycznej, gaz i woda dostępne dane statystyczne przedstawiają następujący obraz:

- globalne zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w latach 2018-2020 wzrosło o 3%, z 91 245,87 MWh do 93 999,54 MWh;
- średnie zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca wzrosło w latach 2018-2020 o 4,64% z 755,49 kWh do 790,58 kWh (trzecia lokata w grupie porównawczej);
- globalne zużycie gazu przez gospodarstwa domowe w latach 2018-2020 wzrosło o 9%, z 158 944,2 MWh do 173 250,4 MWh;
- średnie zużycie gazu przez gospodarstwa domowe na jedną osobę korzystającą z sieci gazowej wzrosło w latach 2018-2020 o 9,89%, z 1,72 MWh do 1,89 MWh (piąta lokata w grupie porównawczej);
- globalna dostawa wody dostarczona gospodarstwom domowym w latach 2018-2020 wzrosła o 3,32%, z 3 583,2 dam³ do 3 702,2 dam³;
- średnie zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w latach 2018-2020 wzrosło o 4,71%, z 29,7 dam³ do 31,1 dam³ (druga lokata w grupie porównawczej).

Tabela [138]. Energia elektryczna w gospodarstwach domowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	odbiorcy energii elektrycznej			zużycie energii elektrycznej [MWh]			zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca [kWh]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	54 649	54 820	55 428	91 245,87	91 487,77	93 999,54	755,49	763,67	790,58
Sosnowiec	93 039	93 513	94 629	156 282,49	154 438,70	158 660,60	769,51	767,89	797,31
Tychy	51 701	52 271	53 079	93 022,47	92 961,51	96 660,28	726,46	728,17	759,27
Rybnik	52 755	52 813	52 711	113 586,30	114 420,10	115 665,31	817,64	827,22	839,48

Jaworzno	38 356	38 559	39 016	80 774,91	80 237,10	81 482,65	880,30	879,19	897,79
Płock	52 115	53 870	54 385	82 740,44	85 970,81	88 939,60	687,20	718,16	747,46

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [139]. Gaz w gospodarstwach domowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	długość czynnej sieci ogółem w km na 100 km ²			odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)			odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) <u>ogrzewający</u> <u>mieszkania gazem</u>		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	261,0	267,1	270,4	38 717	38 134	39 456	6 987	7 669	8 049
Sosnowiec	466,6	465,1	482,6	63 501	63 948	64 448	7 275	7 869	8 286
Tychy	406,4	419,4	437,1	41 078	41 542	42 058	4 253	4 967	5 360
Rybnik	228,2	236,9	257,8	27 662	28 383	28 675	6 335	6 995	7 678
Jaworzno	151,6	153,5	158,7	12 064	12 312	12 601	2 728	3 007	3 280
Płock	191,8	195,3	197,6	31 285	31 012	31 099	4 013	4 121	4 221

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [140]. Gaz w gospodarstwach domowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	zużycie gazu przez gospodarstwa domowe [MWh]			zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań przez gospodarstwa domowe [MWh]			ludność korzystająca z sieci gazowej			zużycie gazu przez gospodarstwa domowe na jedną osobę korzystającą z sieci gazowej [MWh]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	158 944,2	163 542,2	173 250,4	95 751,4	116 205,5	113 393,4	92 146	89 808	91 728	1,72	1,82	1,89
Sosnowiec	212 276,3	216 741,2	226 684,7	101 542,9	120 801,0	109 231,1	147 249	146 197	144 550	1,44	1,48	1,57
Tychy	151 816,0	152 096,8	158 941,7	68 263,3	79 516,9	85 257,0	108 357	108 223	107 744	1,40	1,41	1,48
Rybnik	131 070,5	138 440,1	151 262,8	76 139,7	90 340,2	102 225,6	80 332	81 241	80 901	1,63	1,70	1,87
Jaworzno	58 223,4	62 422,8	69 777,5	41 062,7	47 944,6	39 856,8	32 019	32 166	32 522	1,82	1,94	2,15
Płock	101 109,5	103 415,0	105 488,3	74 925,5	84 154,9	80 176,4	74 593	73 207	72 124	1,36	1,41	1,46

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [141]. Woda w gospodarstwach domowych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]			zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [dam ³]			awarie sieci wodociągowej			awarie sieci kanalizacyjnej		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	3 583,2	3 623,3	3 702,2	29,7	30,2	31,1	309	190	206	149	287	259
Sosnowiec	6 751,1	6 714,5	6 814,8	33,2	33,4	34,2	230	190	117	288	216	213
Tychy	4 520,2	4 543,3	4 599,7	35,3	35,6	36,1	217	381	500	379	111	146
Rybnik	4 011,3	4 059,1	4 102,5	28,9	29,3	29,8	101	62	46	126	18	87
Jaworzno	2 807,0	2 815,0	2 851,0	30,6	30,8	31,4	1 147	955	685	599	558	557
Płock	3 981,5	3 930,6	3 940,0	33,1	32,8	33,1	89	135	119	32	37	25

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Mobilność w mieście

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Infrastruktury Miejskiej, Wydział Inwestycji Drogowych, Wydział Spraw Obywatelskich.

Infrastruktura drogowa, w tym drogi rowerowe

Dąbrowa Górnicza jest wschodnim „wejściem” do aglomeracji górnośląskiej. To położenie czyni miasto atrakcyjnym obszarem inwestycyjnym (w podobnej sytuacji znajdują się Gliwice będące zachodnią bramą aglomeracji). Dodatkowym atutem lokalizacyjnym miasta jest położenie w Paneuropejskim Korytarzu Transportowym Nr VI (Północ-Południe) oraz w bliskim sąsiedztwie Korytarza III (Wschód-Zachód). W szczególności jako bardzo korzystny należy ocenić układ tworzących się powiązań autostradowych aglomeracji – autostrady A4 oraz A1.

Zewnętrzna dostępność Dąbrowy Górniczej w zakresie transportu drogowego zależy od powiązań sieci autostradowej z miastem za pomocą dróg ekspresowych oraz od połączeń drogowych z MPL Katowice Pyrzowice, a także z sąsiednimi miastami. Takie powiązania zapewniają przede wszystkim drogi krajowe DK1, DK86 i DK94 oraz droga ekspresowa S1. Są to drogi dwujezdniowe. Układ przestrzenny tych dróg trzeba ocenić pozytywnie jako czynnik zwiększający dostępność zewnętrzną, a także wewnętrzną tak rozległego miasta jak Dąbrowa Górnicza.

Dąbrowę Górniczą cechuje dobra dostępność zewnętrzna (a także wewnętrzna) w zakresie transportu kolejowego. Przez miasto przebiega magistrala kolejowa nr 1 (Katowice-Częstochowa/Warszawa) znajdująca się w ciągu międzynarodowej trasy E65 AGC. Na tej trasie prowadzony jest ruch pociągów IC poprzez CMK (od Zawiercia do Grodziska Mazowieckiego).

Powiązania lotnicze Dąbrowy Górniczej, poprzez port lotniczy w Pyrzowicach, a także nieodległy port w Krakowie-Balicach są coraz lepsze i w związku z liberalizacją transportu lotniczego cechują się dużą dynamiką, zarówno jeśli chodzi o obsługiwane kierunki lotów jak i liczbę pasażerów. Dodatkowo port

lotniczy w Pyrzowicach jest coraz lepiej powiązany transportowo z Katowicami za pomocą dróg szybkiego ruchu DK86 i S1.

W liczbach bezwzględnych Dąbrowa Górnicza ma największą po Rybniku ilość kilometrów dróg o nawierzchni twardej i o nawierzchni twardej ulepszonej. Natomiast w odniesieniu do powierzchni 100 km² miasto Dąbrowa Górnicza plasuje się na piątym lokacie w grupie porównawczej (183,3 km) znacznie za pozostałymi miastami. Należy w tym kontekście wziąć pod uwagę fakt, że powierzchniowo miasto ma duży obszar wodny, łąk i lasów oraz terenów przemysłowych.

Tabela [142]. Drogi gminne i powiatowe w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	o nawierzchni twardej [km]			o nawierzchni twardej ulepszonej [km]			o nawierzchni gruntowej [km]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	135,4	256,1	256,1	134,0	250,9	250,9	2,4	20,6	20,6
Sosnowiec	220,3	220,3	220,3	218,9	218,9	218,9	16,8	16,8	16,8
Tychy	149,6	149,6	150,7	148,9	148,9	150,0	27,9	27,9	27,9
Rybnik	281,9	282,5	285,9	281,9	282,5	285,9	17,9	17,8	17,0
Jaworzno	210,9	210,9	210,9	201,0	201,0	201,0	3,4	3,4	3,4
Płock	163,0	163,9	163,9	154,1	155,3	155,3	13,4	13,2	13,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [143]. Drogi gminne i powiatowe w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni [km]						drogi gminne i powiatowe o gruntowej nawierzchni [km]					
	na 100 km2			na 10 tys. ludności			na 100 km2			na 10 tys. ludności		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	119,4	183,3	183,3	18,7	29,0	29,3	1,3	10,9	10,9	0,2	1,7	1,7
Sosnowiec	352,1	352,1	352,1	15,9	16,0	16,2	18,4	18,4	18,4	0,8	0,8	0,9
Tychy	289,9	289,9	291,3	18,6	18,6	18,8	35,1	35,1	35,1	2,2	2,2	2,3
Rybnik	252,6	253,0	261,3	27,0	27,2	28,3	15,6	15,6	14,7	1,7	1,7	1,6
Jaworzno	208,5	208,5	208,5	34,7	34,9	35,2	5,2	5,2	5,2	0,9	0,9	0,9
Płock	239,2	240,2	240,2	17,6	17,7	17,9	17,6	17,4	17,4	1,3	1,3	1,3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Miasto Dąbrowa Górnicza podjęło w ostatnich latach szereg działań, aby poprawić mobilność rowerzystów, m.in. poprzez rozwój sieci i ścieżek rowerowych, zmiany w organizacji ruchu pod kątem udogodnień dla ruchu rowerowego, modernizację i wzbogacenie infrastruktury rowerowej, działania zmierzające do integracji transportu rowerowego ze środkami transportu zbiorowego oraz działania promocyjne. Według ostatnich dostępnych danych zamieszczonych na rządowym Geoportalu

www.geoportal.gov.pl – Banku Danych Obiektów Topograficznych suma długości alejek i ścieżek z dopuszczonym ruchem rowerowym wynosi: 225,2 km, w tym ścieżki 129,82 km, alejki 95,38 km.

W sumie wykonano ponad 26 km nowych nawierzchni dróg dla rowerów, ciągów pieszo - rowerowych i pasów ruchu rowerowego.

Tabela [144]: Nowe drogi rowerowe w Dąbrowie Górniczej

2019		2020		2021	
Ulica	Długość [km]	Ulica	Długość [km]	Ulica	Długość [km]
Kasprzaka	2,7	Roździeńskiego	1,42	Legionów Polskich	0,69
Piłsudskiego	2,3	Ordona	2,74		
Św. Antoniego	1,4	Myśliwska	0,69		
Armii Krajowej, Sikorskiego	1,7	Inwestycyjna	1,74		
Szosowa	0,57	Grynia 15	0,19		
Gościniec Pasieka	2,5	Al. Zagłębia	1,15		
Wczasowa	0,82	Dąbrowskiego (DDR)	1,39		
		Al. Zagłębia			
Roździeńskiego	1,75	Dąbrowskiego (CPR)	0,54		
Konopnickiej	0,4	Tysiąclecia (DDR)			
Olszowa	0,4	Tysiąclecia (CDR)			
		Żeglarska	0,72		

Źródło: Dane własne, Wydział Inwestycji Drogowych

Nie wszystkie drogi rowerowe wykonane w latach 2018-2020 zostały zgłoszone do Głównego Urzędu Statystycznego. W związku z tym istnieje rozbieżność między analizą własną a danymi w tabelce poniżej. Według poniższych danych, Dąbrowa Górnicza liczyła w 2020 roku 21,72 km dróg rowerowych na 100 km², co plasowało ją w grupie razem z Jaworzniem i Rybnikiem. Natomiast Sosnowiec wykazał w 2020 roku dostęp do 54,91 km dróg rowerowych na 100 km², Płock 72,69 km a Tychy 81,90 km. W odniesieniu do ludności, Dąbrowa Górnicza dysponowała w 2020 roku 3,47 km dróg rowerowych na 10 000 mieszkańców (trzecia lokata w grupie porównawczej).

Tabela [145]. Drogi dla rowerów w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	drogi dla rowerów ogółem [km]			drogi dla rowerów na 100 km ² [km]			drogi dla rowerów na 10 000 ludności [km]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	15,3	29,7	41,0	8,11	15,74	21,72	1,27	2,49	3,47
Sosnowiec	45,0	45,0	50,0	49,42	49,42	54,91	2,23	2,25	2,53
Tychy	50,0	65,4	67,0	61,12	79,94	81,90	3,91	5,13	5,28
Rybnik	24,8	27,6	28,4	16,72	18,60	19,14	1,79	2,00	2,07
Jaworzno	29,7	29,7	29,7	19,46	19,46	19,46	3,24	3,26	3,29
Płock	60,0	62,1	64,0	68,15	70,54	72,69	5,00	5,20	5,41

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Podczas spotkań warsztatowych w poszczególnych osiedlach zrealizowanych w marcu 2022 roku (projekt „Porozmawiajmy o dzielnicach – wypracowanie priorytetów dla 18 dzielnic miasta z uwzględnieniem ich osiedli” wykonanego przez Stowarzyszenie Aktywna Dąbrowa w ramach zadania zleconego przez Gminę Dąbrowa Górnicza) mieszkańcy zgłosili swoje uwagi do stanu dróg i infrastruktury ulicznej. Wskazali konkretne miejsca, które wymagają interwencji w pierwszej kolejności. Zostały one odnotowane w raportach z tych spotkań. Raporty zostały opublikowane na stronie twojadabrowa.pl w zakładce poświęconej konkretnej dzielnicy i będą aktualizowane w zakresie miejsc zgłoszonych do naprawy.

Infrastruktura dla nowoczesnej mobilności

Na koniec roku 2021 w Dąbrowie Górniczej funkcjonowały 2 zintegrowane węzły przesiadkowe, zakwalifikowane jako centrum przesiadkowe „Centrum” (tramwaj-autobus) oraz centrum przesiadkowe w rejonie dworca Żąbkowice. Do 2023 roku mają powstać kolejne 2 centra przesiadkowe tj. w rejonie dworca PKP Centrum oraz dworca PKP Gołonóg.

Dąbrowa Górnicza do roku 2023 realizuje projekt pn. „Promowanie zielonej mobilności na terenie gminy Dąbrowa Górnicza”. Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę centr przesiadkowych w rejonie dworców PKP (Centrum, Gołonóg, Żąbkowice) wraz z budową dróg rowerowych na terenie miasta Dąbrowa Górnicza. Zgodnie z koncepcją zadanie obejmie również budowę zintegrowanych przystanków obsługujących autobusy i tramwaje. Celem realizacji jest ograniczenie emisji spalin do środowiska. Na stan sporządzenia diagnozy zakończono budowę centrum przesiadkowego w rejonie dworca PKP w Żąbkowicach wraz z przebudową układu komunikacyjnego w rejonie ul. Dworcowej i Armii Krajowej oraz budowę dróg dla rowerów w ciągu ulicy Piłsudskiego oraz drogi rowerowej łączącej Centrum Przesiadkowe w Żąbkowicach z ulicami Inwestycyjna - Ceramiczna oraz z Centrum przesiadkowym Gołonóg. Szczegółowo zadanie obejmowało budowę dróg rowerowych w ciągu ul. Św. Antoniego, Armii Krajowej, Szosowej, Gościniec- Pasieka, Ukłańskiego, Piłsudskiego, Wczasowej i Żeglarskiej. Zrealizowano również zadanie obejmujące budowę dróg rowerowych i chodników wraz z korektą geometrii jezdni odcinków ulicy Aleja Zagłębia Dąbrowskiego i Tysiąclecia oraz budowę wydzielonych dróg dla rowerów, chodników i ciągów pieszo rowerowych.

Obecnie realizowany jest kolejny etap tej inwestycji, który obejmuje budowę centrum przesiadkowego wraz z tunelem pod torami kolejowymi w śródmieściu, u zbiegu ulic Kościuszki, Kolejowej i Limanowskiego. Do najważniejszych elementów inwestycji należy m.in. budowa bezkolizyjnego tunelu pod torami kolejowymi, jako przedłużenie ulicy Kościuszki do ulicy Limanowskiego, zamknięcie dla kierowców przejazdu kolejowego w ciągu ulicy Konopnickiej, gdzie pozostanie tylko podziemne przejście pieszo-rowerowe, budowa parkingu od strony ul. Kościuszki oraz ul. Limanowskiego (łącznie 375 miejsc) oraz infrastruktury dla zatrzymujących się tutaj autobusów, a także budowa całkiem nowej drogi, która za Hutą Bankową połączy ulicę Sobieskiego z nowym centrum przesiadkowym i dalej ul. Kościuszki i Kolejową. Ważnym elementem inwestycji jest również remont ul. Kolejowej, podczas którego zostanie wykonana nowa nawierzchnia, droga rowerowa, odnowione zostaną chodniki i zamontowane oświetlenie. Część kolejowa tego przedsięwzięcia obejmuje budowę trzech nowych peronów, w tym jednego, który pozwoli na

zatrzymywanie się w Dąbrowie Górniczej na stałe także pociągów międzynarodowych, jadących np. do Wiednia, Pragi, oprócz pociągów regionalnych. Centrum przesiadkowe będzie miejscem, gdzie będzie koncertował się ruch, gdzie z samochodu czy roweru, będzie można się przesiąść na transport kolejowy. Prace mają potrwać do końca 2022 roku.

Jednocześnie trwa przebudowa układu drogowego centrum przesiadkowego „Gołonóg”. Zadanie obejmuje budowę bezkolizyjnego skrzyżowania drogowo-kolejowego (tunel pod torami obsługujący ruch samochodowy, pieszy i rowerowy) oraz przebudowę skrzyżowań Alei Zagłębia Dąbrowskiego z ul. Ukłańskiego oraz ul. Parkowej z ulicą Wczasową na skrzyżowaniu typu rondo. Prace będą zrealizowane do końca 2022 roku.

W ramach zadania „Promowanie zielonej mobilności na terenie gminy Dąbrowa Górnicza” zawarto także umowy pn.: „Budowa dróg rowerowych i przebudowa infrastruktury drogowej w ciągu ulic: Sobieskiego i Królowej Jadwigi (DW 910) w Dąbrowie Górniczej” w ramach zadania inwestycyjnego pn. „Promowanie zielonej mobilności na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza – Etap III” oraz „Budowa dróg rowerowych i przebudowa infrastruktury drogowej w ciągu ulic: Królowej Jadwigi i Piłsudskiego (droga powiatowa) w Dąbrowie Górniczej” w ramach zadania inwestycyjnego pn. „Promowanie zielonej mobilności na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza – Etap III”. W ramach powyższych zadań wykonana zostanie przebudowa układu drogowego na odcinku ok. 5 km. Przebudowa ta obejmować będzie budowę nowych dróg dla rowerów, przebudowę ciągów pieszych, przebudowę przejść podziemnych, budowę zintegrowanych przystanków autobusowo-tramwajowych, przebudowę klasycznych skrzyżowań na skrzyżowania typu rondo, likwidację kładek dla pieszych, budowę przejść w poziomie jezdni oraz przebudowę oświetlenia i odwodnienia drogowego.

Podsumowując, w trakcie realizacji są projekty inwestycyjne mające na celu:

- budowę centrum przesiadkowego w rejonie dworca PKP Centrum,
- budowę centrum przesiadkowego w rejonie dworca kolejowego PKP Gołonóg,
- kompleksową przebudowę infrastruktury kolejowej i drogowej w rejonie ww. dworców,
- kompleksową przebudowę infrastruktury drogowej (drogi powiatowe i wojewódzkie) i tramwajowej wraz z oświetleniem drogowym oraz likwidacją barier architektonicznych.

Tabela [146]. Parkingi w systemie Parkuj i Jedź (Park & Ride) w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	-	-	-
Sosnowiec	-	-	-
Tychy	2	2	2
Rybnik	-	-	-
Jaworzno	-	-	-
Płock	1	1	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na podstawie danych Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej liczba zarejestrowanych na terenie miasta Dąbrowa Górnicza na dzień 30.04.2022r. pojazdów zasilanych energią elektryczną jako paliwem podstawowym wynosiła 71 (wg raportu wygenerowanego w module sprawozdawczo - kontrolnym systemu POJAZD).

Gmina podpisała porozumienie o wspólnym przygotowaniu i przeprowadzeniu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na najem, leasing lub zakup samochodów elektrycznych wraz z infrastrukturą ładowania na potrzeby flot transportowych na rzecz wszystkich uczestników postępowania zwanych także "Grupą Zakupową"- postępowanie jest w toku. Umowę dotyczącą najmu samochodu elektrycznego (po 1 szt.) oraz zakupu ładowarek typu wallbox podpisywać będzie Straż Miejska oraz Centrum Usług Wspólnych.

Na początek maja 2022 roku na portalu <https://elektromobilni.pl/stacje-ladowania/> znajdowały się dwie stacje ładowania pojazdów elektrycznych w Dąbrowie Górniczej, tj.: PKN ORLEN Stacja Paliw Dąbrowa Górnicza przy ul. Katowickiej oraz TAURON Punkt Obsługi Klienta - Dąbrowa Górnicza przy ul. 11 Listopada 24.

Park samochodowy rośnie z roku na rok. Na koniec 2020 roku w Dąbrowie Górniczej zarejestrowanych było 638 pojazdów na 1 000 mieszkańców. Było to o 6,69% więcej pojazdów na 1 000 mieszkańców w porównaniu do 2018 roku (598 pojazdów). Ponad 80% zarejestrowanych samochodów osobowych w Dąbrowie Górniczej w 2020 roku miało 10 lat i więcej, w tym prawie 57% miało 15 lat i więcej. Sytuację tę należy brać pod uwagę w przypadku określenia polityki ograniczenia niektórych pojazdów o więcej emisyjności w centrum miasta.

Tabela [147]. Samochody osobowe zarejestrowane na 1 000 ludności w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	598,1	616,6	638,2
Sosnowiec	551,5	569,4	586,5
Tychy	602,8	641,2	671,4
Rybnik	575,0	599,3	616,4
Jaworzno	547,6	564,6	581,7
Płock	651,7	678,8	704,1

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [148]. Samochody osobowe zarejestrowane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			do 1 roku				2-5 lat			
	2018	2019	2020	2018	2019	2020		2018	2019	2020	
Dąbrowa Górnicza	71 928	73 610	75 486	1 956	1 983	1 685	2,23%	5 114	5 482	5 700	7,55%
Sosnowiec	111 416	113 866	115 883	2 940	3 161	2 682	2,31%	7 319	8 040	8 588	7,41%
Tychy	77 057	81 816	85 185	8 061	8 587	7 379	8,66%	10 205	13 287	15 841	18,60%
Rybnik	79 753	82 758	84 526	4 029	4 470	3 965	4,69%	7 356	8 569	8 883	10,51%
Jaworzno	50 142	51 448	52 571	1 237	1 177	997	1,90%	3 396	3 796	4 017	7,64%
Płock	78 203	81 068	83 269	3 702	4 215	3 728	4,48%	6 664	7 331	7 918	9,51%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [149]: Samochody osobowe zarejestrowane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	6-9 lat				10-15 lat				15+ lat			
	2018	2019	2020		2018	2019	2020		2018	2019	2020	
Dąbrowa Górnicza	7 518	7 652	7 626	10,10%	18 341	18 123	17 767	23,54%	38 999	40 370	42 708	56,58%
Sosnowiec	11 619	11 232	10 853	9,37%	28 319	27 813	26 970	23,27%	61 219	63 620	66 790	57,64%
Tychy	9 590	9 598	9 917	11,64%	18 958	18 548	18 203	21,37%	30 243	31 796	33 845	39,73%
Rybnik	9 577	9 289	9 250	10,94%	21 146	20 834	20 265	23,97%	37 645	39 596	42 163	49,88%
Jaworzno	5 654	5 523	5 346	10,17%	13 471	13 345	13 095	24,91%	26 384	27 607	29 116	55,38%
Płock	8 620	8 525	8 534	10,25%	18 478	18 110	17 805	21,38%	40 739	42 887	45 284	54,38%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Transport zbiorowy

Dąbrowa Górnicza stanowi integralną część Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. W gestii związku ustawowo leży zadanie zarządzania publicznym transportem zbiorowym. Transport kolejowy i transport tramwajowy stanowią podstawę metropolitalnego systemu transportu. Istotną rolę odgrywa w tym kontekście średnicowa linia kolejowa obsługująca: Dąbrowa Górnicza – Sosnowiec – Katowice – Chorzów – Ruda Śląska – Zabrze – Gliwice. Obsługę kolejowych przewozów pasażerskich na obszarze GZM zapewniają Koleje Śląskie sp. z o.o. (88% udziału w przewozach pasażerskich wśród przewoźników regionalnych i aglomeracyjnych w województwie) oraz POLREGIO sp. z o.o. (12% udziału w przewozach pasażerskich wśród przewoźników regionalnych i aglomeracyjnych w województwie).

Zarząd Transportu Metropolitalnego został powołany uchwałą przez Zgromadzenie Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii w listopadzie 2017 roku, a od 1 stycznia 2019 roku przejął obowiązki trzech poprzednich organizatorów transportu zbiorowego. Obsługuje on 56 miast i gmin, angażując ponad 1 500 pojazdów (autobusy, tramwaje) w ramach 420 linii autobusowych, 32 linii tramwajowych oraz 7 linii trolejbusowych. W sieci obsługiwanych jest ponad 7 000 przystanków. Na koniec 2020 roku w Dąbrowie Górniczej zarejestrowanych było 242 autobusy, z czego 83,88% miało 15 lat i więcej a 11,57% od 10 do 15 lat. W Rybniku, Jaworznie i Płocku grupa autobusów mających 15 lat i więcej stanowiło około 75% wszystkich zarejestrowanych w danym mieście autobusów.

Tabela [150]. Autobusy zarejestrowane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	ogółem			do 1 roku				2-5 lat			
	2018	2019	2020	2018	2019	2020		2018	2019	2020	
Dąbrowa Górnicza	245	244	242	4	3	1	0,41%	5	5	7	2,89%
Sosnowiec	693	692	725	81	5	2	0,28%	22	103	111	15,31%
Tychy	487	534	570	41	65	99	17,37%	114	125	100	17,54%
Rybnik	301	293	279	8	7	0	0,00%	34	21	17	6,09%

Jaworzno	488	496	509	22	0	6	1,18%	11	32	27	5,30%
Płock	700	655	655	37	37	22	3,36%	25	20	52	7,94%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [151]. Autobusy zarejestrowane w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	6-9 lat				10-15 lat				15+ lat			
	2018	2019	2020		2018	2019	2020		2018	2019	2020	
Dąbrowa Górnicza	7	7	3	2,87%	25	26	28	11,57%	204	203	203	83,88%
Sosnowiec	23	19	33	2,75%	205	198	164	28,61%	362	367	415	57,24%
Tychy	93	61	86	11,42%	87	128	118	23,97%	152	155	167	29,30%
Rybnik	4	15	27	5,12%	27	22	25	7,51%	228	228	210	75,27%
Jaworzno	44	45	16	9,07%	81	72	83	14,52%	330	347	377	74,07%
Płock	30	35	33	5,34%	65	63	46	9,62%	543	500	502	76,64%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Mieszkańcy chętniej korzystają z transportu zbiorowego, jeśli w pobliżu swojego miejsca zamieszkania mają dostęp do przestanków. W liczbach bezwzględnych w Dąbrowie Górniczej na koniec 2020 roku było 213 przestanków autobusowych i tramwajowych (piąta lokata w grupie porównawczej) co z uwagi na wielkość powierzchni miasta (189 km² w porównaniu do np. z Tychami - 81,81 km², Płockiem- 88,04 km², Sosnowcem: 91,06 km²) można uznać za niewystarczające. Problem ten uwidocznił się jeszcze w większym stopniu, kiedy przedstawimy liczbę przystanków autobusowych i tramwajowych przypadającą na 10 000 mieszkańców, która w 2020 roku wynosiła dla Dąbrowy Górniczej 18 przystanków na 10 000 mieszkańców. Dla porównania było to w Rybniku 27, Tychach 32, Płocku 33 oraz 45 przystanków w Jaworznie.

Tabela [152]. Przystanki komunikacji miejskiej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej - ogółem

Gmina	przystanki autobusowe (z trolejbusowymi) i tramwajowe			przystanki autobusowe (z trolejbusowymi)			przystanki tramwajowe			przystanki wspólne dla tramwajów i autobusów		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	212	213	213	193	194	194	19	19	19	0	0	0
Sosnowiec	177	178	154	136	137	136	41	41	18	18	18	40
Tychy	372	391	400	372	391	400	0	0	0	0	0	0
Rybnik	365	367	368	365	367	368	0	0	0	0	0	0
Jaworzno	404	406	406	404	406	406	0	0	0	0	0	0
Płock	341	353	386	341	353	386	0	0	0	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [153]. Przystanki komunikacji miejskiej w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej – na 10 000 ludności

Gmina	przystanki autobusowe (z trolejbusowymi) i tramwajowe			przystanki autobusowe (z trolejbusowymi)			przystanki tramwajowe			przystanki wspólne dla tramwajów i autobusów		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	18	18	18	16	16	16	16	16	16	0	0	0
Sosnowiec	9	9	8	7	7	7	20	21	9	1	1	2
Tychy	29	31	32	29	31	32	0	0	0	0	0	0
Rybnik	26	27	27	26	27	27	0	0	0	0	0	0
Jaworzno	44	45	45	44	45	45	0	0	0	0	0	0
Płock	28	30	33	28	30	33	0	0	0	0	0	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Podczas spotkań warsztatowych w poszczególnych osiedlach zrealizowanych w marcu 2022 roku (projekt „Porozmawiajmy o dzielnicach – wypracowanie priorytetów dla 18 dzielnic miasta z uwzględnieniem ich osiedli” wykonanego przez Stowarzyszenie Aktywna Dąbrowa w ramach zadania zleconego przez Gminę Dąbrowa Górnicza) mieszkańcy wyrażali swoją opinię na temat dostępności dzielnic z otoczeniem, w tym w kontekście korzystania ze środków transportu zbiorowego.

Tabela [154]. Komunikacja dzielnic z otoczeniem według stanu na 03.2022

Dzielnica	Opis
Mydlice	Dzielnica jest dobrze skomunikowana z innymi miejscami w mieście oraz miastami ościennymi. Dojście do centrum miasta zajmuje około 35 minut z ulicy Grynia i około 8 minut z ulicy Sienkiewicza. Bardzo dobry dostęp do infrastruktury autobusowej, a od strony północnej do linii tramwajowej. Z Dzielnicy można łatwo dostać się również na DK 94 relacji Kraków - Katowice.
Śródmieście	Dzielnica jest bardzo dobrze skomunikowana z innymi miejscami oraz dzielnicami, łatwo można się dostać do innych miejscowości. Przez Dzielnice przebiegają niemalże wszystkie linie autobusowe oraz linie tramwajowe. Na przystanku autobusowym Dąbrowa Górnicza Centrum zatrzymują się również dalekobieżne autobusy, znajduje się główny dworzec PKP, obecnie przy dworcu powstaje centrum przesiadkowe oraz tunel drogowy i pieszo-rowerowy. Przebudowie ulega główna arteria miejska wraz z torowiskiem tramwajowym, graniczy również z DK 94, a także posiada dostęp do trasy S1.
Reden	Dzielnica jest bardzo dobrze skomunikowana z innymi miejscami oraz dzielnicami w mieście, łatwo można dostać się również do innych miejscowości. Przez dzielnicę biegnie większość linii autobusowych oraz linia tramwajowa. Przez dzielnicę przebiega również DK 94, można również szybko dotrzeć do trasy S1. W bezpośrednim sąsiedztwie dzielnicy znajduje się dworzec PKP z powstającym centrum przesiadkowym.

Zielona-Pogoria	<p>Dzielnica od pozostałej części miasta jest oddzielona jednym z najważniejszych szlaków kolejowych w Polsce, co w znaczący sposób wpływa na jej skomunikowanie z innymi Dzielnicami. Na znaczną poprawę skomunikowania Dzielnicy wpłyną powstające dwa centra przesiadkowe przy dworcach PKP – Centrum i Gołonóg oraz budowane dwa tunele w ich rejonach. Poprawi to dostęp do komunikacji miejskiej oraz poruszanie się samochodem. Komunikację pieszo-rowerową ułatwi budowany w ciągu ulicy Konopnickiej tunel.</p> <p>Dostęp do komunikacji miejskiej w Dzielnicy jest zróżnicowany. Południowa część Dzielnicy zlokalizowana jest blisko centrum miasta i w sąsiedztwie głównego dworca kolejowego w mieście. Skąd łatwo dostać się autobusem, tramwajem i pociągiem do innych Dzielnic w mieście i innych miast w regionie. Powstanie centrum przesiadkowego oraz tunelu pod torowiskiem przy dworcu kolejowym Dąbrowa Górnicza Centrum jeszcze bardziej ułatwi dostęp do komunikacji publicznej, ponieważ przystanki autobusowe będą zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie dworca kolejowego. Dostęp do komunikacji publicznej jest z kolei utrudniony w osiedlach Marianki, Ratanice i Piekło. Obecnie do tych osiedli dojeżdża tylko jedna linia autobusowa. Dojazd do centrum miasta autobusem z osiedla Marianki zajmuje ok. 17 minut, z osiedla Ratanice ok. 30 minut, a z osiedla Piekło ok. 22 minuty. Mieszkańcy tych osiedli zaznaczają, że autobusy kursują rzadko, co utrudnia im dojazd do pracy w weekendy oraz powrót do domu w godzinach wieczornych. Z osiedli Ratanice i Marianki można łatwo dostać się na DK 86.</p>
Gołonóg Północny	<p>Dzielnica jest bardzo dobrze skomunikowana z innymi miejscami w mieście oraz miastami ościennymi. W obrębie Dzielnicy znajdują się dwa węzłowe przystanki autobusowe na ul. Wybickiego oraz Piłsudskiego. Linia tramwajowa przebiega wzdłuż południowej granicy Dzielnicy, wzdłuż ul. Piłsudskiego. Dzięki komunikacji miejskiej z do centrum miasta można dostać się z osiedla: Broadway w ciągu ok. 11 min, ze Starego Gołonoga autobusem w ciągu ok. 16 min, a tramwajem w ciągu ok. 14 min. z Gołonoga autobusem w ciągu ok. 18 min. Pieszo do centrum miasta z Gołonoga dojdziemy w ok. 45 min, ze Starego Gołonoga w ok. 40, a z Broadway'u w ok. 35 min. Na terenie Dzielnicy powstaje kolejowe centrum przesiadkowe Gołonóg.</p>
Gołonóg Południowy	<p>Dzielnica jest bardzo dobrze skomunikowana z innymi miejscami w mieście oraz miastami ościennymi. W obrębie Dzielnicy znajduje się jeden z węzłowych przystanków autobusowych (Manhattan), a linia tramwajowa przebiega wzdłuż granic osiedli Manhattan oraz Kasprzaka. Z osiedla Manhattan do centrum miasta komunikacją miejską można dostać się w ok. 11 min., z Kasprzaka w 18 min. Z Podlesia dojazd autobusem zajmie ok. 15 min. Dotarcie do centrum pieszo z Podlesia zajmuje ok. 36 min., z Kasprzaka ok. 48 min. a Manhattanu ok. 30 min. W granicach Dzielnicy znajduje się skrzyżowanie tras DK94 oraz S1, dzięki któremu jest możliwa swobodna komunikacja w dowolnym kierunku.</p>
Gołonóg Wschodni	<p>Dzielnica jest dobrze skomunikowana z innymi miejscami w mieście. Zadowolający jest dostęp do infrastruktury autobusowej i tramwajowej. Przy</p>

	<p>bramie Huty Katowice znajduje się węzeł komunikacyjny (pętla końcowa dla ZTM), zajezdnia autobusowa, a na granicy dzielnicy znajduje się dworzec PKP Dąbrowa Górnicza Gołonóg, przy którym powstaje centrum przesiadkowe. Dzielnica ma bezpośredni dostęp do drogi ekspresowej S1 i do drogi krajowej DK94 relacji Kraków – Katowice.</p>
Antoniów	<p>Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 635, 116. Najszybszy czas dojazdu do centrum miasta wynosi od 20 do 30 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 20 minut. Obecna przebudowa trasy S1 oraz powstające centrum przesiadkowe przy dworcu PKP Gołonóg wraz z tunelem wpłynie w znaczący sposób na poprawę skomunikowania Dzielnicy z pozostałą częścią miasta.</p>
Strzemieszyce Wielkie	<p>Do centrum miasta z Dzielnicy można dojechać dzięki liniom autobusowym nr 49, 84, 634, 984. Przejazd autobusem do centrum miasta wynosi od 20 do 40 minut. Od strony Sosnowca komunikację zapewnia linia nr 34, natomiast od Sławkowa linie nr 49 i 634. Dzięki przewoźnikom prywatnym można szybko dotrzeć do Olkusza. Dzielnica, dzięki linii kolejowej, jest dobrze skomunikowana z Katowicami. Dzielnicę przecina trasa DK 94, a na zachodniej granicy znajdują się węzły łączące DK 94 z trasą S1. Dzięki tym trasom możliwa jest swobodna komunikacja właściwie w dowolnym kierunku. W rejonie stacji PKP Strzemieszyce Wielkie rozpoczęto budowę tunelu pieszo-rowerowego, który w znaczący sposób wpłynie na poprawę komunikacji w Dzielnicy.</p>
Strzemieszyce Małe	<p>Dojazd ze Strzemieszyc Małych do centrum Dąbrowy Górniczej zajmuje ok. 30 min. komunikacją publiczną autobusami linii 84, 984 (w tym, że autobus nie jedzie do Centrum, tylko transport doraźny do Kazdźbia) oraz około 14 min. samochodem. Dzielnica posiada również dobry dostęp do drogi wojewódzkiej DW790 i drogi krajowej DK94.</p>
Łosień	<p>Przez Dzielnicę przebiegają linie autobusowe: 603, 605, 606, 84, 903 N łączące inne dzielnice, które krzyżują się na przystanku Łosień Szkoła. Czas dojazdu do centrum miasta wynosi od 30 do 45 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 20 minut.</p>
Łęka	<p>Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 603, 605, 606, 609, 84. Najszybszy czas dojazdu do centrum miasta wynosi około 36 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 20 minut</p>
Okradzionów	<p>Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 603, 605, 606. Najszybszy czas dojazdu do centrum miasta wynosi od 40 do 50 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi od 20 do 30 minut. Dzielnica ma bezpośredni dostęp do drogi krajowej 94 relacji Kraków – Katowice.</p>

Błędów	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście linią autobusową 606. Najszybszy czas dojazdu do centrum miasta wynosi do godziny. Czas dojazdu samochodem wynosi około 25 minut.
Tucznawa-Bugaj-Sikorka	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 140,637,237,903 N. Mieszkańcy korzystają z połączeń kolejowych stanowiących alternatywę do połączeń autobusowych, umożliwiających poruszanie się nie tylko po ościennych Dzielnicach, ale również miastach w regionie. Najszybszy czas dojazdu ze stacji PKP Dąbrowa Górnicza Sikorka do centrum miasta wynosi ok. 12 minut. Połączenie autobusowe od 40 do 50 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 25 minut.
Ząbkowice	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 175, 275, 635, 140, 84. Czas dojazdu do centrum miasta wynosi od 25 do 40 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 20 minut. Z Dzielnicy bezpośrednio można się dostać na trasę ekspresową S1, obecnie przebudowywaną, co znacząco wpłynie na poprawę komunikacji. Dworzec Dąbrowa Górnicza – Ząbkowice, historycznie istotny węzeł kolejowy w kraju, przekształca się w centrum przesiadkowe, które już dziś obsługuje mieszkańców sąsiednich Dzielnic. Przejazd pociągiem do Centrum zajmuje jedynie 7 minut, a do Katowic można dotrzeć w 30 minut.
Ujejsce	Dzielnica jest skomunikowana z innymi miejscami w mieście liniami autobusowymi 175,635,275,903N. Najszybszy czas dojazdu do centrum miasta wynosi od 40 do 50 minut. Czas dojazdu samochodem wynosi około 20 minut. Dostęp do trasy S1.
Trzebiesławice	Dojazd z centrum Dąbrowy Górniczej do Trzebiesławic zajmuje ok. 50 min. komunikacją publiczną – autobusem linii 175 i ok. 20 min. samochodem. Dobry dostęp do drogi ekspresowej S1 i drogi krajowej DK 91.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników spotkań warsztatowych w poszczególnych osiedlach, wywiadów indywidualnych, analizy poszczególnych funkcji oraz usług działających na terenie osiedla zrealizowanych w marcu 2022 roku

Ochrona środowiska

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Ochrony Środowiska, Wydział Infrastruktury Miejskiej, Wydział Inwestycji Drogowych, Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Ochrona klimatu i jakość powietrza

Klimat i warunki meteorologiczne

Rada Miejska w Dąbrowie Górniczej przyjęła w 2019 roku uchwałę w sprawie "Planu adaptacji miasta Dąbrowa Górnicza do zmian klimatu do roku 2030". Plan ten zakłada, że do 2030 roku miasto podniesie potencjał adaptacyjny do skutków zmian klimatu zapewniający realizację ekologicznych,

społecznych i ekonomicznych celów rozwoju oraz wysokiej jakości życia jego mieszkańców. Plan ten zawiera 29 działań.

Dąbrowa Górnicza położona jest w obrębie makroregionu Wyżyna Śląska, który znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego. Specyficzne położenie regionu powoduje, że krzyżują się tu wpływy różnych mas powietrza: morskiego, kontynentalnego, polarnego, a nawet zwrotnikowego. Nachylenie powierzchni w kierunku zachodnim na terenie Dąbrowy Górniczej decyduje o tym, że klimat miasta kształtują w przeważającej większości masy powietrza morskiego (ok. 65 %), co wpływa na znaczną wilgotność względną. Na terenie Dąbrowy Górniczej przeważają wiatry z sektora zachodniego i południowo-zachodniego. Tego rodzaju charakterystyka warunków meteorologicznych wpływa niekorzystnie na sposób rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń emitowanych do powietrza. Szczególnie gęsto zabudowane części miasta są źle przewietrzane.

W Dąbrowie Górniczej odnotowuje się stosunkowo wiele dni pochmurnych (ok. 49% czasu w roku), w ciągu roku odnotowuje się ponad 45% dni z opadem. Roczna suma opadów waha się na poziomie 670-700 mm. Z pewnością przyczynia się do tego ośrodek miejski – przemysłowy emitujący do powietrza znaczne ilości energii cieplnej, przez co dochodzi do tworzenia aktywnych jąder kondensacji. Średnia roczna temperatura wynosi 7,9°C.

Na Wyżynie Śląskiej okres przymrozkowy jest stosunkowo długi, przekracza 200 dni w roku – co ma znaczenie dla wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza, których źródłem są procesy ogrzewania budynków.

Z przeprowadzonych w ramach prac nad Planem adaptacji analiz wynika, iż głównymi zagrożeniami klimatycznymi w Dąbrowie Górniczej są:

- wzrost liczby dni upalnych w okresie letnim (tzw. temperatury maksymalne - w lecie powyżej 32,5°C) oraz wzrost liczby fal upałów i dni objętych falami upałów (z temperaturą powyżej 30°C),
- występowanie miejskiej wyspy ciepła,
- wzrost liczby okresów bezopadowych połączonych z wysoką temperaturą powietrza (powyżej 25°C) oraz liczby dni objętych tymi okresami,
- występowanie krótkich lecz intensywnych opadów, które mogą powodować lokalne podtopienia ulic i budynków,
- rosnąca liczba dni burzowych,
- silne i bardzo silne wiatry,
- zła sytuacja aerosanitarna w mieście, szczególnie w kontekście zanieczyszczenia powietrza pyłami oraz występowania smogu zimowego.

Dąbrowa Górnicza w ciepłej porze roku wykazuje wrażliwość wobec zjawisk klimatycznych związanych z występowaniem temperatur maksymalnych, fal upałów, stopniodni >27°C, oraz długotrwałych okresów bezopadowych z wysoką temperaturą, które to zjawiska potęgowane są efektem miejskiej wyspy ciepła. Miasto wrażliwe jest wtedy również na takie zjawiska hydrologiczne jak nawałne deszcze i burze, w tym burze z gradem, powodzie nagłe (miejskie) i powodzie od strony rzek oraz okresy niżówkowe w rzekach i niedobory wody. Z drugiej strony w okresach zimowych miasto wykazuje wrażliwość na temperatury minimalne i fale zimna oraz stopniodni <17°C, dni z tśr od -5°C do 2,5°C i z równoczesnym opadem, ekstremalne opady śniegu, a także występowanie

roztopów po nich. W okresach grzewczych gwałtownie rośnie wrażliwość miasta na koncentrację zanieczyszczeń powietrza z uwagi na permanentne występowanie ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń i stanów smogowych. W ciągu całego roku miasto wykazuje też wrażliwość wobec występowania silnych i bardzo silnych wiatrów.

Ocena podatności miasta na zmianę klimatu wskazuje, iż dla obszaru:

- Zdrowie publiczne/grupy wrażliwe:
 - podatność populacji miasta na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Służby miejskie posiadają wiedzę o skutkach upałów dla ludzi i podczas fal upałów podejmowane są doraźne działania poprawiające komfort mieszkańców. Programy zdrowotne realizowane przez miasto nie uwzględniają zagrożeń związanych z ekstremalnymi temperaturami. Ocenia się, że miasto posiada zasoby finansowe do rozbudowy błękitno-zielonej infrastruktury w terenach intensywnej zabudowy mieszkaniowej. Miasto posiada system monitoringu jakości powietrza atmosferycznego obejmujący pomiar stężeń zanieczyszczeń pyłowych w 20 punktach na obszarze całej Dąbrowy Górniczej. Wyniki pomiarów udostępnione są na bieżąco na Portalu Miejskim i mogą stanowić formę przestrzennego miejskiego systemu informowania i ostrzegania;
 - podatność osób powyżej 65 roku życia w mieście na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest wysoka przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Miasto Dąbrowa Górnicza realizuje wszystkie zadania z zakresu zarządzania kryzysowego wymagane ustawowo. Poza tym w mieście działa Rada Seniorów Miasta Dąbrowa Górnicza, Uniwersytety Trzeciego Wieku przy Pałacu Kultury Zagłębia i przy Wyższej Szkole Biznesu, Klub Osiedlowy Senior, od dwóch lat organizowana jest impreza pn. Dąbrowski Dzień Seniora. Są to działania, które zapobiegają lub minimalizują zjawiska wykluczenia społecznego i dezaktywizacji. W mieście działa jedna niepubliczna poradnia geriatryczna, natomiast miasto nie posiada szpitalnego oddziału geriatrycznego, a dostęp do usług medycznych uzależniony jest od kontraktów placówek służby zdrowia z Narodowym Funduszem Zdrowia. Oceniono, że potencjał adaptacyjny miasta w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne oraz zanieczyszczenie powietrza w odniesieniu do osób starszych nie jest wystarczający;
 - podatność dzieci poniżej 5 roku życia na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest średnia przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny nie jest wystarczający do zredukowania zagrożeń termicznych oraz aerosanitarnych w odniesieniu do najmłodszych mieszkańców miasta. W mieście funkcjonuje system ostrzegania przed niekorzystnymi zjawiskami meteorologicznymi, a na Portalu Miejskim można sprawdzić aktualną sytuację aerosanitarną panującą w mieście. Podejmowane działania w warunkach kryzysowych wynikają z konieczności realizowania wymagań ustawowych. W Dąbrowie Górniczej nie funkcjonują stowarzyszenia dedykowane dzieciom poniżej 5 roku życia. Występuje problem z miejscami w żłobkach (378 miejsc w 2016 roku) i przedszkolach. W mieście funkcjonuje jeden oddział pediatryczny oraz kilka poradni pediatrycznych i jedna dziecięca poradnia alergologiczna;

- podatność osób przewlekle chorych na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest wysoka przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia termiczne oraz zanieczyszczenie powietrza odnoszący się do osób przewlekle chorych nie jest wystarczający. W mieście obserwowany jest w ostatnich latach wzrost liczby zgonów z powodu chorób układu oddechowego, a odsetek zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia jest co roku wysoki, bliski połowie wszystkich zgonów w mieście. W mieście działa jeden szpital;
- podatność osób z niepełnosprawnościami z ograniczoną mobilnością na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest średnia przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne utrudniające osobom z ograniczoną mobilnością przemieszczanie się po mieście oraz potencjał adaptacyjny w zakresie zanieczyszczenia powietrza w odniesieniu do tej grupy populacji miasta nie jest wystarczający. W ostatnich latach w mieście podejmowane są działania służące likwidacji barier architektonicznych, jednak potrzeby w tym zakresie są nadal duże, w szczególności w odniesieniu do budynków wielorodzinnych do 4 kondygnacji wysokości, czyli tych nie wyposażonych w windy. Ciągłe również istnieją w mieście fragmenty ciągów komunikacyjnych, na których w pewnych okresach roku zalegają śnieg, lód lub duże kałuże wody;
- podatność osób bezdomnych na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest wysoka przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne i zanieczyszczenie powietrza w kontekście osób bezdomnych nie jest wystarczający. W mieście działają noclegownie i schroniska dla bezdomnych, jednak osoby te nie zawsze chcą korzystać z usług tego typu placówek. W takich sytuacjach wrażliwość na zagrażające życiu czynniki klimatyczne, a co za tym idzie podatność komponentu (przy średnim potencjale adaptacyjnym) pozostaje zawsze wysoka;
- podatność infrastruktury ochrony zdrowia na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Obiekty infrastruktury zdrowia (szpital, Szpitalny Oddział Ratunkowy, poradnie specjalistyczne i rejonowe) mieszczą się w obiektach nowoczesnych lub wyremontowanych i są odporne na czynniki zewnętrzne. Czasami ich wnętrza wymagają dostosowania do zmieniających się warunków termicznych i wtedy wymagane są działania adaptacyjne podnoszące komfort życia przebywających tam pacjentów;
- podatność infrastruktury opieki społecznej na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Obiekty infrastruktury opieki społecznej (ośrodki i domy opieki społecznej) mieszczą się w obiektach nowoczesnych lub wyremontowanych i są odporne na czynniki zewnętrzne. Czasami ich wnętrza wymagają dostosowania do zmieniających się warunków termicznych i wtedy wymagane są działania adaptacyjne podnoszące komfort życia przebywających tam pensjonariuszy.

- Gospodarka wodna:
 - podatność podsystemu zaopatrzenia w wodę na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy wysokim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Dąbrowa Górnicza zaopatrywana jest w wodę na potrzeby komunalne z 10 niezależnych ujęć wody. Oznacza to, że Dąbrowskie Wodociągi Sp. z o.o. wypracowały bezpieczny system zaopatrzenia miasta w wodę, polegający na dywersyfikacji źródeł zasilania, co pozwala na możliwość dostawy wody ze źródła alternatywnego w sytuacji awaryjnej, kryzysowej. System ten zarządzany jest poprzez hydrauliczny model sieci wodociągowej. Procent zwodociągowania Dąbrowy Górniczej jest wysoki. W ostatnich latach przeprowadzone modernizacje systemu co czyni potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne dla podsystemu zaopatrzenia w wodę wystarczającym;
 - potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne dla podsystemu gospodarki ściekowej nie jest w mieście wystarczający. Sieć kanalizacji sanitarnej nie jest wystarczająco rozbudowana, prawie 20% mieszkańców miasta nie ma możliwości odprowadzenia ścieków do zbiorczego systemu kanalizacji. Istotne problemy eksploatacyjne wynikają z podłączeń ścieków deszczowych do kanalizacji sanitarnej. Kanalizacja ogólnospławna obejmuje kilka rejonów na terenie miasta. Nieprawidłowe działanie komór przelewowych lub ich brak powoduje napływ do oczyszczalni zbyt dużych ilości ścieków deszczowych oraz odpływ nieoczyszczonych ścieków bytowych ze ściekami deszczowymi do wód powierzchniowych poprzez istniejące wyloty, powodując zanieczyszczenie głównie potoku Pogoria oraz Babiej Ławy. Na terenie Będowa, wykorzystującego Oczyszczalnię ścieków Będów, prawie cała kanalizacja jest położona poniżej zwierciadła wód gruntowych. Nawet najmniejsze nieszczelności systemu kolektorów powodują ciągły napływ dużych ilości wód gruntowych na tę oczyszczalnię. Opisane powyżej problemy mogą w znaczącym stopniu być potęgowane przez stresory klimatyczne;
 - podatność infrastruktury przeciwpowodziowej na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Miasto Dąbrowa Górnicza, w dorzeczu Przemszy/Czarnej Przemszy, znajduje się pod osłoną przeciwpowodziową trzech dużych zbiorników retencyjnych: zbiornika Pogoria III, zbiornika Kuźnica Warężyńska oraz zbiornika Przeczyce. Należy podkreślić, że ogólna ocena elementów zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta Dąbrowa Górnicza w stosunku do potencjalnego zagrożenia pozostaje na dobrym poziomie. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne w przypadku infrastruktury przeciwpowodziowej dla podsystemu gospodarki ściekowej pozostaje w mieście na średnim poziomie.
- Różnorodność biologiczna - Wszystkie komponenty sektora, tj.: chronione obszary i obiekty przyrodnicze, inne obszary o wysokich walorach przyrodniczych oraz korytarze ekologiczne wykazują średnią podatność przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Znaczna część miasta to obszary chronione i kompleksy leśne oraz regionalne korytarze ekologiczne z fragmentami newralgicznymi dla zachowania ich ciągłości. Obszary stanowiące osnowę

przyrodniczą miasta są siedliskami dla wielu organizmów żywych, roślin i zwierząt, w tym dla gatunków chronionych. Organizmy te w dużym stopniu są w stanie dostosować się do fluktuacji klimatu, jednak zjawiska ekstremalne mogą powodować znaczące szkody. Przy dużej bioróżnorodności obszarów przyrodniczych Dąbrowy Górniczej, od obszarów pustynnych po bagienne, te same czynniki klimatyczne działające destrukcyjnie na jeden obszar mogą być czynnikami pożądanymi w innym obszarze. Realnym zagrożeniem dla tych obiektów jest również antropopresja, w tym występowanie dużej ilości obiektów wielkoprzemysłowych mogących negatywnie oddziaływać na środowisko przyrodnicze. Miasto nie bierze udziału w projektach związanych z błękitno-zieloną infrastrukturą. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia klimatyczne i zanieczyszczenie powietrza w przypadku całego sektora różnorodności biologicznej nie jest w mieście wystarczający i pozostaje na średnim poziomie.

- Energetyka:
 - podatność podsystemu elektroenergetycznego na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest średnia przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny miasta dla podsystemu elektroenergetycznego uznano za niewystarczający i określono jako średni. Przyczyny wystąpienia poważnej awarii systemowej mogą być różnorodne, bowiem podsystem podatny jest na stosunkowo szeroką gamę zjawisk klimatycznych. Najczęstszym powodem zagrożeń są nieprzewidywalne, ekstremalne zjawiska pogodowe związane z czynnikami temperaturowymi powiązanymi zarówno z okresami bardzo upalnymi, jak i bardzo mroźnymi, chociaż ogólnie stopień pewności zasilania w energię elektryczną odbiorców w Dąbrowie Górniczej jest wysoki.
 - podatność podsystemu ciepłowniczego na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny w zakresie reagowania na zagrożenia dotyczące podsystemu ciepłowniczego jest niewystarczający i oceniono go jako średni. Obszary największej koncentracji budownictwa, w tym budownictwa mieszkaniowego wielorodzinnego położone są w obszarze oddziaływania systemów ciepłowniczych. Zagrożeniem dla systemu ciepłowniczego są głównie niskie temperatury, uszkadzające infrastrukturę. Dalsza rozbudowa w mieście sieci ciepłowniczej jest szansą na wyeliminowanie domowych palenisk węglowych i poprawę jakości powietrza w okresie zimowym na terenie miasta. Podsystem ten jest podatny na stosunkowo ograniczoną liczbę zjawisk klimatycznych i ich pochodnych, dlatego podatność tego komponentu uznano za niską;
 - podatność podsystemu zaopatrzenia w gaz na zmiany zjawisk klimatycznych i ich pochodnych jest niska przy średnim potencjale adaptacyjnym tego komponentu. Potencjał adaptacyjny tego podsystemu oceniono jako średni. System gazowniczy jest dobrze skonfigurowany i znajduje się w dobrym stanie technicznym. System gazowniczy zaspokaja potrzeby w zakresie dostaw gazu ziemnego wszystkich dotychczasowych odbiorców. Wskazana jest rozbudowa sieci gazowej rozdzielczej w dzielnicach niezgazyfikowanych. Ponieważ pokrywają się one z obszarami miasta nie objętymi siecią ciepłowniczą, doprowadzenie do nich gazu rozszerzyłoby możliwości mieszkańców w zakresie możliwych do zastosowania w gospodarstwach domowych indywidualnych

systemów grzewczych. Przebieg przez teren miasta gazociągów wysokiego ciśnienia oraz podwyższonego średniego ciśnienia wpływa korzystnie na bezpieczeństwo energetyczne miasta. Podsystem ten jest podatny na stosunkowo ograniczoną liczbę zjawisk klimatycznych i ich pochodnych, dlatego podatność tego komponentu uznano za niską.

Szczegółowa analiza aspektów klimatycznych można znaleźć w dokumencie: Uchwała nr XV/221/2019 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 23 października 2019 r. w sprawie przyjęcia **"Planu adaptacji miasta Dąbrowa Górnicza do zmian klimatu do roku 2030"**.

Stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego

Diagnozy stanu jakości powietrza dokonuje Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Stanowił on podstawę do określania jakości powietrza atmosferycznego w ciągu roku i przyporządkowania uzyskanych wyników do odpowiednich klas uwzględniających ochronę zdrowia ludzi i odrębnie - ochronę roślin.

Zgodnie z raportem GIOŚ, Departamentu Monitoringu Środowiska, Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Katowicach „Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport za rok 2020”, dla strefy aglomeracja górnośląska (kod strefy PL2401A) stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego dwutlenku azotu, pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu (klasa C), pozostałe wartości pozostają poniżej poziomu dopuszczalnego (klasa A).

Tabela [155]. Wyniki oceny jakości powietrza dla aglomeracja górnośląska za rok 2020

Nazwa strefy	Kod strefy	Symbol klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń – ochrona zdrowia ludzi											
		SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃ ¹⁾	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5 ²
Agglomeracja górnośląska	PL2401A	A	C	A	A	A	C	A	A	A	A	C	C1

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefy uzyskały klasę D2

2) Dla pyłu PM2,5 – poziom dopuszczalny I faza, strefa śląska uzyskała klasę C, pozostałe strefy klasę A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2020. GIOŚ, Katowice, kwiecień 2021 r.

Na terenie Dąbrowy Górniczej przy ul. Tysiąclecia 25a (w południowo-zachodniej części miasta) funkcjonuje, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, automatyczna stacja pomiarowa GIOŚ. Zebrane, w latach 2017-2020, z powyższej stacji wyniki pomiarów wskazują na:

- brak przekroczeń i trend spadkowy wartości stężeń dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), tlenku węgla (CO), benzenu (C₆H₆);
- przekroczenia w roku 2017 i 2018 dopuszczanej liczby dni z wartościami powyżej 120 µg/m³ dla O₃;
- przekroczenia przebiegu 36 maksymalnej wartości 24-godzinowej stężenia pyłu PM10 w latach 2017-2019 wraz z sukcesywnym spadkiem wartości średniorocznej stężenia pyłu PM10;
- przekroczenia wartości stężenia średniorocznego pyłu PM2,5 wraz z widoczną tendencją spadkową;

- przekroczenia wartości stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu wraz z tendencją spadkową.

Tabela [156]. Dane o wybranych zanieczyszczeniach powietrza w Dąbrowie Górniczej ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin wg pomiarów WIOŚ za lata 2017-2020

Wartości	SO ₂		NO ₂	CO	O ₃		C ₆ H ₆	PM ₁₀			B(a)P w PM ₁₀	PM _{2,5}
Okres uśredniania	25maks. (S1) [µg/m ³]	4 maks. (S24) [µg/m ³]	Sa [µg/m ³]	S8max [mg/m ³]	L>120 (S8max_d) 3L	Max (S8max) [µg/m ³]	Sa [µg/m ³]	Sa [µg/m ³]	L>50 (S24)	36 maks. (S24) [[µg/m ³]	Sa [ng/m ³]	Sa [µg/m ³]
Wartość dopuszczalna	350	125	40	10	25	120	5	40	35	40	1	20
ROK 2018												
Uzyskane wartości	50	31	27	2,65	23	176	1,5	42	85	73	5	33
ROK 2019												
Uzyskane wartości	40	25	23	2	25,7	162	2	33	52	65	4	26
ROK 2020												
Uzyskane wartości	31	20	22	2	17,7	134	1	29	38 (39)	55	4	22

Źródło: Szesnasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim obejmująca 2017 rok. GIOŚ, Katowice, kwiecień 2018 r.; Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2018. GIOŚ, Katowice, kwiecień 2019 r.; Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2019. GIOŚ, Katowice, kwiecień 2020 r.; Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2020. GIOŚ, Katowice, kwiecień 2021 r.

Oznaczenia:

25maks. (S1) SO₂ - dwudziesta piąta wartość w uporządkowanym nierosnąco ciągu wyników pomiarów stężeń 1-godz. SO₂ z okresu roku (tzw. dwudzieste piąte maksimum);

4 maks. (S24) SO₂ - czwarta wartość w uporządkowanym nierosnąco ciągu wyników pomiarów stężeń 24-godz. SO₂ z okresu roku (tzw. czwarte maksimum);


Sa - stężenie średnioroczne zanieczyszczenia;

S8max - maksimum ze stężeń średnich ośmiogodzinnych krocących (obliczanych ze stężeń 1-godzinnych) w ciągu roku kalendarzowego;

L>120 (S8max_d) 3L O₃ - liczba dni ze stężeniem najwyższej ośmiogodzinnej średniej krocącej stężeń ozonu przekraczającą 120 µg/m³;

L>50 (S24) PM₁₀ - liczba dni ze stężeniem średnim 24-godzinnym większym od 50 µg/m³;

36 maks. (S24) PM₁₀ - trzydziesta szósta wartość w uporządkowanym nierosnąco ciągu wyników pomiarów stężeń 24-godz. PM₁₀ z okresu roku (tzw. trzydzieste szóste maksimum);

 przekroczenia.

Przyczyną przekroczenia parametrów dla ozonu jest oddziaływanie naturalnych źródeł emisji i zjawisk nie związanych z działalnością człowieka. Przyczyną przekroczeń pozostałych parametrów (PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)piren) jest głównie emisja z sektora komunalno-bytowego. W opracowaniu GIOŚ „Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim” zwraca się uwagę, że najlepsze w dotychczasowej historii pomiarów wyniki stężeń dla pyłu zawieszonego PM₁₀ uzyskane w 2020 r. związane są w bardzo dużej mierze z korzystnymi warunkami meteorologicznymi dla jakości powietrza, wynikającymi zwłaszcza z ciepłych miesięcy zimowych.

Uzupełnieniem PMŚ, jest prowadzony przez Miasto, od stycznia 2017 r. system monitoringu powietrza (https://atmopolis.pl/dynamic_map/dabrowa.html) pod kątem zawartości pyłu zawieszonego PM_{2,5} i PM₁₀. System składa się z 20 stacji pomiarowych rozlokowanych na terenie całego miasta, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc przebywania ludności. Na podstawie monitoringu opracowywane są raporty roczne, które omawiają uzyskane wyniki badań, analizują epizody wysokich stężeń PM₁₀ i PM_{2,5} oraz diagnozują w sposób szczegółowy wrażliwe obszary miasta oraz braki związane z dokładną identyfikacją źródeł emisji.

Główne wnioski z monitoringu w latach 2018-2020:

- W 2019 r. najwięcej dni z przekroczeniami zanotowano na detektorach zlokalizowanych przy ul. Sportowej (88 dni), ul. Morcinka (87 dni), ul. Księdza Stanisława (83 dni), natomiast w 2020 r. na detektorach zlokalizowanych przy ul. Idzikowskiego (Sikorka - Tucznawa) (73 dni), ul. Ks. Stanisława Sikorka - Tucznawa (70 dni), ul. Ratanice (Marianki-Ratanice-Piekło) (52 dni).
- Obserwuje się spadek średnio rocznego stężenia pyłu PM₁₀ z 42 µg/m³ w roku 2018 do 29 µg/m³ w 2020 r. Niższa wartość średniego stężenia pyłu PM₁₀ w 2020 r. wynikała z niższych wartości średniomiesięcznych zanotowanych w sezonie grzewczym w szczególności w miesiącach: luty, marzec, kwiecień, październik, grudzień. Miały na to wpływ warunki meteorologiczne. Średnie roczne temperatury notowane w całym kraju były wyższe w 2020 r. w porównaniu do roku 2019. Zima 2019/2020 była łagodniejsza w porównaniu z zimą 2018/2019. W roku 2020 zanotowano również większą ilość opadów atmosferycznych w porównaniu z rokiem 2019 r. Wyjątkowym miesiącem w roku 2020 był luty, który był najcieplejszym lutym od 30 lat.

Na podstawie prowadzonego monitoringu można stwierdzić, że stan jakości powietrza w Dąbrowie Górniczej ulega poprawie, choć nadal nie spełnia standardów jakości powietrza.

Źródła zanieczyszczenia powietrza i wielkość emisji

Podstawowymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza w Dąbrowie Górniczej są:

- źródła punktowe - zakłady przemysłowe, energetyka ciepła, tzw. „wysoka emisja”;
- źródła liniowe (transport, przede wszystkim komunikacja samochodowa);
- źródła powierzchniowe, tzw. „emisja niska”, związane ze spalaniem paliw do celów grzewczych (kotłownie lokalne i paleniska indywidualne).

Tabela [157]. Emisja zanieczyszczenia do powietrza z terenu Dąbrowy Górniczej.

Rodzaj zanieczyszczenia	SO _x	NO _x	PM 10	PM 2,5	B(a)P	NMVOC	NH ₃	CO	CH ₄
Ilość zanieczyszczeń [Mg]	7271,6	8878,7	1266	932,4	0,11718	776,9	107,4	114716,8	15,61678

Źródło: Dane z KOBIZE za 2019 rok

Według raportów GUS, Dąbrowa Górnicza jest od wielu lat na pierwszym miejscu wśród polskich miast o największej emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego z zakładów szczególnie uciążliwych. Dane o tej emisji przedstawiono poniżej.

Tabela [158]. Emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie Dąbrowy Górniczej.

Lp.	Emitowane zanieczyszczenie	Jednostka	2018	2019	2020
1.	Zanieczyszczenia gazowe – ogółem	Mg/rok	9 153 161	8 861 091	8 678 761
2.	Zanieczyszczenia gazowe – bez CO ₂	Mg/rok	150 182	128 031	107 822
3.	Zanieczyszczenia gazowe – emisja niezorganizowana	Mg/rok	11 211	9 843	259
4.	Dwutlenek siarki	Mg/rok	9 672	7 241	7 421
5.	Tlenki azotu	Mg/rok	8 958	8 442	8 105
6.	Tlenek węgla	Mg/rok	131 044	111 783	91 768
7.	Dwutlenek węgla	Mg/rok	131 044	111 783	91 768
8.	Metan	Mg/rok	33	31	140
9.	Zanieczyszczenia pyłowe – ogółem	Mg/rok	3 680	1 924	1 171
10.	Zanieczyszczenia pyłowe – ogółem (Polska = 100)	%	11,60	7,10	5,18
11.	Zanieczyszczenia pyłowe – ogółem na 1 km ² powierzchni	Mg/rok	19,47	10,18	6,20
12.	Zanieczyszczenia pyłowe – emisja niezorganizowana	Mg/rok	372	152	157
13.	Zanieczyszczenia pyłowe ze spalania paliw	Mg/rok	279	73	106
14.	Zanieczyszczenia pyłowe – emisja z przemysłu cementowo-wapienniczego i materiałów ogniotrwałych	Mg/rok	64	73	91
15.	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane	Mg/rok	4 331	21 264	18 855
16.	Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane lub zneutralizowane	%	2,8	14,2	14,9
17.	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane	Mg/rok	277 850	357 925	332 557
18.	Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane lub zneutralizowane	%	98,7	99,5	99,6

Źródło: „Ochrona Środowiska 2018”, „Ochrona Środowiska 2019”, „Ochrona Środowiska 2020”; Główny Urząd Statystyczny

Emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych w Dąbrowie Górniczej stanowi 5,18 % emisji krajowej oraz 26,6 % emisji z województwa w przypadku zanieczyszczeń pyłowych i 9,6 % emisji krajowej i 18,6 % emisji z województwa zanieczyszczeń gazowych⁹.

Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza z powyższych zakładów jest efektem restrukturyzacji i modernizacji sektora energetyczno-przemysłowego, poprawy jakości spalanego paliwa oraz wprowadzanych standardów emisyjnych.

Rok 2020 charakteryzuje się najniższą wartością emisji w analizowanym okresie, zarówno zanieczyszczeń pyłowych jak i gazowych.

Emisja powierzchniowa

Źródłem emisji powierzchniowej jest przede wszystkim spalanie paliw konwencjonalnych w lokalnych oraz indywidualnych kotłowniach domowych. W wyniku nieefektywnego spalania paliw (węgla kamiennego, węgla drzewnego, benzyny, oleju napędowego itp.) w domach i samochodach oraz kotłowniach przemysłowych, obserwowane jest zjawisko tzw. „niskiej emisji”. Jest ono zwykle nasilone w okresie jesienno-zimowym, kiedy ze względu na niskie temperatury konieczne jest zwiększenie zużycia paliwa w celach ogrzania budynków. W sezonie letnim emisja z sektora komunalno-bytowego spada i ogranicza się do gospodarstw wykorzystujących kotły na paliwa stałe do podgrzania wody.

Emisja powierzchniowa pochodząca z sektora komunalno-bytowego jest główną przyczyną przekroczeń standardów jakości powietrza w Dąbrowie Górniczej dla benzo(a)pirenu.

Tabela [159]. Emisja zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł komunalno-bytowych

Rodzaj zanieczyszczenia	SO _x	NO _x	PM 10	PM 2,5	B(a)P	NMVOC	NH ₃	CO	CH ₄
Ilość zanieczyszczeń [Mg]	102,22	45,45	177,12	173,79	0,11	187,41	0,00	1646,14	0

Źródło: Dane z KOBIZE za 2019 rok

Miasto od 1998 r. prowadzi dofinansowanie do wymiany nieekologicznych źródeł ogrzewania. W latach 2018 - 2020 obowiązywała Uchwała Rady Miejskiej Nr XL/812/2018 z dnia 23 maja 2018 r. w sprawie przyjęcia Programu Ograniczenia Niskiej Emisji dla Miasta Dąbrowy Górniczej. Od 2021 r. obowiązuje nowa uchwała określająca zasady udzielania dotacji celowych dla osób fizycznych do roku 2023.¹⁰

⁹ GUS

¹⁰ Uchwała Nr XXVI/565/2021 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 27 stycznia 2021 r. w sprawie przyjęcia Programu Ograniczenia Niskiej Emisji dla Miasta Dąbrowy Górniczej.

Dąbrowa Górnicza oferuje swoim mieszkańcom dofinansowanie zmiany systemu ogrzewania na ekologiczny. Działanie to ma pomóc w zmniejszeniu poziomu zanieczyszczeń powietrza, szczególnie w okresie jesienno-zimowym. W 2020 roku gmina udzieliła 454 dofinansowania na kwotę 2 907 664,10 zł., natomiast w roku 2021 - 663 dofinansowań na kwotę aż 3 823 119,87 zł. W roku 2020 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach udzielił dofinansowań na zmianę systemu ogrzewania dla 68 mieszkańców miasta na kwotę 1 260 074,67 zł.

W roku 2021 poziom PM10 w powietrzu według raportu rocznego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach, posiadającego stałe stacje pomiaru zanieczyszczeń, wynosił 32,8 µg/m³ (wartość może jeszcze ulec weryfikacji). Poziom ten nie tylko nie przekroczył poziomu dopuszczalnego dla okresu uśredniania równego rok, który wynosi według przyjętych norm 40 µg/m³. Powyższe dane pochodzą z raportu rocznego uzyskanego na podstawie danych ze stacji pomiarowej przy ul. Tysiąclecia. Uzyskana w roku 2021 wartość zanieczyszczeń jest więc o ponad 7 jednostek niższa od poziomu dopuszczalnego.

Warto zwrócić uwagę, że głównym źródłem pyłu PM10 w powietrzu w miastach jest emisja ze spalania w indywidualnych systemach grzewczych paliw stałych takich jak węgiel, drewno i biomasa oraz z ruchu drogowego, szczególnie z pojazdów z silnikami wysokoprężnymi bez filtrów cząstek stałych. Niekorzystne warunki meteorologiczne, szczególnie brak wiatru i inwersja, w znacznym stopniu sprzyjają kumulowaniu się zanieczyszczeń przy powierzchni ziemi i powstawaniu smogu i w konsekwencji powodują przekraczanie wartości stężeń dopuszczalnych zanieczyszczeń, szczególnie pyłu PM10.

Emisja liniowa

Zanieczyszczenia komunikacyjne są związane ze spalaniem paliw w silnikach samochodów, ścierania opon i hamulców pojazdów, rodzajem nawierzchni oraz unosem zanieczyszczeń z powierzchni dróg. O wielkości emisji decyduje przede wszystkim natężenie ruchu oraz stan techniczny dróg. Nie bez znaczenia ma wiek pojazdów, rodzaj spalanego paliwa, stan techniczny oraz niewłaściwa eksploatacja.

Tabela [160]. Emisja zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł liniowych.¹¹

Rodzaj zanieczyszczenia	SO _x	NO _x	PM 10	PM 2,5	B(a)P	NMVOC	NH ₃	CO	CH ₄
Ilość zanieczyszczeń [Mg]	1,06	521,33	36,10	26,84	0,00	160,29	5,47	1123,79	0

Źródło: Dane z KOBIZE za 2019 rok.

Emisja liniowa, czyli transport drogowy, odpowiada za niecałe 6 % emisji NO_x oraz ok. 2,8 % emisji pyłu PM_{2,5} i PM₁₀ na obszarze miasta. Aglomeracja górnośląska ze względu na przekroczenia stężenia średniorocznego na stanowisku komunikacyjnym w Katowicach została w 2019 r. zakwalifikowana do klasy C, natomiast w Dąbrowie Górniczej obserwuje się zmniejszanie stężenia średnioroczne NO_x.

¹¹ Dane z KOBIZE za 2019 rok.

Zagrożenia hałasem

Na klimat akustyczny Dąbrowy Górniczej wpływa przede wszystkim emisja hałasu związana z komunikacją drogową, liniami kolejowymi, funkcjonowaniem źródeł przemysłowych oraz w mniejszym stopniu z liniami tramwajowymi. Co 5 lat opracowywana jest aktualna strategiczna mapa akustyczna miasta.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami (do 30.06.2022 r.) zostanie opracowana Strategiczna mapa hałasu. Mapa zostanie sporządzona zgodnie z wytycznymi Dyrektywy w oparciu o pomiary akustyczne i nieakustyczne.

Strategiczne mapy hałasu stanowią podstawowe źródło danych wykorzystywanych do:

- informowania społeczeństwa o zagrożeniach środowiska hałasem;
- opracowania danych dla państwowego monitoringu środowiska;
- tworzenia i aktualizacji programów ochrony środowiska przed hałasem;
- planowania strategicznego;
- planowania i zagospodarowania przestrzennego.

Wyniki mapy akustycznej miasta Dąbrowy Górniczej zrealizowanej w 2017 r. (z aktualizacją w 2019 r.) wskazują, że głównym źródłem zagrożeń klimatu akustycznego jest nadal hałas drogowy, zaś w niewielkim stopniu hałas kolejowy i przemysłowy.

Tabela [161]. Liczba ludności i powierzchnia terenów narażona na hałas od poszczególnych źródeł hałasu

Rodzaj hałasu	Narażenie na ponadnormatywny hałas Wskaźnik L_{DWN}		Narażenie na ponadnormatywny hałas Wskaźnik L_N	
	Powierzchnia terenów [km ²]	Liczba mieszkańców	Powierzchnia terenów [km ²]	Liczba mieszkańców
Drogowy ¹²	0,645	3080	0,47	1575
Kolejowy	0,09	240	0,1	250
Przemysłowy	0,03	10	0,1	200
Tramwajowy	0	0	0	0

Źródło: Cyfrowa Platforma Zarządzania Hałasem na obszarze Gminy Dąbrowa Górnicza. OPERAT TECHNICZNY – MAPA AKUSTYCZNA. Internoise Marek Jucewicz, Dąbrowa Górnicza 2017 r.

Hałas drogowy

Stopień zagrożenia hałasem obszarów położonych wokół dróg i ulic jest zależny od struktury ruchu, rodzaju drogi, stanu i rodzaju nawierzchni, ale także ukształtowania terenu. Największe przekroczenia hałasu występują wzdłuż ulic: Św. Jana Pawła II, Kusocińskiego, Armii Krajowej i Piłsudskiego.

Jak wynika z aktualizacji mapy akustycznej (2019 r.) na hałas drogowy o poziomie przekraczającym wartość dopuszczalną narażonych jest: ok. 2,58 % mieszkańców (wskaźnik L_{DWN}) oraz ok. 1,3 % (wskaźnik L_N).

¹² „Aktualizacja Cyfrowej Platformy Zarządzania Hałasem na obszarze Gminy Dąbrowa. W zakresie mapy akustycznej dla hałasu drogowego.” Internoise Marek Jucewicz, Dąbrowa Górnicza 2019 r..

Hałas kolejowy

Na hałas kolejowy narażeni są mieszkańcy bezpośrednio sąsiadujący z liniami kolejowymi zwłaszcza wzdłuż linii nr 1. Bezpośrednio na poziom hałasu ma wpływ nie tylko stan techniczny torowisk, ale też obserwowane zwiększenie ruchu kolejowego, w tym udziału przewodów towarowych.

Jak wynika z mapy akustycznej Miasta Dąbrowa Górnicza na hałas kolejowy o poziomie przekraczającym wartość dopuszczalną narażonych jest: ok. 0,2 % mieszkańców (wskaźnik L_{DWN} i L_N)

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy w Dąbrowie Górniczej ma charakter lokalny i ogranicza się do bezpośredniego sąsiedztwa zakładów takich jak: URSA Polska Sp. z o.o., ArcelorMittal Poland S.A., Saint Gobain Innovative Materials Polska Sp. z o.o., Baza PKM. Zakłady te pracują całą dobę i powodują największe oddziaływanie na klimat akustyczny, szczególnie w porze nocnej, dla której obowiązują zaostrzone poziomy dopuszczalne hałasu w środowisku. Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu wahają się od 0,1 do 5 dB.

Z uwagi na utrzymujący się przez wiele lat ponadnormatywny hałas od zakładu ArcelorMittal Poland S.A. - Oddział w Dąbrowie Górniczej, na podstawie rozporządzenia Wojewody Śląskiego z dnia 16 lipca 2007 r., utworzony został obszar ograniczonego użytkowania zlokalizowany w dzielnicach Łosień, Strzemieszyce Małe i Ząbkowice.

Hałas tramwajowy

Hałas tramwajowy determinowany jest m.in. przez rodzaj i stan torowiska oraz stan techniczny pojazdów. Mimo braku osób narażonych na ponadnormatywny hałas tramwajowy, wyniki mapy akustycznej wskazują na pogarszanie się stanu technicznego torowisk tramwajowych. Obecnie trwa przebudowa komunikacyjnej osi miasta, którą kursują tramwaje. Przedsięwzięcie to jest wspólną inwestycją miasta i Tramwajów Śląskich. Będzie to projekt kompleksowy, zapewniający dogodny dostęp do komunikacji publicznej oraz łatwą przesiadkę tramwaj – autobus. Przebudowanych zostanie 10 peronów przystankowych. Wyróżnikiem inwestycji będą zintegrowane przystanki tramwajowo-autobusowe Gołonóg Manhattan i Dąbrowa Górnicza Aleja Róż. W ramach planowanych zmian Tramwaje Śląskie m.in. wymienią 10 kilometrów toru pojedynczego na odcinku od pętli tramwajowej przy ul. Sobieskiego aż do ulicy Kasprzaka. Inwestycja ta ograniczy hałas tramwajowy, zwiększy komfort użytkowania oraz ograniczy hałas uderzeń na łączeniach szyn.

Pola elektromagnetyczne

Pola elektromagnetyczne występują w środowisku w sposób całkowicie naturalny i są nieodłącznymi jego elementami. Wyróżnić można dwa rodzaje źródeł pola elektromagnetycznego występujących w środowisku - źródła naturalne i źródła sztuczne. Do źródeł naturalnych, mających najistotniejszy wpływ na poziom tła promieniowania elektromagnetycznego są naturalne promieniowanie Ziemi, Słońca oraz jonosfery. Głównymi źródłami pól elektromagnetycznych sztucznie wytworzonych (na skutek działalności człowieka) w środowisku są:

- stacje elektroenergetyczne i linie przesyłowe. W latach 2011-2020 przyjęto 25 zgłoszenia dotyczące napowietrznej linii elektroenergetycznej lub stacji rozdzielni;
- instalacje radiokomunikacyjne, do których zalicza się:

- stacje bazowe telefonii komórkowych. W latach 2011-2020 do Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej wpłynęło 569 zgłoszeń instalacji emitującej promieniowanie elektromagnetyczne. Zgłoszenia obejmują działające, modernizowane i wygaszone stacje bazowe poszczególnych operatorów. W Dąbrowie Górniczej przeważająca konfiguracja większości stacji bazowych telefonii komórkowej jednego operatora składa się z: 6-9 anten sektorowych, 3-6 anten radioliniowych;
- bezprzewodowe sieci komputerowe. Na terenie Dąbrowy Górniczej zainstalowanych jest 30 darmowych miejskich punktów sieci bezprzewodowej Wi-Fi.
- radiokomunikację amatorską. Urząd Komunikacji Elektronicznej wydał dla terenu miasta Dąbrowa Górnicza (wg stanu na grudzień 2020 r.): 58 pozwoleń radiowych dla osób fizycznych z mocą wyjściową nadajnika do 500 W oraz 6 pozwoleń klubowych o mocy nadajników od 15 do 1500 W. Należy mieć na uwadze, że do stacji nadawczo-odbiorczych zaliczają się również urządzenia CB (ang. *citizen's band radio*), które można używać bez pozwoleń. W związku z tym ich ilość jest nieznana. Moc nadajników nie może przekraczać 4 W, co oznacza, że wpływ tych nadajników na poziom promieniowania elektromagnetycznego w środowisku jest mało znaczący.

W ramach monitoringu GIOŚ prowadzi bazę danych o źródłach pól elektromagnetycznych zawierającą informacje o wynikach pomiarów wykonanych przez zarządzających źródłami promieniowania i WIOŚ w ramach kontroli lub w wyniku interwencji.

Pomiary w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowych, realizowane przez akredytowane laboratoria badawcze, zgodnie z obowiązującymi przepisami, są jedynym sposobem weryfikacji dotrzymania standardów jakości środowiska w obszarze PEM.

W dniu 1 stycznia 2020 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. poz. 2448), które określiło dla częstotliwości z zakresu 2-300 GHz dopuszczalne natężenie pola elektromagnetycznego (PEM) do 10 W/m² (gęstość mocy) i 61 V/m (składowa elektryczna). Dotychczas dopuszczalny poziom pola elektromagnetycznego, dotyczący częstotliwości od 300 MHz do 300 GHz, obejmujący sieci komórkowe, wynosiło 0,1 W/m². Oznacza to zatem stukrotne zwiększenie dopuszczalnego natężenia PEM.¹³

Gospodarowanie wodami

Wody powierzchniowe

Obszar Dąbrowy Górniczej położony jest w obrębie zlewni Przemszy w regionie wodnym Małej Wisły. Przemsza posiada przebieg południkowy, płynie z północy na południe i stanowi oś hydrograficzną dla północnych, zachodnich i południowych terenów miasta. Jej główny dopływ - Biała Przemsza posiada przebieg równoleżnikowy, płynie ze wschodu na zachód i stanowi oś hydrograficzną dla wschodnich terenów miasta. Sieć hydrograficzną uzupełniają:

¹³ Pole elektromagnetyczne a człowiek. O fizyce, biologii, medycynie, normach i sieci 5G" opracowanie ekspertów Instytutu Łączności, Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego i Ministerstwa Cyfryzacji.

- dopływy Przemszy: Trzebyczka oraz Pogoria wraz z dopływami Pagor i Babia Ława,
- dopływy Białej Przemszy: Centuria, Strumień Błędowski, Biała, Bobrek wraz z wpadającymi do niego potokiem Rakówki i potokiem Jamki.

W granicach Dąbrowy Górniczej stwierdzono występowanie 60 zbiorników wodnych, których łączna powierzchnia akwenów wód stojących przekracza 773 ha. Zbiorniki mają różną wielkość i genezę¹⁴. Są to przeważnie zbiorniki sztuczne, związane z gospodarczą działalnością człowieka, taką jak np. zaopatrzenie w wodę, retencja czy rekreacja.

Do największych należą:

- Pogoria I (powierzchnia całkowita 82,3 ha), Pogoria II (powierzchnia całkowita 94,42 ha) oraz Pogoria III (powierzchnia całkowita 233 ha) zasilane w wodę przez potok Pogoria, są przykładem rekultywacji terenów po górnictwie odkrywkowym (wydobycie piasku), są cenne pod kątem przyrodniczym oraz retencyjnym;
- Kuźnica Warężyńska–Pogoria IV; zbiornik wodny utworzony na terenie kopalni piasku, posiadający powierzchnię 560 ha, zasilany przez wody Czarnej Przemszy oraz opcjonalnie przez wody Trzebyczki, spełnia funkcję przeciwpowodziową.

Na terenie Dąbrowy Górniczej według ustaleń obowiązującego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły¹⁵ (zwany dalej PGW) znajduje się 12 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

Zgodnie z oceną stanu JCWP opracowaną w oparciu o wyniki Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2014-2019¹⁶, tylko jedna z JCWP (Zbiornik Przeczycy) osiągnęła dobry potencjału ekologicznego, siedem – umiarkowany, jedna słaby (Bobrek) i jedna zły (Przemsza od zbiornika Przeczycy do ujścia Białej Przemszy), zaś dwie nie zostały sklasyfikowane (Rakówka i Pogoria). Dziewięć JCWP osiągnęły w latach 2014-2019 stan chemiczny poniżej dobrego, jedna stan chemiczny dobry (Pogoria) i dwie nie zostały sklasyfikowane (Mitręga i Pagor).

Jakość wód w Dąbrowie Górniczej uległa pogorszeniu w przypadku Trzebyczki, Mitręgi, Centurii. Przyczyną było obciążenie wód powierzchniowych zanieczyszczeniami ze źródeł komunalnych (przekroczone wskaźniki eutroficzne, obecność żywych bakterii typu kałowego). Obecnie przyczyną złego stanu wód są w głównej mierze przekroczenia elementów biologicznych, przy czym w nie wszystkich JCWP zidentyfikowano presję mogącą być przyczyną przekroczeń wskaźników jakości wód. Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej prowadzi lokalny monitoring jakości wód ze źródełek zlokalizowanych na terenie miasta. W 2020 r. badania prowadzone były jeden raz w miesiącu w okresie od maja do października. Z badań wynika, że wody wpływające do zbiornika Pogoria I, do zbiornika Pogoria IV i wypływające ze zbiornika Pogoria IV można zaklasyfikować do I klasy jakości wód powierzchniowych oraz w wielu źródłach na terenie Strzemieszyc i Ząbkowic stwierdzono obecność bakterii *E. coli* i enterokoków kałowych.

¹⁴ „Wody powierzchniowe i podziemne”, Mariusz Rzętała, styczeń 2016 r.

¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2016 r. poz. 1911)

¹⁶ Opracowano na podstawie danych Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska Klasyfikacja i ocena stanu RW 2014-2019, GIOŚ.

Wody podziemne

Miasto położone jest w obrębie dwóch Zbiorników Wód Podziemnych: Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 454 „Olkusz - Zawiercie” oraz Lokalnego Zbiornika Wód Podziemnych nr 455 „Dąbrowa Górnicza”.

Poziom zbiornikowy GZWP nr 454 Zbiornik Olkusz–Zawiercie tworzą porowo-szczelinowe skały węglanowe (wapienie, dolomity i margle). Triasowe piętro wodonośne jest intensywnie drenowane głównie w wyniku odwadniania wyrobisk kopalni rud cynku i ołowiu w rejonie Olkusza, a trwający od ponad 50 lat intensywny drenaż górniczy wytworzył rozległy lej depresji. Nastąpił zanik źródeł, a ciekły powierzchniowe w wielu miejscach zmieniły charakter z drenujących na infiltrujące. Po zakończeniu ww. eksploatacji górniczej, rozpocznie się powolne wypełnianie wytworzonego leja depresyjnego, którego powierzchnia wynosi aktualnie ok. 451 km², co może doprowadzić do degradacji jakości wód podziemnych na obszarze o powierzchni ok. 167 km², w stopniu uniemożliwiającym ich bezpośrednie wykorzystanie do zaopatrzenia ludności w wodę do picia.

LZWP nr 455 Dąbrowa Górnicza jest niewielkim i dość jednorodnym zbiornikiem wód podziemnych. Poziom wodonośny jest odkryty i w związku z tym bardzo podatny na zanieczyszczenia z powierzchni terenu, a jakość wód poziomu czwartorzędowego charakteryzuje się ogólnie słabym stanem chemicznym (IV, V klasa jakości). Związane jest to głównie z wpływem eksploatacji górniczej piasków Kopalni Kuźnica Warężyńska, nieczynnej od kilku lat oraz z nieuporządkowaną gospodarką ściekową i zanieczyszczeniami rolniczymi. Obecnie czwartorzędowy poziom wodonośny, związany ze zbiornikiem Dąbrowa Górnicza, nie ma większego znaczenia dla zaopatrzenia ludności w wodę do picia. W granicach zbiornika oraz na jego obszarze zasilania nie ma zarejestrowanych użytkowników eksploatujących wody tego poziomu. W przyszłości wody poziomu czwartorzędowego mogą być wykorzystane do budowy lokalnych ujęć komunalnych i innych o stosunkowo niewielkim zapotrzebowaniu. Poziom ten może być także traktowany jako rezerwowe źródło wody w sytuacjach awaryjnych.

Dąbrowa Górnicza położona jest w obrębie dwóch jednolitych części wód podziemnych: nr 130 i nr 112. PGW wskazuje, że dla JCWPd nr 112 celem środowiskowym jest utrzymanie dobrego stanu chemicznego i ilościowego, natomiast dla JCWP nr 130 celem jest utrzymanie dobrego stanu chemicznego oraz ochrona stanu ilościowego przed dalszym pogorszeniem.

Wody podziemne występujące w obrębie obydwu JCWPd są narażone na zagrożenia związane przede wszystkim z drenażem górniczym wywołanym eksploatacją węgla kamiennego, rud cynku i ołowiu, piasku podsadzowego oraz drenażem kopalni zlikwidowanych. Drenaż jest także wymuszony eksploatacją wód w ujęciach komunalnych. W wyniku odwodnień górniczych istnieje zagrożenie ascensją zasolonych wód z poziomu karbońskiego. Skład chemiczny wód jest narażony na zmiany i zanieczyszczenia związane z przemysłowym wykorzystaniem terenu.

Poważnym czynnikiem zagrażającym jakości wód jest zatapianie nieczynnych wyrobisk kopalni cynku i ołowiu, prowadzące w efekcie do wzrostu zawartości w wodach podziemnych piętra triasowego jonów siarczanowych oraz związków cynku i ołowiu. Piętra wodonośne są na ogół pozbawione izolacji od powierzchni terenu, w związku z czym są narażone na zanieczyszczenia (głównie związkami azotu i związkami organicznymi).

W rejonie Dąbrowy Górniczej występują piętra wodonośne prowadzące wody użytkowe w utworach: czwartorzędu, triasu, karbonu, dewonu. Wszystkie poziomy wodonośne są w dobrym kontakcie hydraulicznym ze względu na brak ciągłości warstw rozdzielających oraz liczne strefy uskoku, a także stare wyrobiska górnicze umożliwiające przepływ wód. Naturalny reżim krążenia wód podziemnych został zaburzony w wyniku działalności człowieka a zwłaszcza wytworzeniu dużych, regionalnych lejów depresji. Odwrócone zostały kierunki przepływu wód podziemnych, zmieniono lokalizację stref zasilania i drenażu, ponadto stwierdzono dopływy wód podziemnych do JCWPd nr 130 z JCWPd nr 112, a także drenaż wód z JCWPd nr 146 i 147.

Susze i powódzie

Według opracowanego, na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gliwicach, projektu „Planu przeciwdziałania skutkom suszy w regionie wodnym Małej Wisły” (MGGP, 2015) 53,18 % obszaru Dąbrowy Górniczej (100,24 km²) jest narażone na suszę w stopniu umiarkowanym z obszarami słabo zagrożonymi.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w 2018 r. dokonało aktualizacji map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego. Na ich podstawie można stwierdzić, że w obrębie Dąbrowy Górniczej występuje ryzyko powodzi od strony rzeki Przemszy, Białej Przemszy, Białej i Boberka oraz w przypadku uszkodzenia zapory zbiornika Przeczyce (o prawdopodobieństwie wystąpienia 0,1 %) ¹⁷. Lokalne podtopienia mogą wystąpić w Tucznawie przy ulicy Łazowskiej z powodu napływu wód do rzeki Trzebyczki oraz ze strony rzeki Białej Przemszy w Okradzionowie przy ulicy Białej Przemszy. Pozostałe ciekі po przeprowadzonych regulacjach i remontach, nie stwarzają zagrożenia powodziowego, za wyjątkiem Strumienia Błędowskiego w rejonie mostu przy ulicy Żołnierskiej w Błędowie, gdzie istnieje zagrożenie podtapiania posesji zlokalizowanej w bezpośrednim sąsiedztwie ciekі i mostu. Powodem niebezpiecznego dla tej posesji spiętrzenia się wód w tym miejscu jest nieuregulowany odcinek tego ciekі poniżej mostu, na którym zdarzają się zatory z przewróconych drzew, podczas późnojesiennych lub wczesnowiosennych wichur tj. poza okresem przeprowadzanych konserwacji, a także z powodu wrzucanych przez mieszkańców do koryta ciekі odpadów.

Zagrożenie potencjalnymi podtopieniami domów i ulic związane jest przede wszystkim z długotrwałymi i obfitymi opadami deszczu, roztopami po okresie zimowym oraz ze specyficznym ukształtowaniem terenu. Mogą one wystąpić na ul. Górki, Żołnierskiej, Oddziału AK Ordona, Jaśminowej, Rodzinnej, Wiosennej, a także pod wiaduktem kolejowym (szlaku kolejowego Katowice-Częstochowa), w Ząbkowicach na drodze wojewódzkiej Nr 796 (u zbiegu ulic Armii Krajowej i Szosowej) oraz pod wiaduktem drogi krajowej Nr 94 (u zbiegu ulic Wojska Polskiego, Starocmentarnej i Staszica). Ponadto przy długotrwałych opadach deszczu może wystąpić zalanie przejść podziemnych w rejonie ulic Królowej Jadwigi, Wojska Polskiego i Reymonta, Jana IV Sobieskiego. ¹⁸

¹⁷ https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP

¹⁸ „Ocena stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta Dąbrowa Górnicza za 2020 rok”, Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej, 2021 r.

W przypadku intensywnych opadów deszczu i podwyższonych stanów wód, prowadzony jest stały monitoring rzek, cieków wodnych i zbiorników. Przyjęty Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Dąbrowa Górnicza zawiera informacje dotyczące zasad informowania i ostrzegania o zaobserwowanym i przewidywanym przebiegu procesów meteorologicznych (opady, gwałtowna zmiana temperatury powietrza, wiatr itp.) oraz procesów hydrologicznych w rzekach, jeziorach, zbiornikach, a także określa zasady prowadzenia akcji przeciwpowodziowej w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej. Miasto Dąbrowa Górnicza w ramach ochrony przeciwpowodziowej realizuje nałożony obowiązek w zakresie utrzymania i wyposażenia magazynów przeciwpowodziowych oraz posiada zabezpieczone obiekty i miejsca na wypadek ewakuacji. Dodatkowo corocznie pracownicy Centrum Zarządzania Kryzysowego prowadzą wiosenne i jesienne przeglądy cieków wodnych, znajdujących się w granicach administracyjnych miasta.

Stan elementów technicznego zabezpieczenia przeciwpowodziowego nie ulega radykalnym zmianom od wielu lat, co spowodowane jest niskimi nakładami finansowymi, szczególnie brakiem odpowiednich środków finansowych z budżetu państwa na naprawy i remonty wałów i odmulanie koryt rzek¹⁹.

Gospodarka wodno-ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

Jednostką zaopatrującą w wodę mieszkańców Dąbrowy Górniczej są Dąbrowskie Wodociągi Sp. z o.o. Woda pochodzi z ujęć własnych przedsiębiorstwa oraz od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów w Katowicach i innych dostawców. Woda z ujęć Spółki czerpana jest z sześciu studni głębinowych zlokalizowanych w dzielnicach: Ujejsce, Trzebiestawice, Ząbkowice. Są to źródła wody głębinowej, pochodzącej głównie z pokładów triasowych. Woda podziemna czerpana jest ze studni na głębokości od 55 do ponad 150 metrów. Aby zapobiec zanieczyszczeniu ujęć wody, wokół każdego źródła i ujęcia wyznaczone zostały strefy ochronne o promieniu ok. 1,5 km.²⁰

Na terenie Dąbrowy Górniczej całkowita długość sieci wodociągowej wynosi 539 km, funkcjonuje 16 hydroforni i 2 przepompownie wodociągowe. Wodociągi dostarczają ponad 5 mln m³ wody rocznie ok. 99,98 % mieszkańcom gminy.

Gospodarka ściekowa

Ścieki z terenu Dąbrowy Górniczej są oczyszczalne dwóch oczyszczalniach. Do oczyszczalni „Centrum” dopływają oprócz ścieków bytowo-gospodarczych także niewielkie ilości ścieków przemysłowych. Ścieki oczyszczane są w trójstopniowym systemie oczyszczania, co zapewnia wysoki stopień redukcji zanieczyszczeń rzędu 82-97%. W procesie oczyszczania ścieków powstają osady, które po stabilizacji mogą być wykorzystywane do rekultywacji terenów na cele nierolne.

Druga instalacja - „Błędów” jest oczyszczalnią kompaktowa typu OMS, pracująca w oparciu o metodę osadu czynnego. Przyjmuje ok. 481 m³/d ścieków i obsługuje ok. 2 200 mieszkańców. Powstający

¹⁹ „Ocena stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego miasta Dąbrowa Górnicza za 2020 rok”, Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej, 2021 r.

²⁰ <https://dabrowskie-wodociagi.pl/o-wodzie/zrodla-wody/>

w wyniku procesu oczyszczania osad, jest przekazywany odbiorcy zewnętrznemu, który wykorzystuje go do kompostowania.

Całkowita długość sieci kanalizacyjnej pod koniec 2020 r. wyniosła 374,28 km sieci grawitacyjnej i ciśnieniowej sanitarnej oraz ogólnospławnej wraz z przyłączami. W Dąbrowie Górniczej działa 9 pompowni ścieków oraz 27 tłoczni ścieków, umożliwiających dotarcie ścieków rurociągami tłocznymi do oczyszczalni oraz 1 punkt zlewny. Szacuje się, iż możliwość korzystania z miejskiej kanalizacji posiada około 82 % mieszkańców.²¹

W rejonach miasta, gdzie nie ma kanalizacji sanitarnej: Kuźniczka, Okradzionów, Ujejsce, Tucznawa i część Błędowa nieczystości gromadzone są w zbiornikach. Na terenie Dąbrowy Górniczej zewidencjonowanych jest 7 058 zbiorników bezodpływowych. Jednocześnie z roku na rok powiększa się liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (321 szt.)²² oraz przydomowych przepompowni ścieków komunalnych.

Do kanalizacji miejskiej ścieki odprowadza 58 zakładów. Pozostałe zakłady odprowadzają ścieki do wód otwartych i do ziemi. Największe zakładowe oczyszczalnie to:

- Oczyszczalnia Ścieków Deszczowo-Przemysłowych ArcelorMittal - oczyszczalnia typu mechaniczno-chemicznego o przepustowości ok. 2 000 m³/h; oczyszczone ścieki wracają do obiegu chłodniczego oraz do potoku Rakówka,
- Oczyszczalnia Koksowni „Przyjaźń”, składająca się z dwóch części: mechaniczno-chemiczno-biologicznej oczyszczalni ścieków fenolowych o przepustowości 5 450 m³/dobę oraz mechaniczno-chemicznej oczyszczalni ścieków nie fenolowych o przepustowości 6 312 m³/dobę; oczyszczone ścieki trafiają do potoku Bobrek oraz oczyszczalni ścieków „Centrum”²³,
- Oczyszczalnia ścieków przemysłowych i socjalno – bytowych typu SBR w technologii osadu czynnego eksploatowana przez ALGAS Sp. z o.o. Sp. K.

Kanalizacja deszczowa

Właścicielem kanalizacji deszczowej na terenie Dąbrowy Górniczej jest gmina Dąbrowa Górnicza. Długość kanalizacji deszczowej wraz z obiektami wynosi ok. 210 kilometrów. Na terenie gminy znajduje się 5 przepompowni wód deszczowych, 4 zbiorniki retencyjne oraz 63 wyloty do odbiorników.

Prace związane z utrzymaniem kanalizacji deszczowej wykonują Dąbrowskie Wodociągi Sp. z o.o. zgodnie z zawartą Umową nr ZP.WIF.272.60.2020 z dnia 02.02.2021 r..

Gleby

Podłożem geologicznym gleb w mieście są triasowe wapienie muszlowe, dolomity kruszczone oraz osady plejstoceny - gliny i piaski polodowcowe w dolinach. Mady zajmujące najniższe terasy rzek i

²¹ <https://dabrowskie-wodociagi.pl/infrastruktura-techniczna/gospodarka-sciekowa/oczyszczalnia-sciekow-centrum/>

²² GUS za 2019 powiększone o 32 dotacje z Urzędu Miejskiego.

²³ Uchwała Nr XV/221/2019 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 23 października 2019 r. w sprawie przyjęcia "Planu adaptacji miasta Dąbrowa Górnicza do zmian klimatu do roku 2030".

potoków (Czarnej i Białej Przemszy, Centurii i Białej) stanowią bogate siedliska (łęgi lub wilgotne łąki). Gleby bagienne - w formie utworów mułowo - błotnych, murszowo - torfowych i torfy niskie występują w dolinach o słabo przepuszczalnym podłożu (zabagnione doliny, starorzecza silnie podmokłe). Rędziny węglanowe brunatne i rędziny mieszane pokrywają pagóry i płaskowyże zbudowane z wapieni muszlowych i dolomitów. Występują głównie w północnej części miasta. Gleby bielcowe związane z bezwapiennym podłożem piaszczystym, skupiają się we wschodniej części obszaru miasta i są porośnięte borami sosnowymi. Na Pustyni Błędowskiej występują gleby inicjalne porośnięte roślinnością wydmową.

Na stan gleb mają wpływ warunki naturalne (np. obecność złóż cynkowo-ołowiowych) jak i również antropogeniczne związane z „rozlewaniem miast”, działalnością przemysłu, komunikacją czy też rolnictwem. Na terenie Dąbrowy Górniczej nie prowadzi się stałego monitoringu gleb, który byłby prowadzony w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Osuwiska

Na obszarze Dąbrowy Górnicza występuje jeden teren zagrożony ruchami masowymi dla którego sporządzono Kartę Rejestracyjną Terenów Zagrożonych o nr ewidencyjnym 2465011000001 znajdujący się skarpie Wzgórze Gołonoskie w rejonie posesji przy ul. Bratków 13, 15, 17. Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi poddawane są obserwacjom z częstotliwością nie rzadszą niż raz na 3 lata. Z prowadzonych obserwacji sporządzany jest protokół obserwacji.

Tereny poprzemysłowe i zdegradowane

Na terenie Dąbrowy Górniczej prowadzone były działania związane z rekultywacją składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne: Miejskiego Składowiska Odpadów Komunalnych „Lipówka I” (przy ul. Koksowniczej 4) oraz składowiska odpadów „Lipówka II” przy ul. Główniej 144a. W roku 2020 zakończono rekultywację przedmiotowych składowisk.

Aktualnie prowadzona jest bieżąca obsługa eksploatacyjna i konserwacja instalacji odgazowania kwater wysypiskowych oraz infrastruktury wchodzącej w skład obydwu składowisk, prowadzony jest wywóz ścieków przemysłowych ze zbiorników bezodpływowych ww. składowisk.

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

System gospodarowania odpadami komunalnymi

Gmina Dąbrowa Górnicza od 2013 roku objęła systemem odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych zarówno nieruchomości zamieszkałe zlokalizowane w zabudowie jednorodzinnej i zabudowie wielolokalowej, oraz nieruchomości, na terenie których nie zamieszkują mieszkańcy a powstają odpady komunalne. W roku 2020 na podstawie podpisanej w 2019 roku umowy ZP/1/MZGO/2019 pn.: „Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych i nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne z terenu gminy Dąbrowa Górnicza” - jedynym odbiorcą odpadów komunalnych z terenu Dąbrowy Górniczej była firma „ALBA” Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.

W mieście funkcjonuje rozbudowany system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Nadzór nad gospodarowaniem odpadami komunalnymi, w tym realizację zadań odbierania odpadów

komunalnych od właścicieli nieruchomości, powierzono Miejskiemu Zakładowi Gospodarowania Odpadami w Dąbrowie Górniczej²⁴.

Odpady komunalne z terenu posesji odbierane są w postaci zmieszanych odpadów komunalnych oraz w postaci odpadów komunalnych zbieranych selektywnie. W kolejnych latach osiągnięto następujący poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła : 2018 – 35%, 2019 – 40%, 2020 – 67%. 2020 rok był ostatnim rokiem, dla którego liczono poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła.

Od 2021 roku, zgodnie z art. 3b ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy są zobowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej: 20% wagowo - za rok 2021, 25% wagowo - za rok 2022; 35% wagowo - za rok 2023 aż do 65% wagowo - za rok 2035 i za każdy kolejny rok. Gmina Dąbrowa Górnicza za rok 2021 osiągnęła poziom 25,17 %.

Poza systemem bezpośredniego odbioru odpadów od mieszkańców, na obszarze miasta organizowane są selektywne zbiórki przeterminowanych leków. W 33 aptekach umieszczone zostały pojemniki, do których mieszkańcy mogą wrzucać przeterminowane bądź niewykorzystane leki.

Również od 2012 r. w Dąbrowie Górniczej działają cztery punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) do których mieszkańcy mogą bezpłatnie pozostawiać odpady:

- Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych (GPZON), który znajduje się na ul. Głównej 144 B;
- Trzy Gminne Centra Zbiórki Odpadów (GCZO) które usytuowane są w różnych częściach miasta (Al. Piłsudskiego 28 A, ul. Szalasowizna 7, Al. Zwycięstwa 27 B).

Tabela [162]. Punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych			powierzchnia przypadająca na 1 punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych [ha]		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	4	4	4	-	-	4 718,3
Sosnowiec	2	1	1	-	-	9 106,0
Tychy	2	2	2	-	-	4 090,5
Rybnik	1	1	1	-	-	14 836,0
Jaworzno	1	1	1	-	-	15 259,0
Płock	1	1	1	-	-	8 804,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W punktach przyjmowany jest m.in. zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie i akumulatory, świetlówki, oleje odpadowe, rozpuszczalniki, zużyte opony oraz odpady niebezpieczne tj.

²⁴ Uchwała Nr XXXI/640/2021 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 23 czerwca 2021 r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XXVI/537/13 Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej z dnia 22.05.2013 r. w sprawie likwidacji samorządowego zakładu budżetowego p.n.: „Miejski Zakład Gospodarowania Odpadami” w celu utworzenia jednostki budżetowej p.n.: „Miejski Zakład Gospodarowania Odpadami” (Dz. Urz. Woj. Śl. z dnia 1 lipca 2021 r., poz. 4554).

przeterminowane lekarstwa i odczynniki fotograficzne, środki ochrony roślin, kwasy, rozpuszczalniki, alkalia, farby, tusze, opakowania po farbách i lakierach. W PSZOK-ach nie są przyjmowane odpady zabierające m.in. azbest. W 2021r. 19 852 wizyty mieszkańców we wszystkich czterech EkoPunktach. Ilość odpadów zebranych w punktach PSZOK w 2021 z terenu gminy wynosi 2 561,0404 Mg.

Dodatkowo w 33 aptekach zlokalizowanych na terenie naszego miasta umieszczone zostały specjalne pojemniki, do których mieszkańcy mogli wrzucać przeterminowane bądź niewykorzystane leki.

Odbieranie zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym odpadów opakowaniowych ulegających biodegradacji (bioodpadów stanowiących odpady komunalne) od właścicieli nieruchomości prowadzone było z częstotliwością:

- Dla nieruchomości zamieszkałych - zabudowy jednorodzinnej oraz domków letniskowych, lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, wykorzystywanych jedynie przez część roku - odbiór 1 raz na 2 tygodnie;
- Dla nieruchomości zamieszkałych - budynków wielolokalowych - odbiór 3 razy w tygodniu, przy czym w uzasadnionych przypadkach i za zgodą właściciela nieruchomości możliwe było zmniejszenie częstotliwości odbioru odpadów, z zastrzeżeniem, że w okresie od 1 listopada do 1 marca - odbiór odpadów nie mógł odbywać się rzadziej niż raz na dwa tygodnie, a w pozostałym okresie (od 1 kwietnia do 31 października) - odbiór odpadów nie mógł odbywać się rzadziej niż raz na tydzień;
- Dla nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne - odbiór minimum 1 raz w miesiącu.

Odbieranie odpadów komunalnych zbieranych selektywnie prowadzone było z częstotliwością:

- 1 raz w miesiącu dla nieruchomości zamieszkałych - zabudowy jednorodzinnej, domków letniskowych, lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, wykorzystywanych jedynie przez część roku - odbiór odpadów w podziale na następujące frakcje: papier, tworzywa sztuczne wraz z opakowaniami wielomateriałowymi i metalem, szkło oraz odpady zielone, w pojemnikach lub workach odpowiadających parametrom określonym w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Dąbrowa Górnicza, oraz minimum 1 raz w miesiącu dla nieruchomości zamieszkałych - budynków wielolokalowych - odbiór odpadów w podziale na następujące frakcje: papier, tworzywa sztuczne wraz z opakowaniami wielomateriałowymi i metalem oraz szkło, w systemie pojemnikowym w dzwonach lub pojemnikach siatkowych.
- 1 raz w miesiącu – dla nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne - odbiór odpadów w podziale na następujące frakcje: papier, tworzywa sztuczne wraz z opakowaniami wielomateriałowymi i metalem oraz szkło w pojemnikach i workach, które odpowiadają parametrom określonym w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Dąbrowa Górnicza. W uzasadnionych przypadkach i za zgodą właściciela nieruchomości oraz przedsiębiorcy, z którym gmina zawarła umowę na odbiór lub odbiór i zagospodarowanie odpadów, możliwe było zwiększenie częstotliwości odbioru odpadów z zastrzeżeniem, że odbiór odpadów nie mógł odbywać się częściej niż dwa razy w tygodniu.

- W okresie od 1 kwietnia do 31 października odpady zielone z zabudowy jednorodzinnej, domków letniskowych lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, wykorzystywanych jedynie przez część roku były odbierane z częstotliwością nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie.
- Według indywidualnych potrzeb dla nieruchomości zamieszkałych - budynków wielolokalowych – odbiór odpadów zielonych w okresie od 1 maja do 30 listopada po pisemnym zgłoszeniu zapotrzebowania na podstawienie kontenera.
- Odbieranie odpadów wielkogabarytowych wystawionych przez mieszkańców nieruchomości zamieszkałych prowadzone było z częstotliwością 2 razy w roku (sezon: wiosna, jesień) – dla zabudowy jednorodzinnej, domków letniskowych, lub innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe, wykorzystywanych jedynie przez część roku. Z terenu budynków wielolokalowych odbiór odbywał się zgodnie z terminem odbioru zmieszanych odpadów komunalnych.

Odbiór odpadów zbieranych selektywnie na osiedlach wielorodzinnych odbywał się w ustawionych w ponad 420 miejscach, uzgodnionych ze spółdzielniami mieszkaniowymi i administratorami budynków, zestawach kontenerów, tj. pojemników typu igloo w kolorze zielonym i niebieskim przeznaczonych do gromadzenia opakowań ze szkła oraz opakowań z papieru i tektury oraz pojemnika typu siatkowego do gromadzenia tworzyw sztucznych, opakowań wielomateriałowych i metalu.

Unieszkodliwianie azbestu na terenie miasta odbywa się na podstawie Uchwały Nr VIV/103/2019 z dnia 20 marca 2019 w sprawie przyjęcia aktualizacji Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2010 – 2032 „Dąbrowa Górnicza wolna od azbestu”.

Tabela [163]. Ilość usuniętego azbestu na terenie miasta Dąbrowa Górnicza w latach 2018-2020.

Lata	2017	2018	2019	2020	2021
Ilość usuniętego azbestu [m ³]	609,03	567,68	298,94	28,95	31,67

Źródło: Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Dąbrowa Górnicza do roku 2020 z perspektywą na lata 2021-2024 za lata 2017-2018 oraz za lata 2019-2020, Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej

Do usunięcia na dzień 1 stycznia 2022 roku pozostało Dąbrowie Górniczej 7 891,73 Mg azbestu z czego: u osób fizycznych 1 928,72 Mg azbestu oraz u osób prawnych 5 963,01 Mg azbestu.

Azbest u osób fizycznych występuje w 31 obszarach miasta w zabudowie 148 ulic i dotyczy 1 058 budynków mieszkalnych i gospodarczych. Największe ilości azbestu występują w dzielnicach: Będów - 217 budynków, Strzemieszyce Wielkie - 128 budynków, Łęka - 116 budynków, Okradzionów - 74 budynków, Łązy Będowskie - 72 budynki, Ujejsce - 59 budynków.

Edukacja środowiskowa i przeciwdziałanie dzikim wysypiskom

Na terenie gminy Dąbrowa Górnicza prowadzone są cykliczne działania informacyjne i edukacyjne, których najistotniejszym celem jest odpowiednie nastawienie i zmiana świadomości, wyrobienie odpowiednich nawyków mieszkańców w zakresie roli, jaką w codziennym życiu odgrywa środowisko naturalne oraz w zakresie odpowiedzialności za jego ochronę.

Pomimo wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców Dąbrowy Górniczej, problemem jest nadal niewłaściwe zagospodarowanie odpadów przez część mieszkańców. W wyniku takiej działalności powstają tzw. „dzikie” wysypiska odpadów. W związku z tym należy wskazać realizację zadań w postaci likwidacji tzw. „dzikich wysypisk” odpadów w granicach administracyjnych miasta.

Tabela [164]. Dzikie wysypiska na terenie Dąbrowy Górniczej

Dane dot. dzikich wysypisk	2018	2019	2020	2020
Ilość zlikwidowanych dzikich wysypisk [szt.]	105	109	127	113
Odpady zebrane podczas likwidacji dzikich wysypisk [m ³]	475,2	575,8	479,3	385,2

Źródło: Dane z Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska Miasta Dąbrowa Górnicza do roku 2020 z perspektywą na lata 2021-2024 za lata 2019-2020, Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej

Na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza wdrożono zadanie polegające na identyfikacji terenów, na których najczęściej powstają nielegalne składowiska odpadów oraz wprowadzenie na tych terenach tzw. „fotopułapek” z nadajnikiem GSM.

Uwagę należy zwrócić na jeszcze jedną grupę odpadów a mianowicie na osady ściekowe, które zostały wytwarzane są w oczyszczalniach ścieków (opis znajduje się w rozdziale IV.5.2.). Końcowy osad z oczyszczalni wykorzystywany jest przez jego odbiorcę do kompostowania. Ilość wytworzonego osadu ściekowego wynosi ok. 1 900 Mg_{ms}.²⁵

²⁵ <https://dabrowskie-wodociagi.pl/infrastruktura-techniczna/gospodarka-sciekowa/oczyszczalnia-sciekow-centrum/>; GUS.

Odpady przemysłowe

Poniżej przedstawiono dane ilościowe dotyczące wytworzonych odpadów przemysłowych na terenie Dąbrowy Górniczej za okres 2018 - 2020.

Tabela [165]. Dane ilościowe dotyczące odpadów przemysłowych

Odpady wytworzone w ciągu roku (z wyłączeniem odpadów komunalnych)	Jednostka	2019	2020
Ogółem	[tys. Mg]	3 739,6	3 295,3
Poddane odzyskowi	[tys. Mg]	1 803,4	1 737,6
Poddane unieszkodliwieniu – składowaniu w obiektach własnych	[tys. Mg]	0,5	1,3
Przekazane innym odbiorcom	[tys. Mg]	1 912,6	1 553,6
Magazynowane czasowo	[tys. Mg]	23,1	2,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Zasoby przyrodnicze

Dąbrowa Górnicza jest miastem zróżnicowanym przestrzennie i krajobrazowo. Obok terenów przemysłowych i zurbanizowanych funkcjonują obszary cenne pod względem przyrodniczym. Walory fizjograficzno-krajobrazowe obszaru miasta wynikają przede wszystkim z ukształtowania terenu i form zagospodarowania (wysoki udział terenów otwartych, użytków rolniczych i nieużytków porolnych oraz lasów i zadrzewień). Zróżnicowanie geomorfologiczno-geologiczne, glebowe i klimatyczno-hydrologiczne determinuje duże zróżnicowanie siedlisk przyrodniczych, co zdecydowanie sprzyja bioróżnorodności.

Obszary chronione

W granicach Dąbrowy Górniczej ustanowiono wiele prawnych form obszarowej ochrony przyrody, które łącznie zajmują powierzchnię 3 660,75 ha.

Podstawowe dane nawiązujące do obszarów chronionych w obrębie Dąbrowy Górniczej przedstawiono w tabeli nr 39.

Tabela [166]. Podstawowe dane obszarów chronionych w Dąbrowie Górniczej

L.p.	Wskaźnik	Jednostka	2018	2019	2020
1.	Obszary prawnie chronione ogółem	ha	3 648,44	3 660,75	3 660,75
2.	Pomniki przyrody	szt.	32	32	31
3.	Parki krajobrazowe razem	ha	397,00	397,00	397,00
4.	Rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody w parkach krajobrazowych	ha	14,54	14,54	14,54
5.	Obszary chronionego krajobrazu razem	ha	3 191,00	3 191,00	3 191,00

6.	Użytki ekologiczne	ha	69,28	69,28	69,28
7.	Stanowiska dokumentacyjne	ha	0,50	12,81	12,81
8.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	ha	5,20	5,20	5,20

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Obszary chronione to:

- Użytki ekologiczne, do których zalicza się:
 - Pogoria II - obejmuje obszar o powierzchni 40 ha. Przedmiotem ochrony jest zbiornik wodny Pogoria II wraz z otoczeniem jako siedlisko ptactwa wodnego oraz miejsce występowania rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt.
 - Bagno w Antoniowie – obejmuje obszar o powierzchni 3,09 ha. Przedmiotem ochrony jest torfowisko przejściowe i niskie ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin, w tym licznych gatunków chronionych i reliktowych gatunków mszaków.
 - Źródłiska w Zakawiu – obejmuje obszar o powierzchni 1,1737 ha i położony jest w rejonie osiedla Zakawie w Dąbrowie Górniczej w sąsiedztwie ArcelorMittal Poland S.A., Koksowni „Przyjaźń” S.A. i stacji towarowej. Przedmiotem ochrony jest zachowanie zespołu źródeł wraz z cennymi ekosystemami towarzyszącymi strefie wysięku wód, w tym stanowiska chronionych gatunków roślin i zwierząt.
 - Uroczysko Zielona – obejmuje obszar o powierzchni 17,5 ha i położony jest we wschodniej części „Parku Zielona” i obejmuje działki Skarbu Państwa i Gminy Dąbrowa Górnicza. Przedmiotem ochrony jest zachowanie różnorodności biologicznej – zbiorowisk grądów, łągów oraz zmiennowilgotnej łąki trzęślicowej z chronionymi gatunkami roślin i zwierząt.
 - Młaki nad Pogorią I – obejmuje obszar o powierzchni 7 ha. Przedmiotem ochrony są młaki z nagromadzeniem ginących i rzadkich gatunków roślin.
 - Pustynia Błędowska – obejmuje obszar o powierzchni 529 ha, w tym 14,54 ha na terenie miasta Dąbrowa Górnicza. Niewielki fragment tego użytku ekologicznego znajdujący się w granicach administracyjnych miasta, jest to zarastający skraj pozostałego po Pustyni Błędowskiej obszaru piaszczystego.
- Zespół przyrodniczo – krajobrazowy - Wzgórze Gołonoskie w skład, którego wchodzi: stara część cmentarza parafialnego oraz obszar leżący w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła i klasztoru o powierzchni 5,02 ha. Celem wyznaczenia przedmiotowego zespołu jest ochrona wyjątkowo cennego fragmentu krajobrazu naturalnego i kulturowego, dla zachowania jego wartości estetycznej.
- Stanowisko dokumentacyjne - Srocza Góra, podlegające ochronie z uwagi na zachowanie odsłonięcia 300 metrowej, triasowej formacji geologicznej ze względów na jej walory naukowe i dydaktyczne.

- Obszary Natura 2000, w tym:
 - Pustynia Błędowska - Kod obszaru: PLH120014 o powierzchni 1960,53 ha stanowi unikatowy ekosystem w skali europejskiej. W granicach miasta Dąbrowa Górnicza leży niewielki, zachodni fragment tego obszaru o powierzchni 266,94 ha. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach Zarządzeniem z dnia 31 marca 2020 r. ustanowili plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Pustynia Błędowska PLH120014. Przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Pustynia Błędowska są wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi oraz priorytetowe siedlisko – ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe.
 - Lipienniki w Dąbrowie Górniczej - Kod obszaru: PLH 240037. W skład obszaru wchodzi 3 enklawy: zlokalizowana wzdłuż wschodniego brzegu Zbiornika Kuźnica Warężyńska, mniejsza – obejmująca teren o powierzchni 2,42 ha pomiędzy Antoniowem i Piłą Ujejską oraz użytek ekologiczny o nazwie Młaki nad Pogorią I (obszar młak powstałych na niezalanym poziomie eksploatacyjnym wyrobiska kopalni piasku podsadzowego o powierzchni 7 ha). Całkowita powierzchnia obszaru wg danych geoportalu EEA 334,13 ha, w tym 312,08 ha na terenie miasta (wg dokumentów GDOŚ ostoja ma powierzchnię 296,5 ha). Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach Zarządzeniem z dnia 31 marca 2020 r. ustanowił plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lipienniki w Dąbrowie Górniczej PLH 240037;
 - Łąki Dąbrowskie – Kod obszaru PLH 240041. Obszar składa się z 4 kompleksów łąk zlokalizowanych na terenie Dąbrowy Górniczej i Łaz, o łącznej powierzchni 384,84 ha, w tym 317,28 ha leży w granicach miasta Dąbrowa Górnicza. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach Zarządzeniem z dnia 22 listopada 2019 r. ustanowił plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki Dąbrowskie PLH240041. Przedmiotowy obszar został utworzony dla ochrony mozaiki różnie wykształconych fotocenoz łąkowych, w tym głównie dużych płatów łąk trzęślicowych, z dużym bogactwem florystycznym.
- Inne obszary o wysokich wartościach przyrodniczych.
 - Trzebieśławickie Wzgórza – wzgórze zbudowane są ze skał węglanowych triasu środkowego, a otoczone są czwartorzędowymi utworami polodowcowymi. Obserwuje się tu znaczne zróżnicowanie ekosystemów. Można tu wyodrębnić kilka terenów o dużych wartościach przyrodniczych, które kwalifikują się do objęcia ochroną rezerwatową oraz w formie użytków ekologicznych. W wielu miejscach tego obszaru występują stanowiska wilczomleczka pstrego. W tych lasach rosną liczne okazy buków o rozmiarach pomnikowych.
 - Basiuła – proponowany użytek ekologiczny obejmuje fragment stosunkowo mało zmienionej doliny Trzebyczki w rejonie osiedla Bielowizna w Ząbkowicach. Wzdłuż naturalnie meandrującego koryta rzeki zachowały się fragmenty olsów i łęgów, mających miejscami charakter dobrze wykształconych siedlisk przyrodniczych, rozwijających się w strefach wysięków wód i źródeł przy południowej krawędzi doliny Trzebyczki.

- Pańska Góra – stanowi skrawek dawnych muraw na południowych stokach wzgórza wapiennego, zlokalizowanego w dawnym kamieniołomie wapienia w Wygietzowie. Teren porośnięty jest dobrze wykształconymi i zachowanymi murawami ciepłolubnymi. Odnotowano tu bogaty zespół roślin charakterystycznych dla tego siedliska, m. in. dąbrówka kosmata, marzanka barwierska, ożanka pierzastosieczna, przetacznik, goździk kartuzek czy wiązówka bulwkowa.
- Poldery Rakówki w Przetajce – zespół dwóch odrębnych powierzchni położonych przy granicy ze Sławkowem. Południowy polder jest miejscem lęgowym żab wodnych, żaby trawnej i rzekotki drzewnej. Powstałe akweny wodne wykorzystują stosunkowo liczne ptaki wodne, m. in. perkozek, cyranka, łabędź niemy. Trzcinowiska stały się dogodnym siedliskiem podróżniczka, brzęczki i trzcinniczka.

Pomniki przyrody: W Dąbrowie Górniczej pomnikami przyrody są drzewa z gatunku: lipa drobnolistna, jesion wyniosły, dąb szypułkowy, buk zwyczajny, ajlant gruczołkowaty (bożodrzew), buk pospolity, lipa drobnolistna, wiąz szypułkowy, kasztanowiec biały, wierzba biała, sosna zwyczajna, głóg jednoszyjkowy, sosna wejmutka, modrzew europejski oraz źródło Wywierzyska w Strzemieszycach Wielkich zajmujące obszar o powierzchni 1,17 ha. Źródła niosą czystą i cenną wodę wapniowo-magnezową. Potoki te stwarzają dobre warunki tarliskowe dla pstrąga potokowego. Obecnie w dolnym zbiorniku żyją wzdregi, od kilku lat zwiększyła się też liczba bytujących tu kaczek krzyżówek.

Zieleń miejska

Struktura przestrzenna Dąbrowy Górniczej determinuje specyfikę systemu zieleni miejskiej, która pełni bardzo ważną rolę w systemie przyrodniczym miasta, zwłaszcza na obszarze silnie zurbanizowanym (głównie Śródmieście, Ząbkowice i Strzemieszyce). Tereny zieleni miejskiej pośród intensywnej zabudowy występują w różnych formach, niekiedy zaliczają się do nich także lokalne korytarze ekologiczne takie jak dolina Trzebyczki w Ząbkowicach, Rakówki i Bobrka, tereny zieleni urządzonej i ogrody działkowe. Najistotniejsze ciągi ekologiczne w śródmieściu tworzą:

- „korytarz” łączący zespół Parku „Zielona” z terenami leśnymi w granicach Sosnowca, poprzez tereny łąkowe i zadrzewione w Korzeńcu, zadrzewioną hałdę przy ul. Konopnickiej, Planty im. hm. S. Piotrowskiego, tereny zieleni towarzyszącej zabudowie oraz cmentarz;
- ciąg powiązań pomiędzy w/w terenami w rejonie Parku „Zielona” do Korzeńca, poprzez Park Śródmiejski, Park im. gen. J. Hallera i jego przedłużenie oraz cmentarz z lasami w granicach Sosnowca,
- ciąg większych powierzchni zieleni przydomowej wiodący od lasu Legionowo poprzez os. Tysiąclecia w kierunku zbiornika Pogoria IV,
- ciąg łączący las Legionowo, poprzez ogrody działkowe i tereny zieleni osiedlowej ze Wzgórzem Gołonoskim i dalej wzdłuż DK nr 1 do terenów leśnych,
- kierunek powiązań łączących park im. Hallera, poprzez tereny zieleni przydomowej i małego parku w rejonie Szytgarki z terenami Józefowa w Zagórzu poza granicami miasta.

Wymienione najistotniejsze tereny biologicznie aktywne w obszarze śródmiejskim nie mają zachowanej ciągłości przestrzennej z uwagi na istniejące zainwestowanie i bariery komunikacyjne. Niemniej układają się one w czytelny system wspomagający wymianę powietrza, bioróżnorodność, tworzenie systemu ścieżek rowerowych i pieszych. W Ząbkowicach głównym korytarzem

ekologicznym jest zabagniona dolina Trzebyczki. Wzdłuż niej występują podmokłe tereny, a na jej obrzeżu są zlokalizowane tereny o charakterze parkowym. Dolina Trzebyczki pomiędzy magistralą kolejową Katowice – Warszawa a zabudową przy ul. Szosowej kwalifikuje się do objęcia ochroną prawną z mocy ustawy o ochronie przyrody. W Strzemieszyczach funkcje lokalnych ciągów powiązań ekologicznych pełnią tereny zieleni przydomowej oraz łąki towarzyszące ciekom w zlewni Bobrka.

W tabeli zebrano informacje o podstawowych parametrach gospodarowania terenami zieleni w mieście.

Tabela [167]. Podstawowe dane obszarów zielonych (samorządu) w Dąbrowie Górniczej

L.p.	Wskaźnik	Jednostka	2019	2020	2021
1.	Nasadzenia drzew	szt.	538	652	222
2.	Ubytki drzew	szt.	803	474	214
3.	Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem	%	2,4	2,4	2,4
4.	Zieleń uliczna	ha	69,55	69,55	69,55
5.	Tereny zieleni osiedlowej	ha	75,20	75,20	75,20
6.	Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej	ha	456,39	456,39	456,39

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny; formularz statystyczny za 2020 SG-01 Urzędu miejskiego w Dąbrowie Górniczej

Bieżąca praca związana z zasobami zieleni miejskiej w ostatnich latach była i jest realizowana poprzez:

- rewitalizację Parku Zielona w ramach Zagłębiowskiego Parku Linearnego oraz jego bieżące utrzymanie (nasadzenia drzew i krzewów, zakładanie trawników);
- rewitalizację terenu Plant im. hm. S. Piotrowskiego oraz ich bieżące utrzymanie (nasadzenia drzew i krzewów, zakładanie trawników);
- konserwację i utrzymanie terenów zieleni miejskiej wraz z pracami aranżacyjnymi i interwencyjnymi (w tym wycinka, pielęgnacja, przesadzenie drzew);
- realizację prac związanych z nasadzeniem drzew i krzewów (wliczając w to krzewy nasadzone w formie żywopłotów w pasach drogowych dróg publicznych) w celu poprawy jakości i ochrony środowiska przyrodniczego oraz eliminacji zanieczyszczeń (w tym hałasu);
- realizację prac związanych z likwidacją nieprzepuszczalnych (utwardzonych) powierzchni zlokalizowanych wewnątrz osiedli mieszkaniowych i zakładaniem na ich miejscu trawników bądź łąk kwietnych w celu poprawy jakości i ochrony środowiska przyrodniczego oraz zwiększania naturalnej retencji wodnej;

- zapewnienie właściwej ochrony bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy.²⁶

W celu ochrony zieleni miejskiej Prezydent Miasta Dąbrowy Górniczej Zarządzeniem Nr 1686.2021 z dnia 7 kwietnia 2021 r. określił zasady mające na celu ochronę zadrzewień na placu budowy podczas planowanych i prowadzonych miejskich procesów inwestycyjnych.

Lasy

Struktura siedliskowa lasów w mieście przedstawia się następująco: zbiorowiska lasu mieszanego świeżego - 41%, boru świeżego - 36%, boru mieszanego świeżego - 14%. Na Wzgórzach Trzebiesławickich oraz w Reckim Lesie rozwija się drzewostan bukowy należący do zespołu termofilnej buczyny z udziałem ciepłolubnych muraw i zarośli. Na zachód od Wypalenisk zachowały się fragmenty grądu. W Lasach Błędowskich dominują lasy mieszane świeże, bory świeże i bory mieszane, fragmentarycznie występują bory suche (Kozi Róg), a także bór wilgotny. Las Bienia to głównie las mieszany świeży z sosną, dębem, grabem i brzozą. Lasy pomiędzy hutą ArcelorMittal Poland S.A. a Ząbkowicami i wokół Pogorii I i II tworzą bory świeże. Ewenementem jest bór bagienny pomiędzy ul. Kusocińskiego i osiedlem Młodych Hutników w Ząbkowicach. W niewielu fragmentach cieków zachowały się olsy, łęgi jesionowo - olszowe i wiązowo - jesionowe. W dolinie Białej i Białej Przemszy występują łęgi wierzbowe. Według mapy roślinności potencjalnej (F. Celiński, S. Wika 1989) Garb Ząbkowicki, Wzgórze Gołonoskie, Góra Bordowicza to żyzna buczyna sudecka. Tereny dookoła Wzgórze Gołonoskiego i pomiędzy Hutą Katowice a wzgórzami Garbu Ząbkowickiego, to potencjalny acidofilny las dębowo - bukowy. Wyżynny grąd małopolski mógłby objąć właściwe miasto aż po Strzemieszyce. Wszystkie doliny rzeczne to potencjalne łęgi olszowo - jesionowe. Zgodność roślinności potencjalnej z rzeczywistością zachodzi przede wszystkim w siedliskach borowych (rejon Błędowa). Niewielkie fragmenty buczyny sudeckiej występują na Bukowej Górze i w Reckim Lesie.

Znaczna część powierzchni leśnych nie jest kwalifikowana. Dotyczy to terenów zalesianych w ramach kształtowania strefy ochronnej kompleksu hutniczo - koksowniczego, jak też lasów w posiadaniu osób fizycznych. Trudne do zakwalifikowania są powierzchnie zalesionych zwałowisk odpadów budowlanych i hutniczych („Góra Tomalówka”), hutniczych i innych (np. „Zwałka nr 4” przy ul. Zakawie). Zwałowiska te (wzgórze) pomimo niewidocznej już genezy ich pochodzenia, nadal niekorzystnie oddziałują na środowisko wodne.

Poza Lasami Trzebiesławickimi zaliczonymi do I stopnia degradacji lasu, wszystkie pozostałe w mieście obejmuje II stopień degradacji wynikającej z czynników antropogenicznych.

Tereny leśne miasta Dąbrowa Górnicza są zarządzane przez Nadleśnictwo Siewierz oraz Nadleśnictwo Olkusz. Gospodarowanie na nich odbywa się na podstawie planów urządzania lasów i uproszczonych planów urządzania lasów.

²⁶ Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Dąbrowa Górnicza do roku 2020 za lata 2017-2018 oraz 2019-2020. Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej.

Zagrożenia dla przyrody

Wśród głównych zagrożeń przyrody ożywionej na terenie Dąbrowy Górniczej należy wymienić:

- zły stan powietrza, niekorzystne i szybko zmieniające się stosunki wodne (ryzyko wystąpienia suszy, ryzyko wystąpienia podtopień, zagrożenia stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych), oraz wzmagająca się antropopresja stanowią wysokie zagrożenie dla bioróżnorodności,
- wolno wzrastająca ilość alei drzew i powierzchnia żywopłotów wzdłuż ciągów komunikacyjnych;
- zagrożenie istniejących zadrzewień przyulicznych oraz obumieranie drzew związane z zanieczyszczeniem gleby oraz nieodpowiednim doбором gatunków flory przy projektowaniu zieleni,
- zwiększająca się intensywność penetracji obszarów przyrodniczych przez pojazdy z napędem silnikowym (motocross, quady, motorowery, samochody terenowe, itp.).

Zagrożenia poważnymi awariami oraz zagrożenia związane z wystąpieniem sytuacji kryzysowych

Zakładami stwarzającymi ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej ze względu na posiadanie materiałów niebezpiecznych są:

- ArcelorMittal Poland S.A. – Oddział w Dąbrowie Górniczej, Al. Piłsudskiego 92 – zakład o dużym ryzyku,
- JSW Koks S.A. - Koksownia Przyjaźń, ul. Koksownicza 1 – zakład o dużym ryzyku,
- PERN S.A. Baza Paliw Nr 14 w Strzemieszycach. Dąbrowa Górnicza ul. Składowa 13 – zakład o dużym ryzyku,
- Alkat Air Liquide Sp. z o.o., Al. Piłsudskiego 92 – zakład o dużym ryzyku,
- SARPI Dąbrowa Górnicza Sp. z o.o., ul. Koksownicza 16 – zakład o zwiększonym ryzyku.

Ww. zakłady posiadają programy zapobiegania poważnym awariom przemysłowym, wewnętrzne plany operacyjno-ratownicze, publikują raporty o bezpieczeństwie oraz podlegają cyklicznym kontrolom i audytom systemu bezpieczeństwa procesowego.

W latach 2017 -2020 odnotowano jedną awarię przemysłową na terenie Arcelor Mittal S.A.

Dla wszystkich zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej zakładów odstąpiono od sporządzania zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych, ponieważ negatywne skutki zdarzeń wychodzące poza teren zakładu nie spowodują bezpośredniego zagrożenia dla życia ludzi oraz środowiska²⁷.

Potencjalnym źródłem zagrożenia może być drogowy i kolejowy transport substancji niebezpiecznych. Najczęściej przewożone transportem samochodowym substancje to: paliwa, gaz propan – butan; gazy techniczne: azot, argon, tlen, wodór, acetylen i amoniak. Drogami, którymi

²⁷ Informacja dotycząca zakładów dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej województwa śląskiego stan na dzień 21.08.2020 r.

najczęściej są przewożone niebezpieczne materiały, są drogi krajowe (nr 94 i nr 1), drogi wojewódzkie (nr 790, nr 796, nr 910).

W mieście funkcjonuje Centrum Zarządzania Kryzysowego, w ramach którego pełniony jest całodobowy dyżur w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego. Powszechne ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniach na terenie miasta obejmuje:

- funkcjonujący w czasie pokoju system wczesnego ostrzegania o zagrożeniach (SWO),
- system wykrywania i alarmowania (SWA),
- system powszechnego ostrzegania wojsk i ludności cywilnej o zagrożeniu uderzeniami z powietrza.

Corocznie opracowywane są „Wytyczne Prezydenta Dąbrowy Górniczej – Szefa Obrony Cywilnej Miasta w sprawie realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego”²⁸.

Na terenie gminy organizowane są przez Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej szkolenia i ćwiczenia dla jednostek ratowniczych i ochrony przeciwpożarowej w zakresie m.in. zwalczania skutków poważnych awarii, transportu TŚP oraz intensywnych zjawisk atmosferycznych, zgodnie z planami rocznymi i wieloletnimi.

Opieka nad zwierzętami

Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza zapewnia bezdomnym zwierzętom, w szczególności psom i kotom, które zostały odłowione na terenie Gminy Dąbrowa Górnicza, miejsce w schronisku dla zwierząt położonym przy ulicy Opolskiej 36 w Chorzowie prowadzonym przez Towarzystwo Opieki Nad Zwierzętami w Polsce, z którym Gmina ma podpisaną umowę. Zwierzętom zapewniona jest kompleksowa opieka weterynaryjna, odpowiednie wyżywienie oraz warunki bytowe przystosowane do ich potrzeb biologicznych. Zwierzęta obowiązkowo poddawane są zabiegom sterylizacji lub kastracji przez lekarza weterynarii zgodnie z procedurą postępowania przyjętą przez schronisko.

Raz w miesiącu do Urzędu Miejskiego dostarczane jest sprawozdanie zawierające wykazy przyjętych zwierząt - wraz z nadanym indywidualnym dla każdego zwierzęcia nr czipa, wykaz zwierząt adoptowanych, odebranych przez właścicieli, poddanych sterylizacji, kastracji bądź eutanazji. W roku 2021 z terenu Dąbrowy Górniczej dostarczono do Chorzowskiego schroniska 140 psów oraz 89 kotów. Nowy dom odnalazło 125 zwierząt, 67 zwierząt zostało odebranych przez swoich właścicieli, natomiast 30 sztuk zostało poddanych eutanazji lub padło.

Gmina Dąbrowa Górnicza zapewnia odławianie bezdomnych zwierząt. Interwencje podejmowane są całodobowo, przez 7 dni w tygodniu, na podstawie zgłoszeń wpływających do Urzędu Miejskiego lub do Straży Miejskiej dotyczących pozostawionych bez opieki zwierząt, które uciekły, zabłąkały się lub zostały porzucone przez człowieka i nie ma możliwości ustalenia właściciela lub innej osoby, pod której opieką zwierzę dotychczas przebywało, a w szczególności zwierząt chorych, rannych w wypadkach drogowych lub innych okolicznościach, a także powodujących zagrożenie bezpieczeństwa człowieka lub innych zwierząt. W 2021 roku podjęto 350 interwencji.

²⁸ <https://www.bip.dabrowa-gornicza.pl/5870/dokument/32070>

Gmina Dąbrowa Górnicza, w ramach umowy z gabinetem weterynaryjnym obejmuje opieką wolno żyjące koty poprzez wydawanie karmy karmicielom kotów, a także wykonywanie sterylizacji, kastracji oraz innych zabiegów wliczając w to m.in. odpchlenie, odrobaczenie, wyczyszczenie uszu i zakropienie ich preparatem zwalczającym świerzbowca usznego. W 2021 roku wysterylizowano 230 kotek i wykastrowano 98 kocurów.

Zarządzanie miastem

Sytuacja finansowa miasta, źródła dochodów, struktura kosztów

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Budżetu i Sprawozdawczości, Wydział Podatków i Opłat oraz Wydział Księgowości.

Dochody z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych na 1 mieszkańca wg stanu ludności na 31.XII danego roku (według wykonania dochodów na 31.XII danego roku) - W roku 2020 ww. dochód wyniósł 1 669,72 zł, natomiast w roku 2021 – 1.860,79 zł.

Dochody podatkowe z tytułu podatków i opłat lokalnych wg faktycznego wykonania są to dochody na podstawie wykonania zgodnie ze sprawozdaniem Rb-27S (osoby fizyczne i prawne) w danym roku. W roku 2020 wynosiły one 187.146.327,81 zł, natomiast w roku 2021 – 202.240.453,49 zł. Analizując dane od 2014 co roku odnotowano wzrost dochodów Dąbrowy Górniczej.

Miernik dotyczący podatku od nieruchomości (osoby prawne), stanowiący składową dochodów podatkowych z tytułu podatków i opłat lokalnych (wg faktycznego wykonania) wykazał również bardzo silny trend wzrostowy, osiągając w ostatnich latach następujące wartości - w roku 2020 - 167.030.419,26 zł, natomiast w 2021 – 179.356.128,77 zł.

W opublikowanym w roku 2021 rankingu „Najbogatsze Samorządy w 2020 roku. Ranking dochodów JST”, który opracowało Czasopismo Samorządu Terytorialnego „Wspólnota” – w gronie miast na prawach powiatu – Dąbrowa Górnicza zajęła piąte miejsce w skali kraju. Zamożność per capita wyniosła 5.736,99 zł. Z miast województwa śląskiego od Dąbrowy Górniczej po raz kolejny bogatsze okazały się jedynie Gliwice (6.540,26 zł). Metoda badania zamożności miast jest niezmienna od lat. Jej autorzy podzielili dochody (własne i subwencje) każdego samorządu przez liczbę mieszkańców, pomijając jednak wpływy z dotacji celowych.

Dochody z tytułu udziałów w podatku dochodowym od osób prawnych na 1 mieszkańca wg stanu ludności na 31.XII danego roku (według wykonania dochodów na 31.XII danego roku) - wynosiły w 2020 r. - 124,51 zł, natomiast w 2021 r. – 463,39 zł.

Wysokość dotacji celowych na zadania własne i zlecone oraz programy unijne i inne środki - dochody według wykonania na dzień 31.XII danego roku – średnia z lat 2014 – 2021 wynosiła 176.675.633,09 zł.

Bardzo ważnym wskaźnikiem przyjętym do monitorowania ww. celu strategicznego jest wskaźnik pokazujący stosunek wydatków majątkowych do wydatków ogółem (według wykonania wydatków na 31.XII danego roku). Do wydatków majątkowych zalicza się wydatki ponoszone na inwestycje, zakupy inwestycyjne, dotacje inwestycyjne oraz wydatki kapitałowe. Z danych wykonania wydatków

na 31.XII.2020 r. wynika, iż wartość ta wynosiła 18,40%, natomiast w roku 2021 – 16,23 %. Wskazuje na proinwestycyjny kierunek działań miasta.

Na dochody ogółem składają się: 1) dochody własne, 2) dotacje, 3) subwencja ogólna, 4) środki na dofinansowanie zadań.

Tabela [168]. Dochody ogółem budżetu gminy oraz dochody na 1 mieszkańca w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2018		2019		2020	
	ogółem	na 1 mieszk.	ogółem	na 1 mieszk.	ogółem	na 1 mieszk.
Dąbrowa Górnicza	787 780 599,65	6 522,60	852 260 929,70	7 114,03	926 074 095,86	7 788,75
Sosnowiec	996 349 267,23	4 905,85	1 063 965 403,81	5 290,18	1 258 621 737,85	6 324,86
Tychy	825 555 390,66	6 447,18	909 431 550,60	7 123,63	985 346 133,51	7 739,92
Rybnik	930 844 849,80	6 700,63	955 816 549,37	6 910,23	1 006 151 893,91	7 302,49
Jaworzno	515 157 169,20	5 614,30	580 221 104,90	6 357,68	638 336 374,66	7 033,31
Płock	1 080 064 586,04	8 970,41	1 098 536 891,60	9 176,73	1 119 907 397,01	9 411,86

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [169]. Rodzaje dochodów budżetu gminy na 1 mieszkańca w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	dochody własne			dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych			dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych			dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	6 522,6	7 114,0	7 788,8	4 186,5	4 391,5	4 624,7	1 463,6	1 616,3	1 574,2	210,0	181,9	117,4
Sosnowiec	4 905,9	5 290,2	6 324,9	2 819,0	2 962,1	3 280,8	1 414,8	1 548,4	1 489,5	72,0	71,3	61,7
Tychy	6 447,2	7 123,6	7 739,9	3 816,3	3 864,8	4 055,8	1 700,8	1 844,2	1 810,7	193,7	227,5	173,7
Rybnik	6 700,6	6 910,2	7 302,5	3 237,9	3 204,3	3 564,4	1 408,9	1 504,7	1 502,0	53,2	75,9	75,8
Jaworzno	5 614,3	6 357,7	7 033,3	3 412,3	3 601,9	3 876,5	1 493,6	1 605,8	1 552,4	117,0	127,7	50,1
Płock	8 970,4	9 176,7	9 411,9	5 050,3	5 494,6	5 501,7	1 565,6	1 699,5	1 625,9	425,0	756,6	531,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [170]. Rodzaje dochodów budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	dochody własne			dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych			dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych			dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	505633	526102	549875	176763	193631	187167	25367	21795	13957	186161	190211	194019
Sosnowiec	572530	595747	652862	287344	311417	296413	14618	14329	12271	151461	148473	162057
Tychy	488669	493397	516331	217789	235433	230511	24797	29042	22112	132268	135657	136452
Rybnik	449798	443215	491109	195722	208124	206947	7390	10496	10441	119801	103369	113282
Jaworzno	313103	328721	351827	137053	146553	140897	10736	11650	4548	79203	82571	94612
Płock	608065	657754	654640	188501	203450	193470	51170	90577	63224	245879	254564	260418

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [171]. Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	dochody razem			środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych			środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE			płatności w zakresie budżetu środków europejskich		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	40 616	39 598	33 613	2 389	2 623	1 737	3 411	1 730	773	34 816	35 245	31 103
Sosnowiec	53 510	28 856	100 762	2 872	1 701	1 847	565	1 169	1 720	50 073	25 986	97 195
Tychy	25 006	93 903	86 056	1 940	1 523	1 478	64	117	336	23 002	92 262	84 242
Rybnik	158 770	136 361	79 765	2 544	2 160	789	1 060	1 042	1 317	155 167	133 159	77 660
Jaworzno	10 607	36 709	34 167	988	330	5	109	483	325	9 509	35 896	33 837
Płock	134 969	39 631	29 518	1 099	388	227	2 433	2 007	1 515	131 437	37 235	27 776

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [172]. Wydatki ogółem budżetu gminy oraz wydatki na 1 mieszkańca w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	2018		2019		2020	
	ogółem	na 1 mieszk.	ogółem	na 1 mieszk.	ogółem	na 1 mieszk.
Dąbrowa Górnicza	779 124 856,25	6 450,94	817 385 710,04	6 822,92	925 337 366,48	7 782,55
Sosnowiec	1 016 727 333,35	5 006,19	1 067 021 658,15	5 305,37	1 225 076 024,45	6 156,28

Tychy	806 342 567,95	6 297,14	935 006 924,26	7 323,97	975 631 029,78	7 663,61
Rybnik	974 145 663,72	7 012,33	1 043 806 666,99	7 546,37	965 572 607,06	7 007,97
Jaworzno	547 502 258,19	5 966,81	557 116 154,28	6 104,51	628 255 151,69	6 922,24
Płock	1 124 753 298,63	9 341,57	1 083 387 611,50	9 050,18	1 091 853 359,68	9 176,09

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [173]. Rodzaje wydatków budżetu gminy na 1 mieszkańca w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	w Dziale 801- Oświata i wychowanie			w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego			wydatki w rozdziale 90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu			wydatki majątkowe		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	1 902,3	2 037,4	2 129,9	193,3	183,4	161,4	22,1	25,0	49,7	1 175,0	997,0	1 431,0
Sosnowiec	1 496,4	1 665,8	1 705,1	194,9	128,3	131,7	84,1	12,0	12,4	853,0	634,0	1 013,0
Tychy	1 875,8	2 186,7	2 112,7	136,5	129,9	132,6	29,4	32,5	29,9	1 055,0	1 815,0	1 602,0
Rybnik	1 906,1	2 029,8	2 089,5	170,4	247,8	245,6	155,3	143,6	76,1	2 070,0	2 030,0	1 071,0
Jaworzno	1 690,8	1 792,0	1 961,0	150,1	151,1	147,1	11,3	12,2	8,6	976,0	612,0	845,0
Płock	2 475,9	2 645,4	2 732,9	472,8	323,9	288,1	6,6	4,8	4,8	2 643,0	1 630,0	1 412,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [174]. Rodzaje wydatków budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	Dział 600 - Transport i łączność			Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa			Dział 750 - Administracja publiczna		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	81 291	113 687	112 508	11 278	5 524	7 087	67 053	60 149	63 009
Sosnowiec	123 783	100 073	180 744	17 376	10 014	8 689	60 661	63 001	63 605
Tychy	187 983	204 562	190 563	19 322	28 181	27 523	47 894	50 170	54 494
Rybnik	257 049	248 619	136 784	42 205	45 995	47 761	44 454	44 849	44 071
Jaworzno	68 927	53 385	64 200	34 046	33 460	38 461	39 941	43 247	43 592
Płock	242 315	120 097	112 272	49 079	53 806	53 310	67 745	66 715	67 589

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [175]. Procentowy udział rodzajów wydatków w wydatkach ogółem budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Dział 600 - Transport i łączność			Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa			Dział 750 - Administracja publiczna		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	10,43%	13,91%	12,16%	1,45%	0,68%	0,77%	8,61%	7,36%	6,81%

Sosnowiec	12,17%	9,38%	14,75%	1,71%	0,94%	0,71%	5,97%	5,90%	5,19%
Tychy	23,31%	21,88%	19,53%	2,40%	3,01%	2,82%	5,94%	5,37%	5,59%
Rybnik	26,39%	23,82%	14,17%	4,33%	4,41%	4,95%	4,56%	4,30%	4,56%
Jaworzno	12,59%	9,58%	10,22%	6,22%	6,01%	6,12%	7,30%	7,76%	6,94%
Płock	21,54%	11,09%	10,28%	4,36%	4,97%	4,88%	6,02%	6,16%	6,19%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [176]. Rodzaje wydatków budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	Dział 757 - Obsługa długu publicznego			Dział 801 - Oświata i wychowanie			Dział 851 - Ochrona zdrowia		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	6 014	6 317	4 080	229 748	244 081	253 247	13 172	4 922	8 417
Sosnowiec	4 348	4 065	3 721	303 902	335 020	339 315	17 169	19 903	18 260
Tychy	3 373	2 694	2 040	240 189	279 168	268 957	28 668	10 492	22 263
Rybnik	1 715	3 321	3 777	264 793	280 757	287 889	7 987	7 767	10 050
Jaworzno	3 361	4 402	2 901	155 142	163 547	177 977	8 526	6 107	8 452
Płock	11 823	12 639	8 845	298 111	316 681	325 179	17 317	25 146	15 883

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [177]. Procentowy udział rodzajów wydatków w wydatkach ogółem budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Dział 757 - Obsługa długu publicznego			Dział 801 - Oświata i wychowanie			Dział 851 - Ochrona zdrowia		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	0,77%	0,77%	0,44%	29,49%	29,86%	27,37%	1,69%	0,60%	0,91%
Sosnowiec	0,43%	0,38%	0,30%	29,89%	31,40%	27,70%	1,69%	1,87%	1,49%
Tychy	0,42%	0,29%	0,21%	29,79%	29,86%	27,57%	3,56%	1,12%	2,28%
Rybnik	0,18%	0,32%	0,39%	27,18%	26,90%	29,82%	0,82%	0,74%	1,04%
Jaworzno	0,61%	0,79%	0,46%	28,34%	29,36%	28,33%	1,56%	1,10%	1,35%
Płock	1,05%	1,17%	0,81%	26,50%	29,23%	29,78%	1,54%	2,32%	1,45%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [178]. Rodzaje wydatków budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	Dział 757 - Obsługa długu publicznego			Dział 801 - Oświata i wychowanie			Dział 851 - Ochrona zdrowia		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	6 014	6 317	4 080	229 748	244 081	253 247	13 172	4 922	8 417
Sosnowiec	4 348	4 065	3 721	303 902	335 020	339 315	17 169	19 903	18 260
Tychy	3 373	2 694	2 040	240 189	279 168	268 957	28 668	10 492	22 263
Rybnik	1 715	3 321	3 777	264 793	280 757	287 889	7 987	7 767	10 050
Jaworzno	3 361	4 402	2 901	155 142	163 547	177 977	8 526	6 107	8 452

Płock	11 823	12 639	8 845	298 111	316 681	325 179	17 317	25 146	15 883
-------	--------	--------	-------	---------	---------	---------	--------	--------	--------

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [179]. Procentowy udział rodzajów wydatków w wydatkach ogółem budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Dział 757 - Obsługa długu publicznego			Dział 801 - Oświata i wychowanie			Dział 851 - Ochrona zdrowia		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	0,77%	0,77%	0,44%	29,49%	29,86%	27,37%	1,69%	0,60%	0,91%
Sosnowiec	0,43%	0,38%	0,30%	29,89%	31,40%	27,70%	1,69%	1,87%	1,49%
Tychy	0,42%	0,29%	0,21%	29,79%	29,86%	27,57%	3,56%	1,12%	2,28%
Rybnik	0,18%	0,32%	0,39%	27,18%	26,90%	29,82%	0,82%	0,74%	1,04%
Jaworzno	0,61%	0,79%	0,46%	28,34%	29,36%	28,33%	1,56%	1,10%	1,35%
Płock	1,05%	1,17%	0,81%	26,50%	29,23%	29,78%	1,54%	2,32%	1,45%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [180]. Rodzaje wydatków budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	Dział 852 - Pomoc społeczna			Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza			Dział 855 - Rodzina		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	32 563	34 693	34 877	4 699	4 657	5 161	19 058	21 989	23 680	91 023	119 689	151 692
Sosnowiec	70 114	74 302	78 285	11 308	18 930	16 801	15 483	16 523	17 723	158 323	209 570	256 997
Tychy	30 953	34 405	44 307	5 343	5 636	6 177	15 276	17 531	17 709	98 951	138 115	176 449
Rybnik	38 233	41 789	42 669	7 040	7 238	7 753	12 679	14 247	15 012	134 640	174 145	208 456
Jaworzno	26 651	30 064	33 619	4 642	5 097	5 289	10 952	11 447	13 039	82 420	106 152	135 195
Płock	51 610	52 313	53 532	6 846	7 261	8 118	44 497	48 942	48 875	118 461	146 822	179 327

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [181]. Procentowy udział rodzajów wydatków w wydatkach ogółem budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Dział 852 - Pomoc społeczna			Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza			Dział 855 - Rodzina		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	4,18%	4,24%	3,77%	0,60%	0,57%	0,56%	2,45%	2,69%	2,56%	11,68%	14,64%	16,39%
Sosnowiec	6,90%	6,96%	6,39%	1,11%	1,77%	1,37%	1,52%	1,55%	1,45%	15,57%	19,64%	20,98%
Tychy	3,84%	3,68%	4,54%	0,66%	0,60%	0,63%	1,89%	1,87%	1,82%	12,27%	14,77%	18,09%
Rybnik	3,92%	4,00%	4,42%	0,72%	0,69%	0,80%	1,30%	1,36%	1,55%	13,82%	16,68%	21,59%
Jaworzno	4,87%	5,40%	5,35%	0,85%	0,91%	0,84%	2,00%	2,05%	2,08%	15,05%	19,05%	21,52%
Płock	4,59%	4,83%	4,90%	0,61%	0,67%	0,74%	3,96%	4,52%	4,48%	10,53%	13,55%	16,42%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [182]. Rodzaje wydatków budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej (w tys. PLN)

Gmina	Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska			Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego			Dział 926 - Kultura fizyczna		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	140 697	121 025	172 091	23 348	21 967	19 190	13 210	15 214	14 842
Sosnowiec	116 986	115 898	127 013	39 588	25 801	26 209	49 962	48 853	56 537
Tychy	44 496	51 535	57 048	17 476	16 586	16 884	38 678	66 905	58 059
Rybnik	70 235	78 018	76 434	23 665	34 272	33 843	26 569	31 077	23 282
Jaworzno	47 635	43 706	44 379	13 769	13 790	13 346	32 570	27 102	30 013
Płock	57 292	55 544	65 246	56 925	38 777	34 283	33 896	33 442	39 588

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Tabela [183]. Procentowy udział rodzajów wydatków w wydatkach ogółem budżetu gminy w danym roku w Dąbrowie Górniczej i w miastach grupy porównawczej

Gmina	Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska			Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego			Dział 926 - Kultura fizyczna		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Dąbrowa Górnicza	18,06%	14,81%	18,60%	3,00%	2,69%	2,07%	1,70%	1,86%	1,60%
Sosnowiec	11,51%	10,86%	10,37%	3,89%	2,42%	2,14%	4,91%	4,58%	4,62%
Tychy	5,52%	5,51%	5,85%	2,17%	1,77%	1,73%	4,80%	7,16%	5,95%
Rybnik	7,21%	7,47%	7,92%	2,43%	3,28%	3,50%	2,73%	2,98%	2,41%
Jaworzno	8,70%	7,85%	7,06%	2,51%	2,48%	2,12%	5,95%	4,86%	4,78%
Płock	5,09%	5,13%	5,98%	5,06%	3,58%	3,14%	3,01%	3,09%	3,63%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Dąbrowa Górnicza z mieszkańcami i dla mieszkańców

Samorządność na pierwszym planie, czyli wprowadzenie do diagnozy

W Dąbrowie Górniczej fundamentalną wartością jest samorządność – zapisane w konstytucji prawo do decydowania o sprawach wspólnoty lokalnej, w której żyjemy, czyli tych dotyczących bezpośrednio każdego z nas. Prawo to polega na realizacji zadań mających na celu wzmacnianie lokalnej społeczności, podnoszenie komfortu życia i dbanie zarówno o dobro wspólne, jak i dobro jednostki. To nie tylko przywilej, lecz także obowiązek związany z pełną odpowiedzialnością za podejmowane działania.

Dąbrowski samorząd od lat współpracuje z organizacjami pozarządowymi oraz z mieszkańcami, bazując na fundamentalnych dla prawidłowego rozwoju społeczeństwa obywatelskiego zasadach: pomocniczości, partnerstwie, jawności, suwerenności stron, efektywności i uczciwej konkurencji. To współdziałanie rozpoczęło się w 2007 r., kiedy ruszyły prace nad strategią miasta i programem rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, w które po raz pierwszy włączeni zostali społecznicy i aktywiści. W tym samym roku odbyło się Forum Inicjatyw Pozarządowych (obecnie funkcjonujące

pod nazwą Festiwal Ludzi Aktywnych), w czasie którego organizacje otrzymały potwierdzenie o woli współpracy i tworzenia partnerskich inicjatyw z władzami miasta. Powołano Dąbrowskie Forum Organizacji Pozarządowych – gremium, które oficjalnie reprezentuje pozarządowców w kontaktach z samorządem. 1 stycznia 2018 r. uruchomiono Biuro Organizacji Pozarządowych (obecnie jest to Wydział Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej) odpowiedzialne za koordynowanie procedur wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Współczesny zakres działań Wydziału Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej (WOP) wykracza poza wspomnianą ustawę i obejmuje m.in. realizację zadań w obszarze strategicznym rozwoju miasta, którego podstawą jest społeczeństwo obywatelskie, oraz wsparcie organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich. Ponadto WOP samodzielnie prowadzi projekty na rzecz rozwoju III sektora, współpracy samorządu i organizacji (także o zasięgu szerszym niż lokalny), współtworzy projekty rewitalizacyjne i współpracuje z wydziałami Urzędu Miejskiego oraz jego jednostkami organizacyjnymi w zakresie tworzenia i monitorowania standardów włączenia mieszkańców we współtworzenie Dąbrowy Górniczej.

Współpraca i wsparcie

Model współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi w Dąbrowie Górniczej bazuje na wielości zaangażowanych w obowiązujące w mieście procedury podmiotów i instytucji oraz mechanizmów i działań kształtujących relacje pomiędzy nimi. Wśród najważniejszych elementów systemu znajdziemy Dąbrowskie Forum Organizacji Pozarządowych, Radę Działalności Pożytku Publicznego Miasta Dąbrowa Górnicza, Wydział Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej wraz z **Centrum Aktywności Obywatelskiej**.

Współpraca i wsparcie w 2021 r. w liczbach

- 29 zespołów inicjatywno-doradczych z udziałem NGO,
- 88 organizacji członkowskich DFOP,
- 22 organizacje zwolnione z opłat czynszowych w lokalach o powierzchni 4134,74 m kw.,
- 41 NGO korzystających z infrastruktury ,Centrum Aktywności Obywatelskiej
- 138 wniosków złożonych w odpowiedzi na otwarte konkursy ofert i 23 wnioski w trybie art. 19A,
- ponad 18 000 000 zł przeznaczonych na współpracę finansową i NGO.

Fabryka Pełna Życia – działaj z nami

To konkurs w formie mikrograntów, skierowany do organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, który odbył się w 2021 r. Jego operatorem została Fabryka Pełna Życia sp. z o.o. Projekty zostały zrealizowane na rewitalizowanym terenie śródmieścia Dąbrowy Górniczej. Finalnie wybrano 12 realizatorów mikrograntów.

Aktywne Strzemieszyce – włącz się w życie dzielnic

Konkurs w formie mikrograntów skierowanych do organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. Jego operatorem została Fundacja Godne Życie. Dziewięć podmiotów społecznych i jedna grupa nieformalna zrealizują 11 projektów społecznych na terenie Filii nr 8 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Strzemieszycach Wielkich.

Fundusz działkowy

Został opracowany w związku z wnioskami składanymi przez rodzinne ogrody działkowe z Dąbrowy Górniczej, dotyczącymi możliwości wsparcia organizacji w zakresie modernizacji infrastruktury. Uruchomiono go w 2020 r. Od tego momentu cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem ze strony ROD-ów. Do tej pory w ramach Funduszu zrealizowano 9 inicjatyw.

Młodzieżowa Rada Miasta Dąbrowa Górnicza

Reprezentuje dąbrowską młodzież. Zwraca uwagę na potrzeby młodych mieszkańców oraz wyraża opinie o działaniach dotyczących młodzieży. Radnymi są osoby uczące się w szkołach ponadpodstawowych. Ich sztandarowym projektem jest opracowanie Funduszu Inicjatyw Młodzieżowych.

Fundusz Inicjatyw Młodzieżowych

Jego celem jest promowanie aktywności wśród ludzi młodych, a także upowszechnianie idei samorządowej. To system grantowy ukierunkowany na realizację inicjatyw proponowanych przez młodzież w wieku 13-26 lat. Pierwsza edycja odbyła się w 2021 r. Zwyciężyło siedem projektów młodzieżowych, które obecnie są realizowane.

Rada Seniorów Miasta Dąbrowa Górnicza

Działa od 2014 r., w jej skład wchodzi 15 mieszkańców Dąbrowy Górniczej oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz osób starszych, w szczególności przedstawicieli NGO i podmiotów prowadzących UTW. Największym wyzwaniem stojącym przed Radą jest opracowanie zasad Funduszu Inicjatyw Senioralnych.

Dąbrowskie konsultacje społeczne

Konsultacje z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorcami na szeroką skalę rozpoczęły się w 2007 r. od prac nad strategią rozwoju miasta. Ich usystematyzowana procedura została opracowana w 2014 r. jako uchwała Rady Miejskiej w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami miasta Dąbrowa Górnicza. Obecnie dąbrowski system konsultacji obejmuje:

- standardowe konsultacje dokumentów strategicznych oraz programów poprzez ich upublicznienie i zbieranie do nich uwag elektronicznie, telefonicznie i podczas dyżurów osób odpowiedzialnych za ich przygotowanie;
- szerokie prace warsztatowe z grupami interesariuszy i partnerów poprzedzające upublicznienie samego dokumentu; w ten sposób powstały np.: program rewitalizacji, program współpracy samorządu z NGO, regulamin budżetu obywatelskiego i dąbrowskiego budżetu partycypacyjnego, a także strategia rozwoju miasta;
- szerokie konsultacje przestrzeni i projektów inwestycyjnych bazujące na spacerach badawczych, spotkaniach z mieszkańcami, warsztatach, punktach konsultacyjnych i geoankietach; tak zaprojektowano m.in.: park Podlesie, planty Harcmistrza Piotrowskiego, przestrzeń i układ komunikacyjny na osiedlu Manhatan, obszar wokół dworca w Strzemieszycach Wielkich, Park Hallera i wiele innych przestrzeni w mieście.

W dąbrowskim systemie konsultacji występuje również standardowa procedura konsultacji projektów aktów prawa miejscowego z NGO oraz internetowa platforma **NaprawmyTo** służąca do zgłaszania tzw. alertów przez mieszkańców.

Fabryka Pełna Życia – wspólne centrum miasta

„Fabryka Pełna Życia – rewitalizacja śródmieścia Dąbrowy Górniczej” jest przykładem projektu, który udowadnia, że systemowe podejście do budowania warunków dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego naprawdę się opłaca. Jego historia sięga końca 2015 r., gdy gmina Dąbrowa Górnicza przejęła od Skarbu Państwa blisko czterohektarowy, atrakcyjnie zlokalizowany teren w centrum miasta. Od tego czasu **celem jest stworzenie otwartej przestrzeni publicznej, która stanie się nowym centrum miasta i której ostateczny kształt będzie wynikiem dyskusji prowadzonych z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi przedsiębiorcami**. Pomysł na projekt zyskał wysoką ocenę w konkursie Ministerstwa Rozwoju, a tym samym 4 mln zł dotacji, i znalazł się wśród 20 modelowych polskich rewitalizacji.

W 2019 r. powołana została Fabryka Pełna Życia Sp. z o.o. działająca w formie non profit .

Główne filary nowego centrum to:

- Fabryka dla Klimatu,
- Fabryka 3.0,
- Fabryka Kultura i Sztuka,
- Fabryka Pełna Historii.

Partycypacja – dialog zamiast rywalizacji

Dąbrowski Budżet Partycypacyjny (DBP)

To proces, w którym dąbrowianie każdego roku decydują o tym, na co przeznaczyć wydzieloną kwotę z budżetu miasta. Stanowi okazję do dyskusji o potrzebach miejskich osiedli oraz pomysłów na ich realizację. Prace nad Dąbrowskim Budżetem Partycypacyjnym zostały zainicjowane w 2012 r. przez grupę ds. wypracowania mechanizmu tzw. Budżetu Obywatelskiego dla Dąbrowy Górniczej. Tworzyli ją przedstawiciele prezydenta miasta oraz organizacji pozarządowych, a także członkowie Rady Miejskiej. Utworzony model został poddany konsultacjom społecznym.

30 stycznia 2013 r. Rada Miejska przyjęła uchwałę wprowadzającą regulamin nowo powstałego procesu. Cztery pierwsze edycje DBP bazowały na standardowej procedurze, polegającej na: składaniu projektów, ich weryfikacji, dyskusji na spotkaniu, głosowaniu.

Ostatnia edycja w tej formule została przeprowadzona w 2016 r. Właśnie w tym jubileuszowym roku – 100-lecia nadania praw miejskich Dąbrowie Górniczej – wykonano kolejny krok ku doskonaleniu dąbrowskiej procedury. Przy udziale mieszkańców oraz na bazie doświadczeń z poprzednich lat opracowano zupełnie nowy model – Dąbrowski Budżet Partycypacyjny 2.0, którego podstawą są **dialog i dyskusje prowadzone podczas tzw. Forów Mieszkańców organizowanych na dąbrowskich osiedlach**. Nowe zasady pozwalały mieszkańcom wypracować, drogą warsztatową, możliwe do realizacji projekty w ich dzielnicach.

Średnio w jednej edycji w ramach DBP 2.0 przez animatorów osiedlowych organizowanych jest **135 spotkań**, w których uczestniczą blisko **784 osoby** (raz policzalne).

Budżet Obywatelski

Rok 2019 przyniósł kolejne zmiany w procesie, tym razem wymuszone nowelizacją ustawy o samorządzie gminnym, która obligatoryjnie zobowiązała miasta na prawach powiatu do wdrożenia tzw. Budżetu Obywatelskiego. Na podstawie wniosków z warsztatów z mieszkańcami, którzy wspólnie z pracownikami Urzędu Miejskiego starali się znaleźć rozwiązanie dla interpretacji wprowadzonych przez rząd przepisów ustawowych, został przygotowany regulamin Budżetu Obywatelskiego. Główny problem, jaki stał przed uczestnikami warsztatów oraz samorządowcami, to próba pogodzenia ustawowych przepisów z sześcioletnimi rozwiązaniami już wypracowanymi w Dąbrowie Górniczej.

W tym samym roku miasto zrealizowało dwie procedury – zupełnie nową, ogólnomiejską oraz po raz siódmy dobrze już wszystkim znaną osiedlową. **W latach 2020 i 2021 odbywały się kolejne edycje Budżetu Obywatelskiego, któremu poświęcono stronę internetową www.bo.dg.pl.** Niestety, lata 2020 i 2021 to czas pandemii COVID-19 i wprowadzonych obostrzeń sanitarnych, które nie pozwoliły na realizację Dąbrowskiego Budżetu Partycypacyjnego 2.0 w dotychczasowej formule bazującej na dialogu z mieszkańcami.

18 dzielnic Dąbrowy Górniczej

Zawieszenie procedury DBP 2.0 spowodowane pandemią zbiega się z zakończeniem ponad trzyletniego procesu wypracowywania wspólnie z mieszkańcami, a w konsekwencji w 2020 r. uchwalenia przez Radę Miejską **18 Statutów Rad Dzielnic**. Powstało tym samym 18 jednostek pomocniczych składających się z **36 osiedli**. Wybory do tych jednostek zostały jednak zawieszone ze względu zarówno na pandemię, jak i decyzję wojewody śląskiego, który uznał dąbrowskie uchwały za niezgodne z prawem. W efekcie wystąpienia przez miasto na drogę sądową Naczelny Sąd Administracyjny w lutym 2022 r. uznał, że Statuty Rad Dzielnic są prawomocne. Tym samym Dąbrowa Górnicza stała się miastem na prawach powiatu składającym się z 18 jednostek pomocniczych.

DBP 2.1

Na potrzeby funkcjonowania jednostek pomocniczych powstały tzw. **Obywatelskie Raporty Otwarcia**, opracowane w drodze warsztatów możliwych do przeprowadzenia w przerwach pomiędzy lockdownami oraz na podstawie wywiadów indywidualnych z mieszkańcami. Raporty i spotkania z dąbrowianami stały się podstawą do wyznaczenia dla każdego z 36 osiedli tzw. obszarów priorytetowych do Dąbrowskiego Budżetu Partycypacyjnego. Tym samym w roku 2022 VIII edycja DBP ruszyła w nieco zmienionej formule **DBP 2.1**.

Od 2013 r. w ten sposób wspólnie udało się przekazać do realizacji **522 projekty** na łączną kwotę ok. **51,4 mln zł**.

Cyfrowe miasto

Wydział merytoryczny odpowiedzialny za wprowadzenie i cykliczną aktualizację danych oraz za ocenę sytuacji w danym obszarze: Wydział Informatyki, Wydział Marki Miasta, Kultury i Sportu.

Poziom cyfryzacji usług publicznych

Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej wdrożył w ostatnich latach szereg aplikacji i narzędzi cyfrowych z których mieszkańcy i osoby spoza miasta mogą korzystać.

Tabela [184]. Aplikacje i narzędzia cyfrowe udostępnione mieszkańcom Dąbrowy Górniczej

NaprawmyTo.pl https://naprawmyto.pl/dabrowagornicza
<p>Serwis umożliwia swoim użytkownikom zgłaszanie problemów zaobserwowanych w ich najbliższym otoczeniu. Podstawową funkcją serwisu jest zgłaszanie różnego rodzaju problemów w przestrzeni publicznej, informowanie o tych problemach odpowiednich instytucji, przeglądanie i wyszukiwanie alertów z najbliższej okolicy.</p> <p>Wydział/biuro: Centrum Zarządzania Kryzysowego</p>
INFO SMS System ostrzegania i informowania mieszkańców Dąbrowy Górniczej https://powiadomienia.dabrowa-gornicza.pl/
<p>Po zarejestrowaniu w systemie użytkownik otrzymuje na podany numer telefonu SMS-y z ostrzeżeniami i komunikatami oraz inne powiadomienia zgodnie z wybranymi kategoriami.</p> <p>Wydział/biuro: Centrum Zarządzania Kryzysowego</p>
Stacja meteorologiczna http://meteo24.nazwa.pl/meteo/dabrowa_gornicza/gauges.htm
<p>Stacja Meteorologiczna – urządzenie przetwarzające dane meteorologiczne, zainstalowane na budynku Urzędu Miejskiego przy ul. Granicznej 21 w Dąbrowie Górniczej – umożliwia dostęp Centrum Zarządzania Kryzysowego do aktualnych warunków meteorologicznych pobieranych z autonomicznej stacji meteo takich jak: temperatura, wilgotność, prędkość wiatru, ciśnienie, informacja o opadach.</p> <p>Wydział/biuro: Centrum Zarządzania Kryzysowego</p>
Detektor burzowy http://www.stacjameteo.eu/detektory_eu/dabrowagornicza.php
<p>Detektor burzowy – umożliwia Centrum Zarządzania Kryzysowego bieżące śledzenie powstających i istniejących komórek burzowych na wybranym obszarze województwa śląskiego, z punktem centralnym w mieście Dąbrowa Górnicza. Pozwala również na pozyskanie informacji o rodzaju wyładowań, czyli czy jest to IC - wyładowanie chmura-chmura; czy CG - wyładowanie chmura-ziemia), oraz informację o intensywności burzy, a także prezentuje dokładną statystykę występujących zjawisk.</p> <p>Wydział/biuro: Centrum Zarządzania Kryzysowego</p>
Dynamiczna Mapa Jakości Powietrza
<p>Aplikacja prezentuje aktualny stan zanieczyszczenia powietrza pyłami: PM10, PM2,5. Mapa dostarcza bieżącą informację o jakości powietrza w każdym dowolnie wybranym miejscu miasta: posiada funkcję geolokalizacji użytkownika oraz pozwala wprowadzić adres, który nas interesuje. Mapa przybliży wybraną lokalizację, dla której możemy sprawdzić jakość powietrza.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Ochrony Środowiska</p>
Konsultacje społeczne http://konsultacje.dabrowa-gornicza.pl/
<p>Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej prowadzi jednolity system konsultacji i dialogu z mieszkańcami. Dąbrowskie konsultacje podzielone zostaną na dwa rodzaje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsultacje aktów prawa miejscowego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - tryb, w którym uwagi mogą składać wyłącznie organizacje pozarządowe w ramach własnej działalności statutowej,

<ul style="list-style-type: none"> • konsultacje z mieszkańcami miasta. <p>Wydział/biuro: Wydział Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej</p>
<p>Strefa usług elektronicznych</p> <p>ekasa.dg.pl</p>
<p>Usługa umożliwia klientowi bieżącą weryfikację stanu zobowiązań podatkowych oraz pozwala na dokonanie płatności za pośrednictwem portalu. Z poziomu portalu możliwe jest przesłanie informacji do Urzędu za pomocą formularza. Rozwiązanie to pozwala na załatwienie spraw podatkowych bez konieczności wizyty w Urzędzie. Portal wykorzystuje spełnia funkcje informacyjne, komunikacyjne i płatnicze.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Obsługi Urzędu</p>
<p>Opłatomat</p>
<p>Urządzenie zlokalizowane w holu Urzędu Miejskiego pozwala na szybkie uregulowanie opłat urzędowych bezgotówkowo, bez konieczności wizyty na stanowisku obsługi. Klient ma możliwość dokonania wpłaty gotówkowej oraz bezgotówkowej (karta płatnicza) wybierając odpowiedni rodzaj wpłaty w menu kasy. Po uzupełnieniu danych do wpłaty i włożeniu gotówki, bądź użyciu karty płatniczej kasa automatyczna wydaje potwierdzenie wpłaty i ewentualnie dokonuje zwrotu reszty z wpłaty gotówkowej.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Obsługi Urzędu, Wydział Księgowości</p>
<p>Internetowa rezerwacja wizyty</p> <p>https://kalendarz.dg.pl/qmaticwebbooking/index.html#/</p>
<p>Możliwość umówienia wizyty z pracownikiem Urzędu Miejskiego drogą elektroniczną z 14-dniowym wyprzedzeniem.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Spraw Obywatelskich</p>
<p>System kolejkowy obsługi klienta w Urzędzie Miejskim</p>
<p>System pozwala na kontrolowanie kolejki zarówno na ekranach znajdujących się w budynku Urzędu Miejskiego.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Spraw Obywatelskich</p>
<p>Paczkomat Urząd24 (InPost)</p> <p>https://urzed24.inpost.pl/umda Browagornicza</p>
<p>Możliwość złożenia dokumentów w zakresie zdefiniowanych spraw w Urzędzie Miejskim za pośrednictwem Paczkomatu InPost, co umożliwia realizację czynności bez konieczności osobistego stawiennictwa wnioskodawcy.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Spraw Obywatelskich</p>
<p>Powiadamianie Klienta o możliwości realizacji czynności z zakresu spraw komunikacyjnych za pośrednictwem wiadomości SMS</p>
<p>Usługa zawiadamiania Klientów o możliwości realizacji czynności z zakresu spraw komunikacyjnych za pośrednictwem wiadomości SMS, co usprawnia kwestię ich realizacji zwłaszcza w połączeniu z usługą umawiania wizyt w Wydziale Spraw Obywatelskich.</p> <p>Wydział/biuro: Wydział Spraw Obywatelskich</p>
<p>Współpraca z organizacjami pozarządowymi w ramach platformy WITKAC</p>
<p>Od 2021 r. w Urzędzie Miejskim w Dąbrowie Górniczej wprowadza się elektroniczny generator wniosków WITKAC.pl dla wszystkich otwartych konkursów ofert. Platforma WITKAC.pl to narzędzie, znacznie ułatwiające współpracę urzędów z organizacjami pozarządowymi, m.in. na</p>

etapie: ogłaszania konkursów ofert, naboru i oceny wniosków dotacyjnych, tworzenia umów oraz składania i weryfikacji sprawozdań.

Wydział/biuro: Wydział Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej

Fundusz Inicjatyw Młodzieżowych – formularz online

<https://edukacja.dg.pl/dla-mlodziezy/fundusz-inicjatyw-mlodziezowych-2/>

System grantowy (dla projektów młodzieżowych grant wynosi do 5 000 zł, dla projektów ogólnomiejskich do 20 000 zł) na realizację inicjatyw proponowanych przez młodzież w wieku 13-26 lat. Wnioski są zgłoszone za pośrednictwem formularza online (formularze Google).

Wydział/biuro: Wydział Oświaty

Dąbrowski Paszport Wolontariusza

<https://edukacja.dg.pl/dla-mlodziezy/paszport-wolontariusza/>

Dąbrowski Paszport Wolontariusza skierowany jest do uczniów dąbrowskich szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz studentów. W paszporcie młodzi ludzie dokumentują swoją aktywność związaną z lokalnymi, wojewódzkimi i ogólnopolskimi akcjami charytatywnymi. Na podstawie wpisów w Paszporcie młodzi wolontariusze co roku będą wyróżniani podczas Dąbrowskiej Gali Wolontariusza. Paszport dostępny jest w formie PDF.

Wydział/biuro: Wydział Oświaty

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z wydziałów Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej

Ministerstwo Cyfryzacji przygotowało standardy otwartości danych, które zapewnią wyższą jakość danych udostępnianych przez administrację. Otwarte dane można ponownie wykorzystywać m.in. do celów naukowych czy biznesowych. Stają się coraz cenniejszym surowcem, wykorzystywanym w produktach, aplikacjach czy usługach. Otwieranie danych publicznych zwiększa przejrzystość działań administracji i umożliwia ich kontrolę przez obywateli. Schemat pięciu poziomów otwartości danych (Tim Berners-Lee) uwzględnia²⁹:

- poziom 1: dane w dowolnym formacie udostępniane są bez ograniczeń licencyjnych. Dopuszczalne jest publikowanie danych w formie plików graficznych, skanów z obrazem danych i tekstu, plików tekstowych;
- poziom 2: dane są udostępniane w postaci ustrukturyzowane. Dane publikowane są w postaci sformatowanego arkusza kalkulacyjnego;
- poziom 3: używanie formatów otwartych. Dane są publikowane w otwartym ustrukturyzowanym formacie, np. CSV lub JSON;
- poziom 4: używanie URI do identyfikacji obiektów zgodnie z RDF. Dane publikowane są w formacie umożliwiającym oznaczenie ich struktury znaczeniowej;
- poziom 5: łączenie danych z innymi danymi za pomocą linków – budowanie kontekstu. Dane zawierają połączenia strukturalne online do innych zbiorów informacji.

²⁹ Standard techniczny, Ministerstwo Cyfryzacji

Tabela [185]. Poziom otwartości danych publicznych w Dąbrowie Górniczej

Lp.	Zakres danych (czego te dane dotyczą)	Poziom otwartości danych				Miejsce udostępnienia
		2	3	4	5	
Wydział Zamówień Publicznych						
1	Rejestr zamówień publicznych	X				BIP
2	Dane wytworzone przez wydziały merytoryczne dotyczące postępowań przetargowych	X				BIP, platforma przetargowa (Logintrade)
Urząd Stanu Cywilnego						
1	Statystyka urodzeń	X				
2	Statystyka małżeństw	X				
3	Statystyka zgonów	X				
Wydział Spraw Obywatelskich						
1	Rejestr przedsiębiorców prowadzących ośrodek szkolenia kierowców	X				BIP https://starosta.osk.pwpw.pl/ps/Bip/8231328
Wydział Geodezji i Kartografii						
1	zestawienia zbiorcze egib - lata 2017 – 2021 - powiatowy wykaz użytków rolnych oraz lasów – za rok: 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 - zbiorcze zestawienie danych dotyczących lokali – za rok: 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 - zbiorcze zestawienie danych dotyczących gruntów – za rok: 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 - zbiorcze zestawienie danych dotyczących budynków – za rok: 2017, 2018, 2019, 2020, 2021	x				https://opendata.powiatowerejestry.pl
2	otwarte dane RCN - lata 2017 - 2021			x	x	https://opendata.powiatowerejestry.pl
3	dane przedmiotowe ewidencji gruntów i budynków – mapy - ulice - place - punkty adresowe - działki - budynki		x			https://geoportal.dg.pl ; https://opendata.powiatowerejestry.pl ; polska.e-mapa.net
4	obiekty turystyczne i noclegowe miasta	x				https://opendata.powiatowerejestry.pl
5	rejestr mpzp			x	x	https://opendata.powiatowerejestry.pl
6	wizualizacja RCN	x				https://geoportal.dg.pl
7	GESUT	x				https://geoportal.dg.pl
8	EMUiA		x			https://geoportal.dg.pl ; polska.e-mapa.net
9	Krajowa Integracja Ewidencji Gruntów		x			geoportal.gov.pl
10	Krajowa Integracja Uzbrojenia Terenu		x			geoportal.gov.pl
11	PRG - Adresy i ulice		x			geoportal.gov.pl

Cyfrowa infrastruktura miejska – poziom zaawansowania infrastruktury informatycznej w Urzędzie Miejskim, cyberbezpieczeństwa oraz miejskiej sieci szerokopasmowej.

71 jednostek miejskich w Dąbrowie Górniczej połączonych jest ze sobą światłowodami nowoczesnej Miejskiej Sieci Szerokopasmowej (zwanej dalej MSS) o łącznej długości 55km. Rozwiązanie takie umożliwia scentralizowane dostarczanie usług oraz szybką i bezpieczną wymianę danych. Dzięki MSS zapewniony jest szybki synchroniczny dostęp do Internetu o prędkości minimum 100/100 Mbit/s. Sieć wyposażona jest w centralny punkt bezpieczeństwa zapewniający zabezpieczony dostęp do sieci Internet. Wdrożone urządzenia Next Generation Firewall oferują ochronę przed szerokim spektrum zagrożeń.

MSS połączona jest do Internetu przez dwóch niezależnych operatorów. Wdrożone rozwiązanie gwarantuje najwyższą możliwą dostępność usług oraz odporność na fizyczne awarie związane z przerwaniem kabli światłowodowych. Na terenie Dąbrowy Górniczej uruchomiono sieć 36 hotspotów WiFi - bezpłatnych punktów dostępu do Internetu dla mieszkańców miasta.

W celu poprawy bezpieczeństwa, w mieście wdrożony został monitoring miejski korzystający z zasobów MSS. Dodatkowo na potrzeby mieszkańców uruchomiono pod adresem dg.pl/kamery kamery online z widokiem na centrum miasta, plażę i moło przy jeziorze Pogoria III.

W celu uniezależnienia się od dostawców Internetu, a jednocześnie zapewniania ciągłości świadczenia usług, Gmina uzyskała prawo dysponowania pulą 256 adresów IP pod którymi funkcjonuje w cyberprzestrzeni. Rozwiązanie to gwarantuje niezależność i umożliwia wybór dostawców Internetu oferujących wysoką jakość w korzystnej cenie.

Dzięki wieloletnim staraniom Gmina uzyskała prawa do dysponowania prestiżową domeną dg.pl. Domena jest wykorzystywana na potrzeby jednostek miejskich i wyznacza granice cyberprzestrzeni Dąbrowy Górniczej. W domenie tworzone są również adresy usług cyfrowych realizowanych przez Gminę.

Jednym z atutów Miejskiej Sieci Szerokopasmowej jest możliwość dostarczania usług dla przyłączonych jednostek. Centralizacja usług wspólnych dla jednostek zabezpiecza wysoką jakość przy jednoczesnej optymalizacji kosztów ich dostarczenia.

Na 104 serwerach zlokalizowanych w nowoczesnej serwerowni Gminy Dąbrowa Górnicza przetwarzanych jest obecnej 30 TB danych. Celem podniesienia poziomu bezpieczeństwa danych oraz świadczonych usług w mieście wykonano serwerownię zapasową. Obie serwerownie połączone są między sobą szybkimi łączami światłowodowymi Miejskiej Sieci Szerokopasmowej.

Przetwarzanie danych odbywa się na najnowocześniejszych serwerach vSAN o dużej mocy obliczeniowej oraz przestrzeni dyskowej. Szybki dostęp do danych umożliwia wykorzystanie dysków w technologii SSD. Kopie zapasowe danych tworzone są za pomocą dedykowanego, specjalistycznego oprogramowania a przechowywane są w serwerowni zapasowej. Celem minimalizacji skutków potencjalnych ataków typu ransomware kopie danych są również zapisywane na szybkich i pojemnych nośnikach taśmowych.

Nad zapewnieniem optymalnych warunków pracy dla użytkowanych serwerów czuwa nowoczesny, redundantny system klimatyzacji precyzyjnej. Warunki klimatyczne pomieszczenia są monitorowane przez 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu, a minimalne przekroczenie ustalonych warunków

skutkuje natychmiastowym wystaniem powiadomień do administratorów. Serwerownia główna oraz zapasowa są zlokalizowane w strefach o podwyższonej odporności przeciwpożarowej oraz posiadają automatyczny systemy gaszenia gazem.

Nowoczesna sieć komputerowa LAN Urzędu Miejskiego wybudowana jest zgodnie z zasadą zachowania wysokiej dostępności środowiska informatycznego. Architektura taka gwarantuje utrzymanie usług na niezmiennym poziomie w wypadku awarii jednego z głównych urządzeń sieciowych. Wdrożone urządzenia wspierają bezpieczną realizację pracy zdalnej i są zabezpieczone przed nieautoryzowanym dostępem. Na styku sieci Urzędu z siecią Internet wdrożono urządzenie typu Next Generation Firewall, realizujące dodatkowo funkcje antyspam, IPS (wykrywanie intruzów), sandbox oraz antywirus.

Wydział Informatyki obsługuje 759 komputerów z czego 25% maszyn to laptopy. Wszystkie komputery wyposażone są w pakiet office i pracują pod kontrolą wspieranej przez producenta wersji systemu operacyjnego Windows. Wdrożono mechanizmy centralnego zarządzania oraz bieżącej aktualizacji komputerów. Na każdym urządzeniu końcowym zainstalowano zabezpieczenia w postaci nowoczesnego oprogramowania antywirusowego.

Celem uproszczenia dostępu użytkowników do wsparcia technicznego IT wdrożono pojedynczy punkt kontaktu służący do rozwiązywania wszystkich zgłoszeń dotyczących systemu informatycznego Gminy. Użytkownicy mogą komunikować się poprzez wskazany numer telefonu lub adres email. Na każdym stanowisku w systemie informatycznym Urzędu wdrożono dedykowane oprogramowanie ułatwiające inwentaryzację oraz zarządzanie stanowiskiem. Wdrożono oprogramowanie umożliwiające zdalne wsparcie użytkowników zarówno z Urzędu jak i z jednostek miejskich. Z przeprowadzonych ankiet satysfakcji usług wsparcia IT wynika, że najwyższą ocenę uzyskano od 96,6% użytkowników.

Wydział Informatyki świadczy usługi w oparciu o wdrożony Katalog Usług Informatycznych. Dzięki wdrożonemu katalogowi dostarczanie usług odbywa się w sposób usystematyzowany, czytelny i uzgodniony z klientami. Wydział Informatyki świadczy 179 usług informatycznych, a klientami są: Urząd Miejski, Centrum Usług Wspólnych oraz jednostki obsługiwane.

Główne obszary świadczonych usług to między innymi:

- zintegrowane oprogramowanie służące do obsługi finansów Gminy
- oprogramowanie wspierające prowadzenie Ewidencji Ludności
- oprogramowanie wspierające Urząd Stanu Cywilnego
- portale internetowe to głównie:
 - dg.pl
 - bip.dg.pl
 - ekasa.dg.pl
 - eurzad.dg.pl
 - geoportal.dg.pl
- oprogramowanie mapowe
- system kolejkowy wraz z elektronicznym umawianiem wizyt
- oprogramowanie kadrowo-płacowe
- rejestracja czasu pracy

- systemy wymiany informacji:
 - poczta email
 - portal internetowy
 - wymiana
 - współpraca
 - system obiegu dokumentów
 - oprogramowanie Microsoft 365 w tym Teams
- oprogramowanie do obsługi obrad Rady Miejskiej, elektronicznego głosowania oraz realizacji sesji Rady Miejskiej i komisji w formule zdalnej w tym transmisji wideo
- usługi hostingu stron dla jednostek miejskich
- oraz wiele innych.

Wyżej wymieniana infrastruktura informatyczna, usługi informatyczne, zabezpieczenia oraz organizacja tworzą cyberprzestrzeń Gminy Dąbrowa Górnicza dg.pl.

Utrzymanie sprawnie funkcjonującego i bezpiecznego systemu informatycznego Gminy jest obecnie rosnącym wyzwaniem związanym z brakiem kadry informatycznej. Główną przyczyną tej sytuacji jest wysoki popyt na specjalistów IT generowany przez firmy oraz zagraniczne korporacje lokalizujące na terenie Województwa Śląskiego swoje usługi. Sytuacja ta powoduje trudności związane z dalszym rozwojem, ponieważ w pierwszej kolejności należy zabezpieczyć ciągłość działania i bezpieczeństwo systemu obecnie funkcjonującego. Ważnym wyzwaniem jest również rozwój kompetencji cyfrowych umożliwiający pełne wykorzystanie wdrożonego systemu.

Komunikacja internetowa z mieszkańcami

Ilość wyświetleń miejskiej strony internetowej (na podstawie Google Analytics) w 2021 roku wynosiła 840 579 a ilość odsłon 1 524 587. W ostatnich latach, w ujęciu globalnym widać wyraźny spadek zainteresowania treściami prezentowanymi w portalach horyzontalnych i jednoczesną migrację użytkowników do mediów społecznościowych. przyrostem użytkowników korzystających z treści generowanych w portalach: facebook, youtube, instagram.

W roku 2021 ilość korespondencji wpływającej do Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej poprzez PeUP oraz ePUAP wyniosła 12.019 (w tym PeUP-288, ePUAP- 11.731).

Współpraca miasta z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i innymi instytucjami

W 2021 roku Gmina Dąbrowa Górnicza przynależała do następujących związków międzygminnych i stowarzyszeń:

- Związku Miast Polskich,
- Śląskiego Związku Gmin i Powiatów,
- Górnośląsko - Zagłębiowskiej Metropolii,
- Związku Gmin Jurajskich,
- Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego,
- Śląskiej Organizacji Turystycznej,

- Zagłębiowskiej Izby Gospodarczej.

Gmina zawarła porozumienia z:

- Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolią w sprawie powierzenia Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii zadania własnego gminy z zakresu publicznego transportu zbiorowego polegającego na budowie, przebudowie i remoncie wiat przystankowych lub innych budynków służących pasażerom, posadowionych na miejscu przeznaczonym do wsiadania i wysiadania pasażerów lub przylegających do tego miejsca,
- Gminą Sosnowiec w sprawie pokrycia kosztów zatrudnienia nauczyciela religii Kościoła Chrystusowego - Społeczność Chrześcijańska w Dąbrowie Górniczej, ul. Łukasińskiego 7, w roku szkolnym 2019/2020,
- Gminą Knurów w sprawie pokrycia kosztów kształcenia uczniów w zakresie religii prowadzonego w Pozaszkolnym Punkcie Katechetycznym Kościoła Nowe Życie Zbór Kościoła Bożego w Chrystusie w Knurowie przy ul. Żwirki i Wigury 3,
- Gminą Sosnowiec w sprawie udzielania świadczeń na rzecz osób nietrzeźwych doprowadzonych z terenu Gminy Dąbrowa Górnicza przez Izbę Wyrzeźwień z siedzibą w Sosnowcu,
- Gminą Miastem Mysłowice w sprawie pokrycia kosztów zatrudnienia związanego z nauczaniem religii Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Mysłowicach w roku szkolnym 2020/2021,
- Miastem Katowice w sprawie pokrycia kosztów zatrudnienia nauczyciela religii Kościoła Chrystusowego w Rzeczypospolitej Polskiej Społeczność Chrześcijańska w Dąbrowie Górniczej, w roku szkolnym 2020/2021,
- Powiatem Będzińskim w sprawie pokrycia kosztów zatrudnienia nauczyciela religii Kościoła Zielonoświątkowego Zbór Jordan w Dąbrowie Górniczej, w roku szkolnym 2020/2021,
- Gminą Sosnowiec w sprawie pokrycia kosztów zatrudnienia nauczyciela religii Kościoła Chrystusowego w Rzeczypospolitej Polskiej Społeczność Chrześcijańska w Dąbrowie Górniczej, w roku szkolnym 2020/2021,
- Gminą Miastem Mysłowice w sprawie pokrycia kosztów zatrudnienia związanego z nauczaniem religii Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Mysłowicach w roku szkolnym 2020/2021,
- Miastem Katowice w sprawie pokrycia kosztów zatrudnienia związanego z nauczaniem religii Kościoła Zielonoświątkowego Zbór „BETANIA” w Katowicach w roku szkolnym 2021/2022,
- Miastem Katowice w sprawie pokrycia kosztów zatrudnienia związanego z nauczaniem religii Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Katowicach w roku szkolnym 2021/2022,
- Miastem Katowice w sprawie pokrycia kosztów zatrudnienia związanego z nauczaniem religii Kościoła Ewangelicko-Metodystycznego w RP w Katowicach w roku szkolnym 2021/2022,
- Gminą Miastem Mysłowice w sprawie pokrycia kosztów zatrudnienia związanego z nauczaniem religii Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Mysłowicach w roku szkolnym 2021/2022,
- Skarbem Państwa – Ministrem Cyfryzacji w sprawie nieodpłatnego przekazania skanerów odcisków palców.